

**Finansowy Raport Roczny
Banku Millennium S.A.
za okres 12 miesięcy
zakończony 31 grudnia 2023 r.**

Dokument ten nie stanowi oficjalnej wersji Finansowego Raportu Rocznego Banku Millennium S.A. za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2023 r.

Oficjalny Finansowy Raport Roczny Banku Millennium S.A. za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2023 r. został sporządzony zgodnie z wymogami ESEF.

Wybrane dane finansowe

	w tys. PLN		w tys. EUR	
	1.01.2023 - 31.12.2023	1.01.2022 - 31.12.2022	1.01.2023 - 31.12.2023	1.01.2022 - 31.12.2022
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	8 300 383	4 900 722	1 832 962	1 045 309
Przychody z tytułu opłat i prowizji	912 357	906 708	201 474	193 398
Wynik finansowy przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym	1 224 773	(764 694)	270 465	(163 107)
Wynik finansowy po opodatkowaniu	510 259	(1 029 899)	112 680	(219 674)
Całkowite dochody za okres sprawozdawczy	1 209 770	(1 223 066)	267 152	(260 876)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	13 945 189	9 697 560	3 079 496	2 068 460
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(11 946 312)	1 254 962	(2 638 087)	267 680
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	2 166 447	(93 677)	478 413	(19 981)
Przepływy pieniężne netto, razem	4 165 324	10 858 845	919 822	2 316 158
	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022
Aktywa razem	124 887 757	110 643 322	28 723 035	23 591 830
Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych	565 384	625 144	130 033	133 296
Zobowiązania wobec klientów	107 505 636	98 264 816	24 725 307	20 952 433
Kapitał własny	6 614 263	5 404 493	1 521 220	1 152 368
Kapitał zakładowy	1 213 117	1 213 117	279 006	258 666
Liczba akcji (w szt.)	1 213 116 777	1 213 116 777	1 213 116 777	1 213 116 777
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN / EUR)	5,45	4,46	1,25	0,95
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN / EUR)	5,45	4,46	1,25	0,95
Współczynnik wypłacalności	19,04%	14,53%	19,04%	14,53%
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w PLN / EUR)	-	-	-	-

Kursy przyjęte do przeliczenia danych finansowych na EUR

dla pozycji na dzień bilansowy	-	-	4,3480	4,6899
dla pozycji za okres objęty sprawozdaniem (kurs wyliczony jako średnia z kursów na koniec poszczególnych miesięcy okresu)	-	-	4,5284	4,6883

Wybrane kwartalne dane finansowe
RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

<i>w tysiącach zł</i>	1.01.2023 - 31.12.2023	1.10.2023 - 31.12.2023*	1.01.2022 - 31.12.2022	1.10.2022 - 31.12.2022*
Wynik z tytułu odsetek	5 134 504	1 255 492	3 237 781	1 312 562
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze:	8 300 383	2 080 855	4 900 722	2 005 149
Przychody naliczane z wykorzystaniem metody efektywnej stopy procentowej:	8 191 912	2 047 483	4 929 519	1 987 369
Przychody odsetkowe od Aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu, w tym:	6 385 562	1 615 466	3 696 751	1 604 806
- wpływ korekty wartości bilansowej brutto kredytów z tytułu wakacji kredytowych	(11 404)	(11 404)	(1 291 600)	93 000
Przychody odsetkowe od Aktywów wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 806 350	432 017	1 232 768	382 563
Wynik o charakterze podobnym do odsetkowego od Aktywów wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	108 471	33 372	(28 797)	17 780
Koszty z tytułu odsetek	(3 165 879)	(825 363)	(1 662 941)	(692 587)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	683 726	166 413	714 957	180 056
Przychody z tytułu opłat i prowizji	912 357	225 147	906 708	231 501
Koszty z tytułu opłat i prowizji	(228 631)	(58 734)	(191 751)	(51 445)
Przychody z tytułu dywidend	32 137	153	45 592	384
Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	541 425	1 582	(2 377)	(638)
Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	47 982	50 355	(528)	(1 828)
Wynik z tytułu aktywów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych obowiązkowo według wartości godziwej przez wynik finansowy	12 359	761	25 696	14 670
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń	1 160	(357)	(7 130)	(1 551)
Wynik z pozycji wymiany	(76 838)	(29 243)	(203 746)	(18 692)
Pozostałe przychody operacyjne	405 347	125 840	239 141	56 033
Pozostałe koszty operacyjne	(260 264)	(63 675)	(176 977)	(73 658)
Koszty administracyjne	(1 713 662)	(456 226)	(1 817 488)	(399 928)
Koszty z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	(222 266)	(50 782)	(300 641)	(70 255)
Koszty z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(84)	(31)	(3 515)	(770)
Koszty rezerw na ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych	(3 065 380)	(701 580)	(2 017 320)	(504 540)
Wynik z tytułu modyfikacji	(88 184)	(20 323)	(126 664)	(61 253)
Amortyzacja	(207 189)	(51 855)	(202 412)	(50 534)
Udział w zyskach jednostek podporządkowanych	0	0	0	0
Podatek bankowy	0	0	(169 063)	0
Wynik finansowy przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym	1 224 773	226 524	(764 694)	380 058
Podatek dochodowy	(714 514)	(135 353)	(265 205)	(157 309)
Wynik finansowy po opodatkowaniu	510 259	91 171	(1 029 899)	222 749

* dane kwartalne nie podlegały badaniu przez niezależnego biegłego rewidenta

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

<i>w tysiącach zł</i>	1.01.2023 - 31.12.2023	1.10.2023 - 31.12.2023*	1.01.2022 - 31.12.2022	1.10.2022 - 31.12.2022*
Wynik finansowy po opodatkowaniu	510 259	91 171	(1 029 899)	222 749
Inne składniki całkowitych dochodów, które zostaną (zostały) przeklasyfikowane na zyski lub straty	869 606	115 111	(242 703)	562 767
Efekt wyceny papierów dłużnych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	671 753	92 337	(204 299)	278 172
Efekt wyceny portfela kredytów wycenianego według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	(154 014)	(55 419)	(11 255)	99 034
Rachunkowość zabezpieczeń	351 867	78 193	(27 149)	185 561
Inne składniki całkowitych dochodów, które nie będą przeklasyfikowane na zyski lub straty	(6 012)	(6 012)	4 225	4 097
Zyski (straty) aktuarialne	(10 434)	(10 434)	8 367	8 477
Efekt wyceny akcji wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	4 422	4 422	(4 142)	(4 380)
Inne składniki całkowitych dochodów przed opodatkowaniem, razem	863 594	109 099	(238 478)	566 864
Podatek dochodowy dotyczący innych składników całkowitych dochodów, które zostaną (zostały) przeklasyfikowane na zyski lub straty	(165 225)	(21 871)	46 114	(106 926)
Podatek dochodowy dotyczący innych składników całkowitych dochodów, które nie będą przeklasyfikowane na zyski lub straty	1 142	1 142	(803)	(779)
Inne składniki całkowitych dochodów po opodatkowaniu	699 511	88 370	(193 167)	459 160
Całkowite dochody za okres sprawozdawczy	1 209 770	179 541	(1 223 066)	681 909

* dane kwartalne nie podlegały badaniu przez niezależnego biegłego rewidenta

ROCZNE SPRAWOZDANIE FINANSOWE BANKU MILLENNIUM S.A.

ZA OKRES 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2023 R.

SPIS TREŚCI

1.	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	6
2.	SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	7
3.	BILANS	8
4.	ZMIANY STANU KAPITAŁÓW WŁASNYCH	10
5.	SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH	11
6.	INFORMACJE OGÓLNE O EMITENCIE	13
7.	POLITYKA RACHUNKOWOŚCI	14
7.1.	OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI Z MIĘDZYNARODOWYMI STANDARDAMI SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ	14
7.2.	STANDARDY I INTERPRETACJE PRZYJĘTE W ROKU 2023 ORAZ NIEOBOWIĄZUJĄCE NA DZIEŃ BILANSOWY	16
7.3.	PRZYJĘTE ZASADY RACHUNKOWOŚCI	18
8.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM FINANSOWYM	47
8.1.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM	47
8.2.	ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM	52
8.3.	RYZYZKO KREDYTOWE	58
8.4.	RYZYZKO RYNKOWE I STOPY PROCENTOWEJ	79
8.5.	RYZYZKO PŁYNNOŚCI	86
8.6.	RYZYZKO OPERACYJNE	90
8.7.	RYZYZKO NEGATYWNEGO WPŁYWU NA ŚRODOWISKO NATURALNE	91
9.	OPIS TRANSAKCJI Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI	92
9.1.	TRANSAKCJE Z GRUPĄ PODMIOTU DOMINUJĄCEGO I PODMIOTAMI ZALEŻNYMI	92
9.2.	TRANSAKCJE Z OSOBAMI ZARZĄDZAJĄCYMI I NADZORUJĄCYMI BANK	95
9.3.	INFORMACJE O WYNAGRODZENIACH I KORZYŚCIACH OSÓB NADZORUJĄCYCH I ZARZĄDZAJĄCYCH BANKIEM	96
10.	WARTOŚĆ GODZIWA	97
11.	ZOBOWIĄZANIA I AKTYWA WARUNKOWE	103
11.1.	SPRAWY SĄDOWE	103
11.2.	POZYCJE POZABILANSOWE	107
12.	RYZYZKO PRAWNE Z TYTUŁU WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH	109
12.1.	SPRAWY SĄDOWE I AKTUALNY STAN REZERW NA RYZYZKO PRAWNE	109
12.2.	ZDARZENIA, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA RYZYZKO PRAWNE Z TYTUŁU WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH I ZWIĄZANE Z NIM REZERWY	118
13.	NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	119
1.	PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK I PRZYCHODY O PODOBNYM CHARAKTERZE	119
2.	KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK I PODOBNE KOSZTY	119
3.	PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU OPŁAT I PROWIZJI	120
4.	PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	120
5.	WYNIK Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY	121
6.	WYNIK Z TYTUŁU AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PRZEZNACZONYCH DO OBROTU	122
7.	WYNIK Z TYTUŁU AKTYWÓW FINANSOWYCH NIEPRZEZNACZONYCH DO OBROTU WYCENIANYCH OBOWIĄZKOWO WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY	122

8.	WYNIK Z TYTUŁU RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ	122
9.	POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	122
10.	POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE.....	123
11.	KOSZTY ADMINISTRACYJNE	123
12.	KOSZTY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH	124
13.	KOSZTY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	124
14.	KOSZTY REZERW NA RYZYKO PRAWNE Z TYTUŁU WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH	124
15.	AMORTYZACJA	125
16.	PODATEK DOCHODOWY	125
17.	ZYSK NA JEDNĄ AKCJĘ	128
18.	KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM.....	128
19.	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	128
20.	AKTYWA FINANSOWE NIEPRZEZNACZONE DO OBROTU OBOWIĄZKOWO WYCENIANE WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT, INNE NIŻ KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	131
21.	AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	132
22.	KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	133
23.	AKTYWA WYCENIANE WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU INNE NIŻ KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	139
24.	INSTRUMENTY POCHODNE - RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ	141
25.	INWESTYCJE W JEDNOSTKACH ZALEŻNYCH, WE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH.....	145
26.	RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	148
27.	WARTOŚCI NIEMATERIALNE	151
28.	AKTYWA Z TYTUŁU ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO	154
29.	INNE AKTYWA.....	157
30.	AKTYWA TRWAŁE DO ZBYCIA	157
31.	ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	157
32.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW I INNYCH INSTYTUCJI MONETARNYCH	158
33.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	159
34.	TRANSAKCJE Z PRZYRZECZENIEM ODKUPU	160
35.	WYEMITOWANE DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	160
36.	ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	161
37.	REZERWY	162
38.	INNE ZOBOWIĄZANIA	163
39.	KAPITAŁ WŁASNY	164
40.	ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WEDŁUG UMOWNYCH TERMINÓW WYMAGALNOŚCI	169
14.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE	170
14.1.	DYWIDENDA ZA ROK 2022	170
14.2.	DANE O AKTYWACH, KTÓRE STANOWIĄ ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	170
14.3.	PAPIERY WARTOŚCIOWE STANOWIĄCE PRZEDMIOT TRANSAKCJI Z PRZYRZECZENIEM ODKUPU	171
14.4.	KOMPENSOWANIE NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZAŃ NA BAZIE UMÓW RAMOWYCH.....	172
14.5.	DODATKOWE OBJAŚNIENIA DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH	172
14.6.	INFORMACJE O PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI POWIERNICZEJ.....	173
14.7.	PŁATNOŚCI NA BAZIE AKCJI.....	173
14.8.	POZOSTAŁE INFORMACJE DODATKOWE I INNE ISTOTNE WYDARZENIA POMIĘDZY DNIEM SPORZĄDZENIA RAPORTU A DATĄ JEGO PUBLIKACJI.....	175

1. Rachunek Zysków i Strat

<i>w tysiącach zł</i>	Nota	1.01.2023 - 31.12.2023	1.01.2022 - 31.12.2022
Wynik z tytułu odsetek		5 134 504	3 237 781
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze:	1	8 300 383	4 900 722
Przychody naliczane z wykorzystaniem metody efektywnej stopy procentowej		8 191 912	4 929 519
Przychody odsetkowe od Aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu, w tym:		6 385 562	3 696 751
- wpływ korekty wartości bilansowej brutto kredytów z tytułu wakacji kredytowych		(11 404)	(1 291 600)
Przychody odsetkowe od Aktywów wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody		1 806 350	1 232 768
Wynik o charakterze podobnym do odsetkowego od Aktywów wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		108 471	(28 797)
Koszty z tytułu odsetek	2	(3 165 879)	(1 662 941)
Wynik z tytułu opłat i prowizji		683 726	714 957
Przychody z tytułu opłat i prowizji	3	912 357	906 708
Koszty z tytułu opłat i prowizji	3	(228 631)	(191 751)
Przychody z tytułu dywidend	4	32 137	45 592
Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	5	541 425	(2 377)
Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	6	47 982	(528)
Wynik z tytułu aktywów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych obowiązkowo według wartości godziwej przez wynik finansowy	7	12 359	25 696
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń	8	1 160	(7 130)
Wynik z pozycji wymiany, w tym:		(76 838)	(203 746)
- koszty uгод z tytułu walutowych kredytów hipotecznych	14	(273 791)	(382 239)
Pozostałe przychody operacyjne	9	405 347	239 141
Pozostałe koszty operacyjne	10	(260 264)	(176 977)
Koszty administracyjne	11	(1 713 662)	(1 817 488)
Koszty z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	12	(222 266)	(300 641)
Koszty z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	13	(84)	(3 515)
Koszty rezerw na ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych	14	(3 065 380)	(2 017 320)
Wynik z tytułu modyfikacji, w tym:		(88 184)	(126 664)
- koszty uгод z tytułu walutowych kredytów hipotecznych	14	(52 227)	(102 153)
Amortyzacja	15	(207 189)	(202 412)
Udział w zyskach jednostek podporządkowanych		0	0
Podatek bankowy		0	(169 063)
Wynik finansowy przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym		1 224 773	(764 694)
Podatek dochodowy	16	(714 514)	(265 205)
Wynik finansowy po opodatkowaniu		510 259	(1 029 899)

Noty objaśniające przedstawione na stronach 13-177 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

2. Sprawozdanie z Całkowitych Dochodów

<i>w tysiącach zł</i>	1.01.2023 - 31.12.2023	1.01.2022 - 31.12.2022
Wynik finansowy po opodatkowaniu	510 259	(1 029 899)
Inne składniki całkowitych dochodów, które zostaną (zostały) przeklasyfikowane na zyski lub straty	869 606	(242 703)
Efekt wyceny papierów dłużnych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	671 753	(204 299)
Efekt wyceny portfela kredytów wycenianego według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	(154 014)	(11 255)
Rachunkowość zabezpieczeń	351 867	(27 149)
Inne składniki całkowitych dochodów, które nie będą przeklasyfikowane na zyski lub straty	(6 012)	4 225
Zyski (straty) aktuarialne	(10 434)	8 367
Efekt wyceny akcji wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	4 422	(4 142)
Inne składniki całkowitych dochodów przed opodatkowaniem, razem	863 594	(238 478)
Podatek dochodowy dotyczący innych składników całkowitych dochodów, które zostaną (zostały) przeklasyfikowane na zyski lub straty	(165 225)	46 114
Podatek dochodowy dotyczący innych składników całkowitych dochodów, które nie będą przeklasyfikowane na zyski lub straty	1 142	(803)
Inne składniki całkowitych dochodów po opodatkowaniu	699 511	(193 167)
Całkowite dochody za okres sprawozdawczy	1 209 770	(1 223 066)

Noty objaśniające przedstawione na stronach 13-177 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

3. Bilans

AKTYWA

w tysiącach zł	Nota	31.12.2023	31.12.2022
Kasa, środki w Banku Centralnym	18	5 094 984	9 536 090
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	609 252	363 618
Instrumenty pochodne		498 577	339 295
Instrumenty kapitałowe		121	113
Instrumenty dłużne		110 554	24 210
Aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, inne niż Kredyty i pożyczki udzielone klientom	20	147 623	201 036
Instrumenty kapitałowe		66 609	128 979
Instrumenty dłużne		81 014	72 057
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	21	21 924 652	16 438 458
Instrumenty kapitałowe		28 789	24 393
Instrumenty dłużne		21 895 863	16 414 065
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	22	72 405 446	75 855 606
Obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		19 349	97 982
Wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody		11 799 748	11 221 252
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu		60 586 349	64 536 372
Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu, inne niż Kredyty i pożyczki udzielone klientom	23	21 469 710	5 308 320
Instrumenty dłużne		18 439 780	3 893 212
Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym		1 866 688	1 410 245
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu		1 163 242	4 863
Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń	24	74 213	135 804
Inwestycje w jednostkach zależnych, we wspólnych przedsięwzięciach i w jednostkach stowarzyszonych	25	399 223	247 823
Rzeczowe aktywa trwałe	26	553 087	557 542
Wartości niematerialne	27	481 128	432 820
Aktywa z tytułu podatku dochodowego		368 279	643 196
Bieżące należności podatkowe		0	0
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	28	368 279	643 196
Pozostałe aktywa	29	1 360 160	923 009
Aktywa trwałe i grupy do zbycia sklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży	30	0	0
Aktywa razem		124 887 757	110 643 322

ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY

<i>w tysiącach zł</i>	Nota	31.12.2023	31.12.2022
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	31	579 331	384 928
Instrumenty pochodne		576 611	380 144
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych		2 720	4 784
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu		112 664 017	100 701 796
Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych	32	565 384	625 144
Zobowiązania wobec klientów	33	107 505 636	98 264 816
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	34	0	0
Wyemitowane dłużne papiery wartościowe	35	3 027 952	243 753
Zobowiązania podporządkowane	36	1 565 045	1 568 083
Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń	24	193 664	554 544
Rezerwy	37	1 444 173	1 015 266
Nierozstrzygnięte sprawy sporne		1 401 798	975 092
Udzielone zobowiązania i gwarancje		42 375	40 174
Zobowiązania podatkowe		460 456	31 662
Bieżące zobowiązania podatkowe		460 456	31 662
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego		0	0
Inne zobowiązania	38	2 931 853	2 550 633
Zobowiązania razem		118 273 494	105 238 829
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał zakładowy	39	1 213 117	1 213 117
Akcje własne		(21)	(21)
Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej		1 147 241	1 147 241
Skumulowane inne całkowite dochody	39	(139 342)	(838 853)
Zyski zatrzymane, w tym:	39	4 393 268	3 883 009
- wynik finansowy za okres bieżący		510 259	(1 029 899)
- pozostałe		3 883 009	4 912 908
Kapitał własny razem		6 614 263	5 404 493
Zobowiązania i kapitał własny razem		124 887 757	110 643 322
		31.12.2023	31.12.2022
Wartość księgowa		6 614 263	5 404 493
Liczba akcji		1 213 116 777	1 213 116 777
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)		5,45	4,46

Noty objaśniające przedstawione na stronach 13-177 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

4. Zmiany stanu Kapitałów Własnych

w tysiącach zł	Razem kapitał własny	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej	Skumulo- wane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	
						wynik niepodzielony	pozostałe kapitały
01.01.2023 - 31.12.2023							
Kapitał własny na początek okresu	5 404 493	1 213 117	(21)	1 147 241	(838 853)	(1 029 899)	4 912 908
Całkowite dochody za rok 2023 (netto)	1 209 770	0	0	0	699 511	510 259	0
wynik finansowy za okres bieżący	510 259	0	0	0	0	510 259	0
inne składniki całkowitych dochodów po opodatkowaniu	699 511	0	0	0	699 511	0	0
Zakup i wydanie akcji własnych pracownikom	0	0	0	0	0	0	0
Transfer między pozycjami kapitału	0	0	0	0	0	1 029 899	(1 029 899)
Kapitał własny na koniec okresu	6 614 263	1 213 117	(21)	1 147 241	(139 342)	510 259	3 883 009

w tysiącach zł	Razem kapitał własny	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej	Skumulo- wane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	
						wynik niepodzielony	pozostałe kapitały
01.01.2022 - 31.12.2022							
Kapitał własny na początek okresu	6 632 182	1 213 117	(21)	1 147 241	(645 686)	(1 357 452)	6 274 983
Całkowite dochody za rok 2022 (netto)	(1 223 066)	0	0	0	(193 167)	(1 029 899)	0
wynik finansowy za okres bieżący	(1 029 899)	0	0	0	0	(1 029 899)	0
inne składniki całkowitych dochodów po opodatkowaniu	(193 167)	0	0	0	(193 167)	0	0
Zakup i wydanie akcji własnych pracownikom	(4 623)	0	0	0	0	0	(4 623)
Transfer między pozycjami kapitału	0	0	0	0	0	1 357 452	(1 357 452)
Kapitał własny na koniec okresu	5 404 493	1 213 117	(21)	1 147 241	(838 853)	(1 029 899)	4 912 908

Szczegółowe zmiany stanu poszczególnych pozycji kapitałów własnych zostały zaprezentowane w nocie (39).

5. Sprawozdanie z Przepływów Środków Pieniężnych

A. PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ

w tysiącach zł	1.01.2023 - 31.12.2023	1.01.2022 - 31.12.2022
Zysk (strata) po opodatkowaniu	510 259	(1 029 899)
Korekty razem:	13 434 930	10 727 459
Odsetki otrzymane	7 783 242	4 533 681
Odsetki zapłacone	(2 835 628)	(1 318 210)
Amortyzacja	207 189	202 412
Zyski/straty z tytułu różnic kursowych	0	0
Przychody z tytułu dywidend	(32 137)	(45 592)
Rezerwy	428 907	420 861
Wynik na sprzedaży i likwidacji aktywów	(643 337)	3 030
Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat	142 502	(306 034)
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom	(167 390)	(394 536)
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(3 087 504)	(1 615 669)
Zmiana stanu należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	(1 226 207)	237 879
Zmiana stanu zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat	(166 477)	181 490
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków	(39 152)	471 373
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	11 984 160	7 835 818
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	35 178	34 833
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	509 530	243 753
Zmiana stanu rozrachunków z tytułu podatku dochodowego	744 479	265 139
Podatek dochodowy zapłacony	(204 851)	(222 967)
Zmiana stanu pozostałych aktywów i pasywów	(128 685)	84 995
Pozostałe pozycje	131 111	115 203
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	13 945 189	9 697 560

B. PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ

<i>w tysiącach zł</i>	1.01.2023 - 31.12.2023	1.01.2022 - 31.12.2022
Wpływy z działalności inwestycyjnej	474 152 795	157 367 900
Zbycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowego majątku trwałego	9 150	3 204
Zbycie akcji i udziałów w podmiotach podporządkowanych	600 000	12 161
Zbycie inwestycyjnych aktywów finansowych	473 511 508	157 306 943
Pozostałe wpływy inwestycyjne	32 137	45 592
Wydatki z tytułu działalności inwestycyjnej	(486 099 107)	(156 112 938)
Nabycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowego majątku trwałego	(184 006)	(138 079)
Zakup akcji w podmiotach podporządkowanych	(99 000)	(51 095)
Nabycie inwestycyjnych aktywów finansowych	(485 816 101)	(155 923 764)
Pozostałe wydatki inwestycyjne	0	0
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(11 946 312)	1 254 962

C. PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ

<i>w tysiącach zł</i>	1.01.2023 - 31.12.2023	1.01.2022 - 31.12.2022
Wpływy z działalności finansowej	2 316 276	0
Zaciągnięcie kredytów długoterminowych	0	0
Emisja dłużnych papierów wartościowych	2 316 276	0
Zwiększenie stanu zobowiązań podporządkowanych	0	0
Wpływy z emisji akcji własnych oraz dopłat do kapitału	0	0
Pozostałe wpływy finansowe	0	0
Wydatki z tytułu działalności finansowej	(149 829)	(93 677)
Splata kredytów długoterminowych	(5 000)	(10 000)
Wykup dłużnych papierów wartościowych	0	0
Zmniejszenie stanu zobowiązań podporządkowanych	0	0
Wydatki z tytułu kosztów emisji	0	0
Umorzenie akcji	0	0
Płatności dywidend i innych wypłat na rzecz właścicieli	0	0
Pozostałe wydatki finansowe	(144 829)	(83 677)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	2 166 447	(93 677)

D. ZMIANA STANU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NETTO (A+B+C)	4 165 324	10 858 845
- w tym z tytułu różnic kursowych	(21 705)	4 630
E. ŚRODKI PIENIĘŻNE NA POCZĄTEK OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO	14 231 089	3 372 244
F. ŚRODKI PIENIĘŻNE NA KONIEC OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO (D+E)	18 396 413	14 231 089

Dodatkowe informacje do rachunku przepływów środków pieniężnych zamieszczone są w punkcie 5) rozdziału 14. „Informacje uzupełniające”.

Informacje z zakresu zobowiązań klasyfikowanych do działalności finansowej zostały zaprezentowane w punktach 32), 35), 36) rozdziału 13. „Noty do Sprawozdania Finansowego”.

6. Informacje ogólne o Emitencie

Bank Millennium S.A. (Bank) jest uniwersalnym bankiem, którego miejscem działalności jest Polska, oferującym swoje usługi wszystkim segmentom rynku poprzez sieć oddziałów i centrów korporacyjnych, sieci indywidualnych doradców i bankowość mobilną i elektroniczną.

Bank, wpisany pod nr KRS 0000010186 do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy (Polska), XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, z siedzibą w Warszawie, ul. Stanisława Żaryna 2A, 02-593 Warszawa, Polska.

Bank jest obecny na Gieldzie Papierów Wartościowych od 1992 r. i był pierwszym bankiem notowanym na warszawskim parkiecie.

Bank jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Banku Millennium S.A. (Grupa), która zatrudnia ponad 6 700 pracowników, a podstawowymi przedmiotami jej działalności są działalność bankowa, leasingowa, faktoringowa, maklerska, kapitałowa, zarządzanie funduszami inwestycyjnymi oraz działalność portali internetowych.

Rada Nadzorcza i Zarząd Banku Millennium S.A. według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r.

Skład osobowy Rady Nadzorczej był następujący:

- Bogusław Kott - Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- Nuno Manuel da Silva Amado - Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej,
- Dariusz Rosati - Wiceprzewodniczący i Sekretarz Rady Nadzorczej,
- Miguel de Campos Pereira de Bragança - Członek Rady Nadzorczej,
- Olga Grygier-Siddons - Członek Rady Nadzorczej,
- Anna Jakubowski - Członek Rady Nadzorczej,
- Grzegorz Jędryś - Członek Rady Nadzorczej,
- Alojzy Nowak - Członek Rady Nadzorczej,
- José Miguel Bensliman Schorcht da Silva Pessanha - Członek Rady Nadzorczej,
- Miguel Maya Dias Pinheiro - Członek Rady Nadzorczej,
- Beata Stelmach - Członek Rady Nadzorczej,
- Lingjiang Xu - Członek Rady Nadzorczej.

Skład osobowy Zarządu Banku był następujący:

- Joao Nuno Lima Bras Jorge - Prezes Zarządu,
- Fernando Maria Cardoso Rodrigues Bicho - Wiceprezes Zarządu,
- Wojciech Haase - Członek Zarządu,
- Andrzej Gliński - Członek Zarządu,
- Wojciech Rybak - Członek Zarządu,
- António Ferreira Pinto Júnior - Członek Zarządu,
- Jarosław Hermann - Członek Zarządu.

7. Polityka rachunkowości

7.1. OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI Z MIĘDZYNARODOWYMI STANDARDAMI SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ

Sprawozdanie finansowe Banku zostało przygotowane zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) w wersji zatwierdzonej przez Unię Europejską, a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r., poz. 120) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych. Przedmiotowe sprawozdanie finansowe wypełnia obowiązki informacyjne określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018 r., poz. 757).

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało zaakceptowane do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 28 lutego 2024 r.

W następstwie podpisania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej tego samego dnia ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom („Ustawa”), która wprowadza, między innymi, możliwość zawieszenia przez kredytobiorców spłaty kredytu hipotecznego udzielonego w walucie polskiej przez okres do ośmiu miesięcy w latach 2022-2023 („wakacje kredytowe”), Grupa rozpoznała w roku 2022 koszt w wysokości 1 324,2 miliona zł brutto (1 072,6 mln zł netto), przy czym z tej kwoty 1 291,6 mln zł dotyczyło Banku, natomiast 32,6 mln zł dotyczyło Millennium Bank Hipoteczny S.A.

W związku z kosztami, które wynikają ze wskazanej wyżej Ustawy, racjonalnym było założenie, że Bank zaraportuje negatywny wynik netto za III kw. 2022 r. i w rezultacie współczynniki kapitałowe Banku mogą znaleźć się poniżej obecnych minimalnych wymogów ustalonych przez Komisję Nadzoru Finansowego („KNF”). Z uwagi na fakt, iż wystąpienie niebezpieczeństwa naruszenia odpowiednich współczynników kapitałowych stanowi przesłankę wskazaną w art. 142 ust. 1 oraz ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2021 r., poz. 2439, t.j. z dnia 28 grudnia 2021 r., z późn. zm.), w dniu 15 lipca Zarząd Banku podjął decyzję o uruchomieniu Planu Naprawy, zawiadamiając o tym KNF oraz Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

Dodatkowo, Bank przekazał również do KNF Plan Ochrony Kapitału, zgodnie z art. 60 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 963 z późn. zm.). KNF zatwierdziła ten plan w dniu 28 października 2022 roku i poinformowała o tym fakcie Bank w dniu 14 listopada 2022 roku.

W roku 2023 Bank kontynuował realizację Planu Ochrony Kapitału (oraz Planu Naprawy, który zgodnie z przepisami prawa bankowego podlega corocznej aktualizacji), który przewidywał podwyższenie współczynników kapitałowych znacznie powyżej minimalnych wymaganych poziomów poprzez połączenie dalszej poprawy rentowności operacyjnej oraz inicjatyw optymalizacji kapitału, takich jak zarządzanie aktywami ważonymi ryzykiem (w tym sekurytyzacjami).

Od momentu uruchomienia Planu Ochrony Kapitału Bankowi/Grupie udało się znacząco poprawić wskaźniki kapitałowe, plasując je wyraźnie powyżej nowych wymogów regulacyjnych: na 31 grudnia 2023 r. współczynnik Tier 1 wyniósł 555 pb (Bank) i 488 pb (Grupa) powyżej wymogu minimalnego, a łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wyniósł 682 pb (Bank) i 585 pb (Grupa) powyżej wymogu minimalnego.

W ramach działań mających na celu poprawę wskaźników kapitałowych, w 2023 roku Grupa zrealizowała dwie transakcje sekurytyzacji syntetycznej: pierwsza została sfinalizowana w lipcu i dotyczyła portfela wierzytelności leasingowych, natomiast druga została przeprowadzona w grudniu i dotyczyła portfela kredytów gotówkowych. W ramach tych transakcji Bank/Grupa przetransferował(a) do inwestorów znaczną część ryzyka kredytowego sekurytyzowanych portfeli. Zakładając brak nadzwyczajnych czynników, Bank/Grupa planuje utrzymywać współczynniki kapitałowe powyżej minimalnych wymaganych poziomów z bezpieczną nadwyżką.

W zakresie wymogów MRELTrea i MRELtem, Grupa prezentuje nadwyżkę w porównaniu do minimalnych poziomów wymaganych na 31.12.2023 r., a także spełnia wymóg MRELTrea po włączeniu Wymogu połączonego bufora. Zakładając brak nadzwyczajnych czynników, Grupa planuje utrzymywać oba współczynniki MREL powyżej minimalnych wymaganych poziomów z bezpieczną nadwyżką.

Bank monitoruje na bieżąco sytuację finansową i w razie konieczności podejmie czynności uruchamiające dodatkowe działania naprawcze. W szczególności Bank jest świadomy potencjalnych ryzyk związanych z ewentualnym przedłużeniem tzw. wakacji kredytowych na rok 2024. Materializacja takiego ryzyka mogłaby oznaczać dodatkowe rezerwy, które obniżyłyby wynik netto Banku/Grupy. Dodatkowo dalsze niekorzystne zmiany w zakresie ryzyka prawnego walutowych kredytów hipotecyjnych mogą oznaczać konieczność zwiększenia poziomu rezerw na to ryzyko poza rezerwami, które mogą wynikać z obecnych trendów. W ocenie Banku zmaterializowanie się tych zdarzeń wpłynęłoby negatywnie na wyniki Banku/Grupy w roku 2024 oraz zmniejszyłoby zakładany organiczny wzrost kapitału, ale nie uniemożliwiłoby Bankowi/Grupie dalszego wdrażania swojej strategii i generowania wyników, które złagodziłyby wpływ takich wydarzeń.

Płynność Grupy Banku Millennium pozostała na wysokim poziomie w roku 2023 roku. Wskaźnik LCR osiągnął poziom 327% na koniec grudnia 2023, tj. pozostawał znacznie powyżej minimum nadzorczego w wysokości 100%. Wskaźnik kredytów do depozytów utrzymuje się na bezpiecznym poziomie 69% a udział płynnych papierów wartościowych (głównie obligacje emitowane przez rząd, wielostronne banki rozwoju i bony NBP) w aktywach ogółem Grupy pozostaje znaczący i wynosi 32%.

Jednocześnie Bank osiągnął dobre wyniki operacyjne i biznesowe, aktywnie zarządzając i łagodząc ryzyka związane z działalnością bankową. Uwzględniając powyższe okoliczności i zidentyfikowane niepewności, zwłaszcza zdolność Banku do spełnienia wskaźników wypłacalności kapitałowej oraz wymogów MREL w kolejnych okresach sprawozdawczych - Zarząd Banku w oparciu o dokonane analizy wszelkich aspektów działania Banku oraz jego bieżącej i prognozowanej sytuacji finansowej uznał, że zastosowanie założenia kontynuacji działalności do sporządzenia niniejszych sprawozdań finansowych jest zasadne.

W roku 2023 Bank nie dokonał zmian zasad rachunkowości ani sposobu prezentacji danych finansowych.

7.2. STANDARDY I INTERPRETACJE PRZYJĘTE W ROKU 2023 ORAZ NIEOBOWIĄZUJĄCE NA DZIEŃ BILANSOWY

STANDARDY ZASTOSOWANE PO RAZ PIERWSZY W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM BANKU ZA ROK 2023

Następujące zmiany do istniejących standardów wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) oraz zatwierdzone do stosowania w UE zostały po raz pierwsze zastosowane w sprawozdaniu finansowym Banku za 2023 rok:

Standard	Tytuł
MSSF 17	Nowy standard MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” uwzględniający zmiany z czerwca 2020 r. i grudnia 2021 r.
Zmiany do MSR 1	Ujawnienia na temat stosowanej polityki rachunkowej
Zmiany do MSR 8	Definicja wartości szacunkowych
Zmiany do MSR 12	Podatek odroczony dotyczący aktywów i zobowiązań z pojedynczej transakcji
Zmiany do MSR 12	Międzynarodowa reforma podatkowa - zasady dotyczące drugiego filaru*

* wyjątek określony w zmianach do MSR 12 (jednostka nie rozpoznaje i nie ujawnia informacji o aktywach i zobowiązaniach z tytułu odroczonego podatku dochodowego związanych z podatkiem dochodowym w ramach drugiego filaru OECD) ma zastosowanie natychmiast po wydaniu zmian i retrospektywnie zgodnie z MSR 8. Pozostałe wymogi informacyjne są wymagane dla rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2023 roku lub później

Wyżej wymienione zmiany do standardów nie miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku za 2023 rok.

INFORMACJE CO DO STANDARDÓW, JAKIE ZOSTAŁY JUŻ WYDANE PRZEZ RMSR I ZATWIERDZONE PRZEZ UE, ALE JESZCZE NIE WESZŁY W ŻYCIE

Nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów, jakie zostały już wydane przez RMSR i zatwierdzone przez UE, ale jeszcze nie weszły w życie:

Standard	Tytuł	Data wejścia w życie
Zmiany do MSSF 16	Zobowiązanie z tytułu leasingu w ramach sprzedaży i leasingu zwrotnego	1 stycznia 2024 r.
Zmiany do MSR 1	Klasyfikacja zobowiązań jako krótkoterminowe lub długoterminowe oraz zobowiązania długoterminowe z kowenantami	1 stycznia 2024 r.

Według szacunków Banku, wyżej wymienione nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów nie miałyby istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe, jeżeli zostałyby zastosowane przez Bank.

NOWE STANDARDY ORAZ ZMIANY DO ISTNIEJĄCYCH STANDARDÓW WYDANE PRZES RMSR, ALE JESZCZE NIEZATWIERDZONE DO STOSOWANIA W UE

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różnią się obecnie w znaczący sposób od regulacji wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), z wyjątkiem poniższych nowych standardów oraz zmian do standardów, które nie zostały jeszcze zatwierdzone do stosowania w UE:

Standard	Tytuł	Status zatwierdzenia w UE
Zmiany do MSSF 16	Zobowiązanie z tytułu leasingu w ramach sprzedaży i leasingu zwrotnego (data wejścia w życie wg RMSR: 1 stycznia 2024 r.)	w trakcie procesu zatwierdzenia
Zmiany do MSR 7 i MSSF 7	Umowy finansowania dostawców (data wejścia w życie wg RMSR: 1 stycznia 2024 r.)	w trakcie procesu zatwierdzenia
Zmiany do MSR 21	Brak wymienialności (data wejścia w życie wg RMSR: 1 stycznia 2025 r.)	w trakcie procesu zatwierdzenia
MSSF 14	Odroczone salda z regulowanej działalności (data wejścia w życie wg RMSR: 1 stycznia 2016 r.)	Komisja Europejska postanowiła nie wszczynać procesu zatwierdzenia tego standardu przejściowego do czasu wydania ostatecznego standardu
Zmiany do MSSF 10 i MSR 28	Sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem oraz późniejsze zmiany (data wejścia w życie odroczone przez RMSR na czas nieokreślony, przy czym dopuszcza jego wcześniejsze zastosowanie)	proces zatwierdzenia został wstrzymany bezterminowo do czasu zakończenia projektu badawczego nad metodą praw własności

Według szacunków Banku, wyżej wymienione nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów nie miałyby istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe, jeżeli zostałyby zastosowane przez Bank.

7.3. PRZYJĘTE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Sprawozdanie finansowe Banku Millennium S.A. zostało sporządzone za rok obrotowy od 1 stycznia 2023 roku do 31 grudnia 2023 roku, w oparciu o założenie kontynuowania przez Bank działalności gospodarczej w niezmnieszonej istotnie zakresie, w okresie nie krótszym niż rok od dnia bilansowego.

Sprawozdanie zostało przygotowane w złotych polskich, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, zostały podane w tysiącach złotych (tys. zł).

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych FVTPL, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych klasyfikowanych FVTOCI. Pozostałe składniki aktywów finansowych i zobowiązań finansowych (w tym kredyty i pożyczki) wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu ustalonego przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości (za wyjątkiem kredytów nie spełniających testu SPPI) lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF, w brzmieniu przyjętym przez UE, wymaga od kierownictwa dokonania subiektywnych ocen, estymacji i przyjęcia założeń, które wpływają na stosowane zasady rachunkowości oraz na prezentowane kwoty aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów. Za wybór, stosowanie, rozwój i sprawdzenie trafności przyjętych estymacji odpowiada jednostka merytoryczna Banku, przyjęte założenia są następnie zatwierdzane przez kierownictwo Banku. Szacunki i założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które są uważane za właściwe w danych warunkach. Wyniki tworzą podstawę do dokonywania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i pasywów, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Zgodność rzeczywistych wyników i dokonanych szacunków i założeń jest weryfikowana na bieżąco. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i w okresach przyszłych, jeśli korekta wpływa zarówno na bieżący jak i przyszłe okresy.

Poniżej prezentowane zasady rachunkowości zostały zastosowane do wszystkich okresów sprawozdawczych zaprezentowanych w sprawozdaniu finansowym.

Waluta funkcjonalna oraz waluta prezentacji

Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniu finansowym Banku wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym prowadzi on działalność („waluta funkcjonalna”). Sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Banku.

Transakcje i salda

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w Rachunku zysków i strat.

Różnice kursowe z tytułu pozycji pieniężnych, zarówno tych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat, jak i wycenianych do wartości godziwej przez Inne całkowite dochody, są wykazywane w Rachunku zysków i strat.

Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy są wykazywane w Rachunku zysków i strat, natomiast różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych klasyfikowanych jako wyceniane do wartości godziwej przez Inne całkowite dochody są wykazywane w Innych składnikach całkowitych dochodów.

Połączenia pod wspólną kontrolą

W przypadku połączeń spółek Grupy Kapitałowej (transakcja pod wspólną kontrolą), Bank przyjmuje zasadę rachunkowości polegającą na stosowaniu metody „wartości od poprzednika” (ang. predecessor accounting). Bank ujmuje w jednostkowym sprawozdaniu finansowym wartości bilansowe aktywów i zobowiązań spółki przejmowanej będącej jednostką zależną według wartości ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej w odniesieniu do tej jednostki zależnej, włączając w to również wartość firmy powstałą w wyniku nabycia tej spółki zależnej.

Ewentualna różnica między wartością bilansową przejętych aktywów netto po korektach, o których mowa powyżej a wartością inwestycji w jednostkę zależną wykazaną w jednostkowym sprawozdaniu finansowym Banku ujmowana jest w kapitałach własnych jako „Zyski zatrzymane”.

Wynik finansowy netto osiągnięty przez spółkę przejmowaną do dnia poprzedzającego dzień połączenia wykazywany jest w sprawozdaniu finansowym Banku w pozycji kapitałów własnych jako „Zyski zatrzymane”.

Zastosowanie szacunków w związku ze stosowanymi zasadami rachunkowości

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Bank pewnych szacunków oraz przyjęcia pewnych założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym. Szacunki i założenia, które podlegają ciągłej ocenie przez kierownictwo Banku, oparte są o doświadczenia historyczne i inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo, że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków bieżących i działań, które Bank podejmuje, rzeczywiste rezultaty mogą się od tych szacunków różnić. Poniżej przedstawiono najistotniejsze obszary dla których Bank dokonuje oszacowań:

- **Utrata wartości kredytów i pożyczek**

Szacowanie utraty wartości w Banku bazuje na koncepcie „oczekiwanej straty kredytowej” (ang. Expected Credit Loss - ECL). W efekcie Bank wyznacza odpisy z tytułu utraty wartości, w oparciu o oczekiwane straty kredytowe oraz uwzględnienie prognoz przyszłych warunków ekonomicznych podczas dokonywania oceny ryzyka kredytowego danej ekspozycji.

Metodologia i założenia przyjęte do wyznaczania utraty wartości ekspozycji kredytowych są regularnie monitorowane w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi. W celu oceny adekwatności odpisów z tytułu utraty wartości, wyznaczonych zarówno w ramach analizy indywidualnej, jak i kolektywnej, przeprowadzana jest okresowo (nie rzadziej niż raz w roku) weryfikacja historyczna (backtesting), której wyniki są brane pod uwagę przy definiowaniu działań, mających na celu poprawę jakości procesu.

Dodatkowe informacje zostały zaprezentowane w **Rozdziale 8. „Zarządzanie ryzykiem finansowym”**.

▪ Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując techniki wyceny zgodnie ze stosowaną przez Bank polityką rachunkowości. Dla instrumentów pochodnych o charakterze nieopcynym oraz dłużnych papierów wartościowych stosowane są modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Dla instrumentów pochodnych o charakterze opcynym stosuje się modele wyceny opcji. Wszystkie modele są zatwierdzane przed użyciem, a także kalibrowane w celu zapewnienia, że otrzymane wyniki odzwierciedlają rzeczywisty poziom wartości godziwej wycenianych instrumentów. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, pochodzące z aktywnego rynku.

W przypadku braku pochodzących z aktywnego rynku parametrów wyceny, wartość godziwa jest określana w oparciu o zastosowanie technik wyceny wykorzystujących szacunkowe parametry wsadowe.

Bank wycenia instrumenty finansowe stosując poniższe metody wyceny w następującej hierarchicznie kolejności:

- Ceny kwotowane na aktywnym rynku identycznych instrumentów dla następujących instrumentów finansowych:
Dłużne papiery skarbowe stałokuponowe i zerokuponowe oraz zmiennoprocentowe;
- Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku dla następujących instrumentów finansowych:
Dłużne papiery skarbowe zmiennoprocentowe,
Instrumenty pochodne:
  - FRA, IRS, CIRS,
  - FX Swap, FX Forward,
  - Instrumenty pochodne wbudowane,*Bony emitowane przez Bank Centralny;*
- Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku:
Dłużne papiery wartościowe pozostałych emitentów (np. gminy),
Akcje VISA Incorporation,
Kredyty obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
Instrumenty pochodne:
  - Opcje walutowe nabyte przez Bank,
  - Opcje na indeksy nabyte/wystawione przez Bank.

W celu oszacowania wartości godziwej akcji uprzywilejowanych VISA, uwzględniono wartość pieniądza w czasie oraz okres konwersji akcji uprzywilejowanych na akcje zwykłe VISA.

Do oszacowania wartości godziwej kredytów, z uwagi na brak dostępności wartości rynkowej, posłużono się wewnętrznym modelem wyceny z uwzględnieniem założenia, iż w momencie udzielenia kredytu wartość godziwa równa jest cenie transakcyjnej.

Wartość godziwa kredytów bez rozpoznanej utraty wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca stanowi sumę: kosztu ryzyka, kosztu finansowania, wartości oczekiwanego zwrotu.

Wartość godziwa kredytów o rozpoznanej utracie wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych odzysków zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, uznając że średnie oczekiwane odzyski uwzględniają w pełni element ryzyka kredytowego.

Do wyceny instrumentów pochodnych Bank stosuje komponent ryzyka kredytowego uwzględniający zarówno ryzyko kontrahenta (korekta wartości kredytowej, z ang. credit value adjustment - CVA) jak i ryzyko własne Banku (korekta wartości debetowej, z ang. debit value adjustment - DVA). Bank ocenia, że wpływ nieobserwowalnych danych wejściowych związanych ze stosowaniem tego komponentu na proces ustalania wartości godziwej jest nieistotny.

- **Utrata wartości innych aktywów trwałych**
Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości składników aktywów trwałych. W przypadku zidentyfikowania takiej przesłanki, Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej. Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Szacując wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży Bank opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców.
- **Rezerwa na ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych**
Bank oszacował wpływ ryzyka prawnego na odzyskiwalność zakładanych przepływów pieniężnych wynikających z zawartych umów dla aktywnego portfela kredytów hipotecznych w CHF, korygując zgodnie z punktem B5.4.6 MSSF 9 wartość bilansową brutto portfela poprzez zmniejszenie oczekiwanych przepływów pieniężnych z tytułu umów kredytów hipotecznych denominowanych lub indeksowanych do CHF, oraz ujął rezerwę zgodnie z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości 37 Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe („MSR 37”) dla kredytów całkowicie spłaconych oraz w sytuacji, gdy wartość bilansowa brutto kredytu była niższa niż wartość oszacowanego ryzyka.
Szczegółowy opis przyjętej metodologii wyceny został przedstawiony w **Rozdziale 12 „Ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych”**.
- **Korekta z tytułu wakacji kredytowych**
Sposób rozpoznania korekty został przedstawiony w dalszej części niniejszego Rozdziału.
- **Wycena portfela kredytów dedykowanych do poolingu do Banku Hipotecznego**
W przypadku portfela kredytów hipotecznych w PLN który będzie podlegał w przyszłości sprzedaży (poolingowi) do Banku Hipotecznego wyceniany jest on według wartości godziwej przez inne całkowite dochody.
Wartość godziwa kredytu obliczana jest jako suma zdyskontowanych przepływów pieniężnych z tytułu spłat kapitału oraz odsetek poszczególnych rachunków.
Kluczowe założenia:
  - i) dla kredytów, punktem wyjścia dla określenia prognozowanych przepływów pieniężnych (odsetki i raty kapitałowe) są harmonogramy rat kapitałowych i odsetkowych.
  - ii) kalkulacja stopy dyskontowej przyjętej w celu oszacowania wartości przepływów pieniężnych uwzględnia: stawkę referencyjną WIBOR, marżę kalibracyjną ustaloną na podstawie najnowszej produkcji portfela kredytów hipotecznych analogicznego do wycenianego portfela, koszt ryzyka wycenianego portfela oraz procentowy wskaźnik korekty przedpłat.
- **Rezerwa na potencjalne zwroty kosztów pożyczek w przypadku wcześniejszej spłaty**
Biorąc pod uwagę wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który stwierdził, że konsument ma prawo żądać zmniejszenia całkowitej kwoty kosztów pożyczki na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu, Bank tworzy rezerwę na potencjalne zwroty dla klientów. Rezerwa została oszacowana na podstawie maksymalnej kwoty potencjalnych zwrotów i prawdopodobieństwa dokonania płatności.
- **Inne wartości szacunkowe**
Rezerwa na odprawy emerytalne wyliczana jest metodą aktuarialną przez niezależnego aktuarusza jako wartość obecna przyszłych zobowiązań Banku wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Rezerwa na odprawy emerytalne podlega aktualizacji na bazie rocznej. Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeń, zarówno co do warunków makroekonomicznych jak i założeń dotyczących rotacji pracowników, ryzyka śmierci i innych.
W odniesieniu do świadczeń pracowniczych, takich jak premie dla wyższej kadry kierowniczej, premie dla pracowników, Zarząd Banku dokonuje szacunków wysokości świadczeń na dzień bilansowy. Ostateczna kwota przedmiotowych świadczeń pracowniczych jest ustalana decyzją Komitetu Personalnego Zarządu Banku lub Komitetu Personalnego Rady Nadzorczej Banku.

Aktywa i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Zgodnie z wymogami MSSF 9 aktywa finansowe klasyfikowane są w momencie ich początkowego ujęcia (i w dniu wdrożenia MSSF9) do jednej z trzech kategorii:

- 1) Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu (dalej „AC” - ang. Amortised Cost),
- 2) Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (dalej „FVTPL” - ang. Fair Value Through Profit & Loss),
- 3) Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (dalej „FVTOCI” - ang. Fair Value Through Other Comprehensive Income).

Klasyfikacja instrumentów finansowych do jednej z powyższych kategorii przeprowadzana jest na podstawie:

- 1) Modelu biznesowego zarządzania aktywami finansowymi
Ocena modelu biznesowego polega na ustaleniu, czy składnik aktywów finansowych jest utrzymywany:
  - dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z kontraktu,
  - zarówno w celu otrzymywania przepływów pieniężnych wynikających z kontraktu jak i sprzedaży składnika aktywów finansowych lub
  - w innych celach biznesowych.
- 2) Testu charakterystyki kontraktowych przepływów pieniężnych związanych z aktywami finansowymi (Test SPPI - ang. *Solely Payment of Principal and Interest*)
Test SPPI ma na celu ocenę charakterystyki kontraktowych przepływów pieniężnych i w konsekwencji weryfikację, czy:
  - warunki umowne powodują powstanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które stanowią tylko i wyłącznie spłatę kapitału i odsetek od tego kapitału,
  - kapitał stanowi wartość godziwą kredytu w momencie jego rozpoznania,
  - odsetki stanowią odzwierciedlenie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka kredytowego, ryzyka płynności, marży Banku i innych kosztów administracyjnych związanych z wartością kapitału pozostającego do spłaty w danym momencie.

Instrumenty finansowe są klasyfikowane w momencie początkowego ujęcia lub w następstwie znaczącej modyfikacji instrumentu. Zmiana klasyfikacji aktywów finansowych jest powodowana zmianą modelu biznesowego. Reklasyfikacja jest dokonywana prospektywnie, tj. nie wpływa na wyceny wartości godziwej, odpisy aktualizujące ani naliczone odsetki ujęte do dnia reklasyfikacji.

Modele Biznesowe Banku

Zgodnie z MSSF 9 sposób zarządzania aktywami może zostać przypisany do następujących modeli:

- 1) Held To Collect (dalej „HTC”),
- 2) Both Held to Collect and for Sale (dalej „HTC&FS”),
- 3) Inne, np. działalność tradingowa, zarządzanie aktywami w oparciu o zmiany wartości godziwej, maksymalizowanie przepływów pieniężnych poprzez sprzedaż.

Model Held To Collect (HTC)

Charakterystyka modelu:

- 1) Celem modelu jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskania kontraktowych przepływów pieniężnych,
- 2) Sprzedaż ma charakter sporadyczny,
- 3) Co do zasady, najniższe poziomy sprzedaży w porównaniu z pozostałymi modelami (pod względem częstotliwości oraz wolumenu).

Warunki dopuszczające sprzedaż w modelu HTC:

- 1) Niska częstotliwość,
- 2) Niski wolumen,
- 3) Sprzedaż związana z ryzykiem kredytowym (sprzedaż spowodowana pogorszeniem jakości kredytowej danego aktywa finansowego do poziomu, w którym nie spełnia wymagań polityki inwestycyjnej).

Sprzedaż posiadająca przynajmniej jedną z powyższych cech nie stanowi przeszkody w zakwalifikowaniu grupy aktywów do modelu HTC.

Wpływ na klasyfikację i wycenę:

Instrumenty przypisane do modelu HTC są klasyfikowane jako wyceniane według zamortyzowanego kosztu pod warunkiem, że spełnione są kryteria Testu SPPI. Wartość instrumentów wyliczana jest w oparciu o efektywną stopę procentową, która jest stosowana do ustalenia przychodów odsetkowych, a następnie korygowana o odpisy z tytułu utraty wartości odzwierciedlające oczekiwane straty kredytowe. Wycenie według zamortyzowanego kosztu podlega portfel kredytowy Banku (z wyjątkiem pożyczek niespełniających testu SPPI) oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego (portfel obligacji komunalnych), ponieważ instrumenty te co do zasady utrzymywane są przez Bank do uzyskania kontraktowych przepływów pieniężnych, a transakcje sprzedaży występują sporadycznie.

Model Both Held to Collect and for Sale (HTC&FS)

Charakterystyka modelu:

- 1) Integralnymi celami modelu biznesowego są zarówno uzyskanie kontraktowych przepływów pieniężnych, jak i sprzedaż (w szczególności model spełnia założenia HTC&FS, jeśli jego celem jest zarządzanie bieżącymi potrzebami płynnościowymi bieżącego zapotrzebowania płynnościowego, utrzymanie założonego profilu rentowości i / lub dopasowanie czasu trwania (duration) aktywów i zobowiązań finansowych),
- 2) Poziomy sprzedaży są zazwyczaj wyższe niż w modelu HTC.

Wpływ na klasyfikację i wycenę:

Zgodnie z MSSF 9 instrumenty przypisane do modelu HTC&FS są klasyfikowane jako wyceniane w wartości godziwej przez kapitał (FVTOCI) pod warunkiem, że warunki umowne tych instrumentów powodują powstanie w określonych momentach przepływów pieniężnych stanowiących wyłącznie spłatę kapitału oraz odsetek od niespłaconej części kapitału (spełniony jest Test SPPI). Instrumenty te wyceniane są w wartości godziwej pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości, wynik z wyceny ujmuje się w innych całkowitych dochodach do momentu usunięcia z bilansu aktywów finansowych.

Model HTC&FS ma zastosowanie do portfela rządowych papierów wartościowych oraz bonów pieniężnych Narodowego Banku Polskiego (w szczególności portfel płynnościowy i inwestycyjny) a także do portfela kredytów hipotecznych dedykowanego do poolingu do Banku Hipotecznego.

Instrumenty kapitałowe (za wyjątkiem podmiotów powiązanych) klasyfikowane są jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (FVTPL), o ile zgodnie z intencją zarządzających nimi jednostek nie stanowią inwestycji strategicznej, lub według wartości godziwej z odniesieniem skutków wyceny w pozostałych całkowitych dochodach (FVTOCI) w przypadku instrumentów, które nie są utrzymywane w celach handlowych. Decyzja o skorzystaniu z opcji wyceny instrumentów kapitałowych do wartości godziwej z odniesieniem skutków wyceny w innych całkowitych dochodach podejmowana jest przez Bank w dniu początkowego ujęcia danego instrumentu i stanowi desygnaację nieodwołalną (nawet w momencie sprzedaży zysk/strata na transakcji nie jest ujmowana w Rachunku Zysków i Strat).

Inne modele

Charakterystyka modelu:

- 1) Model biznesowy nie spełnia założeń modeli HTC oraz HTC&FS.
- 2) Uzyskiwanie przepływów pieniężnych z tytułu odsetek i kapitału nie jest głównym celem modelu biznesowego (nie spełniony Test SPPI).

Do tej kategorii należy zaliczyć w szczególności:

- 1) Portfele zarządzane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych ze sprzedaży aktywów, w szczególności „przeznaczone do obrotu”,
- 2) Portfele, których wyniki zarządzania oceniane są na podstawie wartości godziwej.

Aktywo finansowe należy uznać za przeznaczone do obrotu, jeśli:

- 1) Zostało nabyte głównie w celu sprzedaży w krótkim terminie,
- 2) W momencie początkowego ujęcia, jest częścią portfela instrumentów finansowych zarządzanych łącznie, dla których istnieją dowody potwierdzające prawidłowość, że w ostatnim czasie faktycznie generowały krótkoterminowe zyski, lub
- 3) Jest instrumentem pochodnym, z wyłączeniem instrumentów pochodnych wyznaczonych do rachunkowości zabezpieczeń i będących efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi.

Termin „obróć” oznacza przy tym aktywne i częste zakupy i sprzedaże instrumentów. Cechy te nie stanowią jednak warunku koniecznego, aby zaklasyfikować instrument finansowy jako przeznaczony do obrotu.

Wpływ na klasyfikację i wycenę:

Aktywa finansowe utrzymywane w ramach modeli innych niż HTC lub HTC&FS są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (FVTPL).

Model biznesowy inny niż HTC bądź HTC&FS będzie miał zastosowanie do portfeli następujących aktywów finansowych:

- 1) Instrumenty pochodne,
- 2) Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu,
- 3) Instrumenty kapitałowe niedesygnowane jako inwestycje strategiczne,
- 4) Aktywa finansowe nieodwołalnie wyznaczone przy początkowym ujęciu do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy (nawet w przypadku, gdy składnik aktywów nie spełnia warunków, aby zostać wyceniony na wartość FVTPL) w celu wyeliminowania lub znacznego zmniejszenia niedopasowania księgowego, które miałyby miejsce gdyby nie dokonano takiej desygnacji.

Test charakterystyki kontraktowych przepływów pieniężnych (Test SPPI)

Ocena spełnienia kryterium Testu SPPI jest przeprowadzana w następujących przypadkach:

- udzielenie instrumentu dłużnego;
- zakup instrumentu dłużnego;
- renegotjacja warunków umownych.

Przedmiotem Testu SPPI są warunki umowne instrumentów dłużnych ujętych w bilansie, analizie nie podlegają produkty pozabilansowe.

Test SPPI przeprowadzany jest na etapie projektowania produktu/umowy kredytowej co umożliwia podjęcie decyzji zatwierdzających z uwzględnieniem przyszłego sposobu wyceny ekspozycji.

W ramach Testu SPPI oceniany jest między innymi wpływ zmodyfikowanego elementu na przepływy pieniężne wynikające z zawartego kontraktu. Cechy kontraktowe wprowadzające zmienność lub ryzyko przepływów pieniężnych niezwiązane bezpośrednio z przepływami z tytułu spłat odsetek i kapitału mogą zostać ocenione jako niemające wpływu na klasyfikację (spełnienie kryteriów Testu SPPI), jeżeli zostaną określone jako posiadające zaniedbywalny wpływ na klasyfikację (istnienie cechy „de minimis”) lub taki wpływ nie jest zaniedbywalny (brak charakteru „de minimis”) lecz może wystąpić jedynie w wyjątkowo rzadkich przypadkach (istnienie cechy „not genuine”).

W przypadkach, gdy ma miejsce modyfikacja wartości pieniądza w czasie, np. w razie niedopasowania okresu przeszacowania stopy procentowej z tenorem stawki bazowej, w celu weryfikacji spełnienia Testu SPPI Bank przeprowadza ocenę na podstawie Benchmark Testu, czyli porównania instrumentu wynikającego z kontraktu z instrumentem bazowym (który posiada te same cechy umowne co instrument podlegający analizie, za wyjątkiem elementu modyfikacji pieniądza w czasie).

Aktywa typu non-recourse (produkty, dla których roszczenie Banku jest ograniczone do określonych aktywów dłużnika lub przepływów pieniężnych z określonych aktywów), w szczególności produkty typu „project finance” oraz „object finance” (produkty w których kredytobiorca, najczęściej spółka specjalnego przeznaczenia charakteryzuje się minimalnym poziomem kapitałów własnych, a jedynym składnikiem jego majątku jest kredytowane aktywo), oceniane są przez porównanie wartości zabezpieczenia w stosunku do kwoty kapitału udzielonego kredytu. Identyfikacja odpowiedniego bufora na pokrycie ryzyka zmian wartości zabezpieczenia, powoduje spełnienie warunków Testu.

Negatywny wynik Testu SPPI, implikuje wycenę instrumentu dłużnego według FVTPL, powodując odejście od standardowej metody wyceny według zamortyzowanego kosztu lub według FVTOCI.

Modyfikacje warunków umowy kredytowej

Modyfikacje warunków umowy kredytowej w trakcie okresu kredytowania, to m.in.:

- zmiany terminów spłaty całości lub części należności,
- zmiany wysokości rat spłaty należności,
- zmiany oprocentowania lub zaprzestania naliczania odsetek,
- kapitalizacja zaległych lub bieżących odsetek,
- przewalutowanie zadłużenia (o ile możliwość taka nie wynika z pierwotnej umowy),
- ustanowienie, zmiana bądź zniesienie istniejącego zabezpieczenia należności.

Każda tego typu modyfikacja skutkować może koniecznością wyłączenia z bilansu i ponownej klasyfikacji aktywa finansowego uwzględniającej przeprowadzenie Testu SPPI.

W przypadku zidentyfikowania modyfikacji warunków kontraktowych kredytu, Bank przeprowadza ocenę jakościową i ilościową w celu określenia czy daną modyfikację należy uznać za znaczącą i w konsekwencji, wyłączyć oryginalne aktywo finansowe z bilansu i rozpoznać je jako nowe (zmodyfikowane) aktywo według wartości godziwej. Znacząca modyfikacja ma miejsce jeżeli spełnione są następujące warunki:

- kryteria ilościowe:
  - zwiększenie zaangażowania dłużnika, rozumiane jako wzrost kapitału każdej pojedynczej ekspozycji kredytowej powyżej 10% w stosunku do kapitału sprzed podwyższenia. W przypadku wystąpienia kryterium ilościowego powyżej 10% uznaje się modyfikację za istotną, natomiast wystąpienie kryterium ilościowego do wysokości 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za nieistotną.
  - wydłużenie okresu finansowania, rozumiane jako wydłużenie terminu zapadalności aktualnie obowiązującej umowy. Modyfikację uznaje się za istotną w przypadku wydłużenia okresu finansowania o: 8 lat dla kredytów hipotecznych, 5 lat dla pozostałych ekspozycji kredytowych w segmencie detalicznym, 3 lata dla ekspozycji w segmencie korporacyjnym.
- kryteria jakościowe: konwersja ekspozycji na inną walutę (o ile możliwość konwersji nie była uwzględniana w pierwotnej umowie), zmiana wyniku testu SPPI, zamiana dłużnika, zmiana formy prawnej lub rodzaju instrumentu finansowego. Wystąpienie kryterium jakościowego skutkuje uznaniem modyfikacji za istotną.

Jeśli wynikające z umowy przepływy pieniężne podlegają modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów (tzw. nieistotna modyfikacja), Bank dokonuje korekty wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje zysk lub stratę z tytułu nieistotnej modyfikacji w wyniku finansowym (w odrębnej pozycji Rachunku zysków strat - „wynik z tytułu modyfikacji”). Korektę wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych stanowi różnica dyskontowanych przepływów pieniężnych przed i po modyfikacji warunków umownych.

Wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych.

Wakacje kredytowe

W następstwie podpisania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej tego samego dnia ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o finansowaniu społecznościowym dla przedsiębiorstw gospodarczych i pomocy kredytobiorcom, która wprowadza, między innymi, możliwość zawieszenia przez kredytobiorców spłaty kredytu hipotecznego udzielonego w walucie polskiej przez okres do ośmiu miesięcy (zawieszenie spłat ratalnych do 8 rat miesięcznych) w latach 2022-2023 („wakacje kredytowe”), Bank rozpoznał pierwotnie w lipcu 2022 koszt w wysokości 1 384,6 mln zł. Korekta została wyliczona i rozpoznana zgodnie z MSSF9 pomniejszając przychody odsetkowe od aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu a drugostronnie wartość brutto kredytów hipotecznych w PLN. Wysokość korekty została pierwotnie wyliczona jako różnica pomiędzy wartością brutto portfela kredytowego na dzień kalkulacji a bieżącą wartością szacowanych przepływów pieniężnych wynikających z umów kredytowych przy uwzględnieniu założenia 80% odsetka kapitałów kwalifikujących się kredytów które zawieszają ratę spłat. W wyniku analizy zachowań klientów przeprowadzonej w grudniu 2022 Bank skorygował szacunki odsetka kapitałów kwalifikujących się kredytów które zawieszają ratę spłat do 68%. W następstwie powyższego oraz obecnie oczekiwanych kosztów wartość korekty rozpoznana jako pomniejszenie przychodów odsetkowych Banku w roku 2022 została zmniejszona do poziomu 1 291,6 mln zł. W wyniku ostatecznego rozliczenia Bank ujął w grudniu 2023 dodatkową korektę (pomniejszenie) przychodów odsetkowych o kwotę 11,4 mln zł.

Zgodnie z zawartą umową, w przypadku wejścia w życie przepisów umożliwiających klientom skorzystanie z kolejnych wakacji kredytowych (nie wspomnianych powyżej), Bank Millennium zobowiązuje się zwrócić Millennium Bankowi Hipotecznemu równowartość pożytków w postaci utraconych przychodów z tytułu odsetek w związku z zawieszeniem spłaty kredytów, stanowiących element wpływów ze sprzedawanych portfeli kredytów hipotecznych (dotyczy wpływów z portfela który został sprzedany przez Bank Millennium do Millennium Bank Hipoteczny w listopadzie 2023 i transzy sprzedawanych później).

Aktywa POCI

Aktywa POCI („purchased or originated credit-impaired”) to aktywa finansowe, które w momencie początkowego ujęcia mają stwierdzoną utratę wartości. Aktywa finansowe, które zostały zaklasyfikowane jako POCI w momencie początkowego ujęcia, są przez Bank traktowane jako POCI we wszystkich następnych okresach do momentu zaprzestania ich ujmowania w bilansie, a oczekiwana strata kredytowa jest obliczana na bazie ECL uwzględniającego cały okres istnienia składnika aktywów finansowych, niezależnie od przyszłych zmian szacunków dotyczących generowanych przez nie przepływów pieniężnych (ewentualnego uzdrowienia aktywa).

Aktywa POCI mogą powstać na 3 różne sposoby, tj.:

- 1) poprzez nabycie kontraktu spełniającego definicję POCI (np. w wyniku kupna portfela „złych kredytów”)
- 2) poprzez zawarcie kontraktu, który jest POCI w momencie pierwotnego udzielenia (np. udzielenie kredytu klientowi w złej kondycji finansowej z nadzieją na jej poprawę w przyszłości)
- 3) poprzez istotną modyfikację kontraktu zaliczanego do koszyka 3 kwalifikującą ten kontrakt do wyłączenia z bilansu, a następnie do ponownego ujęcia w bilansie już jako kontraktu spełniającego definicję POCI.

Należności i zobowiązania z tytułu umów leasingu

Bank jest stroną umów leasingowych, na mocy których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwałe lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy (leasing finansowy), przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w bilansie Banku. Ujmowana jest natomiast należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych. Rozliczenie opłat leasingowych (podział między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności) następuje w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako przychody w Rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Bank jest również stroną umów leasingowych na podstawie których przyjmuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków obce środki trwałe przez uzgodniony okres. Są to głównie umowy najmu lub dzierżawy. W przypadku tych umów w sprawozdaniu finansowym, zarówno aktywa z tytułu prawa do użytkowania jak również zobowiązania z tytułu leasingu, wykazane są w odrębnych pozycjach not objaśniających odpowiednio do linii 'Rzeczowe aktywa trwałe' oraz 'Inne zobowiązania'. W dacie rozpoczęcia leasingu, opłaty leasingowe zawarte w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu obejmują następujące opłaty za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów podczas okresu leasingu, które pozostają do zapłaty w tej dacie:

- stałe opłaty leasingowe pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki, wycenione początkowo z zastosowaniem tego indeksu lub tej stawki zgodnie z ich wartością w dacie rozpoczęcia,
- kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej,
- cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji,
- kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli w warunkach leasingu przewidziano, że leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia leasingu.

Składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania zawiera:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu,
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe.

W wyniku finansowym wykazywane są następujące pozycje:

- amortyzacja prawa do użytkowania,
- odsetki od zobowiązań leasingowych,
- podatek VAT od faktur czynszowych wykazany w kosztach czynszu.

Bank przyjął następujące założenia, na bazie których umowy leasingowe są ujmowane w sprawozdaniach finansowych:

- do kalkulacji zobowiązań oraz aktywów przyjmowane będą wartości netto (bez VAT) przyszłych przepływów pieniężnych,
- w przypadku umów denominowanych w walucie, zobowiązania będą ewidencjonowane w oryginalnej walucie kontraktu, natomiast aktywa w polskich złotych przeliczone po kursie z dnia rozpoczęcia podpisania umowy, lub aneksu do umowy będącym jednocześnie dniem rozpoczęcia leasingu,
- prawo do użytkowania składnika aktywów będzie podlegać amortyzacji zgodnie z okresem leasingu,
- Bank korzysta z możliwości odstąpienia od rozpoznawania leasingu w przypadku umów krótkoterminowych dla umów najmu powierzchni oraz leasingu samochodów,
- Bank korzysta także z możliwości nie rozpoznawania leasingu w przypadku leasingu aktywów o niskiej wartości początkowej takich jak najmu drobnych powierzchni np. pod altanki śmieciowe, pochylnie, bankomaty oraz urządzeń takich jak ekspresy do kawy, dyspenserów do wody, urządzeń do audiomarketingu i aromamarketingu,
- nowe umowy będą dyskontowane według stawki SWAP z dnia podpisania umowy/aneksu do umowy właściwej dla długości trwania umowy oraz właściwej dla waluty, powiększonej o marżę wyznaczoną i aktualizowaną w odniesieniu do premii za ryzyko zaciąganych przez Bank zobowiązań finansowych.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe w dniu ich nabycia lub powstania zalicza się do następujących kategorii:

- 1) zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, lub
- 2) pozostałe zobowiązania finansowe (wyceniane w AC).

Zobowiązania finansowe nie podlegają przeklasyfikowaniu.

Ujmowanie instrumentów finansowych w bilansie

Bank ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w bilansie, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu. Standaryzowane transakcje kupna i sprzedaży aktywów finansowych ujmowane są w dniu zawarcia transakcji.

Wszystkie instrumenty finansowe w momencie początkowego ujęcia są wyceniane do wartości godziwej skorygowanej, w przypadku instrumentów finansowych innych niż klasyfikowane jako wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat, o koszty transakcji, które mogą być przypisane bezpośrednio do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Zaprzestanie ujmowania instrumentów finansowych w bilansie

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany z bilansu Banku w momencie, kiedy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z nim związanych lub, kiedy Bank przenosi składnik aktywów finansowych na podmiot trzeci. Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Bank:

- przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub
- zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów jednostce spoza Banku.

Przenosząc składnik aktywów finansowych Bank ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Bank przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych z bilansu;
- jeżeli Bank zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w bilansie;
- jeżeli Bank nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Bank ustala, czy zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych.

W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w bilansie Banku do wysokości wynikającej z trwałego zaangażowania, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest z bilansu wyłączany.

Bank wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypłacony, umorzony lub wygaś.

Rachunkowość zabezpieczeń i instrumenty pochodne

Wycena do wartości godziwej

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, w tym w oparciu o ceny niedawno zawartych transakcji. Rynek jest uważany za aktywny, gdy kwotowane ceny instrumentów są regularnie dostępne i wynikają z rzeczywistych transakcji zawieranych na tym rynku oraz reprezentują poziom, po którym Bank mógłby zawrzeć takie transakcje. W przypadku, gdy rynek instrumentów nie jest aktywny, Bank określa wartość godziwą z wykorzystaniem technik wyceny, w tym modeli bazujących na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modeli wyceny opcji. Stosowane przez Bank techniki wyceny oparte są o maksymalne wykorzystanie danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe oraz zmienności implikowane. W przypadku braku danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku, Bank wykorzystuje w technikach wyceny własne szacunki parametrów wyceny w oparciu o swoją najlepszą wiedzę i doświadczenie.

Dodatkowym elementem wyceny instrumentów pochodnych jest komponent ryzyka kredytowego uwzględniający zarówno ryzyko kontrahenta (korekta wartości kredytowej, z ang. credit value adjustment - CVA) jak i ryzyko własne Banku (korekta wartości debetowej, z ang. debit value adjustment - DVA).

Ujmowanie instrumentów pochodnych wbudowanych w zobowiązania

Bank wydziela i ujmuje w bilansie wbudowane instrumenty pochodne będące składnikiem instrumentów hybrydowych. Instrument hybrydowy zawiera umowę zasadniczą (niebędącą instrumentem pochodnym) oraz wbudowany instrument pochodny, który w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs waluty, indeks cen lub stóp lub inną zmienną, modyfikuje część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej.

Spełniające określone niżej warunki, wbudowane instrumenty pochodne traktuje się jako odrębne instrumenty pochodne. Instrumenty te są wyceniane według wartości godziwej a ich zmiany wartości godziwej wykazuje się w Rachunku zysków i strat. Wbudowane instrumenty pochodne ujmuje się i wycenia odrębnie od umowy zasadniczej w przypadku łącznego zaistnienia następujących warunków:

- cechy ekonomiczne wbudowanego instrumentu pochodnego oraz ryzyko z nim związane nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi;
- samodzielny instrument o takich samych warunkach umownych jak wbudowany instrument pochodny spełniałby definicję instrumentu pochodnego; oraz
- hybrydowy (łączny) instrument finansowy nie jest zaliczany do instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat.

Sposób ujmowania zmian wartości godziwej instrumentu pochodnego zależy od tego, czy dany instrument pochodny jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający, od rodzaju zabezpieczenia oraz od rodzaju zabezpieczanej pozycji.

Instrumenty pochodne wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające - rachunkowość zabezpieczeń

Instrumenty pochodne wykorzystywane są m.in. w celu zabezpieczenia przed ryzykami stopy procentowej oraz kursu walutowego wynikającymi z działalności operacyjnej, finansowej i inwestycyjnej. Niektóre instrumenty pochodne wyznacza się jako zabezpieczenie:

- przepływów pieniężnych, które przypisać można ujętemu składnikowi aktywów lub zobowiązań, lub wysoce prawdopodobnej planowanej transakcji (zabezpieczenie przepływów pieniężnych), lub
- wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązań albo wiążącej umowy (zabezpieczenie wartości godziwej).

Kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń stosuje się pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39.

- W momencie ustanowienia zabezpieczenia, formalnie wyznacza się i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem i strategię zawierania transakcji zabezpieczających. Dokumentacja obejmuje identyfikację pozycji zabezpieczanej lub transakcji, pozycji zabezpieczającej i charakter zabezpieczanego ryzyka. Dokumentuje się również, w momencie ustanowienia zabezpieczenia i przez cały czas jego trwania, ocenę efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z pozycji zabezpieczanej;
- Bank przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką skutecznością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych i zmian wartości godziwej, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego (prospektywny test efektywności);
- Zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych dotyczy wysoce prawdopodobnej, prognozowanej transakcji, która jest narażona na ryzyko zmian przepływów środków pieniężnych wpływających na poziom wyniku finansowego (test wysokiego prawdopodobieństwa);
- Skuteczność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą zabezpieczanej pozycji lub przepływy środków pieniężnych z niej pochodzące oraz wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego;
- Zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką skuteczność w całym okresie jego wykorzystania (retrospektywny test efektywności).

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które (i) można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi, jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją i które (ii) może wpływać na Rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, który stanowi efektywne zabezpieczenie, ujmuje się w kapitale własnym poprzez pozostały dochód całkowity, zaś nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w Wyniku z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków.

Zyski i straty ujęte w pozostałych dochodach całkowitych (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem

zabezpieczanej planowanej transakcji, przenoszone są do Rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczany składnik aktywów lub zobowiązań ma wpływ na Rachunek zysków i strat.

W przypadku zabezpieczenia aktywów lub zobowiązań niefinansowych, odniesione do pozostałych dochodów całkowitych jako efektywne zabezpieczenie zyski i straty, przenoszone są do wyniku sukcesywnie, w okresach w których aktywo lub zobowiązanie niefinansowe ma wpływ na Rachunek zysków i strat bezpośrednio z kapitału lub przenoszone są z kapitału do początkowego kosztu nabycia w bilansie i odnoszone do wyniku sukcesywnie w okresach, w których aktywo lub zobowiązanie niefinansowe ma wpływ na Rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej

Zabezpieczenie wartości godziwej to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na Rachunek zysków i strat.

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych wyznaczonych i kwalifikujących się jako zabezpieczenia wartości godziwej, ujmuje się w Rachunku zysków i strat wraz z odpowiadającymi im zmianami wartości godziwej zabezpieczanego składnika aktywów lub zobowiązania odnoszącego się do ryzyka, przed którym Bank się zabezpiecza. To znaczy: zyski lub straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (dla pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w Rachunku zysków i strat, zaś zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w Rachunku zysków i strat. Zasada ta ma zastosowanie do zabezpieczanej pozycji, którą w innych okolicznościach wycenia się według zamortyzowanego kosztu. W przypadku pozycji zabezpieczanej, będącej składnikiem aktywów finansowych klasyfikowanych jako wyceniane przez inne całkowite dochody, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się w Rachunku zysków i strat. Wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych klasyfikowanych jako wyceniane przez inne całkowite dochody, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, prezentowana jest w pozostałych dochodach całkowitych do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

Zaprzestanie rachunkowości zabezpieczeń

W przypadku, gdy zabezpieczenie wartości godziwej przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń, korektę wartości bilansowej instrumentu zabezpieczanego, wycenianego wg efektywnej stopy procentowej, rozlicza się liniowo w czasie w Rachunku zysków i strat w okresie pozostałym do terminu wymagalności/zapadalności. Wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych klasyfikowanych jako wyceniane przez inne całkowite dochody, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, prezentowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

W przypadku, gdy zabezpieczenie przepływów pieniężnych przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń, wycena instrumentu zabezpieczającego ujęta w pozostałych dochodach całkowitych na dzień ostatniego efektywnego testu pozostaje w kapitałach do czasu realizacji przepływu wynikającego z transakcji zabezpieczanej. Przeniesienie niniejszej wyceny do Rachunku zysków i strat następuje w okresach, w których transakcja zabezpieczana ma wpływ na Rachunek zysków i strat.

Instrumenty pochodne niespełniające kryteriów rachunkowości zabezpieczeń

Instrumenty pochodne, które nie podlegają zasadom wyceny zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako instrumenty przeznaczone do obrotu i wyceniane w wartości godziwej. Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych klasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu są wykazywane w Rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu”/„Wynik z pozycji wymiany”, co opisano poniżej.

Bank stosuje następujące zasady ujmowania zysków i strat z wyceny instrumentów pochodnych:

- Transakcje walutowe forward (FX forward)

Transakcje forward są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodę dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych, z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji FX forward są wykazywane w „Wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat.

Ponadto, Bank desygnował wybrane transakcje FX forward jako instrumenty zabezpieczające. Sposób ujmowania i wyceny zabezpieczających instrumentów finansowych został opisany w części poświęconej rachunkowości zabezpieczeń.

- Transakcje SWAP walutowy (FX SWAP)

Transakcje FX SWAP są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodę dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z wykorzystaniem krzywych stóp procentowych uwzględniających spread wynikający z aktualnych warunków rynkowych oraz z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji FX SWAP są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu” Rachunku zysków i strat.

- Transakcje SWAP stopy procentowej (IRS)

Transakcje IRS są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodę dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji IRS są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu” Rachunku zysków i strat.

Ponadto, Bank desygnował wybrane transakcje IRS jako instrumenty zabezpieczające. Sposób ujmowania i wyceny zabezpieczających instrumentów finansowych został opisany w części poświęconej rachunkowości zabezpieczeń.

- Transakcje Cross - Currency Swap (CCS)

Transakcje CCS są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodę dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z zastosowaniem krzywych stóp procentowych skorygowanych o rynkowy spread z uwzględnieniem jego struktury terminowej oraz z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji CCS są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu” Rachunku zysków i strat.

Ponadto, Bank desygnował wybrane transakcje CCS jako instrumenty zabezpieczające. Sposób ujmowania i wyceny zabezpieczających instrumentów finansowych został opisany w części poświęconej rachunkowości zabezpieczeń.

- Transakcje typu IRS z wbudowanymi opcjami

Transakcje są wyceniane według wartości godziwej; komponent swapowy jest wyceniany przy zastosowaniu metody dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań, natomiast komponent opcyjny wyceniany jest przy pomocy modeli wyceny opcji. Zmiany wartości godziwej wymienionych transakcji są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu” Rachunku zysków i strat. Komponent opcyjny stanowi zabezpieczenie opcji wbudowanych w papiery wartościowe lub depozyty oferowane przez Bank.

- Opcje na indeksy i opcje walutowe

Transakcje opcyjne są wyceniane według wartości godziwej z zastosowaniem modeli do wyceny opcji. W przypadku opcji wystawionych przez kontrahentów Banku, wycena modelowa uzupełniana jest o wpływ na wartość godziwą szacunkowego parametru ryzyka kredytowego. Zmiany wartości godziwej opcji są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu” Rachunku zysków i strat.

- Transakcje Forward Rate Agreement (FRA)

Transakcje FRA są wyceniane do wartości godziwej przy zastosowaniu metody dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji FRA są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu” Rachunku zysków i strat.

- Transakcje terminowe na cenę surowca

Transakcje terminowe na cenę surowca są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodologię dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych wykorzystując ceny referencyjne ustalane na rynku referencyjnym LME (London Metal Exchange) przy czym Bank nie utrzymuje pozycji własnych na rynku surowców. Zmiany wartości godziwej są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu” Rachunku zysków i strat.

- Opcje na cenę surowca

Transakcje opcyjne na cenę surowca są wyceniane według wartości godziwej z zastosowaniem modeli wyceny opcji i wykorzystaniem cen referencyjnych ustalanych na rynku referencyjnym LME (London Metal Exchange) przy czym Bank nie utrzymuje pozycji własnych na rynku surowców. Zmiany wartości godziwej są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu” Rachunku zysków i strat.

Utrata wartości aktywów finansowych

Główne założenia modelu

Począwszy od dnia 1 stycznia 2018 r. model szacowania utraty wartości bazuje na koncepcji „oczekiwanej straty kredytowej” (ang. expected credit loss - ECL). W wyniku wprowadzonych zmian, odpisy aktualizujące kalkulowane zgodnie z tą koncepcją, uwzględniają również prognozy oraz oczekiwania odnośnie przyszłych warunków ekonomicznych, mających wpływ na poziom ryzyka kredytowego ekspozycji.

Wdrożony model utraty wartości dotyczy aktywów finansowych klasyfikowanych zgodnie z MSSF 9 jako aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu lub według wartości godziwej poprzez inne całkowite dochody (za wyjątkiem instrumentów kapitałowych) oraz zobowiązań pozabilansowych.

Zgodnie z MSSF 9 ekspozycje kredytowe podlegają klasyfikacji do następujących kategorii:

- Faza 1 - ekspozycje bez utraty wartości, dla których oczekiwana strata kredytowa szacowana jest w okresie 12 miesięcy,
- Faza 2 - ekspozycje bez utraty wartości, dla których zidentyfikowano znaczący wzrost ryzyka i dla których oczekiwana strata kredytowa jest obliczana w całym okresie istnienia składnika aktywów finansowych,
- Faza 3 - ekspozycje o zidentyfikowanych przesłankach utraty wartości, dla których oczekiwana strata kredytowa jest obliczana w całym okresie istnienia składnika aktywów finansowych.

W przypadku ekspozycji klasyfikowanych do kategorii POCI (ang. purchased or originated credit impaired), które w początkowym ujęciu w bilansie uznano jako aktywa z utratą wartości, a oczekiwana strata kredytowa jest obliczana na bazie ECL uwzględniającego cały okres istnienia składnika aktywów finansowych.

Identyfikacja znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego

Aktywa, w przypadku których zidentyfikowano istotny wzrost poziomu ryzyka kredytowego w odniesieniu do momentu początkowego ujęcia w bilansie, klasyfikowane są do Fazy 2. Istotny wzrost ryzyka jest identyfikowany w oparciu kryteria jakościowe oraz ilościowe.

Kryteria jakościowe obejmują:

- opóźnienia w spłacie powyżej 30 dni,
- ekspozycje zrestrukturyzowane (ang. forborne), w przypadku których nie są już identyfikowane przesłanki utraty wartości,
- korzystanie ze wsparcia Funduszu Wsparcia Kredytobiorców,
- występowanie zajęć na rachunkach bieżących, wynikających z tytułów egzekucyjnych,
- rating proceduralny, odzwierciedlający początkowe opóźnienia w spłacie,
- podjęte decyzje ograniczające ryzyko kredytowe w ramach systemu wczesnego ostrzegania dla klientów korporacyjnych,
- zidentyfikowane w trakcie analizy indywidualnej zdarzenia, związane z istotnym wzrostem ryzyka kredytowego, tzw. „miękkie oznaki” utraty wartości.

Kryterium ilościowe polega na porównaniu wartości dożywotniego PD (ang. lifetime PD) ustalonej na moment początkowego ujęcia ekspozycji w bilansie, z wartością dożywotniego PD na bieżący dzień sprawozdawczy. Jeżeli empirycznie ustalony próg względnej zmiany wartości dożywotniego PD zostanie przekroczony, wówczas ekspozycja zostaje automatycznie przeniesiona do Koszyka 2. Ocena ilościowa nie obejmuje ekspozycji analizowanych indywidualnie.

Uwzględnienie informacji dotyczących prognozowanych warunków ekonomicznych (ang. forward looking information - FLI)

W procesie kalkulacji oczekiwanych strat kredytowych Bank korzysta z prognozowanych informacji dotyczących przyszłych zdarzeń makroekonomicznych. Biuro Analiz Makroekonomicznych przygotowuje trzy scenariusze (podstawowy, optymistyczny i pesymistyczny) i określa prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Prognozy przekładają się bezpośrednio lub pośrednio na wartości szacowanych parametrów i wysokość ekspozycji.

Ujednolicenie definicji default stosowanej w obszarze ryzyka Grupy

Od momentu wdrożenia MSSF 9, Grupa przyjęła jednolitą definicję niewykonania zobowiązania, zarówno w zakresie kalkulacji wymogów kapitałowych, jak i na potrzeby szacowania utraty wartości. Począwszy od roku 2020 dla portfela detalicznego Grupa stosuje definicję niewykonania zobowiązania zgodnie z wytycznymi EBA (EBA/GL/2016/07) tzw. Nowa Definicja Default.

Ujednolicona definicja default obejmuje następujące przesłanki:

- opóźnienie w spłacie powyżej 90 dni z uwzględnieniem progów istotności dla wartości wymagalnej: bezwzględnego 400 zł dla ekspozycji detalicznych i 2000 zł dla ekspozycji korporacyjnych oraz progu względnego: 1% całości ekspozycji klienta,
- zrestrukturyzowane ekspozycje (forborne),
- ekspozycje w procesie windykacji,
- inne przesłanki zdefiniowane w Wytycznych EBA,
- jakościowe przesłanki utraty wartości zidentyfikowane w analizie indywidualnej.

Bank uwzględnia zjawisko zarażania (ang. cross-default) dla wszystkich segmentów.

Model PD

Model PD, stworzony w celu obliczania oczekiwanych strat kredytowych, oparty jest na danych empirycznych, dotyczących 12-miesięcznych współczynników default-rate, które są następnie wykorzystywane przy użyciu odpowiednich metod statystycznych i ekonometrycznych do oszacowania wartości dożywności PD Lifetime (uwzględniając prognozy makroekonomiczne: FLI). Segmentacja przyjęta w tym celu na poziomie klienta jest zgodna z segmentacją stosowaną do celów obliczania wymogów kapitałowych. Dodatkowo Bank wykorzystuje informacje o ratingach z wewnętrznych modeli ratingowych do obliczania wartości PD.

Modele LGD

Modele LGD wykorzystywane przez Bank w procesie kalkulacji wymogu kapitałowego dla portfela detalicznego, zostały dostosowane do wymogów MSSF 9 w zakresie szacowania utraty wartości. Głównymi składnikami tych modeli są: stopa uzdrowień (ang. cure rate) i stopa odzysku (ang. recovery rate) oszacowana na podstawie zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Dostosowanie tych modeli do wymogów MSSF 9 objęło między innymi wyłączenie bufora konserwatyzmu, kosztów pośrednich i korekty dotyczącej spowolnienia gospodarczego. Ponadto dokonano zmian pozwalających na odzwierciedlenie obecnej sytuacji gospodarczej (konceptcja point-in-time) i wykorzystanie prognoz makroekonomicznych (FLI).

W przypadku portfela korporacyjnego model LGD oparty jest na komponencie odzwierciedlającym sparametryzowane odzyski dla kluczowych typów zabezpieczeń oraz na współczynniku odzysków dla niezabezpieczonej części ekspozycji. Wszystkie parametry zostały obliczone na podstawie danych historycznych, zawierających informacje o zdyskontowanych przepływach pieniężnych, uzyskanych przez jednostkę dochodzenia należności korporacyjnych.

Model EaD

Model EaD stosowany w Banku obejmuje obliczanie takich parametrów jak: średnie wykorzystanie limitu (LU), współczynnik konwersji kredytowej (CCF), współczynnik przedpłat, oczekiwana długość życia ekspozycji. Segmentacja opiera się na rodzaju klienta (detaliczny, korporacyjny, leasing) i produkcie (produkty z / bez harmonogramu). Prognozy kursów walutowych są stosowane jako korekta FLI.

Odpisanie

Bank bezpośrednio obniża wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych, jeżeli nie istnieją uzasadnione przesłanki na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części. W efekcie odpisania, składnik aktywów finansowych przestaje w całości lub w części być ujmowany sprawozdaniu finansowym.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Kompensowanie składnika aktywów i zobowiązań finansowych dokonywane jest jedynie w przypadku gdy Bank posiada ważny tytuł prawny do przeprowadzenia kompensaty a rozliczenie ma zostać przeprowadzone w kwocie netto lub realizacja składnika aktywów i pasywów następuje jednocześnie.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/sprzedaży

Transakcje repo i sell-buy back oraz transakcje reverse-repo i buy-sell back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej cenie.

Bank prezentuje w bilansie aktywa finansowe odsprzedane z klauzulą przyrzeczenia odkupu (transakcje typu repo, sell-buy back) jednocześnie ujmując po stronie pasywów zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. Warunkiem stosowania takiego rozwiązania jest zachowanie przez Bank ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa pomimo jego transferu.

W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem sprzedaży (reverse repo, buy-sell back) posiadane aktywa finansowe prezentowane są jako należność wynikająca z klauzuli odkupu.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/sprzedaży są wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, natomiast papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są usuwane z bilansu i podlegają wycenie wg zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszty/przychody odsetkowe i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne

Własne składniki rzeczowych aktywów trwałych

Do rzeczowych składników aktywów trwałych zalicza się środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zalicza się składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Rzeczowe aktywa trwałe wykazuje się według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe) oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Środki trwałe w budowie wykazywane są w wartości ceny nabycia lub kosztu wytworzenia i nie podlegają amortyzacji.

Bank ujmuje w wartości bilansowej pozycji rzeczowych aktywów trwałych koszty wymiany części tych pozycji w momencie ich poniesienia, jeśli istnieje prawdopodobieństwo uzyskania przyszłych korzyści ekonomicznych związanych ze składnikiem aktywów, a cenę nabycia lub koszt wytworzenia można wycenić w wiarygodny sposób. Pozostałe koszty są ujmowane w Rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Koszty napraw i utrzymania rzeczowych aktywów trwałych obciążają Rachunek zysków i strat w okresie sprawozdawczym, w którym zostały poniesione.

Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, który nie posiada postaci fizycznej, powodujący w przyszłości wpływ korzyści ekonomicznych dla Banku.

Głównymi składnikami wartości niematerialnych są licencje na oprogramowanie komputerowe.

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są aktywowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i przygotowania do użytkowania, z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Nakłady związane z ulepszaniem lub utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia.

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Bank, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Nakłady poniesione po początkowym ujęciu nabytego składnika wartości niematerialnych są aktywowane tylko w przypadku, gdy te nakłady zwiększają przyszłe korzyści ekonomiczne danego składnika. W pozostałych przypadkach nakłady te są ujmowane w Rachunku zysków i strat jako koszty w momencie ich poniesienia.

Wszystkie wartości niematerialne podlegają okresowym przeglądom w celu weryfikacji czy nie wystąpiły istotne przesłanki utraty wartości, które wymagałyby przeprowadzenia testu na utratę wartości oraz dokonania odpisu z tytułu utraty wartości.

Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne od wartości podlegającej amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych dokonywane są metodą liniową, zgodnie z ustalonymi stawkami amortyzacji, przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Przez wartość podlegającą amortyzacji rozumie się cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika aktywów po pomniejszeniu o wartość końcową (rezydualną) tego składnika. Okres ekonomicznej użyteczności, stawki amortyzacji a także wartość końcowa rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji są corocznie weryfikowane. Wnioski z tej weryfikacji stanowią podstawę dla ewentualnej zmiany okresów amortyzacji rozpoznawanej prospektywnie od daty dostosowania.

Nie amortyzuje się gruntów, nakładów na rzeczowe aktywa trwałe oraz nakładów na wartości niematerialne. Nie dokonuje się także odpisów amortyzacyjnych składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania. Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania są systematycznie testowane pod kątem trwałej utraty wartości na każdy dzień bilansowy.

Bilansowe stawki amortyzacyjne stosowane dla podstawowych grup rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych oraz dla nieruchomości inwestycyjnych są następujące:

Wybrane grupy środków trwałych:

- budynki bankowe - 2,5%
- inwestycje w obiektach obcych - przeważnie 10 lat
- zespoły komputerowe - 20%
- urządzenia sieciowe - 20%
- środki transportowe - standardowo 25%
- urządzenia telekomunikacji - 10%
- wartości niematerialne (oprogramowanie): w zależności od planowanego okresu użytkowania
- główne aplikacje (systemy): w zależności od planowanego okresu użytkowania

Wartość amortyzacji obciąża koszty operacyjne Rachunku zysków i strat.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych do zbycia klasyfikowane są aktywa trwałe, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie. Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmowane są w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych do zbycia nie są spełnione Bank zaprzestaje ich ujmowania w tej kategorii i dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów. W takim przypadku Bank wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do zbycia w kwocie niższej z:

- jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży, i
- jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o jego nie sprzedawaniu.

Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Bank na każdy dzień bilansowy dokonuje weryfikacji wartości bilansowych aktywów trwałych pod kątem istnienia dowodów wskazujących na utratę wartości. W przypadku, gdy efekt analizy jest pozytywny Bank szacuje wartość odzyskiwalną składnika aktywów i ujmuje w Rachunku zysków i strat odpis aktualizacyjny, gdy wartość odzyskiwalna jest mniejsza od wartości bilansowej.

Odpis aktualizujący ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową a wartością odzyskiwalną składnika aktywów. Wartość odzyskiwalna odpowiada cenie sprzedaży netto składnika aktywów lub jego wartości użytkowej zależnie od tego, która z nich jest wyższa. Wartość użytkowa ustalana jest dla poszczególnych składników aktywów, w przypadku, gdy dany składnik aktywów generuje przepływy środków pieniężnych znacząco niezależne od tych generowanych przez inne aktywa lub grupy aktywów.

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych, niezależne od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwanej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Bank ustala wartość odzyskiwaną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy.

Jeśli zgodnie z par 21 MSR 36 brak jest przyczyny, by sądzić że wartość użytkowa danego składnika aktywów istotnie przewyższa jego wartość godziwą pomniejszoną o koszty jego sprzedaży, za wartość odzyskiwaną przyjmuje się wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży. Dotyczy to w szczególności składników aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony poprzez wynik finansowy do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej danego składnika aktywów przy założeniu, iż nie dokonano odpisu aktualizującego, a amortyzacja była kontynuowana.

Koszty rozliczane w czasie

Koszty rozliczane w czasie (aktywa) dotyczą tych wydatków, których rozliczenie w ciężar Rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Koszty rozliczane w czasie (aktywa) są ujmowane w pozycji „Pozostałe aktywa” aktywów bilansu.

Koszty do zapłacenia oraz przychody przyszłych okresów

Składnikami kosztów rozliczanych w czasie (pasywa) są zobowiązania na pokrycie kosztów wynikających ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku, które zostaną rozliczone w następnych okresach. Rezerwy te wykazuje się w pozycji „Pozostałe zobowiązania” pasywów bilansu. Przychody przyszłych okresów stanowią między innymi otrzymane kwoty przyszłych świadczeń oraz niektóre rodzaje dochodów pobranych z góry, których rozliczenie do Rachunków zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Są one ujmowane w pozycji „Pozostałe zobowiązania” pasywów bilansu.

Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy 1) na Banku ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i 2) prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków odzwierciedlających korzyści ekonomiczne, oraz 3) można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla aktualne oceny rynkowe co do wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione są ogólne kryteria ujmowania rezerw jak również szczegółowe kryteria dotyczące powstania obowiązku tworzenia rezerwy na koszty restrukturyzacji określone w MSR 37. W szczególności, zwyczajowo oczekiwany obowiązek przeprowadzenia restrukturyzacji powstaje tylko wówczas, gdy Bank posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji oraz wzbudziła uzasadnione oczekiwanie u stron, których plan dotyczy, że przeprowadzi działania restrukturyzacyjne poprzez rozpoczęcie wdrażania planu lub ogłoszenie głównych elementów planu tymże stronom.

Szczegółowy plan restrukturyzacji określa co najmniej działalność, lub część działalności, której ten plan dotyczy, podstawowe lokalizacje, które zostaną nim objęte, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników, którzy mają uzyskać odszkodowania w zamian za zakończenie stosunku pracy, kwotę nakładów, które będą poniesione oraz termin, w jakim plan zostanie wdrożony.

Rezerwa na restrukturyzację obejmuje tylko takie bezpośrednie nakłady powstające w wyniku restrukturyzacji, które jednocześnie a) w sposób nieodczynny wynikają z restrukturyzacji oraz b) nie są związane z bieżącą działalnością jednostki gospodarczej. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje także przyszłych kosztów operacyjnych.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Banku (inne niż świadczenia z tytułu rozwiązania umowy o pracę w całości należne w ciągu 12 miesięcy od wykonania pracy) obejmują wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenia społeczne.

Bank ujmuje przewidywaną niezdyktowaną wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych jako koszty w okresie, w którym pracownicy świadczyli związaną z nimi pracę w korespondencji z pozostałymi zobowiązaniami bilansu.

Kwota krótkoterminowych świadczeń pracowniczych z tytułu niewykorzystanych dni urlopowych przysługujących pracownikom Banku jest wyliczana jako suma niewykorzystanych urlopów przysługujących poszczególnym pracownikom Banku.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

Zobowiązania Banku z tytułu długoterminowych świadczeń pracowniczych są kwotą przyszłych korzyści, które pracownik otrzyma w zamian za świadczenie swoich usług w bieżącym i wcześniejszych okresach, które nie są w całości należne w ciągu 12 miesięcy od wykonania pracy. Zgodnie z Regulaminem Wynagradzania Pracowników oraz Kodeksem Pracy, pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat i osiągnięciu wymaganego wieku, przysługuje prawo do otrzymania odprawy emerytalnej.

Rezerwa na odprawy emerytalne wyliczana jest metodą aktuarialną przez niezależnego aktuarium jako wartość obecna przyszłych zobowiązań Banku wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Wycena jest sporządzona przy zastosowaniu metody prognozowanego kosztu jednostkowego (projected unit credit method). Zgodnie z tą metodą każdy okres wykonywania pracy daje uprawnienia do dodatkowej jednostki świadczeń i każda jednostka uprawnienia do świadczenia wyliczana jest oddzielnie. Uwzględnia się przy tym, że bazowe wynagrodzenie każdego z pracowników będzie się zmieniać w czasie wg określonych założeń. Rezerwa na odprawy emerytalne podlega aktualizacji na bazie rocznej. Parametrami, które mają istotny wpływ na wysokość wartości obecnej zobowiązań są: stopa mobilności (rotacja) pracowników, stopa dyskontowa, stopa wzrostu płac. Nominalna stopa dyskontowa dla kalkulacji za rok 2023 została ustalona na poziomie 5,35%. Wyliczenia zobowiązań dokonuje się dla pracowników obecnie zatrudnionych i nie dotyczy ono osób, które zostaną przyjęte do pracy w przyszłości.

W 2012 roku Bank wdrożył politykę określającą zasady wynagradzania osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku Millennium, z późniejszymi zmianami. Zgodnie z polityką, pracownicy Banku mający istotny wpływ na profil ryzyka Banku otrzymują zmienne wynagrodzenie, którego część wypłacana jest w formie instrumentów finansowych. Do 2018 roku instrument finansowy miał formę akcji fantomowych. Od roku 2019 Bank, decyzją Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Banku z dnia 27 sierpnia 2019, wprowadziła 3-letni program motywacyjny służący wynagradzaniu osób uprawnionych, uprzednio zidentyfikowanych jako mających istotny wpływ na profil ryzyka (ang. Risk Taker). W jego ramach nabyte przez Bank Akcje Własne zostały, zgodnie z obowiązującą polityką wynagrodzeń Risk Takerów, przeznaczone jako instrument finansowy do nieodpłatnego nabycia w odpowiedniej liczbie przez wskazanych Risk Takerów w Okresie Trwania Programu. W programach premiowych obowiązujących począwszy od 1 stycznia 2020 roku instrumenty finansowe były przyznawane Risk Takers I - Członkom Zarządu Banku Millennium S.A. W 2023 roku Komitet Personalny Rady Nadzorczej podjął decyzję o konwersji akcji własnych przyznanych Członkom Zarządu w programie za rok 2021 w formie akcji własnych na akcje fantomowe. W ramach programu za 2022 jako instrument finansowy przyznano akcje fantomowe. Szczegóły Polityki zostały zaprezentowane w **punkcie 7), Rozdziale 14.** niniejszego sprawozdania finansowego.

Rezerwy z tytułu krótkoterminowych i długoterminowych świadczeń pracowniczych ujmuje się w pozycji „Pozostałe zobowiązania” bilansu w korespondencji z kosztami wynagrodzeń w Rachunku zysków i strat.

Bank realizuje program świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia zwany programem określonych składek. Na mocy tego programu Bank jest zobowiązany prawem do odprowadzania ustalonej kwoty składek do państwowego funduszu emerytalnego. Ze środków funduszu obejmujących również zwrot uzyskany z inwestowania składek wypłacane są pracownikowi świadczenia po okresie zatrudnienia. W rezultacie na Banku nie ciąży prawne ani zwyczajowo oczekiwane zobowiązanie do zapłacenia dodatkowych składek, jeżeli fundusz emerytalny nie będzie posiadał aktywów w wysokości wystarczającej do zapłaty należnych świadczeń.

Kapitał własny Banku

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z obowiązującym prawem, właściwymi ustawami oraz statutem.

Na kapitały własne składają się: kapitał zakładowy, kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej, kapitał z aktualizacji wyceny oraz zyski zatrzymane. Wszystkie kwoty kapitałów i funduszy wykazywane są według wartości nominalnej.

Kapitał akcyjny

Kapitał akcyjny wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru sądowego.

Jeżeli jednostka nabywa własne instrumenty kapitałowe, to kwotę zapłaconą, łącznie z kosztami bezpośrednio się do tego odnoszącymi, ujmuje się jako zmianę w kapitale własnym. Nabyte akcje własne ujmuje się jako akcje własne i ujawnia się je jako zmniejszenie kapitału własnego do momentu ich anulowania.

Dywidendy za rok obrotowy, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, ujawnia się w pozycji „Pozostałe zobowiązania” pasywów bilansu.

Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej

Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej (nadwyżka ceny emisyjnej nad ceną nominalną) tworzony jest z premii emisyjnej uzyskanej z emisji akcji pomniejszonej o bezpośrednie, poniesione koszty z nią związane.

Skumulowane inne całkowite dochody

Na skumulowane inne całkowite dochody odnosi się różnice z wyceny aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody, efekt wyceny zabezpieczeń przepływów środków pieniężnych oraz zyski (straty) aktuarialne dotyczące rezerw na odprawy emerytalne pomniejszone odpowiednio o odpisy z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tym związane. Skumulowane inne całkowite dochody nie podlegają dystrybucji.

Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawa (pozostała część kapitału zapasowego, kapitał rezerwowy, w tym fundusz ogólnego ryzyka bankowego) lub stanowią zyski/straty z lat ubiegłych, lub także wynik finansowy netto bieżącego okresu.

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego w Banku tworzony jest zgodnie z przepisami ustawy Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. z późniejszymi zmianami, z zysku po opodatkowaniu.

Wynik finansowy netto bieżącego okresu stanowi wynik z Rachunku zysków i strat roku bieżącego skorygowany obciążeniem z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych. Straty przypadające udziałom niekontrolującym, a przewyższające wartość przypadającego na nie kapitału własnego, obciążają kapitał własny Banku.

Gwarancja finansowa

Gwarancja finansowa jest kontraktem, na mocy którego wystawca zobowiązuje się do wykonania na rzecz beneficjanta określonych płatności w celu zrekompensowania poniesionych przez beneficjanta strat, spowodowanych zaniechaniem przez określonego dłużnika spłat wynikających z oryginalnych bądź zmodyfikowanych warunków umowy instrumentu dłużnego.

Udzielone gwarancje finansowe są wyceniane w wyższej z następujących wartości:

- kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe,
- początkowo ujętej kwoty pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z MSSF 15.

Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze

Przychody odsetkowe obejmują odsetki dotyczące instrumentów finansowych, wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego oraz alokacji przychodów lub kosztów z tytułu odsetek i niektórych prowizji (stanowiących integralną część stopy procentowej) do właściwego okresu. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dokładnie dyskontuje oszacowane przyszłe przepływy pieniężne (w okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego) do wartości bilansowej brutto składnika aktywów/zamortyzowanego kosztu zobowiązania. Obliczając efektywną stopę procentową, Bank szacuje przepływy pieniężne uwzględniając wszystkie warunki umowne danego instrumentu finansowego, nie biorąc jednak pod uwagę możliwych przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów. Kalkulacja ta uwzględnia wszystkie opłaty zapłacone lub otrzymane między stronami umowy, które są integralną częścią efektywnej stopy procentowej, oraz koszty transakcji i wszystkie inne różnice z tytułu premii lub dyskonta.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje (otrzymane lub należne) ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej z tytułu: kredytów, lokat międzybankowych oraz dłużnych papierów wartościowych niesklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu. W przychodach odsetkowych ujmowane są także koszty bezpośrednio związane z zawarciem umowy kredytowej ponoszone przez Grupę (głównie prowizje płacone agentom zewnętrznym i własnym za zawarcie umowy kredytu hipotecznego oraz związane z tym typem umów koszty wyceny nieruchomości), które stanowią składową rachunku efektywnej stopy procentowej i podlegają rozliczeniu w czasie.

W momencie rozpoznania utraty wartości instrumentu finansowego wycenianego według zamortyzowanego kosztu oraz wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody, przychody odsetkowe ujmowane są w Rachunku zysków i strat, lecz wyliczane są od nowo ustalonej wartości bilansowej instrumentu finansowego (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość).

Przychody z tytułu odsetek obejmują również wynik odsetkowy od instrumentów pochodnych desygnowanych i będących efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi w rachunkowości zabezpieczeń (szczegółowy opis istniejących relacji zabezpieczających zawiera **nota (24)**).

Przychody i koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczone do obrotu jak również przychody odsetkowe oraz rozliczenie dyskonta lub premii od dłużnych instrumentów finansowych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu są ujmowane w pozycji „Wynik o charakterze podobnym do odsetkowego od Aktywów wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat” Rachunku zysków i strat. W tej pozycji ujmowane są również przychody odsetkowe wynikające z aktywów obowiązkowo wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Koszty odsetkowe

Koszty odsetkowe obejmują w szczególności odsetki wynikające z instrumentów finansowych, wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu opisanej powyżej metody efektywnej stopy procentowej.

Przychody z tytułu opłat i prowizji/ Koszty z tytułu opłat i prowizji

Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji od obsługi rachunków bankowych, operacji z tytułu obsługi kart płatniczych, z działalności maklerskiej, są zaliczane do wyniku w momencie wykonania usługi, zaś pozostałe prowizje i opłaty są rozliczane w czasie.

Jako podstawowe typy prowizji związanych z działalnością kredytową Bank wyróżnia między innymi opłaty i prowizje przygotowawcze oraz prowizje od niewykorzystanego zaangażowania.

Oplaty i prowizje (zarówno przychody, jak i koszty) bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych posiadających określone harmonogramy spłat są ujmowane w Rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i stanowią część przychodów odsetkowych. Inne integralnie związane z powstaniem aktywów bez określonych harmonogramów rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu. Oplaty za zobowiązanie się do udzielenia pożyczek, które najprawdopodobniej będą zaciągnięte, są odraczane i z chwilą powstania aktywów finansowych są rozliczane jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo przy uwzględnieniu wyżej wymienionego kryterium. W przypadku kredytów i pożyczek o niestabilnych terminach płatności rat i niestabilnych zmianach oprocentowania, np. kredytów w rachunku bieżącym i kredytów z tytułu kart kredytowych, prowizje rozliczane są w czasie przez okres ważności karty lub limitu kredytu w rachunku bieżącym metodą liniową, i zaliczane do przychodów prowizyjnych.

W związku z prowadzoną przez Bank działalnością bancassurance (sprzedaż usług ubezpieczeniowych), bazując na kryterium rozpoznawania przychodów z tej działalności, można wydzielić dwie grupy produktów.

Pierwszą grupę stanowią produkty ubezpieczeniowe bez bezpośredniego powiązania z instrumentem finansowym (np.: ubezpieczenie zdrowia, NNW) - w tym przypadku wynagrodzenie Banku jest ujmowane jednorazowo jako przychód po wykonaniu ważnej czynności tj. w dniu rozpoczęcia lub odnowienia polisa ubezpieczeniowych z uwzględnieniem ewentualnych rezerw na zwroty.

W drugim przypadku (gdy występuje bezpośrednie powiązanie ubezpieczenia z instrumentem finansowym, to jest w szczególności gdy produkt ubezpieczeniowy oferowany jest klientowi wyłącznie z produktem kredytowym, tj. nie ma możliwości zakupu w Banku produktu ubezpieczeniowego identycznego co do formy prawnej, warunków produktu i treści ekonomicznej bez produktu kredytowego) można zidentyfikować dwie kategorie:

- a) W ubezpieczeniach związanych z kredytami mieszkaniowymi w przypadku ubezpieczeń pobieranych miesięcznie (ubezpieczenie na życie i ubezpieczenie nieruchomości) wynagrodzenie jest ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie otrzymania wynagrodzenia.
- b) W ubezpieczeniach związanych z kredytami gotówkowymi Bank dokonuje alokacji łącznej wartości wynagrodzenia należnego z tytułu połączonej transakcji do poszczególnych elementów transakcji, po pomniejszeniu o szacunek rezerwy dotyczącej części wynagrodzenia, która będzie zwracana, np. w wyniku rezygnacji przez klienta z ubezpieczenia, przedpłat lub innych tytułów. Szacunek rezerwy oparty jest na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach w przeszłości oraz przewidywaniach, co do trendu zwrotów w przyszłości. Alokacja wynagrodzenia, o której mowa wyżej, oparta jest o metodę „względnej wartości godziwej”, polegającej na podziale łącznego wynagrodzenia w proporcji, odpowiednio, wartości godziwej wynagrodzenia z tytułu instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa. Ustalenie powyższych wartości godziwych oparte jest na danych rynkowych, w szczególności dla:
  - usługi pośrednictwa - na podejściu rynkowym polegającym na wykorzystaniu cen i innych danych rynkowych dla najbardziej zbliżonych transakcji rynkowych,
  - wynagrodzenia z instrumentu finansowego - na podejściu dochodowym opartym na przeliczeniu przyszłych kwot na wartość bieżącą z wykorzystaniem informacji na temat oprocentowania i innych opłat dla identycznych lub najbardziej zbliżonych instrumentów finansowych oferowanych niezależnie od produktu ubezpieczeniowego.

Poszczególne wyodrębnione elementy danej transakcji, bądź kilku transakcji rozpatrywanych łącznie, podlegają następującym zasadom ujmowania przychodu:

- prowizje agencji ubezpieczeniowych - w części dotyczącej opłaty za wykonanie ważnej czynności, ujmowane w przychodach w dniu rozpoczęcia bądź odnowienia polisy ubezpieczeniowej,
- prowizje/opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego - traktowane, jako korekta efektywnej stopy procentowej i ujmowane w przychodach odsetkowych.

Pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Bank, takie jak:

- usługi zarządzania aktywami;
- usługi zarządzania środkami pieniężnymi;
- usługi maklerskie;

są rozpoznawane w Rachunku zysków i strat jednorazowo.

Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w Rachunku zysków i strat Banku w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy

Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia dłużnych instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela wyceniane wg wartości godziwej przez całkowite dochody oraz pozostałe zyski i straty wynikające z działalności inwestycyjnej.

W roku 2023 Bank zrealizował transakcję bancassurance, z której część wyniku rozpoznano w „Wyniku z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy”, więcej informacji na ten temat przedstawiono w **Rozdziale 13., nota (5)**.

Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu

Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaliczonych do aktywów/zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu oraz efekt wyceny tych instrumentów do wartości godziwej (w tym m.in. przeznaczone do obrotu instrumenty dłużne, kapitałowe i pochodne).

Wynik z tytułu aktywów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych obowiązkowo według wartości godziwej przez wynik finansowy

Wynik z tytułu aktywów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych obowiązkowo według wartości godziwej przez wynik finansowy obejmuje zyski i straty powstałe w wyniku zbycia oraz efekt wyceny instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do tej kategorii aktywów.

Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń

Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń obejmuje w szczególności: zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (w tym zaniechanie), zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikające z zabezpieczonego ryzyka oraz ujętą w wyniku finansowym nieefektywność wynikającą z zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

Wynik z pozycji wymiany

Wynik z pozycji wymiany obejmuje: i) wynik zrealizowany oraz wynik z wyceny transakcji FX spot i FX Forward ii) dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i nie zrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i pasywów walutowych, po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie NBP i wpływające na przychody lub koszty z pozycji wymiany.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Są to w szczególności wynik z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych, przychody z tytułu sprzedaży pozostałych usług, otrzymane i zapłacone odszkodowania kary i grzywny oraz rezerwy na sprawy sporne.

Opłaty franczyzowe

Franczyza to model współpracy pomiędzy Bankiem a niezależnymi przedsiębiorcami, którzy w oparciu o zawarte umowy o charakterze umów agencyjnych, definiowanych przepisami prawa, wykonują czynności agencyjne w zakresie sprzedaży produktów i usług z oferty Banku na rzecz klientów i potencjalnych klientów Banku. Współpracujący franczyzobiorcy korzystają przy realizacji umowy ze znaków towarowych i know how Banku a placówki franczyzowe są dla klientów w większości niemal tak samo funkcjonalne jak placówki własne (z wyłączeniem produktów inwestycyjnych). Z tytułu współpracy Bank pobiera opłatę franczyzową za używanie znaków towarowych oraz opłaty z tytułu najmu wyposażenia IT od Banku niezbędnego do wykonywania działalności w danej placówce oraz płaci franczyzobiorcom prowizje od sprzedanych produktów i usług bankowych.

Podatek bankowy

Podatek od niektórych instytucji finansowych („podatek bankowy”) jest podatkiem o charakterze majątkowym prezentowanym w Rachunku Zysków i Strat w pozycji „Podatek bankowy” (nie jest to podatek dochodowy). Zgodnie z ustawą z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (tekst jednolity - Dz. U. z 2023 r. poz. 623) podatnikami są m.in. banki krajowe a podstawą ich opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości aktywów Banku wynikające z zestawienia obrotów i sald, ustalonego na ostatni dzień miesiąca na podstawie zapisów na kontach księgi głównej, ponad kwotę 4 mld zł. Podatek bankowy wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie. W związku z wdrożonym od lipca 2022 r. planem naprawy Bank Millennium S.A. korzysta od tego miesiąca ze zwolnienia od tego podatku.

Inne podatki

Bank jest również podatnikiem:

- 1) podatku od towarów i usług (VAT) wykonującymi czynności zarówno opodatkowane (np. usługi w zakresie leasingu, faktoringu) jak i zwolnione z VAT (np. czynności bankowe, maklerskie);
- 2) podatku od nieruchomości;
- 3) podatku od środków transportowych;
- 4) innych podatków sporadycznie je obciążających (np. podatku od czynności cywilnoprawnych, akcyzowego, zagranicznych podatków u źródła nie podlegających odliczeniu - tzw. withholding tax).

Ponadto Bank jest zobowiązany do ponoszenia różnych opłat (np. opłat skarbowych, opłat za wieczyste użytkowanie gruntu). Koszty z tytułu tych podatków i opłat prezentowane są w notce z Kosztami Administracyjnymi w pozycji „Podatki i opłaty różne”.

Przychody, koszty i aktywa ujmowane są z kolei w kwocie pomniejszonej o wartość podatku VAT, podatku od czynności cywilnoprawnych i innych podatków od sprzedaży, z wyjątkiem, gdy podatek od sprzedaży zapłacony przy zakupie towarów i usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych; wówczas podatek VAT jest ujmowany odpowiednio jako część kosztów nabycia składnika aktywów lub jako element kosztów. Kwota podatku możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych ujęta jest w sprawozdaniu jako część należności lub zobowiązań.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy od osób prawnych obejmuje podatek bieżący oraz odroczony.

Bieżący podatek dochodowy jest obliczany według obowiązującej stawki podatkowej i jest kalkulowany w oparciu o zysk brutto ustalony na podstawie odpowiednich przepisów o rachunkowości, skorygowany o przychody niepodlegające opodatkowaniu i koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodu. Ponadto, dla celów podatkowych, wynik księgowy brutto koryguje się o przychody i koszty z lat ubiegłych, zrealizowane dla celów podatkowych w danym okresie sprawozdawczym oraz odliczenia od dochodu np. z tytułu darowizn.

Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w Rachunku zysków i strat za wyjątkiem sytuacji, w których rozpoznawany jest w sprawozdaniu z pozostałych całkowitych dochodów lub bezpośrednio w kapitale z aktualizacji wyceny, ponieważ dotyczy transakcji, które również są rozpoznawane w sprawozdaniu z pozostałych całkowitych dochodów lub bezpośrednio w kapitale z aktualizacji wyceny.

Rezerwę na odroczony podatek dochodowy wykazuje się w pasywach bilansu jako „Rezerwę na odroczony podatek dochodowy”. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się w aktywach bilansu w pozycji „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”. Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego, ponieważ posiada tytuł prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz aktywa i rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikają z podatku nałożonego przez tę samą władzę podatkową.

Rezerwa na odroczony podatek dochodowy ujmowana jest przy użyciu metody bilansowej w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych z wyjątkiem sytuacji, gdy powstaje w wyniku amortyzacji wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych, która w chwili jej zawierania nie ma wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są przy użyciu metody bilansowej w odniesieniu aktywowanych strat podatkowych oraz wszystkich ujemnych różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym jedynie w zakresie, w jakim będzie możliwe osiągnięcie przychodu podatkowego w związku z którym pomniejszenia te będą mogły być odwrócone.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego nie są ujmowane, gdy dotyczą ujemnych różnic przejściowych powstających w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania, przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Bank nie ujmuje w kalkulacji podatku odroczonego zobowiązania lub aktywa z tytułu różnic przejściowych powstających w związku z inwestycją w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, chyba że na podstawie posiadanych dowodów realizacja różnic przejściowych jest kontrolowana przez Bank i prawdopodobne jest, że w możliwej do przewidzenia przyszłości różnice te ulegną odwróceniu.

Wyliczenie aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na odroczony podatek dochodowy bazuje na przewidywanym stopniu realizacji wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) prawnie lub faktycznie obowiązujące na dzień bilansowy.

8. Zarządzanie Ryzykiem Finansowym

Zarządzanie ryzykiem finansowym jest jedną z podstawowych aktywności Zarządu składającą się na proces efektywnego zarządzania Bankiem. Określa ono ramy rozwoju, rentowności i stabilności działalności biznesowej, tworząc zasady zapewniające Bankowi zgodność z najlepszymi praktykami w zakresie kontroli wewnętrznej i wymogami prawnymi oraz zgodność strategii zarządzania wszystkimi rodzajami ryzyka.

8.1. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

Misją zarządzania ryzykiem w Banku Millennium jest zapewnienie, aby wszystkie rodzaje ryzyka były zarządzane, monitorowane i kontrolowane odpowiednio do przyjętego profilu ryzyka (apetytu na ryzyko) oraz charakteru i skali działania Banku. Ważną zasadą zarządzania ryzykiem jest optymalizacja relacji ryzyka i rentowności - w Banku zwraca się szczególną uwagę na to, aby podejmowane decyzje biznesowe brały pod uwagę (równoważyły) ryzyko i zysk.

Cele misji zarządzania ryzykiem osiągane są poprzez realizację następujących działań:

- Opracowanie strategii zarządzania ryzykiem, polityki kredytowej, procesów i procedur określających zasady akceptacji dopuszczalnego poziomu poszczególnych rodzajów ryzyka,
- Wdrażanie, w coraz większym zakresie, narzędzi informatycznych służących identyfikacji, kontroli i pomiarowi ryzyka,
- Zwiększanie wśród pracowników świadomości odpowiedzialności za właściwe zarządzanie ryzykiem na każdym poziomie struktury organizacyjnej Banku.

Zarządzanie ryzykiem w Banku jest scentralizowane i uwzględnia potrzebę osiągnięcia założonej rentowności jak również utrzymania odpowiedniej relacji ryzyko - kapitał, w kontekście posiadania odpowiedniego poziomu kapitału na pokrycie ryzyka. W ramach zarządzania ryzykiem wykorzystuje się szeroki zakres metod - zarówno jakościowych jak i ilościowych, w tym zaawansowane narzędzia matematyczno-statystyczne, wspomagane przez odpowiednie systemy informatyczne.

Bank, określając cele biznesowe, bierze pod uwagę zdefiniowane ramy ryzyka (apetytu na ryzyko) w celu zapewnienia, że struktura i rozwój biznesu odpowiadają zakładanemu profilowi ryzyka, który charakteryzuje się szeregiem parametrów takich jak:

- Wzrost kredytowania wg produktów / segmentów,
- Struktura portfela kredytowego,
- Wskaźniki jakości portfela,
- Koszt ryzyka,
- Wymogi kapitałowe / kapitał ekonomiczny,
- Wymagana wielkość i struktura płynności.

Model zarządzania i kontrolowania ryzyka na poziomie Banku opiera się na następujących podstawowych zasadach:

- zapewnienie kompleksowej kwantyfikacji i parametryzacji różnych rodzajów ryzyka pod kątem optymalizacji struktury bilansu i pozycji pozabilansowych Banku, przy uwzględnieniu założonego poziomu rentowności prowadzonej działalności biznesowej. Główne obszary analizy obejmują: ryzyko kredytowe, ryzyko rynkowe, ryzyko płynności oraz ryzyko operacyjne; szczególnej uwadze podlegają również ryzyko prawne, ryzyko braku zgodności i ryzyko sporów sądowych;
- monitorowanie i kontrolowanie wszystkich typów ryzyka w odniesieniu do dochodowości prowadzonej działalności oraz poziomu kapitału niezbędnego do zapewnienia bezpieczeństwa operacji z punktu widzenia wymogów kapitałowych. Wyniki pomiarów ryzyka są regularnie raportowane w ramach systemu informacji zarządczej;
- rozdzielenie obowiązków w zakresie powstania ryzyka, zarządzania ryzykiem i kontroli ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem w Banku przedstawia poniższy schemat:

Podział kompetencji w zakresie zarządzania ryzykiem przedstawia się następująco:

- Rada Nadzorcza jest odpowiedzialna za nadzorowanie zgodności polityki podejmowania ryzyka przez Bank ze strategią Banku oraz jego planem finansowym. W ramach Rady Nadzorczej działa Komitet ds. Ryzyka, który wspiera ją w realizacji tych zadań m.in. opiniując strategię ryzyka Banku, w tym apetyt na ryzyko.
- Zarząd odpowiada za efektywność systemu zarządzania ryzykiem, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz systemu kontroli wewnętrznej;
- Komitet Kredytowy, Komitet Kapitałów, Aktywów i Pasywów oraz Komitet Należności Zagrożonych są odpowiedzialne za bieżące zarządzanie różnymi rodzajami ryzyka bankowego w ramach modelu ustalonego przez Zarząd;
- Komitet Ryzyka oraz Komitet Procesów i Ryzyka Operacyjnego są odpowiedzialne za definiowanie polityki oraz za monitorowanie i kontrolowanie różnych rodzajów ryzyka bankowego w ramach modelu ustalonego przez Zarząd;
- Komitet Produktowy rozpatruje propozycje wprowadzenia i wycofania produktów i usług z oferty banku;
- Komitet ds. AML odpowiada za nadzór nad procesem przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu w Banku i współpracę w zakresie obszaru zwalczania przestępczości finansowej;
- Komitet Walidacyjny odpowiedzialny jest za akceptację wyników walidacji modeli ryzyka oraz nadzór nad wdrażaniem zaleceń określonych przez Biuro Walidacji Modeli;

- Komitet ds. Zrównoważonego Rozwoju jest odpowiedzialny za podejmowanie kluczowych decyzji w zakresie zrównoważonego rozwoju w Grupie Banku Millennium S.A., w zakresie czynników środowiskowych, społecznych i dotyczących zarządzania („governance”).
- Podkomitet do Spraw Sądowych jest odpowiedzialny za opiniowanie i podejmowanie decyzji w sprawach z zakresu postępowań sądowych, w których wartość przedmiotu sporu lub bezpośredni skutek dla wartości majątku w wyniku orzeczenia sądu przekracza 1 mln zł lub w wyniku kilku spraw o tym samym charakterze, z wyłączeniem spraw należących do portfela restrukturyzacji i windykacji wierzytelności Banku zarządzanych przez Departament Windykacji Korporacyjnej oraz Departament Restrukturyzacji Detalicznej i Windykacji. Podkomitet do Spraw Sądowych jest również właściwy do rozpatrywania sporów z portfela Departamentu Restrukturyzacji Detalicznej i Windykacji, których charakter sporu odpowiada charakterowi sporów sądowych nadzorowanych przez Podkomitet do Spraw Sądowych oraz kwestie związane z ustaleniem warunków ugody, co do skutków stosunków prawnych na etapie przed procesowym lub w okolicznościach wskazujących na istotne prawdopodobieństwo sporu (np.: w procesie negocjacji walutowych kredytów hipotecznych i polubownych ugód z kredytobiorcami), który w przypadku materializacji podlegałyby kompetencjom Podkomitetu do Spraw Sądowych, z wyłączeniem spraw zarządzanych przez Departament Windykacji Korporacyjnej.
- Departament Ryzyka odpowiada za zarządzanie ryzykiem, w tym za identyfikację, pomiar, analizę, monitorowanie i raportowanie ryzyka w Banku. Departament Ryzyka przygotowuje również zasady zarządzania ryzykiem i odpowiednie procedury, a także przedstawia informacje i proponuje kierunki działania niezbędne do podejmowania decyzji przez Komitet Kapitałów, Aktywów i Pasywów, Komitet Ryzyka i Zarząd dotyczących zarządzania ryzykiem;
- Departament Ratingu odpowiedzialny jest przede wszystkim za nadawanie ratingów ryzyka (ocena wiarygodności kredytowej) dla klientów korporacyjnych Banku oraz monitoring i ewentualną zmianę ratingów w okresie ich obowiązywania. Proces nadawania ratingów jest niezależny od procesu podejmowania decyzji kredytowej;
- Departament Decyzji Kredytowych Przedsiębiorstw, Departament Hipotecznych Decyzji Kredytowych i Departament Decyzji Kredytowych Consumer Finance są odpowiedzialne, odpowiednio, w ramach Segmentu Klientów Korporacyjnych i Segmentu Klientów Detalicznych, za proces podejmowania decyzji kredytowych, w tym analizowanie sytuacji finansowej klientów, sporządzanie projektów decyzji kredytowych dla poszczególnych szczebli decyzyjnych i podejmowanie decyzji kredytowych w ramach określonych limitów;
- Departament Monitorowania i Dochodzenia Należności Detalicznych oraz Departament Restrukturyzacji i Windykacji Należności Detalicznych są odpowiedzialne za monitorowanie spłat i proces dochodzenia należności przeterminowanych od osób fizycznych;
- Departament Zagrożonych Należności Gospodarczych opracowuje określone strategie dla każdego klienta ze swojego portfela, w celu jak najszybszej maksymalizacji odzysku i ograniczenia ryzyka ponoszonego przez Grupę. Podejście w poszczególnych sprawach jest stale aktualizowane przy wykorzystaniu bieżących informacji, najlepszych praktyk i doświadczeń w zakresie odzyskiwania należności;
- Biuro Kontroli i Analiz Skarbu jest odpowiedzialne za monitorowanie i wykorzystywanie niektórych limitów Banku, takich jak limity kontrahenta i limity typu stop-loss, monitorowanie pozycji walutowej Banku i wyników aktywnego „tradingu” oraz kontrolę operacji Departamentu Skarbu;
- Biuro Walidacji Modeli jest odpowiedzialne za jakościową oraz ilościową analizę i walidację modeli, niezależną od funkcji budowy modeli; przygotowywanie metodyki walidacji i monitorowania modeli; podejmowanie działań związanych z wydawaniem opinii w zakresie adekwatności nowych modeli dla obszaru, którego dotyczą; przygotowywanie raportów na potrzeby Komitetu Walidacyjnego;
- Celem Departamentu ds. Zrównoważonego Rozwoju jest nadzór i koordynacja procesu wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju w Banku i Grupie Kapitałowej.

- Wydział Zarządzania Nadużyciami jest odpowiedzialny za tworzenie, implementację oraz monitorowanie realizacji polityki Banku w zakresie zarządzania ryzykiem nadużyć we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi Banku. Wydział stanowi centrum kompetencji dla procesu zapobiegania nadużyciom.
- Departament Zgodności odpowiada za zapewnienie zgodności z regulacjami prawnymi, powiązanymi standardami regulacyjnymi, zasadami i standardami rynkowymi, a także wewnętrznymi regulacjami i kodeksami postępowania oraz za proces zapobiegania praniu brudnych pieniędzy.
- Departament Prawny odpowiada za prowadzenie spraw spornych Banku, w razie potrzeby przy wsparciu zewnętrznych kancelarii prawnych i ekspertów prawnych.

Bank opracował kompleksowy dokument o charakterze wytycznych dotyczących polityki/strategii w zakresie zarządzania ryzykiem „Strategia ryzyka na lata 2024-2026”. Dokument ten jest opracowany w horyzoncie trzyletnim i podlega corocznemu przeglądowi i uaktualnieniu. Jest on zatwierdzany przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku. Strategia ryzyka jest nierozzerwalnie związana z innymi dokumentami strategicznymi, takimi jak: Budżet, Plan Płynności, Plan Kapitałowy.

Strategia Ryzyka opiera się na zdefiniowanych przez Bank dwóch podstawowych pojęciach:

- Profil ryzyka: aktualny poziom ryzyka wyrażony kwotą lub rodzajem ryzyka, na które Bank jest obecnie narażony. Bank również przewiduje, jak profil ryzyka może się zmieniać w przyszłości uwzględniając zarówno oczekiwane jak i skrajne scenariusze ekonomiczne, zgodnie z apetytem na ryzyko;
- Apetyt na ryzyko: maksymalny poziom lub rodzaj ryzyka, jakie Bank jest w stanie zaakceptować i tolerować dla osiągnięcia swoich celów finansowych i strategicznych. W tym celu zdefiniowano trzy strefy, określające poziomy ostrzegawcze i wymagające podjęcia działań.

Apetyt na ryzyko ma zapewnić, że profil działalności biznesowej i jej skala wzrostu będą odpowiadać przyszłemu Profilowi Ryzyka. Apetyt na ryzyko został odzwierciedlony w określonych wskaźnikach, w takich kluczowych obszarach jak:

- Wypłacalność
- Płynność i finansowanie
- Zmienność wyników finansowych i struktura produktowa
- Działalność operacyjna i reputacja.

Bank posiada jasno określoną strategię ryzyka obejmującą kredyty detaliczne, korporacyjne, działalność rynkową i płynność oraz zarządzanie ryzykiem operacyjnym i kapitałem. Dla każdego ryzyka indywidualnie i ogółem, Bank jasno określa apetyt na ryzyko.

Zarządzanie ryzykiem jest definiowana głównie poprzez zasady i cele określone w Strategii Ryzyka, dodatkowo uzupełnione szczegółowo zasadami i wytycznymi jakościowymi przedstawionymi w następujących dokumentach:

- Zasady zarządzania i planowania kapitałowego
- Zasady i wytyczne kredytowe
- Zasady zarządzania ryzykiem koncentracji
- Zasady i reguły zarządzania ryzykiem płynności
- Zasady i reguły dotyczące zarządzania ryzykiem rynkowym na rynkach finansowych
- Zasady i reguły dotyczące zarządzania ryzykiem rynkowym w Księdze Bankowej
- Polityka inwestycyjna
- Zasady i wytyczne dotyczące zarządzania ryzykiem operacyjnym
- Polityka i zasady dotyczące zarządzania ryzykiem modeli
- Polityka w zakresie testów warunków skrajnych
- Polityka zrównoważonego rozwoju
- Regulamin Banku Millennium S.A. - Program przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

W ramach apetytu na ryzyko, Bank określił strefy dla mierników tego apetytu (zbudowane za zasadzie „światła drogowych”). Dla stref apetytu określono:

- status apetytu na ryzyko - strefa zielona oznacza miernik w ramach apetytu na ryzyko, strefa żółta oznacza zwiększone ryzyko przekroczenia apetytu na ryzyko, strefa czerwona oznacza przekroczenie tego apetytu,
- proces eskalacji podejmowanych działań (jednostki organizacyjne / organy Banku odpowiedzialne za decyzje i wykonanie działań w poszczególnych strefach),
- procedury monitoringu apetytu na ryzyko.

Bank szczególną wagę przykładą do ciągłego doskonalenia procesu zarządzania ryzykiem. Jednym z wymiernych tego efektów jest sukces polegający na zezwoleniu, na zastosowanie w szerszym zakresie, metody IRB w procesie wyliczania wymogów kapitałowych.

8.2. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM

Zarządzanie i planowanie kapitałowe

Zarządzanie kapitałowe odnosi się do dwóch obszarów: zarządzania adekwatnością kapitałową i alokacji kapitału. Dla obydwu z tych obszarów określone zostały cele zarządcze.

Celami zarządzania adekwatnością kapitałową są: (a) spełnienie wymagań określonych w przepisach zewnętrznych (regulacyjna adekwatność kapitałowa) oraz (b) zapewnienie wypłacalności w warunkach normalnych i w warunkach skrajnych (ekonomiczna adekwatność kapitałowa/kapitał wewnętrzny). Realizując te cele, Bank dąży do osiągnięcia wewnętrznych długookresowych limitów kapitałowych, określonych w Strategii Ryzyka.

Z kolei celem alokacji kapitału jest kreowanie wartości dla właścicieli poprzez maksymalizację zwrotu z działalności obciążonej ryzykiem, biorąc pod uwagę ustaloną tolerancję na ryzyko.

W ramach zarządzania kapitałowego realizowany jest również proces planowania kapitału. Celem tego procesu jest określenie funduszy własnych (baza kapitałowa określająca możliwość podjęcia ryzyka) i wykorzystania kapitału (wymogi kapitału regulacyjnego i kapitału ekonomicznego) w taki sposób, aby zapewnić spełnienie limitów (celów) kapitałowych, przy założeniu realizacji przewidywanej strategii biznesowej i profilu ryzyka - w normalnych i skrajnych warunkach ekonomicznych.

Regulacyjna adekwatność kapitałowa

Bank jest zobowiązany na mocy prawa do spełnienia minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych, określonych w art. 92 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (dalej: CRR). Jednocześnie przy ustalaniu limitów/celów kapitałowych uwzględniono:

- Bufor II Filara kredytów walutowych (Bufor P2R) - decyzja KNF nakazująca przestrzeganie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z zabezpieczonych hipoteką walutowych kredytów i pożyczek dla gospodarstw domowych, wynikające z art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe. Wysokość tego bufora jest ustalana dla poszczególnych banków corocznie przez KNF w wyniku procesu Badania i Oceny Nadzorczej (BION) i obejmuje ryzyko niedostatecznie pokryte - zdaniem KNF - przez minimalne wymogi w zakresie funduszy własnych, określone w art. 92 CRR. Aktualnie bufor ten został ustalony w wydanych pod koniec 2023 roku zaleceniach KNF, w wysokości 1,47 p.p. (Bank) i 1,46 p.p. (Grupa) dla łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR), co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 1,10 p.p. (Bank i Grupa) ponad Wskaźnik Tier 1 oraz 0,82 p.p. (Bank i Grupa) ponad Wskaźnik CET1¹;
- Wymóg połączonego bufora - określony w ustawie o nadzorze makro ostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym - który składa się z:
  - Bufora zabezpieczenia kapitału w wysokości 2,5%;
  - Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym (OSII) - w wysokości 0,25%, przy czym wysokość jest ustalana corocznie przez KNF²;
  - Bufor ryzyka systemowego w wysokości 0% obowiązujący od marca 2020 roku, w związku z Rozporządzeniem Ministra Finansów i Rozwoju;
  - Bufor antycykliczny w wysokości 0%.

¹ Decyzja ta zastępuje poprzednie zalecenie z 2022 r. dotyczące utrzymania funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego poziomie 1,95 p.p. (Bank) i 1,94 p.p. (Grupa) dla łącznego współczynnika kapitałowego (TCR), co odpowiada wymogowi kapitałowemu 1,47 p.p. dla Banku i 1,46 p.p. dla Grupy ponad Wskaźnik Tier 1 oraz co odpowiada wymogowi kapitałowemu 1,10 p.p. dla Banku i 1,09 p.p. dla Grupy ponad Wskaźnik CET1.

² W listopadzie 2020 roku Komisja Nadzoru Finansowego poinformowała o zidentyfikowaniu Banku jako innej instytucji o znaczeniu systemowym i nałożeniu bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości 0,25%.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami i decyzjami Komisji Nadzoru Finansowego, Bank ustalił minimalne wymagane regulacyjnie poziomy współczynników kapitałowych, będące jednocześnie podstawą ustalenia limitów kapitałowych.

Poniższa tabela prezentuje te wielkości według stanu na 31 grudnia 2023 roku. O każdej zmianie poziomów wymaganego kapitału Bank poinformuje zgodnie z przepisami.

Wskaźnik kapitałowy	31.12.2023	
Wskaźnik kapitału podstawowego Tier 1 (Wskaźnik CET1)	Bank	Grupa
Minimum	4,50%	4,50%
Bufor P2R	0,82%	0,82%
TSCR CET1 (Łączne wymogi SREP/BION)	5,32%	5,32%
Bufor zabezpieczenia kapitału	2,50%	2,50%
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym (OSII)	0,25%	0,25%
Bufor ryzyka systemowego	0,00%	0,00%
Bufor antycykliczny	0,00%	0,00%
Wymóg połączonego bufora	2,75%	2,75%
OCR CET1 (Łączne wymogi kapitałowe CET1)	8,07%	8,07%
Wskaźnik kapitału Tier 1 (Wskaźnik T1)	Bank	Grupa
Minimum	6,00%	6,00%
Bufor P2R	1,10%	1,10%
TSCR T1 (Łączne wymogi SREP/BION)	7,10%	7,10%
Bufor zabezpieczenia kapitału	2,50%	2,50%
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym (OSII)	0,25%	0,25%
Bufor ryzyka systemowego	0,00%	0,00%
Bufor antycykliczny	0,00%	0,00%
Wymóg połączonego bufora	2,75%	2,75%
OCR T1 (Łączne wymogi kapitałowe T1)	9,85%	9,85%
Łączny wskaźnik kapitałowy (TCR)	Bank	Grupa
Minimum	8,00%	8,00%
Bufor P2R	1,47%	1,46%
TSCR TCR (Łączne wymogi SREP/BION)	9,47%	9,46%
Bufor zabezpieczenia kapitału	2,50%	2,50%
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym (OSII)	0,25%	0,25%
Bufor ryzyka systemowego	0,00%	0,00%
Bufor antycykliczny	0,00%	0,00%
Wymóg połączonego bufora	2,75%	2,75%
OCR TCR (Łączne wymogi kapitałowe TCR)	12,22%	12,21%

Bank otrzymał w grudniu 2023 roku zalecenie dotyczące utrzymywania funduszy własnych na pokrycie dodatkowego narzutu kapitałowego („P2G”) w celu zaabsorbowania potencjalnych strat wynikających z wystąpienia warunków skrajnych, na poziomie 1,59 p.p. oraz 1,60 p.p. (na poziomie jednostkowym i skonsolidowanym) ponad wartość OCR. Zgodnie z zaleceniem, dodatkowy narzut powinien składać się w całości z kapitału podstawowego Tier 1.

Ryzyko kapitałowe mierzone przy pomocy powyższych wskaźników kapitałowych jest przedmiotem regularnego pomiaru i monitoringu. Na bazie minimalnych wymaganych regulacyjnie poziomów kapitału ustalono limity kapitałowe. Są one podstawą ustalonych stref bezpieczeństwa i apetytu na ryzyko. Wskaźniki kapitałowe w danej strefie determinują konieczność podjęcia odpowiednich decyzji lub działań zarządczych. Regularny monitoring ryzyka kapitałowego opiera się na klasyfikacji wskaźników kapitałowych do odpowiednich stref, a następnie przeprowadza się ocenę trendów i czynników mających wpływ na poziom adekwatności kapitałowej.

Wymogi w zakresie funduszy własnych

Bank oblicza wymogi w zakresie funduszy własnych przy użyciu metod standardowych, realizując jednocześnie projekt stopniowego wdrażania metody ratingów wewnętrznych (IRB) w celu obliczania minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego i uzyskania stosownych decyzji Organów Nadzoru.

Pod koniec 2012 r. Banco de Portugal (będący nadzorcą konsolidującym) we współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego (KNF) udzielił zezwolenia na stosowanie metody IRB w odniesieniu do następujących portfeli kredytowych: (i) ekspozycje detaliczne wobec klientów indywidualnych zabezpieczone na nieruchomościach mieszkalnych (RRE), (ii) odnawialne ekspozycje detaliczne (QRRE). Zgodnie z przedmiotową zgodą, minimalne wymogi w zakresie funduszy własnych obliczone z wykorzystaniem metody IRB musiały być czasowo utrzymane na poziomie nie mniejszym niż 80% (tzw. floor nadzorczy) odpowiednich wymogów kapitałowych obliczonych metodą standardową.

Pod koniec 2014 roku Bank uzyskał kolejną decyzję wydaną przez Organy Nadzoru w zakresie stosowania metody IRB. Zgodnie z jej treścią dla portfeli RRE i QRRE, wymogi kapitałowe w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego powinny być utrzymywane tymczasowo na poziomie nie mniejszym niż 70% (floor nadzorczy) odpowiednich wymogów kapitałowych obliczonych metodą standardową, dopóki Bank nie wypełni dodatkowych warunków zdefiniowanych przez Nadzorcę.

W lipcu 2017 r. Bank otrzymał zezwolenie Organów Nadzoru (Europejski Bank Centralny we współpracy z KNF) na zastosowanie istotnych zmian w stosowanych modelach IRB (modele LGD) i zniesienie flooru nadzorczego.

Od 2018 roku Bank sukcesywnie realizuje wieloetapowy proces implementacji zmian w metodzie IRB, związany z wymogami w zakresie nowej definicji niewykonania zobowiązania. W pierwszej fazie zgodnie z zaakceptowanym przez Nadzór podejściem („two-step approach”) Bank Millennium w 2020 z sukcesem wdrożyła rozwiązania dla nowej definicji niewykonania zobowiązania na środowisko produkcyjne. Bank zobowiązany jest do uwzględniania dodatkowego narzutu konserwatywnego na oszacowania wartości RWA dla ekspozycji zakwalifikowanych do metody IRB. Poziom tego narzutu, wyliczony w oparciu o algorytm nadzorczy został określony w wysokości 5% ponad wartość wynikającą z metody IRB.

W roku 2021 wykonano kalibrację i przebudowę wszystkich modeli ryzyka kredytowego, wchodzących w skład systemu ratingowego objętego aktualną zgodą nadzorczą. Bank uzyskał również w 2021 roku decyzję Organów Nadzoru dotyczącą zatwierdzenia istotnych zmian stosowanych modeli IRB (LGD, LGD in-default i ELBE) dla systemów ratingowych objętych zezwoleniem IRB.

W 2022 i 2023 roku prowadzono dalsze prace związane z modelami ryzyka kredytowego dotyczącymi pozostałych portfeli kredytowych objętych planem wdrożenia metody IRB: pozostałe ekspozycje detaliczne i ekspozycje wobec przedsiębiorstw.

Kapitał wewnętrzny

Bank definiuje kapitał wewnętrzny zgodnie z ustawą Prawo bankowe jako kwotę niezbędną do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka w przyszłości.

Kapitał wewnętrzny jest wykorzystywany w zarządzaniu kapitałowym, w procesach zarządzania ekonomiczną adekwatnością kapitałową oraz alokacji kapitału. Bank zdefiniował proces wyliczania kapitału wewnętrznego (ekonomicznego). W tym celu dla mierzalnych rodzajów ryzyka wykorzystywane są modele i metody matematyczno-statystyczne.

Utrzymanie ekonomicznej adekwatności kapitałowej oznacza pokrycie (zabezpieczenie) kapitału wewnętrznego (zagregowanej miary ryzyka) przez dostępne zasoby finansowe (fundusze własne). Obowiązek takiego zabezpieczenia ryzyka wynika wprost z ustawy Prawo bankowe, co znalazło odzwierciedlenie w celach/limitach kapitałowych Banku - buforze kapitału ekonomicznego oraz buforze kapitału ekonomicznego w warunkach skrajnych.

W 2023 roku obydwie powyższe cele kapitałowe zostały spełnione z nadwyżką.

Równolegle kapitał wewnętrzny jest wykorzystywany w procesie alokacji kapitału, do przydzielenia kapitału wewnętrznego na produkty/linie biznesowe, obliczenia miar efektywności uwzględniających ryzyko, ustalenia limitów na ryzyko i realokacji kapitału wewnętrznego.

Wskaźniki kapitałowe i adekwatność kapitałowa - stan bieżący, ocena i trendy

Wskaźniki kapitałowe Banku w okresie ostatnich trzech lat przedstawiają się jak niżej³:

	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021
Aktywa ważone ryzykiem	37 960,4	48 046,0	48 895,7
Wymogi w zakresie funduszy własnych, w tym:	3 036,8	3 843,7	3 911,7
- z tytułu ryzyka kredytowego i kredytowego kontrahenta	2 589,0	3 386,7	3 477,7
- z tytułu ryzyka rynkowego	15,4	18,0	32,3
- z tytułu ryzyka operacyjnego	427,0	432,3	391,4
- z tytułu korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego	5,4	6,7	10,3
Fundusze własne, w tym:	7 228,3	6 980,1	8 397,1
Kapitał podstawowy Tier 1	5 847,4	5 458,9	6 867,1
Kapitał Tier 2	1 380,9	1 521,2	1 530,0
Łączny wskaźnik kapitałowy (TCR)	19,04%	14,53%	17,17%
Wskaźnik kapitału Tier 1 (Wskaźnik T1)	15,40%	11,36%	14,04%
Wskaźnik kapitału podstawowego Tier 1 (Wskaźnik CET1)	15,40%	11,36%	14,04%
Wskaźnik dźwigni finansowej	4,77%	4,74%	6,45%

³ Bank korzysta z rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 oraz uwzględnia tymczasowe traktowanie niezrealizowanych zysków i strat na papierach wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (FVOCI), zgodnie z art. 468 Rozporządzenia CRR, na podstawie Rozporządzenia UE 2020/873 w odniesieniu do niektórych dostosowań w odpowiedzi na pandemię COVID-19. Na 31.12.2023 r., gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 oraz przejściowego traktowania zgodnie z art. 468, współczynniki kapitałowe prezentowały się jak niżej:

- TCR: 18,84%
- Wskaźnik T1: 15,20%
- Wskaźnik CET1: 15,20%
- Wskaźnik dźwigni finansowej: 4,71%

Adekwatność kapitałowa przedstawiona jako nadwyżki/deficyty wobec wymaganych lub zalecanych poziomów jest prezentowana w poniższej tabeli.

Adekwatność kapitałowa	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021
Łączny wskaźnik kapitałowy (TCR)	19,04%	14,53%	17,17%
Minimalny wymagany poziom (OCR)	12,22%	12,70%	13,57%
Nadwyżka (+) / Niedobór(-) adekwatności kapitałowej TCR (p.p.)	6,82	1,83	3,6
Minimalny zalecany poziom (OCR+P2G)	13,81%	14,42%	13,57%
Nadwyżka (+) / Niedobór(-) wobec zalecanego poziomu TCR (p.p.)	5,23	0,11	3,6
Wskaźnik kapitału Tier 1 (Wskaźnik T1)	15,40%	11,36%	14,04%
Minimalny wymagany poziom (OCR)	9,85%	10,22%	11,31%
Nadwyżka (+) / Niedobór(-) adekwatności kapitałowej T1 (p.p.)	5,55	1,14	2,73
Minimalny zalecany poziom (OCR+P2G)	11,44%	11,94%	11,31%
Nadwyżka (+) / Niedobór(-) wobec zalecanego poziomu T1 (p.p.)	3,96	-0,58	2,73
Wskaźnik kapitału podstawowego Tier 1 (Wskaźnik CET1)	15,40%	11,36%	14,04%
Minimalny wymagany poziom (OCR)	8,07%	8,35%	8,83%
Minimalny zalecany poziom (OCR+P2G)	9,66%	10,07%	8,83%
Nadwyżka (+) / Niedobór(-) wobec zalecanego poziomu CET1 (p.p.)	5,74	1,29	5,21
Wskaźnik dźwigni finansowej	4,77%	4,74%	6,45%
Minimalny wymagany poziom	3,00%	3,00%	3,00%
Nadwyżka (+) / Niedobór(-) dźwigni finansowej (p.p.)	1,77	1,74	3,45

Na koniec 2023 roku, adekwatność kapitałowa mierzona wskaźnikiem kapitału podstawowego Tier 1 i łącznym wskaźnikiem kapitałowym poprawiła się w perspektywie rocznej o odpowiednio ok. 4,04 p.p. i 4,51 p.p.

Aktywa ważone ryzykiem (RWA) spadły w 2023 roku o 10 086 mln zł (o 21%). Największa zmiana roczna dotyczyła RWA na ryzyko kredytowe - spadek o 9 972 mln zł (o 23,6%). Jednym z głównych czynników tego spadku były przeprowadzone transakcje sekurytyzacji kredytów - łączny wpływ sekurytyzacji na redukcję RWA na koniec 2023 r. ocenia się na około 5 035 mln zł. Zmiany RWA na ryzyko operacyjne, rynkowe i na CVA (z tytułu korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego) nie były istotne - w sumie spadek o 114 mln zł.

Fundusze własne wzrosły w 2023 roku o 248 mln zł (o 3,6%), głównie w rezultacie włączenia do funduszy własnych zysku netto I półrocza 2023 roku (wzrost o 339 mln zł).

Minimalne wymagane przez KNF wielkości wskaźników kapitałowych w zakresie wymogu połączonego bufora (OCR) są osiągane z dużą nadwyżką na koniec 2023 roku. Również w zakresie oczekiwanych przez KNF poziomów, obejmujących dodatkowy narzut P2G, zostały one osiągnięte dla wszystkich wskaźników kapitałowych z wyraźną nadwyżką. W ten sposób Bank odzyskał w pełni adekwatność kapitałową.

Wskaźnik dźwigni kształtuje się na bezpiecznym poziomie 4,77%, znacznie przekraczając regulacyjne minimum 3%.

Transakcja sekurytyzacji

W grudniu 2023 r. Bank przeprowadził transakcję sekurytyzacji syntetycznej portfela niezabezpieczonych kredytów gotówkowych o łącznej wartości 7,2 mld PLN. Była to największa transakcja sekurytyzacji syntetycznej zawarta dotychczas przez Bank. W ramach transakcji Bank przeniósł na inwestora istotną część ryzyka kredytowego sekurytyzowanego portfela. Sekurytyzowany portfel kredytowy pozostaje w bilansie Banku. Przeniesienie ryzyka sekurytyzowanego portfela odbywa się za pośrednictwem instrumentu ochrony kredytowej w postaci wyemitowanych w grudniu 2023 r. obligacji powiązanych z ryzykiem kredytowym („Obligacje CLN”) w wysokości 489 mln zł.

Rolę organizatora i agenta plasującego transakcję pełnił UniCredit Bank AG. Transakcja spełnia wymogi przeniesienia istotnej części ryzyka, określone w Rozporządzeniu CRR (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013, w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych).

Minimalne wymogi funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji (MREL)

Bank zarządza wskaźnikami wymogów MREL w sposób analogiczny do wskaźników adekwatności kapitałowej.

Bank otrzymał w czerwcu 2023 r. wspólną decyzję organów do spraw restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, zobowiązującą do spełnienia wymogów MREL. W decyzji wyznaczono zaktualizowane minimalne wymogi, które muszą być spełnione do 31 grudnia 2023 roku - na poziomach 18,89% (skonsolidowany MRELTrea) i 5,91% (skonsolidowany MRELtem). Dodatkowo w odniesieniu do powyższych decyzji, Bank powinien także spełnić wymogu MREL z uwzględnieniem Wymogu połączonego bufora (obecnie 2,75%).

Biorąc pod uwagę powyższe, Bank we wrześniu 2023 roku zakończył z sukcesem subskrypcję obligacji nieuprzywilejowanych senioralnych o łącznej wartości 500 mln EUR w ramach Programu Emisji Średnioterminowych Euro Obligacji o łącznej wartości nominalnej nie wyższej niż 3 mld EUR (Raporty bieżące nr 27/2023 i 30/2023).

Wskaźniki MREL	31.12.2023	30.09.2023	30.06.2023	31.12.2022
Wskaźnik MRELTrea (skonsolidowany)	23,77%	22,05%	14,93%	14,77%
Minimalny wymagany wskaźnik MRELTrea	18,89%	14,42%	14,42%	15,60%
Nadwyżka (+) / Deficyt(-) Wskaźnika MRELTrea (p.p.)	4,88	7,63	0,51	-0,83
Minimalny wymagany poziom po włączeniu Wymogu połączonego bufora (CBR)	21,64%	17,17%	17,17%	18,35%
Nadwyżka (+) / Deficyt(-) Wskaźnika MRELTrea+CBR (p.p.)	2,13	4,88	-2,24	-3,58
Wskaźnik MRELtem (skonsolidowany)	7,50%	7,72%	5,87%	6,04%
Minimalny wymagany wskaźnik MRELtem	5,91%	4,46%	4,46%	3,00%
Nadwyżka (+) / Deficyt(-) wskaźnika MRELtem (p.p.)	1,59	3,26	1,41	3,04

W zakresie wymogów MRELTrea i MRELtem, Grupa prezentuje nadwyżkę w porównaniu do minimalnych wymaganych poziomów na dzień 31 grudnia 2023 roku, a także spełnia Wymóg MRELTrea po włączeniu Wymogu połączonego bufora.

Ponadto w grudniu 2023 roku Bank otrzymał pismo z Bankowego Funduszu Gwarancyjnego informujące, że w związku z aktualizacją bufora P2R przez KNF, docelowy minimalny wymagany MRELTrea bez wymogu połączonego bufora dla Banku wynosiłby 18,03% MRELTrea z zachowaniem minimalnego wymogu podporządkowania, natomiast docelowy MRELtem wynosiłby 5,91%, z zachowaniem wymogu podporządkowania. Fundusz zaproponuje ww. poziomy MREL w ramach procesu podejmowania wspólnej decyzji w cyklu planistycznym 2023/2024.

8.3. RYZYKO KREDYTOWE

Ryzyko kredytowe jest jednym z najważniejszych rodzajów ryzyka, na jakie narażony jest Bank Millennium SA, w związku z czym, przykładą się szczególną wagę do zarządzania ekspozycjami na to ryzyko. Ryzyko kredytowe wiąże się z bilansowymi ekspozycjami kredytowymi oraz z instrumentami pozabilansowymi, takimi jak udzielone i niewykorzystane linie kredytowe, gwarancje i akredytywy, jak również limity na transakcji związane z instrumentami finansowymi.

Polityka kredytowa podlega okresowym przeglądom i weryfikacji uwzględniającym uwarunkowania rynkowe oraz zmiany w otoczeniu regulacyjnym Banku.

Dla potrzeb zarządzania ryzykiem kredytowym Bank korzysta z kilku systemów ratingowych w zależności od rodzaju ekspozycji i segmentu danego klienta. System ratingowy to zestaw metod (modeli), procesów, kontroli, procedur zbierania danych oraz systemów informatycznych identyfikujących i mierzących ryzyko kredytowe, klasyfikujących ekspozycje do określonych klas lub pul (nadawanie ratingu) oraz szacujących prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania i oczekiwaną wielkość straty z tego tytułu.

W 2023 roku, w segmencie korporacyjnym Grupa koncentrowała się na analizach portfela kredytowego i branż kredytobiorców w celu monitorowania ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem klientów bezpośrednio dotkniętych negatywnymi skutkami konfliktu na Ukrainie jak również klientów z niską rentownością, potencjalnie najbardziej narażonych na negatywne zmiany w otoczeniu makroekonomicznym. W segmencie detalicznym Bank koncentrował się na dostosowywaniu polityki kredytowej do zmieniającego się otoczenia makroekonomicznego, w szczególności wdrożono zmiany mitygujące potencjalny wzrost ryzyka związany z rosnącymi kosztami kredytowymi oraz inflacją.

(3a) Pomiar ryzyka kredytowego

Kredyty i pożyczki

Pomiar ryzyka kredytowego, w celu zarządzania portfelem kredytowym, na poziomie poszczególnych klientów i transakcji, z tytułu udzielanych kredytów i pożyczek odbywa się przy uwzględnieniu trzech podstawowych parametrów:

- (i) prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania przez klienta lub kontrahenta (ang. probability of default - PD);
- (ii) kwoty ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (ang. exposure at default - EAD) oraz
- (iii) współczynnika strat z tytułu niewykonanego zobowiązania (ang. loss given default - LGD).

- (i) Bank ocenia prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD) indywidualnych kontrahentów stosując wewnętrzne modele ratingowe dostosowane do różnych kategorii klientów i transakcji. Zostały one opracowane lokalnie lub na poziomie Grupy BCP lub we współpracy z renomowanymi dostawcami zewnętrznymi i łączą analizę statystyczną z oceną specjalisty kredytowego. Dodatkowo Klienci Banku są klasyfikowani w ramach 15 klas ratingowych, które dla potrzeb tego raportu zostały przedstawione w sześciu głównych grupach. Jednolita skala ratingowa Banku (Master Ratings Scale), przedstawiona poniżej, zawiera także zakres prawdopodobieństw niewykonania zobowiązań określonych dla każdej klasy/grupy ratingowej. Modele ratingowe podlegają okresowym przeglądom i - w razie stwierdzenia takiej potrzeby - stosownym modyfikacjom. Modyfikacje modeli zatwierdzane są przez Komitet Walidacji.

Bank regularnie analizuje oraz ocenia wyniki ratingów i ich siłę predykcyjną w odniesieniu do przypadków niewykonania zobowiązań. Proces nadawania ocen ryzyka klientów (dla segmentu korporacyjnego) przeprowadzany niezależnie od procesu kredytowego w Departamencie Ratingu) wspierają systemy informatyczne, pozyskujące i analizujące informacje z wewnętrznych i zewnętrznych baz danych.

Skala wewnętrznych ratingów Banku

Master Skala	Opis oceny
1-3	Najwyższa jakość
4-6	Dobra jakość
7-9	Średnia jakość
10-12	Niska jakość
13-14	Pod obserwacją
15	Niewykonanie zobowiązania

- (ii) EAD - kwota ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (exposure at default) - dotyczy kwot, które według przewidywań Banku będą należnościami Banku w momencie niewykonania zobowiązania. Jako zobowiązanie, Bank rozumie każdą wypłaconą już kwotę plus dalsze kwoty, jakie mogą zostać wypłacone do momentu niewykonania zobowiązań, o ile do niego dojdzie.
- (iii) LGD - współczynnik strat z tytułu niewykonanego zobowiązania (loss given default) stanowi przewidywania Banku, co do strat wynikających z faktycznych przypadków niewykonania zobowiązań, z uwzględnieniem wewnętrznych i zewnętrznych kosztów windykacji oraz efektu dyskonta.

Ujednolicona definicja niewykonania zobowiązania w ramach Grupy

Od momentu wdrożenia MSSF 9, Grupa przyjęła jednolitą definicję niewykonania zobowiązania, zarówno w zakresie kalkulacji wymogów kapitałowych, jak i na potrzeby szacowania utraty wartości. Grupa stosuje definicję niewykonania zobowiązania zgodną z Wytycznymi EBA, tzw. Nową Definicją Default.

Ujednolicona definicja niewykonania zobowiązania obejmuje następujące przesłanki:

- DPD>90 dni, uwzględniając progi istotności dla kwoty wymagalnej: bezwzględny 400 zł - dla ekspozycji detalicznych oraz 2000 zł - dla ekspozycji klientów korporacyjnych oraz próg względny: 1% całości ekspozycji klienta,
- Ekspozycje restrukturyzowane (forborne),
- Kredyty w procesie windykacji,
- Inne przesłanki zdefiniowane w Wytycznych EBA,
- Przesłanki jakościowe zidentyfikowane w procesie analizy indywidualnej.

Bank stosuje koncepcję zarażania ekspozycji (ang. cross-default) dla wszystkich segmentów.

Papiery dłużne

Papiery dłużne Polskiego Skarbu Państwa oraz Polskiego Banku Centralnego monitorowane są w oparciu o rating Polski. Natomiast sytuacja ekonomiczno-finansowa emitentów dłużnych papierów komunalnych monitorowana jest kwartalnie w oparciu o ich sprawozdawczość finansową. Dłużne papiery wartościowe innych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz instytucji ponadnarodowych monitorowane są w oparciu o ich odpowiednie ratingi.

Bank nie stosuje wyłączenia z tytułu niskiego ryzyka kredytowego (ang. low credit risk exemption - LCR) zarówno dla ekspozycji Skarbu Państwa i Banku Centralnego, jak i innych grup ekspozycji.

Instrumenty pochodne

Bank utrzymuje ścisłą kontrolę nad limitami otwartych pozycji netto na instrumentach pochodnych (tj. różnicą między transakcjami kupna i sprzedaży), zarówno ze względu na kwoty jak i terminy zapadalności transakcji. Ekspozycje na ryzyko kredytowe, wynikające z instrumentów pochodnych zawieranych z klientami są zarządzane jako część całkowitych limitów kredytowych wyznaczanych w oparciu o badanie naturalnej ekspozycji oraz o analizę sytuacji finansowej klienta, a także w ramach limitów kontrahentów.

Bank oferuje produkty skarbowe w celu zabezpieczania ryzyka kursu walutowego lub ryzyka stopy procentowej w ramach przyznanych klientom limitów skarbowych lub pod depozyt zabezpieczający.

Zdecydowana większość umów Banku zawiera możliwość wezwania klienta do uzupełnienia depozytu zabezpieczającego lub złożenie innego zabezpieczenia uzgodnionego z Bankiem (jeżeli wycena otwartych pozycji klienta przekroczy poziom kwoty limitu skarbowego; tzw. margin call) i jeżeli klient nie uzupełni wymaganego zabezpieczenia Bank ma prawo do zamknięcia pozycji i wypowiedzenia umowy.

Zobowiązania pozabilansowe obciążone ryzykiem kredytowym

Do zobowiązań pozabilansowych obciążonych ryzykiem kredytowym zaliczamy udzielone gwarancje oraz akredytywy, udzielone i niewykorzystane limity (kredytowe, faktoringowe, na gwarancje i akredytywy oraz kartowe) a także udzielone i niewypłacone transze kredytów nieodnawialnych. Podstawowym celem tych instrumentów jest umożliwienie klientowi dysponowania w określony sposób przyznanymi przez Bank środkami finansowymi.

Udzielone gwarancje i akredytywy są bezwarunkowe i nieodwołalne - po wpływie roszczenia zgodnego z warunkami gwarancji lub akredytywy Bank musi dokonać wypłaty. Zwykle gwarancje i akredytywy są związane z transakcjami handlowymi.

W przypadku większości udzielonych i niewykorzystanych limitów Bank ma możliwość odmowy realizacji dyspozycji klienta co do wykorzystania środków z tych limitów - albo bezwarunkowo albo przy spełnieniu warunków określonych w dokumentach i regulaminach obowiązujących dla danego limitu.

W przypadku udzielonych i niewypłaconych transz kredytów nieodnawialnych ich wypłata jest uzależniona od spełnienia warunków określonych w dokumentach i regulaminach obowiązujących dla danego kredytu nieodnawialnego.

(3b) Polityka kontroli limitów i zmniejszenia ryzyka

Bank mierzy, monitoruje i kontroluje duże zaangażowania kredytowe oraz nadmierną koncentrację ryzyka kredytowego, wszędzie tam, gdzie zostanie ona zidentyfikowana. Proces zarządzania ryzykiem koncentracji dotyczy zarówno zaangażowań indywidualnych - występujących wobec pojedynczego kredytobiorcy lub grupy kredytobiorców powiązanych (kapitałowo, organizacyjnie lub poprzez istnienie istotnych zależności ekonomicznych), jak i tzw. zaangażowań sektorowych - wobec branż/sektorów gospodarki, regionów geograficznych, krajów, portfela finansującego nieruchomości (w tym kredytów walutowych), portfela w walutach obcych i innych. Powyższe rodzaje zaangażowań sektorowych są objęte wewnętrznym systemem limitów. Informacje o wykorzystaniu limitów prezentowane są na Radzie Nadzorczej, Komitetowi do Spraw Ryzyka przy Radzie Nadzorczej oraz Komitetowi Ryzyka.

Limity wewnętrzne (wymienione wyżej) monitorowane są kwartalnie. Wysokość tych limitów poddawana jest rocznemu lub częstszemu przeglądowi, gdy zostanie to uznane za stosowne. Limity zatwierdza Rada Nadzorcza lub Komitet Ryzyka.

Zarządzanie ekspozycjami na ryzyko kredytowe odbywa się także poprzez regularne monitorowanie sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów i/lub historii współpracy z Bankiem z punktu widzenia terminowego regulowania ich zobowiązań z tytułu odsetek i kapitału.

Zabezpieczenia

Zabezpieczenia przyjmowane w Banku służą ograniczeniu ryzyka kredytowego i główną ich rolą jest minimalizacja straty na wypadek niedokonania przez klienta spłaty transakcji kredytowej w umownej kwocie i terminie, poprzez zapewnienie alternatywnego źródła pokrycia wymagalnych należności. Przyjmowane one są zgodnie z zasadami polityki kredytowej ustalonymi dla poszczególnych segmentów klienta. Jako główną zasadę przyjęto, że zabezpieczenie transakcji kredytowej powinno być adekwatne do ryzyka kredytowego ponoszonego przez Bank przy uwzględnieniu specyfiki danej transakcji (tzn. jej typu, kwoty, okresu spłaty a także ratingu kredytowanego klienta).

Polityka kredytowa określa typy, rodzaje i formy prawne akceptowanych w Banku zabezpieczeń, jak również bardziej szczegółowe wymogi mające uprawdopodobnić zbywalność konkretnych rodzajów zabezpieczeń zgodnie z doświadczeniami windykacyjnymi Banku.

Bank przykłada szczególną wagę do prawidłowego określania wartości zabezpieczeń, określa zasady dokonywania i weryfikacji wycen i dokłada wszelkich starań, aby wyceny te były obiektywne, ostrożne i odzwierciedlały realną wartość zabezpieczenia. W celu zapewnienia skutecznego ustanowienia zabezpieczenia Bank opracował stosowne wzorce umów zabezpieczeń, wniosków, pełnomocnictw i oświadczeń.

W segmencie detalicznym na zabezpieczenie przyjmowane są głównie nieruchomości mieszkaniowe (kredyty hipoteczne) oraz aktywa finansowe. W przypadku segmentu korporacyjnego przyjmowane są przede wszystkim wszelkiego typu nieruchomości (mieszkaniowe, komercyjne, grunty) a także cesje wierzytelności z kontraktów.

Do czasu ustanowienia ostatecznego zabezpieczenia przyjmowane są zabezpieczenia przejściowe. W Banku wykorzystywane są również rozmaite formy instrumentów uzupełniających zabezpieczenia, mające na celu ułatwienie prowadzenia egzekucji lub uprawdopodobnienie skuteczności spłaty należności z danego zabezpieczenia między innymi takie jak: oświadczenie o poddaniu się egzekucji w formie aktu notarialnego, weksel własny in blanco, pełnomocnictwo do rachunku bankowego, cesja prawa z umowy ubezpieczenia.

Bank monitoruje zabezpieczenia pod kątem spełnienia przez nie warunków umownych, w tym prawomocnego ustanowienia ostatecznego zabezpieczenia transakcji, jak również odnawiania polis ubezpieczeniowych. Monitorowana jest również wartość zabezpieczenia w trakcie trwania transakcji kredytowej.

Zgodnie z przyjętą w Banku polityką kredytową, dopuszcza się także udzielenie transakcji bez zabezpieczenia, co odbywa się według określonych zasad zróżnicowanych w zależności od segmentu klienta. Jednak na wypadek pogorszenia się sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, w podpisanych z klientem dokumentach Bank zapewnia sobie możliwość dobezpieczenia transakcji.

(3c) Polityka w odniesieniu do utraty wartości i tworzenia odpisów aktualizujących

Organizacja procesu

Proces identyfikacji i pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych został uregulowany w wewnętrznej instrukcji wprowadzonej wraz z wdrożeniem MSSF 9. Dokument określa szczegółowo tryb oraz zasady analizy indywidualnej i kolektywnej, w tym algorytmy służące do wyliczeń poszczególnych parametrów.

Metodologia i założenia przyjęte do wyznaczania utraty wartości ekspozycji kredytowych są regularnie monitorowane w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

W celu oceny adekwatności odpisów z tytułu utraty wartości, wyznaczonych zarówno w ramach analizy indywidualnej, jak i kolektywnej, przeprowadzana jest okresowo (nie rzadziej niż raz na kwartał) weryfikacja historyczna (backtesting), której wyniki są brane pod uwagę przy definiowaniu działań, mających na celu poprawę jakości procesu.

W Banku nadzór nad procesem szacowania odpisów aktualizujących i rezerw sprawuje Departament Ryzyka (DMR), który odpowiada również w Banku bezpośrednio za analizę indywidualną w portfelu biznesowym oraz analizę kolektywną. Oprócz DMR w/w proces zaangażowane są jednostki restrukturyzacyjno-windykacyjne Banku: Departament Zagrożonych Należności Gospodarczych - DNG (analiza indywidualna dla portfela windykacyjno-restrukturyzacyjnego klientów korporacyjnych) oraz Departament Restrukturyzacji i Windykacji Należności Detalicznych - DRW (analiza indywidualnie istotnych ekspozycji detalicznych z utartą wartością, przede wszystkim kredytów hipotecznych). DMR jest jednostką niepowiązaną z procesem udzielania kredytów i nadzorowaną przez członka Zarządu odpowiedzialnego za zarządzanie ryzykiem.

Zarząd Banku pełni aktywną rolę w procesie wyznaczania odpisów aktualizujących i rezerw, wyniki wyceny portfela kredytowego przedkładane są Zarządowi do akceptacji w cyklu miesięcznym, ze szczegółowym objaśnieniem najistotniejszych zmian, mających wpływ na całkowity poziom odpisów i rezerw, w okresie objętym analizą. Zmiany metodologiczne wynikające z procesu walidacji i doskonalenia metodologii, są prezentowane na Komitecie Walidacji, a następnie na Komitecie Ryzyka, w skład których wchodzi wszyscy członkowie Zarządu Banku.

W okresach miesięcznych przygotowywane są szczegółowe raporty, prezentujące informacje na temat portfela kredytowego Banku w różnych przekrojach, z uwzględnieniem wysokości odpisów aktualizujących i rezerw, ich dynamiki i struktury. Odbiorcami tych raportów są członkowie Zarządu nadzorujący działalność Banku w obszarze finansów, ryzyka i informacji zarządczej.

Pomiar oczekiwanej straty kredytowej

Od momentu wdrożenia MSSF9 w roku 2018 szacowanie utraty wartości w Banku bazuje na koncepcie „oczekiwanej straty kredytowej” (ang. Expected Credit Loss - ECL). Bezpośrednim skutkiem stosowania tego podejścia jest konieczność wyznaczania odpisów z tytułu utraty wartości w oparciu o oczekiwane straty kredytowe oraz uwzględnienie prognoz przyszłych warunków ekonomicznych podczas dokonywania oceny ryzyka kredytowego danej ekspozycji.

Wdrożony model utraty wartości dotyczy aktywów finansowych klasyfikowanych zgodnie z MSSF 9 jako aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu lub według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, z wyjątkiem instrumentów kapitałowych.

Zgodnie z MSSF 9 ekspozycje kredytowe klasyfikowane są do następujących kategorii:

- Faza 1 - ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości, dla których oczekiwana strata kredytowa jest szacowana w horyzoncie 12 miesięcy,
- Faza 2 - ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości ze zidentyfikowanym znaczącym wzrostem ryzyka kredytowego (ang. significant increase of credit risk - SICR), dla których oczekiwana strata kredytowa jest szacowana w horyzoncie dożywotnim tj. do daty zapadalności ekspozycji,
- Faza 3 - ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, dla których oczekiwana strata kredytowa jest szacowana w horyzoncie dożywotnim (do końca okresu odzysku aktywa finansowego),
- POCI (ang. purchased or originated credit impaired) - ekspozycje, które na moment początkowego ujęcia w bilansie mają rozpoznaną utratę wartości, dla których oczekiwana strata kredytowa jest szacowana w perspektywie dożywotniej.

Identyfikacja znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego (SICR)

Aktywa, w przypadku których zidentyfikowano znaczący wzrost ryzyka kredytowego w porównaniu z datą początkowego ujęcia w bilansie są klasyfikowane do Fazy 2. Znaczący wzrost ryzyka kredytowego jest identyfikowany na podstawie kryteriów jakościowych i ilościowych. Do kryteriów jakościowych należą:

- Opóźnienie w spłacie odsetek lub kapitału dłuższe niż 30 dni,
- Ekspozycje posiadające flagę forbearance ze statusem non-default,
- Korzystanie ze wsparcia Funduszu Wsparcia Kredytobiorców,
- Występowanie zajęć na rachunkach bieżących, wynikających z tytułów egzekucyjnych,
- Ratingi proceduralne, które odzwierciedlają wczesne opóźnienia w płatnościach,
- Podjęcie decyzji ograniczającej ryzyko dla klientów korporacyjnych uruchomionej przez system wczesnego ostrzegania (ang. Early Warning System),
- Zdarzenia związane ze wzrostem ryzyka kredytowego, tzw. miękkie oznaki utraty wartości (ang. Soft Signs of Impairment) zidentyfikowane podczas indywidualnej analizy znaczących klientów.

Kryterium ilościowe polega na porównaniu wartości Lifetime PD ustalonej na datę początkowego rozpoznania ekspozycji w bilansie z wartością PD Lifetime ustaloną na bieżący dzień sprawozdawczy. Jeżeli empirycznie ustalony próg względnej zmiany Lifetime PD jest przekroczony, wówczas ekspozycja jest automatycznie klasyfikowana do Fazy 2. Analiza ilościowa nie uwzględnia ekspozycji analizowanych indywidualnie.

Szacowanie utraty wartości w trybie analizy indywidualnej

Analiza indywidualna obejmuje ekspozycje klientów uznanych przez Bank za indywidualnie istotnych. Bank zdefiniował kryteria istotności, które zapewniają, że analiza indywidualna obejmuje co najmniej 50% korporacyjnego portfela biznesowego oraz 80% portfela zarządzanego przez jednostki odpowiedzialne za windykację i restrukturyzację należności gospodarczych.

Główne elementy procesu analizy indywidualnej:

(1) Identyfikacja tzw. miękkich przesłanek utraty wartości stanowiących jedno z kryteriów jakościowych wykorzystywanych przy identyfikacji znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego (SICR); Proces ten obejmuje największych klientów korporacyjnych, których sytuacja finansowo-ekonomiczna jest analizowana kwartalnie w oparciu o m.in.: najnowsze sprawozdanie finansowe, zdarzenia związane z działalnością firmy, informacje dotyczące podmiotów powiązanych, sygnały odnoszące się do otoczenia gospodarczego, oczekiwania co do przyszłych zmian oraz inne czynniki. Został zdefiniowany katalog tzw. "miękkich przesłanek utraty wartości", których identyfikacja oznacza znaczący wzrost ryzyka kredytowego (SICR) oraz implikuje klasyfikację wszystkich ekspozycji badanego klienta do Fazy 2.

(2) Identyfikacja przesłanek utraty wartości;

Bank zdefiniował przesłanki utraty wartości w ramach analizy indywidualnej dostosowując je do profilu swojej działalności. Katalog przesłanek zawiera między innymi następujące elementy:

- sytuacja ekonomiczno-finansowa wskazująca na znaczące trudności klienta,
- naruszenie kluczowych warunków umowy, np. istotne opóźnienia w spłacie kapitału lub odsetek,
- stwierdzenie nierzetelności klienta w przekazywaniu informacji o jego sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- trwały brak możliwości nawiązania kontaktu z klientem w przypadku naruszenia warunków umowy,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej niekorzystnej dla instytucji finansującej reorganizacji działalności gospodarczej podmiotu,
- ogłoszenia upadłości lub otwarcia postępowania naprawczego wobec klienta,
- udzielenie klientowi udogodnień w warunkach finansowania, wynikających z trudności finansowych tego klienta (restrukturyzacja).

Regulacja wewnętrzna zawiera doprecyzowanie wyżej wymienionych przesłanek poprzez wskazanie konkretnych odpowiadających im przypadków i sytuacji, w szczególności w odniesieniu do przesłanek wynikających z znaczących trudności finansowych klienta, naruszenia krytycznych warunków umowy oraz wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji przedsiębiorstwa.

(3) Podejście scenariuszowe przy kalkulacji odpisów aktualizujących dla klientów analizowanych indywidualnie;

W przypadku zidentyfikowania co najmniej jednej z przesłanek utraty wartości, wszystkie ekspozycje danego klienta zostają zaklasyfikowane do Fazy 3, a następnie przeprowadzana jest szczegółowa analiza prognozowanych przepływów pieniężnych. Od momentu wprowadzenia MSSF 9 Bank stosuje podejście scenariuszowe. Oznacza to, że analityk powinien zdefiniować co najmniej dwa scenariusze odzysków, które odzwierciedlają zatwierdzone strategie dochodzenia należności: główną oraz alternatywną wraz z przypisanymi prawdopodobieństwami realizacji. Bank dysponuje zdefiniowanymi wytycznymi odnośnie stosowanych wag dla poszczególnych scenariuszy. Scenariusze mogą być oparte na strategii restrukturyzacji lub windykacji, stosowane są również rozwiązania mieszane. Cały proces analizy indywidualnej jest wspierany przez dedykowane narzędzie Case-By-Case Tool, szczególnie przydatne podczas kalkulacji kwoty utraty wartości uwzględniającej opisane podejście scenariuszowe.

Każdy scenariusz zawiera dwa podstawowe źródła odzysków: bezpośrednie przepływy pieniężne od klientów i kwoty odzyskiwane z zabezpieczeń.

(4) Szacowanie przyszłych przepływów od klientów (z harmonogramu);

Istotnym elementem procesu kalkulacji utraty wartości jest szacowanie prawdopodobieństwa przepływów zawartych w harmonogramie odnoszącym się do pozycji: kapitał, odsetki oraz inne przepływy. Prawdopodobieństwo realizacji przepływów zawartych w harmonogramie wynika z przeprowadzonej oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta (wskazanie źródeł potencjalnych spłat) oraz musi być uzasadnione i oszacowane w oparciu o aktualną dokumentację i szeroko rozumianą wiedzę o jego sytuacji z uwzględnieniem projekcji finansowych. Informacje te są gromadzone przez analityka przed przystąpieniem do analizy zgodnie z wytycznymi określonymi w odpowiednich regulacjach Banku.

W przypadku szacowania prawdopodobieństwa przepływów dla klientów znajdujących się w portfelu zarządzanym przez departamenty zajmujące się dochodzeniem należności, analitycy uwzględniają indywidualny charakter każdej transakcji zwracając uwagę między innymi na następujące elementy mogące wpłynąć na wielkość oczekiwanych przepływów pieniężnych:

- przyjętą przez Bank strategię działania wobec klienta,
- wyniki negocjacji z klientem i jego postawę tj. chęć uregulowania zaległości,
- poprawę/pogorszenie się jego sytuacji ekonomiczno-finansowej.

Bank stosuje również sformalizowane zasady ustalania i uzasadniania wysokości prawdopodobieństwa realizacji oraz kwoty wypłaconych przez Bank środków z tytułu udzielonych pozabilansowych ekspozycji kredytowych takich jak gwarancje, poręczenia i akredytywy.

(5) Określenie wartości godziwej zabezpieczenia, oczekiwanej daty sprzedaży oraz oszacowanie oczekiwanych wpływów ze sprzedaży zabezpieczenia z uwzględnieniem kosztów procesu windykacyjnego;

Uwzględnienie w analizie indywidualnej przepływów z tytułu realizacji zabezpieczenia musi być poprzedzone analizą realności jego upłynięcia i oszacowania wartości godziwej z uwzględnieniem kosztów windykacyjnych.

W celu zapewnienia obiektywnych zasad ustalania odzysków z zabezpieczeń Bank opracował wytyczne dla segmentu korporacyjnego w zakresie rekomendowanych parametrów stopy odzysku i okresu odzysku dla wybranych grup zabezpieczeń. Biorąc pod uwagę umiejscowienie ekspozycji w strukturze Banku (portfel biznesowy, portfel restrukturyzacyjno-windykacyjny) określono odrębne zasady dla poszczególnych rodzajów portfeli. Rekomendowane stopy odzysku i okres odzysku z zabezpieczeń podlegają weryfikacji w okresach rocznych.

Analiza kolektywna portfela kredytowego

Analizie kolektywnej podlegają następujące grupy ekspozycji kredytowych:

- Ekspozycje nieistotne indywidualnie;
- Ekspozycje istotne indywidualnie, w przypadku których nie została rozpoznana utrata wartości w wyniku analizy indywidualnej.

Dla celów analizy kolektywnej Bank zdefiniował portfele homogeniczne, składające się z ekspozycji o podobnym profilu ryzyka kredytowego. Portfele te zostały utworzone na podstawie segmentacji na linie biznesowe, typy produktów kredytowych, liczbę dni opóźnienia, typy zabezpieczenia itp. Podział na portfele homogeniczne jest okresowo weryfikowany z punktu widzenia ich jednorodności.

Oczekiwana strata kredytowa w analizie kolektywnej obliczana jest przy użyciu parametrów: PD (ang. Probability of Default) - prawdopodobieństwo defaultu, EAD (ang. Exposure at Default) - wartość ekspozycji na moment wystąpienia defaultu oraz LGD (ang. Loss Given Default) - strata w przypadku wystąpienia defaultu, które są wynikiem następujących modeli:

- Model PD bazuje na empirycznych danych, dotyczących 12-miesięcznych współczynników niewykonania zobowiązania (ang. Default Rate), które są wykorzystywane do szacowania wartości PD w horyzoncie dożywotnim (Lifetime), przy użyciu odpowiednich metod statystycznych i ekonometrycznych. Segmentacja na poziomie klienta przyjęta do tego celu jest zgodna z segmentacją stosowaną do celów wyznaczania wymogów kapitałowych. Dodatkowo do obliczania wartości PD, Bank wykorzystuje informacje o ratingach z wewnętrznych modeli ratingowych.
- Modele LGD dla portfela detalicznego wykorzystywane przez Bank w procesie wyznaczania wymogów kapitałowych zostały dostosowane do wymogów MSSF 9 w zakresie szacowania utraty wartości. Główne komponenty tych modeli to prawdopodobieństwo uzdrowienia (ang. probability of cure) i stopa odzysku (ang. recovery rate) oszacowane na podstawie zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Adaptacja do potrzeb MSSF 9 objęła między innymi wyłączenie narzutów konserwatyzmu, kosztów pośrednich i korekty z tytułu spowolnienia gospodarczego.
- W przypadku portfela korporacyjnego model LGD oparty jest na komponencie parametryzującym odzyski z kluczowych typów zabezpieczeń i komponencie określającym stopę odzysku dla niezabezpieczonej części ekspozycji. Wszystkie parametry wyznaczono bazując na danych historycznych, z uwzględnieniem zdyskontowanych przepływów pieniężnych uzyskanych przez Departament Zagrożonych Należności Gospodarczych.
- Model EAD wykorzystywany w Banku uwzględnia kalkulację następujących parametrów: średniej stopy wykorzystania limitu (LU), współczynnika konwersji kredytowej (CCF), współczynnika przedpłat oraz behawioralnego czasu życia. Segmentacja bazuje na typie klienta (detaliczny, korporacyjny, leasing) i produktu (z harmonogramem / bez harmonogramu).

Wyniki modeli wykorzystywanych w analizie kolektywnej poddawane są okresowej weryfikacji historycznej. Parametry oraz modele objęte są również procesem zarządzania modelami, uregulowanym w dokumencie „Zasady zarządzania modelami ryzyka kredytowego”, w ramach którego określone są, między innymi, zasady tworzenia, zatwierdzania, monitoringu i walidacji, oraz weryfikacji historycznej modeli.

Uwzględnienie prognoz makroekonomicznych w modelach szacowania utraty wartości

W procesie kalkulacji oczekiwanej straty kredytowej, Bank wykorzystuje informację o przyszłych zdarzeniach makroekonomicznych (ang. Forward Looking Information - FLI), zarówno w estymacji PD, LGD, EAD, jak i w procesie identyfikacji znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego (SICR) oraz alokacji ekspozycji do Fazy 2 (logika transferu). Biuro Analiz Makroekonomicznych przygotowuje trzy scenariusze makroekonomiczne (bazowy, optymistyczny i pesymistyczny) i określa prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Prognozy przekładają się pośrednio i bezpośrednio na wartości oszacowanych parametrów oraz ekspozycji, a ich wpływ różni się w zależności od modelu, typu produktu, klasy ratingowej itp. Bank wykorzystuje wyłącznie prognozy przygotowywane wewnętrznie. Prognozy są dostarczane co kwartał w trzyletnim horyzoncie czasowym.

Podobnie jak w przypadku wszelkich prognoz gospodarczych, prognozy i oszacowane prawdopodobieństwa narażone są w dużym stopniu na niepewność, w związku z czym rzeczywiste wyniki mogą znacznie różnić się od tych przewidywanych.

Założenia dotyczące zmiennych makroekonomicznych

Kluczowe założenia przyjęte na potrzeby szacowania ECL na dzień 31 grudnia 2023 r. przedstawiono poniżej.

Zmienna makroekonomiczna	Scenariusz	2024	2025	2026
Produkt Krajowy Brutto	Bazowy	102,9	103,5	103,3
	Optymistyczny	104,1	104,6	104,0
	Łagodna recesja	101,5	102,3	103,2
Sprzedaż detaliczna	Bazowy	105,0	106,1	105,2
	Optymistyczny	106,0	106,9	105,8
	Łagodna recesja	103,0	104,3	104,8
Stopa Bezrobocia	Bazowy	5,3	5,2	5,0
	Optymistyczny	4,4	4,5	4,4
	Łagodna recesja	6,8	7,1	7,0

Wagi przypisane do każdego ze scenariuszy makroekonomicznych na dzień 31 grudnia 2023 r. kształtowały się następująco:

	Bazowy	Optymistyczny	Łagodna recesja
Zastosowana waga	70%	10%	20%

Wrażliwość ECL na scenariusze makroekonomiczne

W celu oceny wrażliwości ECL na przyszłe warunki makroekonomiczne, Bank wyznaczył nieważoną wartość ECL oddzielnie dla każdego ze stosowanych scenariuszy. Wpływ aplikacji każdego scenariusza z osobna na ECL nie przekracza 2,0%.

Odwrócenie strat z tytułu utraty wartości

Regulacje wewnętrzne definiują szczegółowo zasady odwracania strat z tytułu utraty wartości. Co do zasady odwrócenie straty i rozwiązanie odpisu aktualizującego są możliwe w przypadku ustania przesłanek utraty wartości, w tym spłaty zaległości bądź też w przypadku sprzedaży wierzytelności. Reklasyfikacja do kategorii bez utraty wartości jest możliwa tylko wówczas, jeśli klient przejdzie pomyślnie zdefiniowany okres „kwarantanny”, w którym nie wykaże opóźnień w spłacie kapitału lub odsetek powyżej 30 dni. Okres kwarantanny może rozpocząć się jedynie po upływie okresu zawieszenia/obniżenia spłat (tzw. Grace period) - jeśli takie udogodnienie zostało przyznane na skutek restrukturyzacji.

Szczegółowe zasady odnośnie stosowanych okresów kwarantanny (co najmniej 3- lub 12-miesięcznej dla wymuszonych restrukturyzacji) oraz reklasyfikacji ze stanu default są zgodne z wytycznymi EBA odnoszącymi się do definicji niewykonania zobowiązania.

Sprzedaż należności

W roku 2023 w Banku miała miejsce sprzedaż ekspozycji kredytowych, klasyfikowanych jako z utratą wartości, w łącznej kwocie bilansowej 238 mln zł.

(3d) Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

	31.12.2023	31.12.2022
Ekspozycje narażone na ryzyko kredytowe związane z aktywami bilansowymi:	117 750 843	98 943 261
Depozyty, kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym	1 866 688	1 410 245
Kredyty i pożyczki dla klientów:	72 405 447	75 855 607
Obowiązkowo w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	19 349	97 982
Kredyty dla klientów indywidualnych	19 280	97 916
Należności z tytułu kart płatniczych	8 753	74 208
Kredyty na rachunku bieżącym	10 527	23 708
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym i dla sektora publicznego	69	66
Wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody - kredyty dla klientów indywidualnych	11 799 748	11 221 252
Wyceniane według amortyzowanego kosztu:	60 586 349	64 536 373
Kredyty dla klientów indywidualnych	43 531 149	46 059 185
Należności z tytułu kart płatniczych	1 148 190	977 645
Kredyty gotówkowe i inne kredyty dla klientów indywidualnych	15 872 412	14 835 620
Kredyty hipoteczne	26 510 547	30 245 920
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	17 003 760	18 275 638
Kredyty udzielone podmiotom publicznym	51 440	201 550
Finansowe instrumenty pochodne oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	572 790	475 099
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	110 554	24 210
Dłużne papiery wartościowe obowiązkowo w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	81 014	72 057
Dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	21 895 863	16 414 065
Dłużne papiery wartościowe wyceniane według amortyzowanego kosztu	18 439 780	3 893 212
Umowy z przyrzeczeniem odkupu	1 163 242	4 863
Pozostałe aktywa finansowe	1 215 465	793 903
Ryzyko kredytowe związane z pozycjami pozabilansowymi:	14 264 568	14 030 294
Gwarancje finansowe	1 713 980	2 419 611
Zobowiązania kredytowe	12 550 588	11 610 683

Powyższa tabela przedstawia strukturę ekspozycji na ryzyko kredytowe Banku na dzień 31 grudnia 2023 r. oraz 31 grudnia 2022 r., bez uwzględnienia instrumentów ograniczających ryzyko. Dla aktywów bilansowych ekspozycje prezentowane powyżej oparte są na kwotach netto przedstawionych w bilansie.

Kredyty i pożyczki dla klientów obowiązkowo wycenianych wg wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	31.12.2023	31.12.2022
Obowiązkowo w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat: *	19 349	97 982
Klienci korporacyjni	69	66
Klienci indywidualni	19 280	97 916
Sektor publiczny	0	0
* Powyższe dane obejmują korektę wartości godziwej w wysokości:	(21 772)	(38 999)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Wartość bilansowa:	31.12.2023	31.12.2022
Wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody *	11 799 748	11 221 252
Przedsiębiorstwa	0	0
Osoby prywatne	11 799 748	11 221 252
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	0	0
* Powyższe dane uwzględniają korektę z tytułu wyceny do wartości godziwej w wysokości:	101 810	255 824

Jakość kredytowa aktywów finansowych

PLN'000 wg stanu na 31 grudnia 2023 r.	Faza 1 (12-miesięczna strata)	Faza 2 (strata dożywnia)	Faza 3 (strata dożywnia)	POCI	Suma
Ekspozycje bilansowe narażone na ryzyko kredytowe	99 170 260	4 689 208	2 980 468	116 789	106 956 725
Odpis bilansowy	368 334	329 468	1 577 638	23 924	2 299 364
Kredyty i pożyczki dla banków (rating zewnętrzny Fitch: od BBB do AAA; Moody's: od B3 do Aaa; S&P: od B+ do AAA)	1 866 848				1 866 848
Kredyty i pożyczki dla klientów indywidualnych (zgodnie z Master Skalą)	38 933 934	3 968 908	2 579 655	93 690	45 576 188
▪ 1-3 Najwyższa jakość	21 924 854	143 690	0	2 941	22 071 485
▪ 4-6 Dobra jakość	8 297 717	940 110	0	3 332	9 241 159
▪ 7-9 Średnia jakość	6 585 768	1 165 848	0	3 021	7 754 637
▪ 10-12 Niska jakość	2 021 353	1 140 779	0	1 154	3 163 287
▪ 13-14 Pod obserwacją	1 428	578 470	0	741	580 639
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0	0	2 579 655	82 501	2 662 156
▪ Bez ratingu*	102 814	10	0	0	102 825
Utrata wartości	297 243	302 936	1 419 526	25 124	2 044 828
Kredyty i pożyczki dla klientów korporacyjnych (zgodnie z Master Skalą)	8 182 213	636 402	362 494	23 099	9 204 208
▪ 1-3 Najwyższa jakość	218 968	1 732	0	0	220 700
▪ 4-6 Dobra jakość	1 548 483	43 490	0	0	1 591 973
▪ 7-9 Średnia jakość	3 454 666	186 005	0	0	3 640 671
▪ 10-12 Niska jakość	1 141 101	330 044	0	0	1 471 144
▪ 13-14 Pod obserwacją	0	37 072	0	0	37 072
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0	0	362 233	23 099	385 332
▪ Bez ratingu*	1 818 995	38 060	261	0	1 857 316
Utrata wartości	53 867	24 425	145 862	-1 200	222 954
Kredyty i pożyczki dla sektora publicznego (zgodnie z Master Skalą)	51 748	1	0	0	51 749
▪ 1-3 Najwyższa jakość	0	0	0	0	0
▪ 4-6 Dobra jakość	558	0	0	0	558
▪ 7-9 Średnia jakość	0	0	0	0	0
▪ 10-12 Niska jakość	0	0	0	0	0
▪ 13-14 Pod obserwacją	0	0	0	0	0
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0	0	0	0	0
▪ Bez ratingu *	51 190	1	0	0	51 191
Utrata wartości	120	0	0	0	120

PLN'000 wg stanu na 31 grudnia 2023 r.	Faza 1 (12-miesięczna strata)	Faza 2 (strata dożywotnia)	Faza 3 (strata dożywotnia)	POCI	Suma
Factoring (zgodnie z Master Skalą)	2 402 318	83 896	38 319	0	2 524 533
▪ 1-3 Najwyższa jakość	28 385	1 360	0	0	29 745
▪ 4-6 Dobra jakość	918 089	0	0	0	918 089
▪ 7-9 Średnia jakość	1 103 218	28 638	0	0	1 131 856
▪ 10-12 Niska jakość	302 794	53 877	0	0	356 671
▪ 13-14 Pod obserwacją	0	0	0	0	0
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0	0	38 319	0	38 319
▪ Bez ratingu*	49 831	21	0	0	49 852
Utrata wartości	16 240	2 107	12 251	0	30 598
Leasing (zgodnie z Master Skalą):	5 529 101	0	0	0	5 529 101
▪ 1-3 Najwyższa jakość	0	0	0	0	0
▪ 4-6 Dobra jakość	0	0	0	0	0
▪ 7-9 Średnia jakość	0	0	0	0	0
▪ 10-12 Niska jakość	0	0	0	0	0
▪ 13-14 Pod obserwacją	0	0	0	0	0
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0	0	0	0	0
▪ Bez ratingu*	5 529 101	0	0	0	5 529 101
Utrata wartości	864	0	0	0	864
Instrumenty pochodne i zabezpieczenia wartości godziwej (zgodnie z Master Skalą):	513 645	0	0	0	513 645
▪ 1-3 Najwyższa jakość	317 799				317 799
▪ 4-6 Dobra jakość	58 159				58 159
▪ 7-9 Średnia jakość	23 339				23 339
▪ 10-12 Niska jakość	1 330				1 330
▪ 13-14 Pod obserwacją	0				0
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0				0
▪ Bez ratingu*	97 949				97 949
▪ Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	0				0
▪ Wycena przyszłych płatności walutowych	0				0
▪ Instrumenty pochodne zabezpieczające	15 069				15 069
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu (Obligacje Skarbu Państwa**	110 554				110 554
Dłużne papiery wartościowe obowiązkowo w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	81 014				81 014
Inwestycyjne papiery dłużne (Skarb Państwa**, Bank Centralny**, obligacje samorządowe, Europejski Bank Inwestycyjny)	21 895 863				21 895 863
Należności z tytułu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	1 163 242				1 163 242
Papiery dłużne wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	18 439 780				18 439 780

* grupa klientów bez ratingu wewnętrznego zawiera między innymi ekspozycje związane z kredytami dla jednostek samorządu terytorialnego oraz projektami inwestycyjnymi i niektórymi klientami leasingowymi;

** rating dla Polski w 2023 r. A- (S&P), A2 (Moody's), A- (Fitch)

PLN'000, wg stanu na 31 grudnia 2022 r.	Faza 1 (12-miesięczna strata)	Faza 2 (strata dożywnia)	Faza 3 (strata dożywnia)	POCI	Suma
Ekspozycje bilansowe narażone na ryzyko kredytowe	80 599 294	5 388 250	2 932 656	152 407	89 072 606
Odpis bilansowy	330 475	369 400	1 529 098	13 163	2 242 135
Kredyty i pożyczki dla banków (rating zewnętrzny Fitch: od BBB do AAA; Moody's: od B3 do Aaa; S&P: od B+ do AAA)	1 410 526				1 410 526
Kredyty i pożyczki dla klientów indywidualnych (zgodnie z Master Skalą)	40 776 086	4 510 648	2 590 354	137 197	48 014 285
▪ 1-3 Najwyższa jakość	23 697 845	130 532	0	2 811	23 831 188
▪ 4-6 Dobra jakość	8 352 277	1 154 450	0	4 272	9 510 999
▪ 7-9 Średnia jakość	6 552 017	1 359 188	0	5 196	7 916 401
▪ 10-12 Niska jakość	2 167 401	1 217 930	0	3 241	3 388 572
▪ 13-14 Pod obserwacją	1 904	648 529	0	1 131	651 564
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0	0	2 590 354	120 546	2 710 899
▪ Bez ratingu*	4 642	18	0	0	4 661
Utrata wartości	244 528	337 581	1 359 855	13 137	1 955 100
Kredyty i pożyczki dla klientów korporacyjnych (zgodnie z Master Skalą)	8 430 850	730 350	325 835	15 209	9 502 244
▪ 1-3 Najwyższa jakość	129 205	11 777	0	0	101 568
▪ 4-6 Dobra jakość	1 972 706	84 885	0	0	2 057 591
▪ 7-9 Średnia jakość	3 571 405	209 531	0	0	3 780 936
▪ 10-12 Niska jakość	1 056 509	380 069	0	0	1 436 579
▪ 13-14 Pod obserwacją	0	19 992	0	0	19 992
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0	0	325 574	15 209	340 783
▪ Bez ratingu*	1 701 024	24 095	261	0	1 725 380
Utrata wartości	64 827	28 950	159 697	26	253 500
Kredyty i pożyczki dla sektora publicznego (zgodnie z Master Skalą)	54 186	0	0	0	54 187
▪ 1-3 Najwyższa jakość	0	0	0	0	0
▪ 4-6 Dobra jakość	0	0	0	0	0
▪ 7-9 Średnia jakość	0	0	0	0	0
▪ 10-12 Niska jakość	0	0	0	0	0
▪ 13-14 Pod obserwacją	0	0	0	0	0
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0	0	0	0	0
▪ Bez ratingu *	54 186	0	0	0	54 187
Utrata wartości	115	0	0	0	115
Faktoring (zgodnie z Master Skalą)	2 822 857	147 251	16 467	0	2 986 576
▪ 1-3 Najwyższa jakość	2 126	0	0	0	2 126
▪ 4-6 Dobra jakość	1 090 884	3 729	0	0	1 094 613
▪ 7-9 Średnia jakość	1 286 389	99 826	0	0	1 386 215
▪ 10-12 Niska jakość	409 431	43 673	0	0	453 104
▪ 13-14 Pod obserwacją	0	0	0	0	0
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0	0	16 467	0	16 467
▪ Bez ratingu*	34 027	23	0	0	34 050
Utrata wartości	20 014	2 869	9 546	0	32 429
Leasing (zgodnie z Master Skalą):	6 221 283	0	0	0	6 221 283
▪ 1-3 Najwyższa jakość	109 240	0	0	0	109 240
▪ 4-6 Dobra jakość	509 803	0	0	0	509 803
▪ 7-9 Średnia jakość	1 086 666	0	0	0	1 086 666
▪ 10-12 Niska jakość	497 792	0	0	0	497 792
▪ 13-14 Pod obserwacją	3 620	0	0	0	3 620
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	216 763	0	0	0	216 763
▪ Bez ratingu*	3 797 399	0	0	0	3 797 399
Utrata wartości	991	0	0	0	991

PLN'000, wg stanu na 31 grudnia 2022 r.	Faza 1 (12-miesięczna strata)	Faza 2 (strata dożywotnia)	Faza 3 (strata dożywotnia)	POCI	Suma
Instrumenty pochodne i zabezpieczenia wartości godziwej (zgodnie z Master Skala):	475 099	0	0	0	475 099
▪ 1-3 Najwyższa jakość	179 635				179 635
▪ 4-6 Dobra jakość	63 791				63 791
▪ 7-9 Średnia jakość	18 068				18 068
▪ 10-12 Niska jakość	5 261				5 261
▪ 13-14 Pod obserwacją	0				0
▪ 15 Niewykonanie zobowiązania	0				0
▪ Bez ratingu*	72 540				72 540
▪ Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	0				0
▪ Wycena przyszłych płatności walutowych	0				0
▪ Instrumenty pochodne zabezpieczające	135 804				135 804
Dłużne papiery wartościowe obowiązkowo w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	24 210				24 210
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu (Obligacje Skarbu Państwa**)	72 057				72 057
Inwestycyjne papiery dłużne (Skarb Państwa**, Bank Centralny**, obligacje samorządowe, Europejski Bank Inwestycyjny)	16 414 065				16 414 065
Należności z tytułu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	4 863				4 863
Papiery dłużne wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	3 893 212				3 893 212

* grupa klientów bez ratingu wewnętrznego zawiera między innymi ekspozycje związane z kredytami dla jednostek samorządu terytorialnego oraz projektami inwestycyjnymi i niektórymi klientami leasingowymi;

** rating dla Polski w 2022 r. A- (S&P), A2 (Moody's), A- (Fitch)

(3e) Kredyty i pożyczki

Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości

Kwota brutto kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości w podziale na segmenty klientów przedstawia się następująco:

Zaangażowanie brutto, w tys. PLN	31.12.2023				
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom			Kredyty i pożyczki dla banków	Suma
	Przedsiębiorstwa	Kredyty hipoteczne	Pozostałe detaliczne		
Wg rodzaju analizy					
Analiza indywidualna	286 606	115 334,57	2 881	0	404 821
Analiza kolektywna	137 045	768 457,86	1 775 483	0	2 680 986
Suma	423 651	883 792	1 778 364	0	3 085 807

Zaangażowanie brutto, w tys. PLN	31.12.2022				Suma
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom			Kredyty i pożyczki dla banków	
	Przedsiębiorstwa	Kredyty hipoteczne	Pozostałe detaliczne		
Wg rodzaju analizy					
Analiza indywidualna	265 382	144 728	1 988	0	412 098
Analiza kolektywna	91 867	870 298	1 693 885	0	2 656 050
Suma	357 248	1 015 027	1 695 873	0	3 068 148

Kredyty i pożyczki objęte analizą indywidualną

Kwantyfikacja wartości portfela objętego analizą indywidualną oraz wartości utworzonych odpisów w podziale na należności (i odpowiednio odpisy) z rozpoznaną utratą wartości została przedstawiona w notach finansowych.

Tabele poniżej prezentują strukturę portfela objętego analizą indywidualną z rozpoznaną utratą wartości.

Analiza indywidualna, kredyty i pożyczki udzielone klientom - wg walut

	31.12.2023			31.12.2022		
	Kwota w tys. PLN	Udział %	Pokrycie odpisami aktualizującymi	Kwota w tys. PLN	Udział %	Pokrycie odpisami aktualizującymi
PLN	291 133	71,9%	30,8%	299 501	72,7%	37,4%
CHF	36 341	9,0%	19,2%*	74 311	18,0%	17,3%*
EUR	77 348	19,1%	47,7%	38 287	9,3%	68,4%
USD	0	0,0%		0	0,0%	
SEK	0	0,0%		0	0,0%	
Suma (utrata wartości)	404 821	100,0%	33,0%	412 098	100,0%	36,6%

*) pokrycie nie uwzględnia rezerw na ryzyko prawne, w przypadku ich dodania pokrycie wyniosłoby 53,6% (2023) oraz 35,8% (2022)

Analiza indywidualna, kredyty i pożyczki udzielone klientom - wg stopnia pokrycia odpisami aktualizującymi

	31.12.2023		31.12.2022	
	Kwota w tys. PLN	Udział %	Kwota w tys. PLN	Udział %
Do 20%	168 186	41,5%	151 870	36,9%
Powyżej 20% do 40%	119 674	29,6%	84 240	20,4%
Powyżej 40% do 60%	40 637	10,0%	55 748	13,5%
Powyżej 60% do 80%	20 892	5,2%	87 632	21,3%
Powyżej 80%	55 431	13,7%	32 609	7,9%
Suma (utrata wartości)	404 821	100,0%	412 098	100,0%

Na koniec 2023 roku finansowy efekt ustanowionych zabezpieczeń wykorzystanych dla należności z rozpoznaną utratą wartości Banku w analizie indywidualnej (Case by Case) wyniósł 198,8 mln zł (na koniec 2022 r. odpowiednio 200,6 mln zł). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych rezerw przypisanych do tego portfela byłby wyższy, gdyby przy szacowaniu odpisu w analizie indywidualnej nie zostały uwzględnione przepływy z zabezpieczeń.

Kredyty i pożyczki restrukturyzowane

Restrukturyzacja należności jest prowadzona przez specjalnie do tego celu powołane jednostki (oddzielnie dla należności gospodarczych i detalicznych).

Restrukturyzacja zarówno należności gospodarczych, jak i detalicznych ma na celu wykonanie efektywnych działań wobec klientów mających doprowadzić do minimalizacji strat i możliwie szybkiego ograniczenia ryzyka ponoszonego przez Bank w związku z zawartymi z klientem transakcjami, z których wynikają należności lub zobowiązania pozabilansowe Banku.

Restrukturyzacja prowadzona jest wobec należności włączonych na podstawie ustalonych w Banku zasad do portfeli restrukturyzacyjno-windykacyjnych i obejmuje ustalenie nowych, akceptowalnych przez Bank warunków transakcji (w tym w szczególności zasad ich spłaty i zabezpieczenia oraz ewentualnego uzyskania dodatkowych zabezpieczeń).

Dochodzenie należności detalicznych jest procesem w pełni scentralizowanym, realizowanym w dwóch etapach:

- postępowanie monitorujące i windykacja polubowna - realizowany przez Departament Monitorowania i Dochodzenia Należności Detalicznych,
- postępowanie restrukturyzacyjno-egzekucyjne - realizowany przez Departament Restrukturyzacji i Windykacji Należności Detalicznych.

Proces wykonywany przez Departament Monitorowania i Dochodzenia Należności Detalicznych dotyczy działań polegających na bezpośrednim, telefonicznym kontakcie z klientem i uzyskaniem spłaty wymagalnych należności względem Banku. W sytuacji braku spłaty zadłużenia lub zgłoszenia przez klienta chęci restrukturyzacji zadłużenia dalsze prowadzenie sprawy odbywa się przez Departament Restrukturyzacji i Windykacji Należności Detalicznych i obejmuje wszelkie działania restrukturyzacyjne oraz windykacyjne.

Dochodzenie należności jest wspierane przez wyspecjalizowany system informatyczny działający na pełnym portfelu klienta, w pełni zautomatyzowany w fazie monitorowania portfela, jak i wspomagający czynności w późniejszej fazie restrukturyzacji i windykacji. Integralną częścią systemu jest behawioralny model scoringowy, wykorzystywany na etapie postępowania monitorującego. System ten jest wykorzystywany w zarządzaniu procesem dochodzenia należności detalicznych w stosunku do wszystkich segmentów klienta.

Model scoringowy bazuje w swoich wewnętrznych obliczeniach między innymi na: segmencie biznesowym klienta, rodzaju produktu obciążonego ryzykiem kredytowym (szczególnie dotyczy to produktów hipotecznych) oraz historii współpracy z klientem w ramach poprzednich działań restrukturyzacyjno-windykacyjnych. Opóźnione należności klientów detalicznych trafiają do systemu informatycznego automatycznie 4 dnia od daty powstania należności wymagalnej.

Proces restrukturyzacji i windykacji należności gospodarczych (tj. należności lub zobowiązań pozabilansowych związanych z zawartymi transakcjami z klientami korporacyjnymi i SME) jest scentralizowany i realizowany przez Departament Zagrożonych Należności Gospodarczych.

Dochodzenie należności gospodarczych ma na celu maksymalizację odzysku i ograniczenie ryzyka ponoszonego przez Bank w jak najkrótszym czasie poprzez realizację przyjętej strategii działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w stosunku do:

- klienta,
- należności gospodarczych,
- zabezpieczeń ich spłaty.

Działania realizowane w ramach ww. strategii obejmują m.in.: ustalanie warunków finansowania Klientów, warunków restrukturyzacji należności gospodarczych (w tym, w ramach postępowań restrukturyzacyjnych), w tym, zasad ich spłaty oraz zabezpieczeń, uzyskiwanie nowych, wartościowych i płynnych zabezpieczeń, doprowadzania do spłaty polubownej, realizację windykacji (w tym, komorniczej) należności wymagalnych, w tym, z posiadanych zabezpieczeń, działania w procesach upadłościowych dłużników, prowadzenie wymaganych działań sądowych.

Dla zarządzania procesem restrukturyzacji i windykacji należności gospodarczych Departament Zagrożonych Należności Gospodarczych stosuje aplikacje wspierające proces zarządzania i decyzyjny oraz monitorowania, które szybko dostarczają podstawowych informacji na temat należności, zabezpieczenia, zastosowanego podejścia oraz podstawowych działań i terminów.

Wszystkie zrestrukturyzowane ekspozycje są klasyfikowane do Fazy 3 bezpośrednio po podpisaniu odpowiedniego aneksu/ugody. Takie ekspozycje mogą zostać uzdrowione, gdy spełnią wewnętrznie określone zasady kwarantanny zgodne z wytycznymi EBA odnośnie Nowej Definicji Default. Zrestrukturyzowane ekspozycje, które zostały uzdrowione są klasyfikowane do Fazy 2 na okres co najmniej 2 lat po uzdrowieniu, zgodnie ze standardami technicznymi EBA dla ekspozycji ze statusem forbearance.

Poniższa tabela pokazuje portfel kredytów z rozpoznaną utratą wartości zarządzany przez jednostki organizacyjne Banku zajmujące się restrukturyzacją należności.

Zaangażowanie brutto w tys. PLN	31.12.2023	31.12.2022
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	1 327 462	1 379 028
Kredyty i pożyczki udzielone klientom korporacyjnym	191 320	206 328
Razem	1 518 782	1 585 355

(3f) Przewłaszczone zabezpieczenia

W 2023 r. nie dokonywano istotnych bezpośrednich przejęć przez Bank i sprzedaży środków trwałych stanowiących zabezpieczenie kredytu. Powyższa sytuacja powodowana jest realizacją innych, bardziej efektywnych ścieżek zaspokajania z zastawów lub przewłaszczeń (czasowo i kwotowo przy ograniczeniu kosztów), tj. doprowadzania do sprzedaży przedmiotu zastawu lub przewłaszczenia bezpośrednio przez dawcę zabezpieczenia pod nadzorem Banku i z przeznaczeniem całości tak uzyskanych środków na spłatę. Odmianą takiego działania jest zawieranie porozumień z syndykami w upadłości na podstawie, których syndyk za uzgodnioną opłatą zabezpiecza i przechowuje przedmioty zastawione lub przewłaszczone oraz w porozumieniu z Bankiem dokonuje ich oferowania i sprzedaży (w tym w ramach sprzedaży zorganizowanych części lub całego przedsiębiorstwa dłużnika) - i tak uzyskane środki przekazywane są bezpośrednio na spłatę należności Banku (zaspokojenie z zabezpieczenia w ww. sposób realizowane jest bez etapu przejęcia przewłaszczonych rzeczy do bilansu Banku na „Aktywa trwałe do zbycia”).

(3g) Polityka w zakresie spisywania należności

Ekspozycje kredytowe, dla których Bank nie oczekuje wystąpienia żadnych przepływów pieniężnych do odzyskania i dla których utworzony został odpis z tytułu utraty wartości lub korekta wartości godziwej dla wierzytelności pochodzących z zapadłych terminowych operacji finansowych, które łącznie pokrywają w całości należność pozostałą do spłaty, są spisywane z bilansu w ciężar odpisu aktualizującego i przenoszone do ewidencji pozabilansowej. Przedmiotowa operacja nie powoduje umorzenia należności, tj. nie powoduje zwolnienia dłużnika z długu ani zaprzestania wymaganych prawem i uzasadnionych ekonomicznie działań prawnych i windykacyjnych celem dochodzenia spłaty.

Najczęściej Bank spisuje należności w ciężar rezerw na utratę wartości w przypadku stwierdzenia nieściągalności należności, tj. między innymi:

- uzyskania postanowienia o bezskuteczności postępowania egzekucyjnego;
- śmierci dłużnika;
- uzyskania potwierdzenia braku szans na zaspokojenie ze środków masy upadłościowej;
- wyczerpania możliwości prowadzenia egzekucji wobec braku majątku dłużnika głównego i innych osób zobowiązanych (np. dawców zabezpieczeń).

Zaangażowanie brutto należności spisanych, w tys. PLN	2023 r.				Razem
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom			Kredyty i pożyczki udzielone bankom	
	Przedsiębiorstwa	Kredyty hipoteczne	Pozostałe detaliczne		
Należności spisane z umorzeniem	482	12 498	23 506	0	36 486
Należności spisane bez umorzenia	3 459	62	114 155	0	117 676
Unieważnione należności hipoteczne FX	0	23 907	0	0	23 907
Razem - należności spisane	3 941	36 467	137 660	0	178 069

Zaangażowanie brutto należności spisanych, w tys. PLN	2022 r.				Razem
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom			Kredyty i pożyczki udzielone bankom	
	Przedsiębiorstwa	Kredyty hipoteczne	Pozostałe detaliczne		
Należności spisane z umorzeniem	10 807	8 485	27 356	0	46 648
Należności spisane bez umorzenia	16 801	0	173 496	0	190 297
Razem - należności spisane	27 609	8 485	200 852	0	236 945

(3h) Koncentracja ryzyk aktywów finansowych z ekspozycją na ryzyko kredytowe

Sektory gospodarki

Poniższa tabela przedstawia podział głównych kategorii ekspozycji kredytowych Banku z rozbiciem na czynniki składowe, według kategorii klientów.

wg stanu na 31.12.2023	Pośrednictwo finansowe	Przemysł i budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny	Transport i komunikacja	Sektor publiczny	Kredyty hipoteczne	Kredyty konsumpcyjne*	Pozostałe branże	Razem
Kredyty i pożyczki dla banków	1 866 848	0	0	0	0	0	0	0	1 866 848
Kredyty i pożyczki dla klientów (koszt zamortyzowany)	6 625 870	3 184 931	4 305 847	557 179	25 262	27 100 062	18 476 051	2 610 511	62 885 713
Kredyty i pożyczki dla klientów (wartość godziwa przez inne dochody)	0	0	0	0	0	11 799 748	0	0	11 799 748
Kredyty i pożyczki dla klientów (wartość godziwa przez wynik)	0	8	3	58	0	0	19 280	0	19 349
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	28	86	0	4	110 554	0	0	3	110 675
Instrumenty wyceniane wg kosztu	1 716 205	0	0	0	16 723 581	0	0	0	18 439 786
Instrumenty wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	147 623	0	0	0	0	0	0	0	147 623
Instrumenty pochodne i korekty z tytułu zabezpieczeń wartości godziwej	541 888	19 001	7 830	2 032	0	0	0	2 040	572 791
Lokacyjne papiery wartościowe	473 361	4 996	0	290	21 450 968	0	0	33	21 929 648
Umowy z przyrzeczeniem odkupu	1 163 242	0	0	0	0	0	0	0	1 163 242
Razem	12 535 065	3 209 022	4 313 680	559 563	38 310 365	38 899 810	18 495 331	2 612 587	118 935 423

* w tym: karty kredytowe, kredyty gotówkowe, kredyty w rachunku bieżącym

wg stanu na 31.12.2022	Pośrednictwo finansowe	Przemysł i budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny	Transport i komunikacja	Sektor publiczny	Kredyty hipoteczne	Kredyty konsumpcyjne*	Pozostałe branże	Razem
Kredyty i pożyczki dla banków	1 410 526	0	0	0	0	0	0	0	1 410 526
Kredyty i pożyczki dla klientów (koszt zamortyzowany)	784 926	5 724 949	5 560 871	2 708 668	33 159	30 845 153	17 169 580	3 951 201	66 778 507
Kredyty i pożyczki dla klientów (wartość godziwa przez inne dochody)	0	0	0	0	0	11 221 252	0	0	11 221 252
Kredyty i pożyczki dla klientów (wartość godziwa przez wynik)	0	6	4	50	0	0	97 916	6	97 982
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	27	69	8	8	24 210	0	0	1	24 323
Instrumenty wyceniane wg zamortyzowanego o kosztu	398 828	0	0	0	3 494 390	0	0	0	3 893 218
Instrumenty wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	201 036	0	0	0	0	0	0	0	201 036
Instrumenty pochodne i korekty z tytułu zabezpieczeń wartości godziwej	447 219	17 209	8 339	223	0	0	0	2 109	475 099
Lokacyjne papiery wartościowe	24 033	4 996	0	313	16 414 077	0	0	35	16 443 454
Umowy z przysiężeniem odkupu	4 863	0	0	0	0	0	0	0	4 863
Razem	3 271 458	5 747 229	5 569 222	2 709 262	19 965 836	42 066 405	17 267 496	3 953 352	100 550 260

* w tym: karty kredytowe, kredyty gotówkowe, kredyty w rachunku bieżącym

Kredyty i pożyczki dla klientów wg sektorów gospodarki i segmentów

Biorąc pod uwagę ryzyko koncentracji w poszczególne sektory i segmenty klientów, Bank zdefiniowała wewnętrzne limity koncentracji zgodnie z tolerancją na ryzyko, co zapewnia utrzymanie dobrze zdywersyfikowanego portfela kredytowego.

Główną pozycję w portfelu kredytowym (kredyty i pożyczki dla klientów) stanowią kredyty hipoteczne (52%) oraz kredyty gotówkowe dla osób fizycznych (21,5%). Portfel kredytów dla firm działających w różnych sektorach: przemysł i budownictwo, transport i komunikacja, handel, pośrednictwo finansowe oraz w sektorze publicznym stanowi około 23%.

Nazwa branży	2023		2022	
	Ekspozycja bilansowa (mln zł)	Udział (%)	Ekspozycja bilansowa (mln zł)	Udział (%)
Kredyty dla osób fizycznych	57 370,7	76,8%	59 165,0	75,9%
Hipoteczne	38 853,6	52,0%	41 858,5	53,7%
Gotówkowe	16 037,3	21,5%	14 893,9	19,1%
Karty kredytowe i pozostałe	2 479,8	3,3%	2 412,5	3,1%
Kredyty dla przedsiębiorstw*	17 309,6	23,2%	18 763,9	24,1%
Handel i naprawy	4 305,8	5,8%	5 560,9	7,1%
Przetwórstwo przemysłowe	2 631,1	3,5%	4 572,9	5,9%
Budownictwo	553,9	0,7%	1 152,0	1,5%
Transport i gosp. magazynowa	557,1	0,7%	2 708,7	3,5%
Administracja publiczna	25,3	0,0%	33,2	0,0%
Informacja i komunikacja	813,1	1,1%	1 077,1	1,4%
Usługi pozostałe	293,6	0,4%	874,9	1,1%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6 625,9	8,9%	784,9	1,0%
Obsługa nieruchomości	675,8	0,9%	792,2	1,0%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	288,8	0,4%	345,7	0,4%
Górnictwo	2,3	0,0%	61,0	0,1%
Dostawy wody, ścieki i odpady	55,8	0,1%	157,6	0,2%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę	35,3	0,0%	100,6	0,1%
Hotele i restauracje	183,6	0,2%	206,8	0,3%
Edukacja	68,1	0,1%	68,2	0,1%
Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	17,9	0,0%	101,8	0,1%
Opieka zdrowotna, pomoc społeczna	142,8	0,2%	128,0	0,2%
Kultura, rekreacja i rozrywka	33,4	0,0%	37,3	0,0%
Łącznie kredyty (brutto)	74 680,3	100,0%	77 928,9	100,0%

* w tym: Mikrobiznes o rocznych obrotach do 5 mln zł

Wskaźnik koncentracji 20 największych klientów w portfelu kredytowym Banku (w tym, grup powiązanych ze sobą podmiotów) na koniec 2023 roku wyniósł 5,2% w porównaniu do 5,7% na koniec 2022 roku. Wskaźnik koncentracji 10 największych klientów także uległ spadkowi w ciągu 2023 roku z poziomu 4,4% na koniec poprzedniego roku do 4,0%.

8.4. RYZYKO RYNKOWE I STOPY PROCENTOWEJ

Ryzyko rynkowe obejmuje obecne i przyszłe oddziaływania na zyski lub kapitał ze strony zmiany wartości portfela Banku wywołanej niekorzystnymi ruchami stóp procentowych, kursów wymiany walut lub cen obligacji, akcji lub towarów.

Ryzyko stopy procentowej z tytułu działalności zaliczanej do portfela bankowego (IRRBB) obejmuje bieżące i potencjalne oddziaływanie, jakie zarówno na wynik finansowy jak i wartość ekonomiczną kapitału mają zmiany wartości portfela Banku w wyniku niekorzystnych zmian stóp procentowych, które wpływają na instrumenty wrażliwe na zmianę stóp. Ryzyko to obejmuje ryzyko niedopasowania, ryzyko bazowe i ryzyko opcji klienta.

Ryzyko Rynkowe

Pomiar ryzyka rynkowego w Banku pozwala na monitorowanie wszystkich możliwych typów ryzyka, to jest ryzyka ogólnego (w tym ryzyko stopy procentowej, ryzyko walutowe, ryzyko cen akcji), ryzyka nieliniowego, ryzyka szczególnego, jak i ryzyka cen towarów. W 2023 roku ryzyko nieliniowe i cen towarów nie występowało w Banku. Ryzyko cen akcji uznano za nieistotne, jako że zaangażowanie Banku w instrumenty kapitałowe jest znikome.

Pomiar każdego z typów ryzyka odbywa się indywidualnie przy pomocy odpowiednich modeli, a następnie wyniki integrowane są w całkowite ryzyko rynkowe bez uwzględnienia jakiegokolwiek efektu dywersyfikacji między czterema typami ryzyka (najgorszy scenariusz).

Główną miarą, stosowaną przez Bank w celu oceny ryzyka rynkowego (ryzyko stopy procentowej, ryzyko walutowe, ryzyko cen akcji) jest parametryczny model VaR (wartość narażona na ryzyko) - spodziewana strata, która może powstać w portfelu w określonym czasie (okres utrzymania) oraz z określonym prawdopodobieństwem (poziom ufności) z tytułu niekorzystnego ruchu na rynku.

Wartość narażona na ryzyko w Banku (VaR) jest obliczana z założeniem 10-dniowego okresu utrzymania oraz 99% poziomu ufności (przedział jednostronny). Zgodnie z wymogami regulacyjnymi CRD V/CRR II, zmienność związaną z każdym czynnikiem ryzyka rynkowego uwzględnionym w modelu VaR (jak i korelacje występujące między nimi) estymuje się za pomocą równo ważonych zmian parametrów rynkowych wykorzystując efektywny okres obserwacji danych historycznych z ostatniego roku. Metoda EWMA (ang. exponentially weighted moving average) z efektywnie krótszym okresem obserwacji jest uzasadniona jedynie w przypadku istotnego skoku zmienności cenowej.

W celu monitorowania i limitowania pozycji w instrumentach, dla których nie jest możliwa należyta ocena ryzyka rynkowego z zastosowaniem modelu VaR (ryzyko nieliniowe, cen towarów i ryzyko szczególne) wprowadzono odpowiednie zasady pomiaru tych ryzyk. Ryzyko nieliniowe mierzone jest według wewnętrznej metodologii, która jest zgodna z metodologią VaR - przyjmuje się ten sam okres utrzymania jak i poziom ufności. Ryzyko szczególne i ryzyko cen towarów mierzone jest według metody standardowej, zgodnie z regulacjami nadzorczymi uwzględniając zmianę okresu utrzymania pozycji.

Pomiar ryzyka rynkowego odbywa się codziennie (w ciągu dnia i na koniec dnia), zarówno indywidualnie dla każdego z obszarów odpowiedzialnych za podejmowanie ryzyka i zarządzanie nim, jak i na bazie skonsolidowanej dla całego Banku łącznie dla Księgi Handlowej i Księgi Bankowej, z uwzględnieniem efektu dywersyfikacji istniejącej pomiędzy poszczególnymi portfelami. Dodatkowo każda Księga podzielona jest na obszary zarządzania ryzykiem.

W celu zapewnienia adekwatności modelu VaR dla oceny ryzyk występujących na otwartych pozycjach, ustanowiono i przeprowadza się codziennie proces testowania wstecznego.

Wszystkie zgłoszone przekroczenia są udokumentowane, łącznie z wyjaśnieniem przyczyn ich powstania oraz zaliczeniem do jednej z trzech klas wyjaśnienia przekroczeń: adekwatność modelu, niewystarczająca dokładność modelu lub nieprzewidziane ruchy rynkowe.

Równolegle do metody VaR portfele są poddawane szeregowi analiz wrażliwości i scenariuszy warunków skrajnych w celu:

- Oszacowania potencjalnej straty ekonomicznej, wynikającej ze skrajnych wahań czynników ryzyka rynkowego,
- Identyfikacji ruchów ryzyka rynkowego, ewentualnie nieuwjętych w VaR, na które portfele są bardziej wrażliwe,
- Identyfikacji czynności, które mogą zostać podjęte w celu redukcji wpływu skrajnych zmian czynników ryzyka.

Stosuje się następujące rodzaje scenariuszy rynkowych:

- Równoległe przesunięcia krzywych dochodowości,
- Bardziej stromy lub spłaszczony przebieg krzywych dochodowości,
- Wahania kursów wymiany,
- Niekorzystne scenariusze historyczne,
- Scenariusze indywidualne, wykorzystujące zaobserwowane historycznie dotkliwe zmiany parametrów rynkowych.

Limit całkowity VaR wyrażony jest w milionach zł. Następnie dzielony jest na Księgi, poszczególne obszary zarządzania ryzykiem i na różne typy ryzyka, co pozwala Bankowi w pełni na pomiar, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka rynkowego. Ekspozycja na ryzyko rynkowe (VaR) na tle obowiązujących limitów jest raportowana codziennie do wszystkich obszarów odpowiedzialnych za zarządzanie i nadzorowanie ryzyka rynkowego w Banku.

Limity ograniczające ryzyko rynkowe podlegają aktualizacji przynajmniej raz w roku biorąc pod uwagę m.in. zmianę wielkość skonsolidowanych funduszy własnych, bieżącą i przewidywaną strukturę bilansu, a także sytuację rynkową. Limity ryzyka rynkowego obowiązujące w 2023 roku odzwierciedlały założenia i apetyt na ryzyko określone w Strategii Ryzyka na lata 2023- 2025. Obecnie limity obowiązują od dnia 1 października 2023 roku i pozostały konserwatywne - dla Banku ogółem na poziomie nie więcej niż 537,7 mln zł, a dla Księgi Handlowej nie więcej niż 19,4 mln zł.

W 2023 roku limity VaR nie zostały przekroczone dla Banku ogółem, a także dla Księgi Handlowej i Bankowej. Należy zauważyć, że wartość narażona na ryzyko w Księdze Bankowej jest jedynie uzupełniającym narzędziem pomiaru ryzyka, ponieważ oczekuje się, że pozycje będą utrzymywane do terminu zapadalności i w znaczącej większości nie podlegają wycenie rynkowej (patrz następna sekcja - Ryzyko stopy procentowej w Księdze Bankowej). Wszystkie przekroczenia limitów ryzyka rynkowego są zawsze raportowane, dokumentowane i ratyfikowane na odpowiednim poziomie kompetencji.

W obecnym otoczeniu rynkowym Grupa nadal działała bardzo ostrożnie. Wskaźniki VaR dla Banku pozostawały w 2023 roku na średnim poziomie 317,2mln zł. (58% limitu) oraz 270,0 mln zł. (50% limitu) na koniec grudnia 2023. Efekt dywersyfikacji dotyczy ryzyka ogólnego i odzwierciedla korelację między jego składnikami. Niski poziom efektu dywersyfikacji wynika z faktu, że ryzyko rynkowe w Banku stanowi przede wszystkim ryzyko stopy procentowej. Liczby w Tabeli zawierają także ekspozycje na ryzyko rynkowe generowane w podmiotach zależnych, jako że Bank zarządza ryzykiem rynkowym na poziomie centralnym.

Miary VaR w Banku dla ryzyka rynkowego (tys. zł):

Miary VaR dla ryzyka rynkowego w tys. PLN	VaR (2023)				
	31.12.2022	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2023
Ryzyko całkowite	372 712	317 222	422 101	190 970	269 971
Ryzyko ogólne	359 279	288 142	395 934	172 162	199 442
Ryzyko stopy procentowej	359 270	288 120	395 935	172 158	199 439
Ryzyko kursowe	229	156	6 704	19	22
Ryzyko akcji	0	3	18	0	13
Efekt dywersyfikacji	0,1%				0,0%
Ryzyko szczególne	13 432	29 080	70 818	13 432	70 529

Ekspozycje w 2022 roku wynosiły odpowiednio (tys. zł):

Miary VaR dla ryzyka rynkowego w tys. PLN	VaR (2022)				
	31.12.2021	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2022
Ryzyko całkowite	391 280	456 628	736 729	270 212	372 712
Ryzyko ogólne	389 833	451 590	735 324	257 021	359 279
Ryzyko stopy procentowej	389 761	451 587	735 219	257 020	359 270
Ryzyko kursowe	232	113	2 958	13	229
Ryzyko akcji	0	0	0	0	0
Efekt dywersyfikacji	0,0%				0,1%
Ryzyko szczególne	1 445	5 035	13 465	1 375	13 432

Ekspozycje na ryzyko rynkowe w podziale na Księgę Handlową i Bankową oraz na typy ryzyka przedstawione są w tabelach poniżej (tys. zł.):

Księga Bankowa:

Miary VaR dla ryzyka rynkowego w tys. PLN	VaR (2023)				
	31.12.2022	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2023
Ryzyko całkowite	372 708	314 227	412 345	189 577	269 052
Ryzyko ogólne	359 277	285 148	386 154	170 770	198 527
Ryzyko stopy procentowej	359 277	285 148	386 154	170 770	198 527
Ryzyko kursowe	0	0	0	0	0
Ryzyko akcji	0	0	0	0	0
Efekt dywersyfikacji	0,0%				0,0%
Ryzyko szczególne	13 430	29 079	70 813	13 430	70 525

Miary VaR dla ryzyka rynkowego w tys. PLN	VaR (2022)				
	31.12.2021	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2022
Ryzyko całkowite	390 289	455 758	731 045	270 331	372 708
Ryzyko ogólne	388 846	450 725	729 643	257 143	359 277
Ryzyko stopy procentowej	388 846	450 725	729 643	257 143	359 277
Ryzyko kursowe	0	0	0	0	0
Ryzyko akcji	0	0	0	0	0
Efekt dywersyfikacji	0,0%				0,0%
Ryzyko szczególne	1 443	5 033	13 463	1 373	13 430

Księga Handlowa:

Miary VaR dla ryzyka rynkowego w tys. PLN	VaR (2023)				
	31.12.2022	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2023
Ryzyko całkowite	1 336	4 116	12 309	393	1 078
Ryzyko ogólne	1 334	4 115	12 309	389	1 075
Ryzyko stopy procentowej	1 310	4 064	12 146	390	1 071
Ryzyko kursowe	240	111	4 375	19	24
Ryzyko akcji	0	3	18	0	13
Efekt dywersyfikacji	16,2%				3,1%
Ryzyko szczególne	2	1	18	0	3

Miary VaR dla ryzyka rynkowego w tys. PLN	VaR (2022)				
	31.12.2021	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2022
Ryzyko całkowite	2 518	3 111	9 532	743	1 336
Ryzyko ogólne	2 514	3 106	9 528	741	1 334
Ryzyko stopy procentowej	2 485	3 090	9 507	734	1 310
Ryzyko kursowe	228	113	2 961	13	240
Ryzyko akcji	0	0	0	0	0
Efekt dywersyfikacji	7,9%				16,2%
Ryzyko szczególne	2	2	18	2	2

Otwarte pozycje obejmowały głównie instrumenty ryzyka stopy procentowej oraz ryzyka walutowego. Ryzyko walutowe uwzględnia wszystkie pozycje wymiany walutowej Banku. Zgodnie ze Strategią Ryzyka, otwarte pozycje walutowe są dozwolone, ale powinny być utrzymywane na niskim poziomie. W tym celu wprowadzono w Banku system konserwatywnych limitów na otwartą pozycję walutową (zarówno limity w ciągu dnia jak i na zamknięcie), a otwarte pozycje walutowe dozwolone są wyłącznie w Księdze Handlowej.

W 2023 roku, zgodnie z ogólną zasadą pozycja walutowa generowana w Księdze Bankowej była w całości przekazywana do Księgi Handlowej, gdzie zarządza się nią na bazie dziennej. W ciągu 2023 roku otwarta pozycja walutowa utrzymywana była na średnim poziomie 12,1 mln zł. oraz na maksymalnym poziomie 50,6 mln zł. W 2023 roku, otwarta pozycja walutowa (zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia) pozostawała poniżej 2% funduszy własnych oraz poniżej obowiązujących limitów maksymalnych.

Kształtowanie się całkowitej pozycji walutowej (na koniec dnia) w Portfelu Handlowym przedstawia poniższa tabela (w tys. PLN):

Pozycja całkowita	Średnia w okresie	Minimum w okresie	Maksimum w okresie	Koniec okresu
2023	12 149	3 320	50 622	13 344
2022	10 549	2 126	42 300	6 202

Oprócz wyżej wspomnianych limitów ryzyka rynkowego, w Banku obowiązują również limity maksymalnej straty dla portfeli rynków finansowych. Celem jest ograniczenie maksymalnej straty dla działalności handlowej. W przypadku osiągnięcia limitu dokonuje się przeglądu strategii zarządzania oraz zasadności przyjmowanej pozycji. Limity maksymalnej straty nie zostały osiągnięte.

W procesie testowania wstecznego modelu VaR w Księdze Handlowej zostało wykryte osiem przekroczeń w okresie ostatnich 12 miesięcy (zgodnie z poniższą tabelą, w tys. PLN).

Data sprawozdawcza	VaR (ryzyko ogólne)	Teoretyczna zmiana wartości portfela (wartości bezwzględne)	Liczba przekroczeń w ciągu ostatnich 12 miesięcy *
2023-12-31	1 075	502	8
2022-12-31	1 334	617	0

* uznaje się, że przekroczenie miało miejsce, gdy różnica pomiędzy bezwzględną wartością zmiany portfela a poziomem miary VaR jest dodatnia.

W 2023 roku, wszystkie przekroczenia w procesie testowania wstecznego modelu VaR spowodowane były nieoczekiwanymi zmianami na rynku, spowodowanymi głównie zmianami krzywej Swap, krzywej rentowności polskich obligacji skarbowych i rynku Pieniężnego. Liczba przekroczeń świadczy o adekwatności modelu (strefa zielona: 1 - 8 akceptowanych przekroczeń).

Ocenę VaR uzupełnia monitorowanie wrażliwości na ryzyko rynkowe portfeli obarczonych ryzykiem rynkowym na ww. scenariusze warunków skrajnych.

Wyniki wrażliwości na ryzyko rynkowe oraz scenariuszy indywidualnych testów warunków skrajnych w obszarze ryzyka rynkowego były regularnie raportowane do Komitetu Kapitału, Aktywów i Pasywów.

Ryzyko stopy procentowej w Księdze Bankowej

W przypadku Księgi Bankowej, głównym składnikiem ryzyka rynkowego jest ryzyko stóp procentowych.

Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej w Księdze Bankowej wynika przede wszystkim z różnic w terminach przeszacowania aktywów oraz pasywów jak i w ich stopach referencyjnych, o ile takie są kontraktowo określone. Szczególny wpływ ma na nią brak równowagi pomiędzy aktywami i pasywami o stałej stopie procentowej, zwłaszcza pasywami, których specyfika powoduje, iż ich oprocentowanie nie może być niższe niż 0%. W konsekwencji, na poziom wrażliwości na zmiany stóp procentowych wpływa poziom stóp procentowych przyjmowanych jako odniesienie. Dodatkowo, ze względu na specyfikę polskiego systemu prawnego, oprocentowanie kredytów jest ograniczone z góry (nie może ono przekraczać dwukrotności stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego powiększonej o 7 punktów procentowych). W sytuacjach spadku stóp procentowych wpływ na wynik odsetkowy jest negatywny i uzależniony jest od udziału portfela kredytowego o stałym oprocentowaniu podlegającego nowej maksymalnej stawce oprocentowania. Z drugiej strony przy ocenie wrażliwości i ryzyka stopy procentowej bardzo ważne są również założenia dotyczące terminu i wielkości przeszacowania depozytów.

W zakresie ryzyka stopy procentowej w Księdze Bankowej, stosuje się następujące zasady:

- Ryzyko rynkowe wynikające z działalności bankowej jest zabezpieczane lub podlega comiesięcznemu transferowi do obszarów, które aktywnie zarządzają ryzykiem rynkowym i podlegają pomiarowi w kategoriach ekspozycji na ryzyko oraz rachunku wyników,
- W zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej Bank stosuje głównie naturalne zabezpieczenie między kredytami i depozytami, a także obligacje o stałym oprocentowaniu i instrumenty pochodne, przy czym głównym celem jest ochrona wyniku z tytułu odsetek.

Wahania rynkowych stóp procentowych mają wpływ na zysk netto, zarówno w krótkim jak i w średnim horyzoncie czasu, wpływając również na jego wartość ekonomiczną w perspektywie długoterminowej. Pomiar obu wielkości jest komplementarny w rozumieniu pełnego zakresu występowania ryzyka stopy procentowej w Księdze Bankowej.

Z tego względu, obok codziennego pomiaru ryzyka rynkowego metodą wartości zagrożonej, pomiar ryzyka stopy procentowej obejmuje dodatkowo, zarówno miary dochodowe jak i miary oparte na wartości ekonomicznej, to jest kwartalnie:

- Wpływ zmiany o 200 punktów bazowych krzywej dochodowości w górę/dół na wartość ekonomiczną kapitału (EVE), włączając scenariusze nadzorcze (standardowy test nadzorczy zakładający nagłe równoległe przesunięcie krzywej dochodowości o +/- 200 punktów bazowych oraz nadzorczy test wartości odstających (SOT) z zestawem sześciu scenariuszy dla ryzyka stopy procentowej)
- Wpływ scenariuszy wchodzących w skład nadzorczego testu wartości odstających SOT NII (równoległe przesunięcie w dół oraz w górę) na wynik z tytułu odsetek w horyzoncie następnych 12 miesięcy.

oraz miesięcznie:

- wpływ zmiany o 100 punktów bazowych krzywej dochodowości w górę/dół na wartość ekonomiczną kapitału (EVE),
- analizę wrażliwości wartości pozycji na zmiany stóp procentowych mierzoną za pomocą BPVx100, czyli pomnożoną przez 100 zmianę wartości portfela przy równoległym przesunięciu krzywej rentowności o 1 punkt bazowy,
- wpływ jednorazowej zmiany stóp procentowych o 100 punktów bazowych na wynik z tytułu odsetek w horyzoncie następnych 12 miesięcy.

Pomiaru ryzyka stopy procentowej dokonuje się dla wszystkich obszarów zarządzania ryzykiem w Banku, ze szczególnym naciskiem na Księgę Bankową.

Dla potrzeb pomiaru ryzyka stopy procentowej dla aktywów i pasywów, które nie mają dokładnie określonego terminu zapadalności/wymagalności lub instrumentów z wbudowaną opcją Klienta, Bank przyjmuje szczególne założenia, w tym:

- Termin wymagalności sald i odsetek dla depozytów bez ustalonego terminu został określony na podstawie danych historycznych odnośnie zachowania Klientów, biorąc pod uwagę stabilność wolumenu pozycji z założeniem maksymalnego terminu wymagalności nieprzekraczającego 5 lat dla Polskich Złotych oraz 2 lat dla innych walut,
- Tendencje do szybszej spłaty należności, niż wynika to z pierwotnego (umownego) harmonogramu poprzez wyznaczenie współczynnika wcześniejszej spłaty dla wszystkich istotnych portfeli kredytowych Banku na podstawie obserwacji danych historycznych. Obejmuje to kredyty hipoteczne oraz gotówkowe oparte zarówno na stopie stałej jak i zmiennej.
- Dla kapitału, aktywów trwałych i innych aktywów zakłada się terminy przeszacowania do roku oraz do 3 lat. Niemniej w celu zrozumienia wybranego profilu zapadalności pomiar ryzyka stopy procentowej jest dokonywany z wyłączeniem kapitału własnego, aby wyodrębnić wpływ zarówno na wartość ekonomiczną, jak i dochody.

Wyniki powyższych analiz dla BPVx100 oraz wartości ekonomicznej kapitału (EVE) były regularnie monitorowane i raportowane do Komitetu Kapitału, Aktywów i Pasywów, Komitetu Ryzyka, Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej. Wyniki pomiaru IRRBB na koniec grudnia 2023 r. wskazują, że z perspektywy wartości ekonomicznej kapitału, Bank jest najbardziej narażony na scenariusz wzrostu stóp procentowych (co wynika ze znacznego wzrostu udziału aktywów stałoprocentowych w 2023 r.). Wyniki nadzorczych testów warunków skrajnych wg. stanu na grudzień 2023 r. (ostatnie dostępne dane) pokazują jednak, że nawet w najdotkliwszym scenariuszu testu wartości odstających spadek wartości ekonomicznej kapitału dla Księgi Bankowej jest poniżej limitu nadzorczego wynoszącego 15% kapitału podstawowego Tier 1.

Wyniki wrażliwości na zmiany stóp procentowych mierzonej za pomocą BPVx100 oraz EVE uwzględniając nadzorcze testy warunków skrajnych prezentują tabele poniżej.

Wrażliwość Księgi Bankowej na zmiany stóp procentowych kształtowała się następująco (w tys. PLN):

	31.12.2023	31.12.2022
	BPVx100	BPVx100
PLN	-291 188	164 145
CHF	-8 200	-6 573
EUR	3 046	28 615
USD	23 121	19 695
Inne	3 588	3 751
RAZEM	-269 634	209 632
Kapitał, aktywa trwałe, inne aktywa	112 975	28 570
RAZEM	-156 659	238 203

Wrażliwość EVE na zmianę stóp procentowych	30.12.2023	31.12.2022
Standardowy test nadzorczy (przesunięcie krzywej dochodowości o +/-200 p.b., % Funduszy Własnych)	-7,33%	-6,05%
Test wartości odstających (najdotkliwszy scenariusz, % Tier 1)	-11,05%	-9,33%

Wyniki wrażliwości wyniku odsetkowego w horyzoncie następnych 12 miesięcy po 31 grudnia 2023 roku oraz dla pozycji w Polskich Złotych, w Księdze Bankowej, przeprowadzane są przy następujących założeniach:

- statycznej struktury bilansu na ten dzień odniesienia (bez zmian w ciągu kolejnych 12 miesięcy),
- poziomu odniesienia wyniku odsetkowego netto przy założeniu, że wszystkie aktywa i pasywa o zmiennej stopie procentowej odzwierciedlają już poziom rynkowych stóp procentowych na dzień 31 grudnia 2023 r. (np. stopa referencyjna NBP na koniec 2023 r. została ustalona na poziomie 5,75%),
- zastosowania równoległego przesunięcia krzywej dochodowości dla pozycji w Polskich Złotych o 100 p.b. w górę i w dół jako dodatkowego szoku dla wszystkich poziomów rynkowych stóp procentowych na dzień 31 grudnia 2023 r., który jest ustalany na dzień przeszacowania aktywów i pasywów występujący w ciągu następnych 12 miesięcy.

W scenariuszu równoległego spadku stóp procentowych dla pozycji w Polskich Złotych o 100 punktów bazowych wynik jest ujemny i wynosi -67 mln zł lub 1,3% w stosunku do referencyjnego wyniku odsetkowego netto Banku. W scenariuszu równoległego wzrostu stóp procentowych dla pozycji w Polskich Złotych o 100 punktów bazowych wynik jest dodatni i wynosi 46 mln zł lub 0,9% względem referencyjnego wyniku odsetkowego netto Banku. Wyniki wskazują, że Bank znajduje się obecnie w zrównoważonej sytuacji pod względem wpływu scenariusza spadku jak i wzrostu stóp procentowych. Dodatkowo wpływ ten jest obecnie znacznie poniżej wyznaczonych limitów (10% referencyjnego wyniku odsetkowego z ostatnich 12 miesięcy).

Wrażliwość NII dla waluty PLN na zmiany stóp procentowych	31.12.2023	31.12.2022
Wzrost krzywej dochodowości o 100 b.p.	0,9%	+4,1%
Spadek krzywej dochodowości o 100 b.p.	-1,3%	-4,1%

Analogiczne wyniki wrażliwości dla pozycji we wszystkich walutach znaczących (PLN, CHF, EUR, USD), z zastosowaniem szoków 100 p.b. dla wszystkich walut, przedstawione są w poniższej tabeli.

Wrażliwość NII dla wszystkich walut znaczących na zmiany stóp procentowych	31.12.2023	31.12.2022
Wzrost krzywej dochodowości o 100 b.p.	2,1%	5,2%
Spadek krzywej dochodowości o 100 b.p.	-2,6%	-5,5%

8.5. RYZYKO PŁYNNOŚCI

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie i utrzymywanie zdolności Banku do wywiązywania się zarówno z bieżących jak i przyszłych zobowiązań, z uwzględnieniem kosztów pozyskania płynności.

Ryzyko płynności odzwierciedla możliwość poniesienia znacznych strat w wyniku pogorszenia warunków finansowania (ryzyko finansowania) i/lub sprzedaży aktywów poniżej ich wartości rynkowej (ryzyko płynności rynku) w celu zaspokojenia zapotrzebowania na środki, wynikającego z zobowiązań Banku.

Zarówno wymogi finansowania jak i nadwyżki płynności spółek zależnych są zarządzane poprzez transakcje zawierane z Bankiem, chyba że wcześniej w tym celu zostały zawarte transakcje rynkowe. Departament Skarbu jest odpowiedzialny za zarządzanie z częstotliwością dzienną sytuacją płynnościową Banku, zgodnie z przyjętymi zasadami i procedurami, biorąc pod uwagę cele określone przez Zarząd Banku oraz Komitet Kapitałów, Aktywów i Pasywów.

W 2023 r. Bank nadal charakteryzowała solidna pozycja płynnościowa. Wszystkie nadzorcze wskaźniki płynności utrzymywały się znacznie powyżej obowiązujących minimalnych limitów. Zgodnie z obowiązującymi zasadami wszelkie ewentualne przekroczenia wewnętrznych limitów ryzyka płynności są zawsze raportowane, dokumentowane i ratyfikowane na odpowiednim poziomie kompetencyjnym. Kroki podjęte w ramach standardowych i wiążących procedur zarządzania ryzykiem okazały się wystarczające do zarządzania płynnością w obecnym otoczeniu rynkowym.

W 2023 roku, w konsekwencji szybszego wzrostu depozytów od Klientów niż kredytów, nadal następowała poprawa wskaźnika kredyty/depozyty Banku do 67% na koniec grudnia 2023 (w porównaniu do 77% na koniec grudnia 2022).

Portfel aktywów płynnych jest traktowany przez Grupę jako rezerwa płynności, który pozwoli przetrwać sytuacje kryzysowe. Portfel aktywów płynnych składa się głównie z płynnych, dłużnych papierów wartościowych emitowanych lub gwarantowanych przez rząd polski, inne rządy UE, Unię Europejską oraz wielostronne banki rozwoju. Dodatkowo, portfel uzupełniony jest gotówką oraz ekspozycjami wobec Narodowego Banku Polskiego. Udział wyżej wspomnianych płynnych, dłużnych papierów wartościowych (włączając bony pieniężne NBP) w portfelu dłużnych papierów wartościowych ogółem wynosił na koniec grudnia 2023 roku ok. 99,9% i osiągnął poziom ok. 40,7 miliarda PLN (33% aktywów ogółem), podczas, gdy na koniec grudnia 2022 poziom ten wynosił 20,3 miliarda PLN (18% aktywów ogółem).

Konsekwentnie głównym źródłem finansowania Banku pozostaje duża, zdywersyfikowana oraz stabilna baza depozytów pochodzących od Klientów detalicznych, korporacyjnych oraz Klientów z sektora publicznego. Na koniec 2023 roku depozyty Klientów osiągnęły łączny poziom 107,5 mld zł. (98,3 mld zł. Na koniec grudnia 2022 roku). Bazę depozytową stanowiły głównie środki Klientów indywidualnych, których udział w łącznym saldzie zobowiązań wobec Klientów wynosił ok. 71,3% na koniec grudnia 2023 (70,0% na koniec grudnia 2022 roku). Wysoki udział środków od Klientów indywidualnych miał pozytywny wpływ na płynność w Banku oraz umożliwił przestrzeganie nadzorczych miar płynności.

Koncentracja bazy depozytowej, mierzona udziałem 5 i 20 największych deponentów, na koniec 2023 roku wyniosła odpowiednio 2,3% oraz 5,4% (w grudniu 2022 roku odpowiednio 4,0% oraz 7,3%). Poziom koncentracji depozytów jest regularnie monitorowany i nie miał negatywnego wpływu na stabilność bazy depozytowej w 2023 roku. W przypadku znacznego wzrostu udziału największych deponentów w bazie depozytowej, dodatkowe środki pozyskane od tych deponentów nie są traktowane jako stabilne. Co więcej, w celu zabezpieczenia przed fluktuacjami bazy depozytowej, Bank utrzymuje rezerwę płynnych aktywów w postaci portfela papierów wartościowych.

Baza depozytowa uzupełniona jest o depozyty instytucji finansowych oraz inne operacje rynku pieniężnego. W 2023 roku, źródłem finansowania średnioterminowego był dług podporządkowany emisja własnych obligacji w EUR i sekurytyzacja portfela kredytowego.

Łączna wartość obligacji powiązanych z ryzykiem kredytowym (Credit Link Notes) wyemitowanych przez Bank na koniec 2023 roku wynosi 731,5 mln zł (242,5 mln zł na koniec 2022 r.). W 2023 r. Bank wyemitował obligacje powiązane z ryzykiem kredytowym (Credit Link Notes) na kwotę 489 mln w ramach transakcji syntetycznej sekurytyzacji. Na koniec 2023 roku Bank nie ma średnioterminowych kredytów od instytucji finansowych (na koniec grudnia 2022 roku wynosiły 5,0 mln zł).

Płynność w walutach obcych Bank zapewnia poprzez depozyty denominowane w walucie obcej, emisji obligacji własnych w EUR oraz transakcjom swapów walutowych jak i procentowo-walutowych. Znaczenie swapów spada w wyniku zmniejszenia portfela walutowych kredytów hipotecznych oraz zabezpieczenia w walutach obcych większości rezerw na ryzyko prawne. Portfel swapów jest zdywersyfikowany w zakresie kontrahentów oraz terminów zapadalności. Z większością kontrahentów, Bank ma podpisane aneksy do umów ramowych, regulujące kwestie zabezpieczeń (ang. Credit Support Annex, CSA). W związku z tym, w przypadku niekorzystnych zmian kursów (deprecjacja zł.), Bank zobligowany jest do złożenia depozytu w celu zabezpieczenia rozliczenia instrumentów pochodnych w przyszłości, a w przypadku korzystnych zmian kursów (aprecjacja zł.) Bank otrzymuje depozyt zabezpieczający od kontrahentów. W żadnej z zawartych umów ramowych (zarówno międzynarodowych jak i krajowych) nie są zawarte zapisy ustanawiające związek pomiędzy ratingiem Banku a wysokością depozytów zabezpieczających. Potencjalne pogorszenie ratingu nie będzie zatem miało wpływu na sposób wyliczenia i wymianę depozytów zabezpieczających. Co istotne, zapotrzebowanie na swapy walutowe uległo zmniejszeniu w znaczący sposób, ze względu na zmniejszanie się portfela kredytów walutowych.

Bank uwzględnia możliwość niekorzystnej zmiany kursu walut obcych (w szczególności CHF i EUR powodującej zwiększenie potrzeb płynnościowych) w różnych analizowanych wariantach ryzyka płynności i uwzględnia to ryzyko w swoich planach płynnościowych.

Miary oceny ryzyka płynności

Ocena ryzyka płynności Banku jest realizowana z zastosowaniem zarówno wewnętrznych jak i nadzorczych miar, dla których zdefiniowano limity ekspozycji.

Kształtowanie się sytuacji płynnościowej Banku w krótkich horyzontach czasowych jest sprawdzane codziennie na podstawie portfela aktywów płynnych, portfela papierów wartościowych, uznanych przez NBP jako zabezpieczenie standardowych instrumentów wsparcia płynności oraz dwóch wskaźników zdefiniowanych wewnętrznie: płynność natychmiastowa oraz płynność kwartalna. Te dwa ostatnie wskaźniki mierzą maksymalne zapotrzebowanie na środki, które mogłoby powstać jednego dnia, z uwzględnieniem projekcji przepływów środków pieniężnych odpowiednio na datę spot lub okres 3-miesięczny. Dodatkowo, portfel aktywów płynnych wyznacza się na bazie dziennej.

Wskaźniki te są porównywane z obowiązującymi limitami ekspozycji oraz raportowane codziennie do obszarów odpowiedzialnych za zarządzanie i kontrolę ryzyka płynności dla Banku, a w cyklach miesięcznych i/lub kwartalnych prezentowane są do Zarządu i na Radę Nadzorczą Banku.

Limity ograniczające ryzyko płynności podlegają aktualizacji przynajmniej raz w roku biorąc pod uwagę m.in. wielkość skonsolidowanych funduszy własnych, bieżącą i przewidywaną strukturę bilansu, historyczną konsumpcję limitów, a także obecną sytuację rynkową i wymogi nadzorcze. Zgodnie z obowiązującymi zasadami, wszelkie ewentualne przekroczenia wewnętrznych limitów ryzyka płynności są zawsze raportowane, dokumentowane i ratyfikowane na odpowiednim poziomie kompetencyjnym.

Zgodnie z ostatecznym tekstem tzw. pakietu CRD V/CRR II, Bank wyznacza wymóg pokrycia płynności (LCR) i wymóg stabilnego finansowania netto (NSFR). Minimalny, nadzorczy poziom wskaźnika LCR i NSFR w wysokości 100% został spełniony przez Bank. Wskaźnik LCR znacząco się poprawił w trakcie 2023 roku i wynosił 309% na koniec grudnia 2023 roku (218% na koniec grudnia 2022 roku). Wzrost wskaźnika związany był głównie z znaczącym wzrostem depozytów od klientów detalicznych, które zostały zainwestowane w portfel aktywów płynnych. Wskaźnik ten jest wyznaczany codziennie i raportowany w okresach miesięcznych do NBP od marca 2014 roku. Wewnętrznie wskaźnik LCR szacowany jest codziennie i raportowany do obszarów odpowiedzialnych za zarządzanie i kontrolę ryzyka płynności w Banku na bazie dziennej. Wskaźnik NSFR jest monitorowany i raportowany miesięcznie. W 2023 r., wskaźnik NSFR był powyżej minimum nadzorczego w wysokości 100% (minimum nadzorcze obowiązuje od czerwca 2021 r.). Na koniec grudnia 2023 roku wskaźnik NSFR wynosił 185% (160% na koniec grudnia 2022 roku).

Bieżące wskaźniki płynności

31.12.2023					
	Wskaźnik płynności natychmiastowej (%) [*]	Wskaźnik płynności kwartalnej (%) [*]	Zabezpieczenie uznawane przez Bank Centralny / Depozyty łącznie (%) ^{**}	Portfel Aktywów płynnych (m PLN) ^{***}	LCR (%)
Wskaźnik	34%	37%	28%	41 358	309%

31.12.2022					
	Wskaźnik płynności natychmiastowej (%) [*]	Wskaźnik płynności kwartalnej (%) [*]	Zabezpieczenie uznawane przez Bank Centralny / Depozyty łącznie (%) ^{**}	Portfel Aktywów płynnych (m PLN) ^{***}	LCR (%)
Wskaźnik	28%	28%	25%	24 349	218%

^{*} Wskaźniki płynności natychmiastowej i kwartalnej: Relacja między wartością buforu płynności możliwego do zdyskontowania w Banku Centralnym (NBP) minus przewidywane odpływy netto w ciągu najbliższych 3 dni roboczych dla wskaźnika płynności natychmiastowej i 3 miesiące dla wskaźnika płynności kwartalnej, we wszystkich walutach wymiennych do depozytów łącznie. Bufor płynności jest określany jako różnica pomiędzy sumą portfela aktywów nieobciążonych uznawanych przez Bank Centralny (NBP) po uwzględnieniu haircutów, gromadzonych lub nie w danej puli środków polityki pieniężnej, gotówką, depozytami posiadanymi w NBP w części dostępnej do wypłaty, a finansowaniem brutto z NBP i naliczonymi odsetkami.

^{**} - Zabezpieczenie uznawane przez Bank Centralny / Depozyty łącznie: Relacja wartości dostępnego zabezpieczenia dla NBP po uwzględnieniu haircutów, plus gotówka i depozyty w Banku Centralnym (NBP) pomniejszone o minimalny wymóg rezerwy oraz wartości depozytów klientów.

^{***} Portfel Aktywów płynnych: Suma gotówki, salda nostro (pomniejszonego o wymaganą rezerwę obowiązkową), portfela nieobciążonych płynnych obligacji, Bonów NBP oraz krótkoterminowych zobowiązań od Banków (do 1 miesiąca)

Bank monitoruje płynność na bazie wewnętrznych miar płynności, uwzględniając również wpływ kursów walutowych na sytuację płynnościową.

Ponadto Bank stosuje analizę wewnętrznej płynności strukturalnej na bazie skumulowanych urealnionych luk płynności. Bezpieczny poziom, przyjęty w Grupie w zakresie relacji niedoboru płynności został określony dla każdego przedziału czasowego poniżej 5 lat.

W grudniu 2023 r. luki płynności utrzymywały się na dodatnich i bezpiecznych poziomach. Wyniki skumulowanych, urealnionych luk płynności (warunki normalne) przedstawiają poniższe tabele.

Urealniona luka płynności (PLN mln)	2023-12-31			
	Do 6M	Do 1Y	Do 2Y	Do 5Y
Zdolność równoważenia płynności	40 501	40 501	40 501	40 501
Wyptywy	12 051	1 691	2 639	9 017
Wyptywy skumulowane	12 051	13 742	16 381	25 399
Wpływy	13 557	4 421	7 642	14 518
Wpływy skumulowane	13 557	17 979	25 620	40 138
Luka płynności	42 008	2 730	5 002	5 500
Luka płynności skumulowana	42 008	44 738	49 740	55 240

Urealniona luka płynności (PLN mln)	2022-12-31			
	Do 6M	Do 1Y	Do 2Y	Do 5Y
Zdolność równoważenia płynności	25 068	25 068	25 068	25 068
Wyptywy	12 099	4 670	3 726	6 734
Wyptywy skumulowane	12 099	16 769	20 495	27 229
Wpływy	12 588	5 192	11 325	13 561
Wpływy skumulowane	12 588	17 779	29 105	42 666
Luka płynności	25 556	522	7 599	6 827
Luka płynności skumulowana	25 556	26 078	33 677	40 504

Narzędzie do zarządzania ryzykiem płynności strukturalnej Banku, obejmuje analizę wrażliwości oraz scenariusze warunków skrajnych (idiosynkratyczne, systemowe i stanowiące ich kombinację). Na cele testów warunków skrajnych, luki płynności są urealniane przy założeniu konserwatywnego podejścia do oceny prawdopodobieństwa wystąpienia przepływów środków pieniężnych (m.in. biorące pod uwagę wzrost odpływu depozytów, spadek lub opóźnienie wpływów z tytułu spłat kredytów, gorszą płynność rynku wtórnego papierów wartościowych, najwyższe koszty finansowania - założenie najgorszych zaobserwowanych w Banku marż na depozytach, równoległe przesunięcia krzywej dochodowości czy deprecjację złotego).

Testy warunków skrajnych płynności są przeprowadzane co najmniej kwartalnie, aby ustalić profil ryzyka płynności Banku oraz zapewnić zdolność Banku do wywiązania się ze zobowiązań w przypadku kryzysu płynności i aby przyczynić się do opracowania awaryjnego planu płynności oraz decyzji zarządczych. Dodatkowo, wyniki testów warunków skrajnych wykorzystywane są do określenia progów ostrzegawczych dla wskaźników wczesnego ostrzegania, których to zadaniem jest identyfikacja zbliżających się problemów płynnościowych i wskazanie Zarządowi na ewentualną konieczność uruchomienia Awaryjnego Planu Płynności.

Założenia dla wewnętrznej luki płynności oraz testów warunków skrajnych są aktualizowane rocznie. Ostatnia rewizja miała miejsce w grudniu 2023. Podejście bazuje na raporcie niedopasowania terminów zapadalności w ramach dodatkowych miar monitorowania płynności dla nadzorczego raportowania płynności, jednakże włączając wewnętrzne dostosowania, zgodnie z behawioralnymi założeniami dotyczącymi bilansowych oraz pozabilansowych wyptywów i wpływów. Ze względu na fakt, że raport niedopasowania terminów zapadalności przedstawia lukę kontraktową płynności, która opiera się na założeniu statycznego bilansu, wewnętrzne założenia dotyczące rolowania finansowania oraz przyszłych przepływów odsetkowych zostały dostosowane i tym samym wyeliminowane. W grudniu 2023 skumulowana luka płynności była dodatnia i znacząco wyższa niż w grudniu 2022, głównie ze względu na wzrost depozytów od Klientów detalicznych, co zostało odzwierciedlone w portfelu aktywów płynnych (zdolność równoważenia płynności). Wewnętrznie zdefiniowany limit 12% aktywów łącznie nie został przekroczony a pozycja płynnościowa została potwierdzona jako solidna. W grudniu 2023 także wyniki testów warunków skrajnych pokazywały, że pozycja płynnościowa nie jest zagrożona, gdyż nawet w najbardziej dotkliwym scenariuszu okres przeżycia pozostawał znacząco powyżej limitu 3 miesięcy.

Informacje odnośnie zarządzania ryzykiem płynności, w tym, informacje na temat wykorzystania limitów wewnętrznych i zewnętrznych, są przekazywane w cyklu miesięcznym do Komitetu Kapitałów, Aktywów i Pasywów, a kwartalnie raportowane do Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Proces planowania i budżetowania realizowany przez Bank obejmuje przygotowanie Planu Płynności co ma na celu zapewnienie, że wzrost biznesu będzie wspierany przez adekwatną strukturę finansowania płynności oraz przestrzeganie nadzorczych miar płynności.

Bank dysponuje również procedurami awaryjnymi dla sytuacji zwiększonego ryzyka płynności - Plan Awaryjny Płynności (plan awaryjny w przypadku pogorszenia się płynności finansowej Banku). Plan Awaryjny Płynności ustala koncepcje, priorytety, obowiązki i konkretne środki do podjęcia na wypadek kryzysu płynności. Awaryjny Plan Płynności jest aktualizowany co najmniej raz do roku. W 2023 roku, Awaryjny Plan Płynności był testowany i zaktualizowany w celu zagwarantowania, że jest on operacyjnie stabilny. W Planie potwierdzono również progi ostrzegawcze dla wskaźników wczesnego ostrzegania biorąc pod uwagę scenariusze i wyniki testów warunków skrajnych. Zaktualizowany Plan został zatwierdzony przez Radę Nadzorczą w listopadzie 2023 r.

8.6. RYZYKO OPERACYJNE

Ryzyko operacyjne jest zdefiniowane jako ryzyko straty wynikające z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, działań ludzi lub systemów bądź też ze zdarzeń zewnętrznych. W tej definicji mieści się ryzyko prawne, natomiast ryzyko strategiczne oraz ryzyko utraty reputacji traktowane są jako oddzielne kategorie ryzyka. Ryzyko operacyjne objawia się w każdym aspekcie działalności organizacji i jest jej nieodłączną częścią.

Rok 2023 był kolejnym rokiem funkcjonowania rozwiązań, wdrożonych w zakresie sprawnego zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgodnych z najlepszymi praktykami przyjętymi, w tym zakresie, przez krajowe i międzynarodowe instytucje finansowe. Przyjęte rozwiązania sprawdziły się również w sytuacji związanej z pandemią COVID-19 i wojną na terenie Ukrainy. Przyjęta struktura zarządzania ryzykiem określa poszczególne szczeble zarządzania, zakresy ich obowiązków i odpowiedzialności.

Kluczową rolę w codziennej działalności Banku odgrywają właściciele zdefiniowanych procesów biznesowych i wspomagających. Na podstawie dogłębnej wiedzy o procesie właściciel procesu najtrafniej identyfikuje i ogranicza występujące zagrożenia, stanowiąc pierwszą linię obrony. Drugą linią obrony jest poziom wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się organizacją procesów zarządzania i kontrolą akceptowalnego poziomu ryzyka ze szczególnym uwzględnieniem takich obszarów jak: zgodność z przepisami, nadużycia, zapobieganie praniu brudnych pieniędzy, bezpieczeństwo i zapewnienie ciągłości działania oraz ubezpieczenia i powierzanie czynności podmiotom zewnętrznym. Trzecią linią obrony jest jednostka niezależnego audytu wewnętrznego.

Każdą decyzję, dotyczącą kroków mających na celu optymalizację ryzyka operacyjnego, poprzedza analiza związanych z tym kosztów i korzyści.

Wyższym szczeblem zarządzania ryzykiem jest Komitet Procesów i Ryzyka Operacyjnego, którego obszar działania dotyczy zagrożeń zidentyfikowanych w więcej niż jednym procesie. Wszelkie działania dotyczące zarządzania ryzykiem operacyjnym są koordynowane i nadzorowane przez Komitet Ryzyka, Zarząd i Radę Nadzorczą.

Zgodnie z przyjętym modelem zarządzania ryzykiem jest procesem ciągłego doskonalenia w zakresie identyfikacji, oceny, monitorowania, ograniczania i raportowania poprzez:

- gromadzenie zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- samoocenę ryzyka operacyjnego w poszczególnych procesach,
- analizę i monitorowanie wskaźników ryzyka.

Zdarzenia ryzyka operacyjnego Bank gromadzi w narzędziu informatycznym, wspomagającym zarządzanie ryzykiem operacyjnym. Zdarzenia te poddawane są analizie odnośnie przyczyn powstania i możliwości zmniejszenia skutków, oraz zastosowania działania prewencyjnego. W systemie informatycznym zdarzenia przypisywane są do konkretnej kategorii ryzyka i konkretnego procesu, co następnie jest m.in. elementem raportowania oraz walidacji samooceny ryzyka. Wewnętrzna baza zdarzeń ryzyka spełnia również wymogi jakościowe i ilościowe stosowania metod zaawansowanych wyliczenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego.

Badanie samooceny ryzyka operacyjnego zostało przeprowadzone łącznie z przeglądem procesów, polegającym na ocenie skuteczności przyjętych rozwiązań do spełniania wymogów Klientów i partnerów biznesowych w zakresie jakości obsługi oraz optymalizacji kosztowej. Przyjęta metodologia odnośnie samooceny ryzyka i kontroli pozwoliła ocenić poziom ryzyka w danym procesie, przy uwzględnieniu istniejących kontroli, w oparciu o przyjęte scenariusze. Dla oceny poziomów ryzyka powyżej przyjętego progu tolerancji zostały zaproponowane, wdrożone i są monitorowane działania zapobiegawcze.

W trakcie badania samooceny ryzyka i kontroli poddane zostały analizie również wskaźniki wydajności, a w tym również wskaźniki ryzyka zdefiniowane dla każdego procesu. Kluczowe osoby odpowiedzialne za kształtowanie i realizację zadań w poszczególnych procesach tak zdefiniowały i dostosowały wskaźniki, aby były one najlepszymi predyktorami zbliżających się zagrożeń. Bieżące monitorowanie wskaźników służy zwiększeniu efektywności i wydajności przebiegu procesów oraz skutecznej kontroli ryzyka na poziomie poszczególnych działań w procesach.

Informacja na temat ryzyka operacyjnego jest włączona w sprawozdawczość zarządczą wysokiego szczebla konsolidującą informacje o działaniu poszczególnych procesów.

Biorąc pod uwagę stopień rozwoju zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz skalę i profil swojej działalności, Bank wylicza wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne przy zastosowaniu Metody Standardowej.

8.7. RYZYKO NEGATYWNEGO WPŁYWU NA ŚRODOWISKO NATURALNE

Ryzyko dotyczące wpływu na środowisko naturalne wiąże się głównie z możliwym negatywnym wpływem Grupy na środowisko i klimat poprzez własną działalność operacyjną, oferowane produkty i usługi bankowe, w tym finansowanie projektów oraz zarządzanie zagrożeniami klimatycznymi, transformacyjnymi i fizycznymi dla Grupy. Grupa zapobiega tym ryzykom stosując się do przepisów prawnych, monitorując własny wpływ na środowisko, wdrażając działania prośrodowiskowe oraz stosując się do „Polityki Środowiskowej Grupy Banku Millennium”, „ESG - Zasad zarządzania i kontroli” i „Zasad odpowiedzialnego finansowania”. Grupa uwzględnia ryzyka środowiskowe i społeczne w procesach oceny klientów, udzielania kredytów i finansowania projektów czy oferowania produktów inwestycyjnych (w tym Millennium TFI), biorąc pod uwagę nie tylko ryzyka związane z sektorami działalności, w których klienci prowadzą swoją działalność, ale także ich funkcjonowanie w kontekście kwestii środowiskowych, społecznych i zarządczych (związanych z ładem korporacyjnym).

Więcej informacji na ten temat zarządzaniem wpływem Grupy na środowisko i klimat przedstawiono w raporcie ESG Banku i Grupy.

9. Opis transakcji z podmiotami powiązanymi

9.1. TRANSAKCJE Z GRUPĄ PODMIOTU DOMINUJĄCEGO I PODMIOTAMI ZALEŻNYMI

Wszelkie transakcje dokonane z podmiotami Grupy w latach 2023 oraz 2022 wynikały z bieżącej działalności. Poniżej przedstawione zostały najistotniejsze kwoty transakcji wewnątrzgrupowych zawartych z następującymi podmiotami:

- MILLENNIUM BANK HIPOTECZNY,
- MILLENNIUM LEASING,
- MILLENNIUM CONSULTING,
- MILLENNIUM TFI
- MILLENNIUM SERVICE,
- MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES,
- MILLENNIUM GOODIE,
- PIAST EXPERT.

oraz kwoty transakcji z grupą podmiotu dominującego w stosunku do Banku - Banco Comercial Portugues (jednostka dominująca najwyższego szczebla), transakcje te wynikają w głównej mierze z działalności o charakterze bankowym.

Poza transakcjami opisanymi w niniejszym rozdziale, we wskazanym okresie ani Bank Millennium S.A., ani jednostki zależne Banku Millennium S.A. nie dokonały innych transakcji z podmiotami powiązanymi, które pojedynczo lub łącznie były istotne i zostały zawarte na innych warunkach niż warunki rynkowe.

Aktywa i pasywa z tytułu transakcji z podmiotami powiązanymi (tys. zł) wg stanu na 31.12.2023

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
AKTYWA			
Kredyty i pożyczki udzielone innym bankom - rachunki i depozyty	1 073 252	2 097	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 397 168	0	0
Inwestycje w jednostki podporządkowane	346 714	0	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	328	0	0
Instrumenty pochodne zabezpieczające	0	0	0
Pozostałe aktywa	18 815	0	0
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków	1 873	719	0
Zobowiązania wobec klientów	259 209	0	0
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	0	0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	0
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	423	0	0
Zobowiązania podporządkowane	0	0	0
Pozostałe zobowiązania	39 951	215	8
w tym zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	34 675	0	0

Aktywa i pasywa z tytułu transakcji z podmiotami powiązanymi (tys. zł) wg stanu na 31.12.2022

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
AKTYWA			
Kredyty i pożyczki udzielone innym bankom - rachunki i depozyty	677 151	2 575	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 056 501	0	0
Inwestycje w jednostki podporządkowane	247 823	0	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	99	32	0
Instrumenty pochodne zabezpieczające	0	0	0
Pozostałe aktywa	29 259	0	0
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków	974	434	0
Zobowiązania wobec klientów	226 300	0	0
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	0	0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	0
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	1 332	0	0
Zobowiązania podporządkowane	0	0	0
Pozostałe zobowiązania	48 264	0	68
w tym zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	41 467	0	0

Przychody i koszty z tytułu transakcji z podmiotami powiązanymi (tys. zł) za okres 1.01-31.12.2023

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
Przychody z tytułu:			
Odsetek	431 240	2 676	0
Prowizji	25 484	120	0
Instrumentów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	3 221	28	0
Dywidend	28 706	0	0
Pozostałe operacyjne netto	25 100	0	0
Koszty z tytułu:			
Odsetek	11 707	2	0
Prowizji	2	0	0
Instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu	0	0	0
Pozostałe operacyjne netto	0	0	0
Działania	9 995	431	94

Przychody i koszty z tytułu transakcji z podmiotami powiązanymi (tys. zł) za okres 1.01-31.12.2022

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
Przychody z tytułu:			
Odsetek	328 439	1 008	0
Prowizji	25 296	149	0
Instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu	0	30	0
Dywidend	41 796	0	0
Pozostałe operacyjne netto	19 507	0	0
Koszty z tytułu:			
Odsetek	11 780	75	0
Prowizji	2	0	0
Instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu	346	0	0
Pozostałe operacyjne netto	0	0	0
Działania	11 240	0	138

Transakcje pozabilansowe z podmiotami powiązanymi (tys. zł) wg stanu na 31.12.2023

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
Zobowiązania warunkowe	1 181 891	25 513	0
udzielone	879 028	0	0
otrzymane	302 863	25 513	0
Instrumenty pochodne (wartość nominalna)	124 156	0	0

Transakcje pozabilansowe z podmiotami powiązanymi (tys. zł) wg stanu na 31.12.2022

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
Zobowiązania warunkowe	1 203 256	141 185	0
udzielone	1 199 836	120 593	0
otrzymane	3 420	20 593	0
Instrumenty pochodne (wartość nominalna)	139 897	13 705	0

9.2. TRANSAKCJE Z OSOBAMI ZARZĄDZAJĄCYMI I NADZORUJĄCYMI BANK

Dane o zaangażowaniu wykazywanym w stosunku do Osób Zarządzających i Nadzorujących Bank, wg stanu na dzień 31.12.2023 (w tys. PLN):

	Osoby Zarządzające	Osoby Nadzorujące
Limity zadłużenia ogółem,	258,0	111,0
w tym limit niewykorzystany	193,0	105,6

Bank świadczy na rzecz członków Zarządu i członków Rady Nadzorczej oraz ich osób bliskich standardowe usługi finansowe obejmujące, m.in., prowadzenie rachunków bankowych, przyjmowanie depozytów czy sprzedaż instrumentów finansowych. Zdaniem Banku, transakcje te są zawierane na warunkach rynkowych. Zgodnie z przyjętymi w Banku zasadami polityki kredytowej, transakcje mające charakter kredytu terminowego opisane w niniejszym punkcie posiadają stosowne zabezpieczenia służące ograniczeniu ryzyka kredytowego.

Dane o zaangażowaniu w podmioty powiązane personalnie, wg stanu na 31.12.2023 (w tys. PLN):

Podmiot	Udzielone kredyty	Udzielone gwarancje	Otwarte linie kredytowe	Powiązanie
Klient 1	-	-	-	Personalne z Osobą Nadzorującą

Dane o zaangażowaniu wykazywanym w stosunku do Osób Zarządzających i Nadzorujących Bank, wg stanu na dzień 31.12.2022 (w tys. PLN):

	Osoby Zarządzające	Osoby Nadzorujące
Limity zadłużenia ogółem,	236,0	111,0
w tym limit niewykorzystany	178,5	106,0

Dane o zaangażowaniu w podmioty powiązane personalnie, wg stanu na 31.12.2022 (w tys. PLN):

Podmiot	Udzielone kredyty	Udzielone gwarancje	Otwarte linie kredytowe	Powiązanie
Klient 1	-	-	-	Personalne z Osobą Nadzorującą

9.3. INFORMACJE O WYNAGRODZENIACH I KORZYŚCIACH OSÓB NADZORUJĄCYCH I ZARZĄDZAJĄCYCH BANKIEM

Rachunek Zysków i Strat Banku został obciążony kosztami z tytułu wynagrodzeń (z uwzględnieniem salda utworzonych i rozwiązanych rezerw na wypłatę premii) i korzyści na rzecz osób zarządzających wg poniższego zestawienia (w tys. zł):

Rok	Wynagrodzenia i nagrody	Korzyści	RAZEM
2023	18 801,7	2 112,2	20 914,0
2022	9 937,5	1 962,4	11 899,9

Korzyści stanowią głównie koszty akomodacji zagranicznych Członków Zarządu. Wartości zaprezentowane w powyższej tabeli zawierają pozycje zaliczane do kategorii świadczeń krótkoterminowych oraz rezerwy na zmienne składniki wynagrodzeń.

W 2023 i 2022 r. Członkowie Zarządu nie otrzymali wynagrodzenia ani żadnych świadczeń dodatkowych od Spółek Zależnych.

Wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej Banku (w tys. PLN):

Rok	Krótkoterminowe wynagrodzenia i korzyści
2023	2 125,5
2022	2 051,1

W 2023 członkowie Rady Nadzorczej otrzymali wynagrodzenie od Spółek Zależnych z tytułu pełnionych funkcji kwocie 140,0 tys. zł (w roku 2022 - 140,0 tys. zł).

10. Wartość godziwa

Najlepszym odzwierciedleniem wartości godziwej instrumentów finansowych jest cena, która jest możliwa do otrzymania w przypadku sprzedaży aktywa lub do zapłaty w przypadku transferu zobowiązania w transakcji rynkowej (cena wyjścia). W przypadku wielu produktów i transakcji, dla których wartość rynkowa wzięta bezpośrednio z kwotowań aktywnego rynku (marking-to-market) nie jest dostępna, wartość godziwa musi być szacowana za pomocą wewnętrznych modeli opartych na dyskontowaniu przepływów finansowych (marking-to-model). Przepływy finansowe dla różnych instrumentów są wyznaczane zgodnie z ich indywidualną charakterystyką, a czynniki dyskontujące uwzględniają zmiany w czasie zarówno rynkowych stóp procentowych, jak i marż.

Zgodnie z MSSF 13 „Wycena wartości godziwej” Bank stosuje techniki wyceny, które są odpowiednie do okoliczności i w przypadku których są dostępne dostateczne dane do wyceny wartości godziwej, przy maksymalnym wykorzystaniu odpowiednich obserwowalnych danych wejściowych i minimalnym wykorzystaniu nieobserwowalnych danych wejściowych, a mianowicie:

Poziom 1 - wycena oparta o dane w pełni obserwowalne (kwotowania aktywnego rynku);

Poziom 2 - modele wyceny wykorzystujące informacje niestanowiące danych z poziomu 1, ale obserwowalne bezpośrednio lub pośrednio;

Poziom 3 - modele wyceny wykorzystujące dane nieobserwowalne (niepochodzące z aktywnego rynku).

Techniki wyceny przyjęte do ustalenia wartości godziwej są stosowane w sposób ciągły. Zmiana techniki wyceny skutkująca przeniesieniem pomiędzy powyższymi metodami następuje, gdy:

- transfer z Poziomu 1 do 2 ma miejsce, gdy dla instrumentów finansowych wycenianych według Poziomu 1 na dany dzień bilansowy nie są dostępne kwotowania aktywnego rynku (a uprzednio były);
- transfer z Poziomu 2 do 3 ma miejsce, gdy dla instrumentów finansowych wycenianych według Poziomu 2 na dany dzień bilansowy uwzględniany w wycenie udział parametrów niepochodzących z rynku stał się istotny (a uprzednio był nieistotny).

Instrumenty finansowe nieujmowane w bilansie według wartości godziwej

Wszystkie modelowe oszacowania zawierają pewną dozę arbitralności i dlatego odzwierciedlają wyłącznie wartość instrumentów, dla których zostały stworzone. W tych warunkach prezentowane wartości różnic między wartościami godziwymi i bilansowymi nie mogą być rozumiane jako korekty wartości ekonomicznej Banku. Wartość godziwa tych instrumentów jest wyznaczana wyłącznie w celu wypełnienia wymogów prezentacyjnych określonych przez MSSF 13 i MSSF 7.

Główne założenia i metody zastosowane do oszacowania wartości godziwej aktywów i pasywów Banku są następujące:

Należności i zobowiązania wobec banków

Wartość godziwa tych instrumentów finansowych została wyznaczona poprzez zdyskontowanie bieżącymi stopami przyszłych przepływów kapitałowych i odsetkowych przy założeniu ich wystąpienia w terminach kontraktowych.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Wartość godziwa instrumentów tego rodzaju bez określonego harmonogramu spłat, ze względu na ich krótkoterminowy charakter oraz stabilną w czasie politykę Banku w odniesieniu do tego portfela, jest zbliżona do wartości bilansowej.

Wartość godziwa instrumentów o określonym terminie zapadalności została oszacowana poprzez zdyskontowanie związanych z nimi przepływów finansowych w terminach i na warunkach wynikających z umów przy zastosowaniu bieżących stóp zero kuponowych oraz marż na ryzyko kredytowe.

W przypadku kredytów mieszkaniowych, ze względu na ich długoterminowy charakter, do oszacowania przyszłych przepływów finansowych dodatkowo zostały uwzględnione: efekt wcześniejszej spłaty oraz ryzyko płynności w walutach obcych.

Dłużne papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu (głównie obligacji Skarbu Państwa w portfelu Held to Collect) została wyliczona na podstawie kwotowań rynkowych.

Zobowiązania wobec klientów

Wartość godziwa tego rodzaju instrumentów bez terminu wymagalności lub o terminie wymagalności do 30 dni została uznana przez Bank za zbliżoną do wartości bilansowej.

Wartość godziwa instrumentów o terminie wymagalności ponad 30 dni została wyznaczona poprzez zdyskontowanie bieżącymi stopami (włączając bieżące średnie marże wg głównych walut i przedziałów czasowych) przyszłych przepływów kapitałowych i odsetkowych (włączając pierwotne średnie marże wg głównych walut i przedziałów czasowych) w terminach kontraktowych.

Zobowiązania podporządkowane, z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych i pożyczki średnioterminowe

Wartość godziwa tego rodzaju instrumentów finansowych została oszacowana na podstawie modelu stosowanego do wyznaczania wartości rynkowej obligacji o zmiennym oprocentowaniu przy bieżącym poziomie stóp rynkowych i historycznej marży na ryzyko kredytowe, a w przypadku obligacji z kuponem stałoprocentowym poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy bieżącym poziomie stóp rynkowych i pierwotnej marży na ryzyko kredytowe. Podobnie jak w przypadku portfela kredytowego Bank uwzględnia poziom marży pierwotnej jako składnika kosztu finansowania średnioterminowego pozyskanego w przeszłości w relacji do bieżącego poziomu marż dla podobnych instrumentów, o ile można je wiarygodnie określić. Ze względu na brak płynnego rynku pożyczek średnioterminowych jako punktu odniesienia dla ustalenia obecnego poziomu marż, przyjęto marżę historyczną.

Poniższa tabela przedstawia wyniki opisanych wyżej analiz wg stanu na 31.12.2023 roku (tys. zł):

	Nota	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
AKTYWA WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU			
Instrumenty dłużne	23	18 439 780	18 794 293
Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym	23	1 866 688	1 866 684
Kredyty i pożyczki udzielone klientom*	22	60 586 349	59 576 844
ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU			
Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych	32	565 384	565 384
Zobowiązania wobec klientów	33	107 505 636	107 542 781
Wyemitowane dłużne papiery wartościowe	35	3 027 952	3 369 409
Zobowiązania podporządkowane	36	1 565 045	1 563 479

* Negatywny efekt wyceny portfela kredytowego do wartości godziwej jest w głównej mierze spowodowany wzrostem marż kredytowych. Stosowana przez Bank metodologia wyceny portfela kredytowego zakłada, że bieżące marże w najlepszy sposób odzwierciedlają istniejące warunki rynkowe i sytuację ekonomiczną. Analogiczna zasada jest szeroko stosowana do wyceny nienotowanych na aktywnych rynkach papierów dłużnych. W efekcie, paradoksalnie zawsze, kiedy marże na nowych kredytach rosną, spada wartość godziwa „starego” portfela kredytowego.

Modele zastosowane do wyznaczenia wartości godziwej instrumentów finansowych wymienionych w powyższej tabeli nieujmowanych według wartości godziwej w bilansie Banku, wykorzystują techniki wyceny oparte na parametrach niepochodzących z rynku. W związku z tym, zaliczane są do trzeciej kategorii wyceny.

Poniższa tabela przedstawia wyniki opisanych wyżej analiz wg stanu na 31.12.2022 roku (tys. zł):

	Nota	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
AKTYWA WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU			
Instrumenty dłużne	23	3 893 212	3 811 648
Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym	23	1 410 245	1 410 166
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	22	64 536 372	62 166 022
ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU			
Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych	32	625 144	625 163
Zobowiązania wobec klientów	33	98 264 816	98 289 469
Wyemitowane dłużne papiery wartościowe	35	243 753	244 519
Zobowiązania podporządkowane	36	1 568 083	1 568 949

Instrumenty finansowe ujmowane w bilansie według wartości godziwej

Poniższa tabela przedstawia wartości bilansowe instrumentów wycenianych do wartości godziwej usystematyzowane według zastosowanej techniki określania wartości godziwej:

Dane w tys. zł, stan na 31.12.2023

	Nota	Kwotowania aktywnego ryнку	Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z ryнку	Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z ryнку
		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
AKTYWA				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19			
Wycena instrumentów pochodnych			81 819	416 758
Instrumenty kapitałowe		121		
Instrumenty dłużne		110 554		
Aktywa finansowe inne niż przeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	20			
Instrumenty kapitałowe			0	66 609
Instrumenty dłużne				81 014
Kredyty i pożyczki	22			19 349
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	21			
Instrumenty kapitałowe		247		28 542
Instrumenty dłużne		12 201 721	9 694 142	
Kredyty i pożyczki	22			11 799 748
Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń	24		74 213	
PASYWA				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	31			
Wycena instrumentów pochodnych			151 265	425 346
Pozycje krótkie		2 720		
Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń	24		193 664	

Dane w tys. zł, stan na 31.12.2022

	Nota	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
AKTYWA				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19			
Wycena instrumentów pochodnych			87 859	251 436
Instrumenty kapitałowe		113		
Instrumenty dłużne		24 210		
Aktywa finansowe inne niż przeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	20			
Instrumenty kapitałowe			62 370	66 609
Instrumenty dłużne				72 057
Kredyty i pożyczki	22			97 982
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	21			
Instrumenty kapitałowe		247		24 146
Instrumenty dłużne		13 914 533	2 499 532	
Kredyty i pożyczki				11 221 252
Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń	24		135 804	
PASYWA				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	31			
Wycena instrumentów pochodnych			125 722	254 422
Pozycje krótkie		4 784		
Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń	24		554 544	

Stosując kryterium techniki wyceny Bank na dzień 31.12.2023 r. klasyfikował do kategorii 3 następujące instrumenty finansowe:

- ekspozycje kredytowe zawierające w definicji oprocentowania dźwignię finansową / mnożnik (są to ekspozycje kart kredytowych i limitu w rachunku bieżącym dla których oprocentowanie oparte jest o mnożnik: 4 razy stopa lombardowa). Do oszacowania wartości godziwej kredytów, z uwagi na brak dostępności wartości rynkowej, posłużono się wewnętrznym modelem wyceny z uwzględnieniem założenia, iż w momencie udzielenia kredytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa kredytów bez rozpoznanej utraty wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca stanowi sumę: kosztu ryzyka, kosztu finansowania, wartości oczekiwanego zwrotu. Wartość godziwa kredytów o rozpoznanej utracie wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych odzysków zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, uznając że średnie oczekiwane odzyski uwzględniają w pełni element ryzyka kredytowego. W przypadku wzrostu stopy dyskontującej o 1 p.p. wycena portfela zmaniałaby się o -0,1% (analiza wrażliwości: na podstawie modelu wyceny FV dla portfela kart kredytowych);
- opcje na indeksy; transakcje opcyjne są wyceniane według wartości godziwej z zastosowaniem modeli do wyceny opcji, wycena modelowa uzupełniana jest o wpływ na wartość godziwą szacunkowego parametru ryzyka kredytowego;
- akcje uprzywilejowane VISA Incorporation: sposób oszacowania wartości godziwej uwzględnia wartość pieniądza w czasie oraz okres konwersji akcji uprzywilejowanych na akcje zwykłe VISA.
- pozostałe instrumenty kapitałowe wyceniane według wartości godziwej (nienotowane na aktywnym rynku).

W okresie sprawozdawczym Bank nie dokonywał transferów instrumentów finansowych pomiędzy technikami wyceny do wartości godziwej.

Zmiany stanu wartości godziwych instrumentów wycenianych w oparciu o techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku przedstawia poniższa tabela (w tys. zł):

	Opcje na indeksy	Opcje wbudowane w emitowane papiery dłużne i depozyty	Akcje i udziały	Instrumenty dłużne	Kredyty i pożyczki FVP&L	Kredyty i pożyczki FVOCI
Stan na 31.12.2022	247 414	(250 400)	90 755	72 057	97 982	11 221 252
Rozliczenie / sprzedaż / zakup / przeniesienie do portfela	94 879	(96 807)	0	0	(87 670)	(202 552)
Zmiana wyceny ujęta w kapitale własnym	0	0	4 422	0	0	(154 014)
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	0	0	0	0	9 995	935 062
Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	63 319	(66 993)	0	0	0	0
Wynik z tytułu aktywów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych obowiązkowo według wartości godziwej przez wynik finansowy	0	0	0	8 957	(958)	0
Wynik z pozycji wymiany	0	0	(26)	0	0	0
Stan na 31.12.2023	405 612	(414 200)	95 151	81 014	19 349	11 799 748

Dla opcji na indeksy zawieranych na nieaktywnym rynku oraz opcji walutowych Bank zawiera jednocześnie transakcje zamykające back-to-back na rynku międzybankowym, w rezultacie element szacowanego ryzyka kredytowego nie ma wpływu na wynik finansowy.

Oszacowany przez Bank wpływ korekt z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta nie był znaczący z punktu widzenia poszczególnych transakcji pochodnych zawartych przez Bank. W konsekwencji, Bank nie uznaje wpływu nieobserwowalnych danych wejściowych użytych do wyceny transakcji pochodnych za znaczący i zgodnie z postanowieniami MSSF 13.73 nie klasyfikuje takich transakcji do 3 poziomu hierarchii wartości godziwej.

	Opcje na indeksy	Opcje wbudowane w emitowane papiery dłużne i depozyty	Akcje i udziały	Instrumenty dłużne	Kredyty i pożyczki FVP&L	Kredyty i pożyczki FVOCI
Stan na 31.12.2021	28 397	(28 872)	95 042	127 499	362 992	11 485 351
Rozliczenie / sprzedaż / zakup / przeniesienie do portfela	214 404	(216 420)	85	(60 296)	(306 117)	(1 021 563)
Zmiana wyceny ujęta w kapitale własnym	0	0	(4 380)	0	0	(11 255)
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	0	0	0	0	28 604	768 719
Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	4 613	(5 109)	0	0	0	0
Wynik z tytułu aktywów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych obowiązkowo według wartości godziwej przez wynik finansowy	0	0	0	4 854	12 503	0
Wynik z pozycji wymiany	0	0	8	0	0	0
Stan na 31.12.2022	247 414	(250 400)	90 755	72 057	97 982	11 221 252

11. Zobowiązania i Aktywa warunkowe

11.1. SPRAWY SĄDOWE

Poniżej zaprezentowano dane na temat spraw sądowych toczących się z powództwa oraz przeciwko Bankowi. Odrębną kategorię stanowią postępowania związane z działaniami Urzędu Kontroli Skarbowej, które zostały opisane w **Rozdziale 13. nota 16) "Podatek dochodowy"**.

Sprawy sądowe z powództwa Banku

Wartość przedmiotu sporu spraw sądowych, wg stanu na 31.12.2023, w których Bank występował w roli powoda wynosiła 3 500,2 mln zł. Wzrost wartości przedmiotów sporu w sprawach z powództwa Banku Millennium ('Bank') w stosunku do okresów poprzednich wynika z faktu składania pozwów przeciwko klientom z portfela walutowych kredytów hipotecznych.

Postępowanie o naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

W dniu 3 stycznia 2018 r. Bank otrzymał decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK), w której Prezes UOKiK stwierdził naruszenie przez Bank praw konsumentów. Zdaniem Prezesa UOKiK istotą naruszenia jest to, że Bank poinformował konsumentów (dotyczy to 78 umów) w odpowiedziach na ich reklamacje, że wyrok sądowy stwierdzający abuzywność postanowień umowy kredytu dotyczących indeksacji nie ma do nich zastosowania. Zgodnie ze stanowiskiem Prezesa UOKiK abuzywność postanowień umownych stwierdzona przez sąd w toku kontroli abstrakcyjnej jest konstytutywna i skuteczna w stosunku do każdej umowy od początku jej zawarcia. W wyniku decyzji Bank został zobowiązany do:

- 1) przesłania informacji o decyzji UOKiK do wspomnianych 78 klientów,
- 2) umieszczenia informacji o decyzji i treści decyzji na stronie internetowej i na Twitterze,
- 3) zapłaty kary w wysokości 20,7 mln PLN.

Bank złożył odwołanie od decyzji w ustawowym terminie.

Dnia 7 stycznia 2020 r. sąd I instancji oddalił odwołanie Banku w całości. Bank złożył apelację od wyroku w ustawowym terminie. Sąd przedstawił pogląd, że wyrok wydany w toku kontroli wzorca umownego (w toku kontroli abstrakcyjnej), uznający postanowienia wzorca za abuzywne, przesądza abuzywność analogicznych postanowień we wcześniej zawartych umowach. W związku z tym, informacja przekazana konsumentom była niewłaściwa i wprowadzająca w błąd. W zakresie kary nałożonej przez UOKiK, Sąd wskazał, że polityka nakładania kar przez UOKiK zmieniła się w kierunku zaostrzenia kar oraz, że sąd zgadza się z tym kierunkiem.

W ocenie Banku, Sąd nie powinien dokonywać oceny zachowania Banku w 2015 r. z perspektywy dzisiejszych poglądów orzecznictwa dotyczących znaczenia kontroli abstrakcyjnej (dopiero w styczniu 2016 roku została opublikowana uchwała SN wspierająca pogląd Prezesa UOKiK), tym bardziej nie powinien nakładać kar za te zachowania stosując dzisiejszą politykę w zakresie nakładania kar. Powyższe stanowi istotny argument przeciwko zasadności wyroku i wspiera apelację, którą Bank złożył do sądu II instancji.

Sąd II instancji wyrokiem z dnia 24 lutego 2022 r. uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK. Prezes UOKiK wniósł 31 sierpnia 2022 r. skargę kasacyjną do Sądy Najwyższego. Bank ocenia, iż rokowania odnośnie szans procesowych na wygranie sprawy przed Sądem Najwyższym są pozytywne.

Postępowanie w sprawie praktyki ograniczającej konkurencję

Bank (wraz z innymi bankami) jest również stroną sporu z UOKiK, w którym Prezes UOKiK uznał za ograniczającą konkurencję praktykę polegającą na uczestniczeniu Banków, w tym Banku Millennium, w porozumieniu mającym na celu wspólne ustalanie stawek opłaty interchange pobieranych od transakcji dokonywanych kartami systemu Visa i Mastercard i decyzją z dnia 29 grudnia 2006 r. nałożył karę na Bank w kwocie 12,2 mln PLN. Bank, wraz z innymi bankami, złożył odwołanie od decyzji.

W związku z wyrokiem Sądu Najwyższego i wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 listopada 2020 r., sprawa obecnie toczy się przed sądem I instancji - Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Bank utworzył rezerwę w kwocie równej nałożonej karze.

Postępowanie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

W dniu 22 września 2020 r. Bank otrzymał decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Prezes UOKiK) uznającą za abuzywne klauzule określające zasady wymiany walut, stosowane w tzw. aneksie antyspreadowym, i jednocześnie zakazał ich stosowania.

Na Bank nałożono karę w wysokości 10,5 mln zł. Wysokość kary uwzględnia dwie okoliczności łagodzące: współpracę z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz zaprzestanie stosowania kwestionowanych postanowień.

Bank został również zobowiązany, po uprawomocnieniu się decyzji, do poinformowania konsumentów listem poleconym, że klauzule zostały uznane za niedozwolone, a zatem nie są dla nich wiążące (bez konieczności uzyskania orzeczenia sądu potwierdzającego tą okoliczność) oraz opublikować decyzję w sprawie na stronie internetowej Banku.

W pisemnym uzasadnieniu Prezes UOKiK zarzuca, że kursy walut ustalone przez Bank są swobodnie ustalane przez Bank (w oparciu o nieokreśloną w żadnych przepisach koncepcję średniego kursu na rynku międzybankowym). Co więcej, klient nie wie dokładnie, gdzie szukać tych stawek, ponieważ zapisy odsyłają do serwisu Reuters, bez sprecyzowania, o którą stronę dokładnie chodzi.

Zapisy odnoszące się do kursów walut w tabelach Banku zostały zakwestionowane, ponieważ Bank nie określa, kiedy i ile razy dziennie te tabele będą przygotowywane i publikowane. W uzasadnieniu decyzji Prezes UOKiK wskazał również, że w toku postępowania Bank Millennium przedstawił różne propozycje rozwiązań, które Prezes UOKiK uznał za niewystarczające.

Bank złożył odwołanie od powyższej decyzji w ustawowym terminie.

W dniu 31 marca 2022 r. sąd I instancji uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK. W dniu 23 maja 2022 r. Prezes UOKiK złożył apelację. W dniu 26 października 2022 roku Sąd Apelacyjny zmienił wyrok sądu I instancji i podzielił stanowisko Prezesa UOKiK co do abuzywności postanowień dotyczących ustalania kursów walut w aneksach zawieranych z kredytobiorcami walutowymi. W dniu 21 listopada 2022 roku Sąd Apelacyjny na wniosek Banku wstrzymał wykonanie wyroku do czasu zakończenia postępowania kasacyjnego. Bank w dniu 30 stycznia 2023 r. wniósł skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego.

Sprawy sądowe przeciwko Bankowi

Najistotniejsze postępowania w grupie spraw sądowych, w których Bank występował w roli pozwanego na dzień 31.12.2023 r.:

- Bank jest stroną pozwaną w postępowaniu sądowym, w którym przedmiotem sporu jest wysokość opłaty interchange, z powództwa PKN Orlen SA, w której powód żąda zapłaty 635,7 mln PLN. Powód w tym postępowaniu zarzuca, że banki działały w ramach porozumienia ograniczającego konkurencję na rynku usług acquiringowych poprzez wspólne ustalanie wysokości krajowej stawki opłaty interchange w latach 2006-2014. W tej sprawie Bank został pozwany solidarnie z innym bankiem oraz organizacjami kartowymi. Zgodnie z aktualnymi szacunkami ryzyka przegrania sporu oraz w związku z prawomocnymi wygranymi w dwóch innych sprawach, Bank nie utworzył rezerwy. Dodatkowo wskazujemy, że Bank uczestniczy w charakterze interwenienta ubocznego w czterech innych postępowaniach dotyczących opłaty interchange. Stroną pozwaną są inne banki. Powodowie w tych sprawach również zarzucają bankom działanie w ramach porozumienia ograniczającego konkurencję na rynku usług acquiringowych poprzez wspólne ustalanie wysokości krajowej stawki opłaty interchange w latach 2008-2014.

- Sprawa z powództwa akcjonariusza PCZ S.A. w upadłości (PHM, następnie Europejska Fundacja Współpracy Polsko-Belgijskiej - EFWP-B, aktualnie nosząca nazwę The European Foundation for Polish-Kenyan Cooperation) przeciwko Bankowi Millennium S.A., o wartości sporu 521,9 mln PLN wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 05.04.2016 r. do dnia zapłaty. Pozew z dnia 23.10.2015 r. powód skierował do Sądu Okręgowego w Warszawie i doręczony został Bankowi w dniu 04.04.2016 r. Podstawą roszczeń dochodzonych w pozwie jest według powoda powstanie szkody w jego majątku, wskutek czynności podejmowanych przez Bank, polegających na błędnej interpretacji Umowy kredytu obrotowego zawartej pomiędzy Bankiem a PCZ S.A., co spowodowało postawienie kredytu w stan wymagalności. Bank wniósł o oddalenie powództwa w całości, nie zgadzając się z zawartymi w pozwie zarzutami. Na poparcie stanowiska Banku, do akt postępowania pełnomocnik Banku złożył korzystny dla Banku, prawomocny odpis wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu wydany w tożsamym stanie prawnym w sprawie z powództwa PCZ SA przeciwko Bankowi. W dniu 10.05.2023 r. Sąd I instancji ogłosił wyrok oddalający powództwo w całości. Wyrok nie jest prawomocny, powód wniósł apelację, termin rozprawy apelacyjnej nie został jeszcze wyznaczony.

Łączna wartość przedmiotu sporu dla pozostałych spraw, w których Bank występował w roli pozwanego, wg stanu na 31.12.2023 r., wynosiła 5 546,9 mln PLN (z wyłączeniem opisanych niżej oraz w **Rozdziale 12.** pozwów grupowych). W grupie tej najistotniejszą kategorię stanowią sprawy dotyczące portfela walutowych kredytów hipotecznych.

Postępowanie grupowe dotyczące UNWW:

W dniu 3 grudnia 2015 r. wpłynął do Banku pozew grupowy. Grupa klientów Banku (454 kredytobiorców będących stronami 275 umów kredytu) jest reprezentowana przez Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Olsztynie. Powodowie żądali zapłaty kwoty 3,5 mln PLN, twierdząc, że postanowienia umów dotyczące UNWW są niedozwolone a tym samym bezskuteczne. W piśmie z 4 kwietnia 2018 r. powód rozszerzył grupę, na skutek czego suma roszczeń wzrosła z 3,5 mln PLN do ponad 5 mln PLN.

Aktualny stan:

1 października 2018 r. reprezentant grupy dokonał korekty łącznej kwoty roszczeń dochodzonych pozwem oraz złożył skorygowany wykaz wszystkich członków grupy obejmujący łącznie 697 osób - 432 umowy kredytowe. Zaktualizowana przez powoda wartość przedmiotu sporu wynosi 7 371 107,94 PLN. Postanowieniem z 1 kwietnia 2020 r. Sąd ustalił skład grupy zgodnie z żądaniem powoda oraz zdecydował o przeprowadzeniu dowodu z zeznań świadków na piśmie. Wyznaczono termin rozprawy na 18 października 2024 r.

Według stanu na dzień 31.12.2023 r. toczyło się również 138 indywidualnych spraw sądowych dotyczących ubezpieczenia niskiego wkładu własnego (sprawy, w których prezentowane jest wyłącznie roszczenie o zwrot prowizji lub opłaty UNWW).

Powództwa Rzecznika Finansowego o zaprzestanie nieuczciwych praktyk rynkowych:

W dniu 13 sierpnia 2020 r. do Banku wpłynął pozew Rzecznika Finansowego. Rzecznik Finansowy w swoim pozwie domaga się nakazania Bankowi oraz ubezpieczycielowi (TU Europa), aby zaprzestali stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych polegających na:

- prezentowaniu oferowanego ubezpieczenia spłaty pożyczki jako chroniącego interesy ubezpieczonych, w sytuacji gdy konstrukcja ubezpieczenia wskazuje, że chroni ono interesy Banku;
- stosowaniu klauzul, które wiążą wartość świadczenia ubezpieczeniowego z kwotą zadłużenia kredytobiorcy;
- stosowaniu klauzul ustalających wysokość składki ubezpieczeniowej bez uprzedniej oceny ryzyka (underwriting);
- stosowaniu klauzul wyłączających odpowiedzialność ubezpieczyciela za wypadki ubezpieczeniowe wynikające z wcześniejszych przyczyn.

Rzecznik wnosi również o zobowiązanie Banku do publikacji na stronie internetowej Banku informacji o stosowaniu nieuczciwych praktyk rynkowych.

Pozew nie obejmuje żądania zapłaty przez Bank oznaczonych kwot. Niemniej uznanie praktyki za niedozwoloną może być przyczyną kreowania w przyszłości roszczeń przez klientów indywidualnych. Sprawa jest na etapie rozpoznawania przed sądem I instancji.

Sprawy sądowe dotyczące art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim

Do dnia 31 grudnia 2023 r. Bank otrzymał 419 pozwów, w których powodowie (zarówno klienci, jak i firmy kupujące roszczenia), zarzucając naruszenie obowiązków informacyjnych przewidzianych w art. 30 ustawy o kredycie konsumenckim, domagają się zwrotu odsetek i innych kosztów poniesionych w związku z zaciągnięciem kredytu (sankcja kredytu darmowego w rozumieniu art. 45).

Według stanu na dzień 31.12.2023 r. zakończonych zostało prawomocnie 16 spraw, we wszystkich tych sprawach Bank wygrał spór. Bank ocenia, iż rokowania odnośnie szans procesowych na wygranie pozostałych sporów są pozytywne i w związku z tym nie utworzył rezerw z tego tytułu.

Sprawy sądowe dotyczące kredytów hipotecznych w PLN

Do dnia 31 grudnia 2023 r. Bank odnotował wpływ 63 pozwów kredytobiorców kredytów hipotecznych w PLN o zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu umowy kredytu. Wydano 1 prawomocny wyrok oddalający powództwo kredytobiorców. Zarzuty kredytobiorców koncentrują się wokół wskaźnika WIBOR jako niezrozumiałego, niemożliwego do zweryfikowania elementu mającego wpływ na zobowiązanie konsumenta, jak również kwestii niewystarczającego zakresu informacji o skutkach zmiennego oprocentowania przekazywanych konsumentowi przez bank przed zawarciem umowy.

W oparciu o informacje powszechnie dostępne można założyć, że nastąpi wzrost liczby pozwów dotyczących kredytów hipotecznych w PLN. Zjawisko to dotyczy cały sektor usług bankowych. Prawdopodobne jest tworzenie się w obszarze kancelarii prawnych „nowego modelu biznesowego”, który polega na kwestionowaniu umów hipotecznych, zawierających klauzulę zmiennego oprocentowania opartego o wskaźnik referencyjny WIBOR.

W dniu 29.06.2023 r. Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) poinformowała o przeprowadzeniu przez nią oceny zdolności wskaźnika referencyjnego stopy procentowej WIBOR do pomiaru rynku oraz realiów gospodarczych. KNF stwierdził, że wskaźnik referencyjny stopy procentowej WIBOR posiada zdolność do pomiaru rynku oraz realiów gospodarczych, do których pomiaru został on powołany. Zgodnie z oceną Komisji, wskaźnik WIBOR we właściwy sposób reaguje na zmianę uwarunkowań płynnościowych, zmiany stóp banku centralnego oraz realiów gospodarczych (https://www.knf.gov.pl/komunikacja/komunikaty?articleId=82924&p_id=18).

W dniu 26 lipca 2023 r. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF) przedstawił stanowisko dotyczące zagadnień prawnych i ekonomicznych związanych z umowami o kredyt hipoteczny w walucie polskiej, w których stosowany jest wskaźnik referencyjny stopy procentowej WIBOR. Stanowisko to może zostać wykorzystane w postępowaniach sądowych i wówczas można traktować je jako opinię ‘amicus curiae’. UKNF stwierdził, że wskaźnik referencyjny WIBOR spełnia wszystkie wymogi przepisane prawem. W ocenie UKNF nie ma żadnych podstaw do podważania wiarygodności i legalności WIBOR, w szczególności w kontekście zastosowania tego wskaźnika w umowach o kredyt hipoteczny w walucie polskiej (Stanowisko_UKNF_dot_zagadnien_prawnych_i_ekonomicznych_zw_ze_wskaznikiem_referencyjnym_WIBOR_83233.pdf).

Postępowanie administracyjne Komisji Nadzoru Finansowego w przedmiocie nałożenia kary

W dniu 22 grudnia 2023 r. Komisja Nadzoru Finansowego wszczęła przeciwko Bank Millennium S.A. postępowanie administracyjne w przedmiocie nałożenia kary na podstawie art. 176i ust. 1 pkt 4 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi. Na obecnym etapie postępowania nie jest możliwe oszacowanie wymiaru potencjalnej kary.

Ryzyko prawne walutowych kredytów hipotecznych

Ryzyko prawne walutowych kredytów hipotecznych zostało opisane w **Rozdziale 12**. “Ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych”.

11.2. POZYCJE POZABILANSOWE

<i>w tysiącach zł</i>	31.12.2023	31.12.2022
Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	17 283 356	16 365 564
Zobowiązania udzielone:	14 264 568	14 030 294
finansowe	12 550 588	11 610 683
gwarancyjne	1 713 980	2 419 611
Zobowiązania otrzymane:	3 018 788	2 335 270
finansowe	0	6 884
gwarancyjne	3 018 788	2 328 386

Na udzielone zobowiązania warunkowe ujęte w powyższej tabeli składają się zobowiązania do udzielenia kredytów (takie jak: niewykorzystane limity na kartach kredytowych, niewykorzystane limity zadłużenia w rachunku bieżącym, niewykorzystane transze kredytów inwestycyjnych) oraz wystawione gwarancje i akredytywy (stanowiące zabezpieczenie wywiązania się klientów Banku z zobowiązań wobec podmiotów trzecich). Wartość zobowiązań gwarancyjnych prezentowanych powyżej przedstawia maksymalną wartość możliwej do poniesienia przez Bank straty w przypadku gdyby klienci nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Bank tworzy rezerwy na obarczone ryzykiem utraty wartości nieodwołalne zobowiązania warunkowe ujmowane w pozycji „rezerwy” w pasywach bilansu. Wartość rezerwy wyznacza się jako różnicę pomiędzy oszacowaną kwotą wykorzystanego zaangażowania warunkowego, a wartością bieżącą spodziewanych przyszłych przepływów pieniężnych z tej ekspozycji kredytowej. W związku z tym, Bank uznaje, że wartości ujęte w powyższej tabeli są jednocześnie zbliżone do wartości godziwej prezentowanych zobowiązań warunkowych.

Struktura podmiotowa wszystkich udzielonych zobowiązań gwarancyjnych netto, wykazanych w pozycjach pozabilansowych:

Klient - sektor, w tys. PLN	31.12.2023	31.12.2022
sektor finansowy	164 734	465 503
sektor niefinansowy (firmy)	1 541 946	1 949 877
sektor budżetowy	7 300	4 238
Razem	1 713 980	2 419 618

Bank jako podmiot dominujący wg stanu na 31.12.2023 r. udzielił spółkom zależnym linii na gwarancje o łącznej wartości 36,4 mln PLN. Poza tym Bank udzielał gwarancji i poręczeń zewnętrznym podmiotom na zlecenie spółek Grupy Kapitałowej. Łączną wartość zobowiązań gwarancyjnych z powyższych tytułów przedstawia tabela:

Podmiot zależny, w tys. PLN	31.12.2023	31.12.2022
Millennium Leasing Sp. z o.o.	20 000	354 495
Millennium Service Sp. z o.o.	12 732	12 722
Millennium Goodie Sp. z o.o.	5 000	5 000
Razem	37 732	372 217

Gwarancje i poręczenia udzielone Klientom

Zobowiązania udzielone - gwarancyjne, w tys. PLN	31.12.2023	31.12.2022
Czynne gwarancje i poręczenia	1 074 850	1 472 187
Linie na gwarancje i poręczenia	642 747	954 066
Razem	1 717 597	2 426 252
Rezerwy utworzone	(3 617)	(6 634)
Zobowiązania udzielone - gwarancyjne po uwzględnieniu rezerw	1 713 980	2 419 618

Struktura zobowiązań udzielonych z tytułu czynnych gwarancji i poręczeń wg poszczególnych kryteriów (w tys. zł.):

Według walut	31.12.2023	31.12.2022
PLN	716 929	857 171
Waluty obce	357 921	615 016
Razem	1 074 850	1 472 187

Według rodzaju zobowiązania	31.12.2023		31.12.2022	
	Ilość sztuk	Wartość	Ilość sztuk	Wartość
Gwarancja	3 299	1 058 547	3 417	1 456 797
Poręczenie	0	0	0	0
Regwarancja	65	16 303	58	15 391
Razem	3 364	1 074 850	3 475	1 472 187

Według przedmiotu zobowiązania	31.12.2023			31.12.2022		
	Ilość sztuk	Wartość	Udział % wartości	Ilość sztuk	Wartość	Udział % wartości
dobrego wykonania kontraktu	2 760	573 259	53,34%	2 780	555 850	37,76%
terminowej zapłaty za towar lub usługę	249	295 486	27,49%	287	339 003	23,03%
przetargowa	78	14 290	1,33%	85	13 441	0,91%
zapłaty czynszu	159	81 397	7,58%	185	83 118	5,65%
zwrotu zaliczki	42	42 591	3,96%	52	48 423	3,29%
celna	29	19 481	1,81%	36	53 251	3,62%
spląty kredytu bankowego lub pożyczki	16	7 589	0,70%	17	343 501	23,32%
inne	31	40 757	3,79%	33	35 600	2,42%
RAZEM	3 364	1 074 850	100,00%	3 475	1 472 187	100,00%

12. Ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych

12.1. SPRAWY SĄDOWE I AKTUALNY STAN REZERW NA RYZYKO PRAWNE

Na dzień 31 grudnia 2023 r. Bank miał 20 914 umów kredytowych i dodatkowo 1 780 umów kredytowych z byłego Euro Banku będących przedmiotem prowadzonych obecnie indywidualnych sporów sądowych (z wyłączeniem roszczeń wniesionych przez Bank przeciw klientom, tzw. spraw windykacyjnych), dotyczących klauzul indeksacyjnych w walutowych kredytach hipotecznych (64% umów kredytowych przed sądem pierwszej instancji oraz 36% umów kredytowych przed sądem drugiej instancji) z całkowitą wartością roszczeń wniesionych przez powodów wynoszącą 4 130,6 mln PLN oraz 281,5 mln CHF (portfel Banku Millennium: 3 780,2 mln PLN i 272,6 mln CHF oraz portfel byłego Euro Banku: 350,4 mln PLN i 8,8 mln CHF). Spośród 20 914 umów kredytowych w indywidualnych trwających obecnie sprawach 240 jest również przedmiotem sporu zbiorowego. Z ogólnej liczby indywidualnych postępowań przeciwko Bankowi około 2 260, czyli 11%, zostało wniesionych przez kredytobiorców, którzy już w sposób naturalny lub przedterminowy całkowicie spłacili kredyt lub posiadali kredyt przeliczony na złote w momencie wniesienia i nie posiadali ugody, a kolejne około 730 spraw dotyczy kredytów, które zostały w pełni spłacone od tego czasu (postępowania sądowe są długotrwałe).

Roszczenia zgłaszane przez klientów w postępowaniach indywidualnych dotyczą przede wszystkim stwierdzenia nieważności umowy i zwrotu zapłaconych rat kapitałowo-odsetkowych jako nienależnego świadczenia z uwagi na abuzywny charakter klauzul indeksacyjnych, lub też utrzymania umowy w PLN z oprocentowaniem indeksowanym do CHF Libor.

Bank jest poza tym stroną pozwu zbiorowego, którego przedmiotem jest ustalenie odpowiedzialności Banku z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w związku z zawartymi walutowymi kredytami hipotecznymi. Nie jest to spór o zapłatę. Orzeczenie w tym postępowaniu nie przyzna bezpośrednio członkom grupy żadnych kwot. Liczba umów kredytowych objęta tym postępowaniem wynosi 3 273. Spośród 3 273 umów kredytowych objętych postępowaniem zbiorowym 240 jest również przedmiotem indywidualnych trwających obecnie spraw sądowych, zawarto 858 ugód oraz zapadło 7 wyroków prawomocnych (unieważnienie umowy kredytowej). W dniu 24 maja 2022 r. sąd wydał wyrok co do istoty sprawy oddalający powództwo w całości. W dniu 13 grudnia 2022 r. powód złożył apelację od wyroku z dnia 24 maja 2022 r. W dniu 20 listopada 2023 r. powód wniósł o udzielenie zabezpieczenia roszczeń przeciwko Bankowi. Postanowieniem z dnia 27 grudnia 2023 r. wniosek o udzielenie zabezpieczenia został oddalony.

Natarczywa kampania reklamowa obserwowana w domenie publicznej wpływa na liczbę sporów sądowych. Do końca 2019 r. przeciwko Bankowi złożono 1 985 indywidualnych roszczeń (dodatkowo 236 przeciwko dawnemu Euro Bankowi), w 2020 r. liczba ta wzrosła o 3 005 (265), w 2021 r. wzrosła o 6 159 (423), w 2022 r. wzrosła o 5 755 (408), natomiast w 2023 r. wzrosła o 6 871 (647).

Z danych ZBP (Związek Banków Polskich) zebranych od wszystkich banków posiadających walutowe kredyty hipoteczne wynika, że znaczna większość sporów została prawomocnie rozstrzygnięta niekorzystnie dla banków. Jeśli chodzi o Bank Millennium (włącznie z portfelem byłego Euro Banku), w okresie od roku 2015 do końca 2023 r. ostatecznie rozstrzygnięto 3 341 spraw (3 263 w roszczeniach klientów wobec Banku i 78 w roszczeniach wniesionych przez Bank wobec klientów tj. sprawy windykacyjne) spośród których zawarto 925 ugód, 56 spraw umorzono, 64 zostały rozstrzygnięte korzystnie dla Banku, a 2 296 zakończyło się wyrokiem niekorzystnym dotyczącym zarówno unieważnienia umów kredytowych, jak i konwersji na PLN+LIBOR. Bank składa apelacje od negatywnych orzeczeń sądu I instancji stwierdzających nieważność umowy kredytu. Bank podejmuje również odpowiednie działania prawne celem zabezpieczenia zwrotu kwot udostępnionych na podstawie umów kredytu.

Wartość brutto umów i pożyczek w ramach indywidualnych spraw sądowych i pozwów grupowych wniesionych przeciwko Bankowi (włącznie z portfelem byłego Euro Banku) na dzień 31.12.2023 r. wynosiła 6 264 mln zł (w tym pozostająca do spłaty kwota kapitału umów kredytowych w ramach pozwu zbiorowego wyniosła 763 mln zł).

Gdyby wszystkie umowy kredytowe zawarte przez Bank Millennium, będące obecnie w postępowaniach sądowych indywidualnych i grupowych zostały uznane za nieważne bez żadnego wynagrodzenia za wykorzystanie kapitału, koszt przed opodatkowaniem mógłby wynieść 6 955 mln zł z wyłączeniem potencjalnych kwot związanych z odsetkami. Końcowe straty mogą być niższe lub wyższe w zależności od ostatecznej linii orzecznictwa sądowego w tym zakresie.

W okresie 12 miesięcy 2023 r. Bank utworzył 2 828,1 mln zł rezerw na portfel Banku Millennium oraz 237,3 mln zł na portfel byłego Euro Banku. Wartość bilansowa rezerw dla portfela Banku Millennium na koniec grudnia 2023 r. ukształtowała się na poziomie 7 268,8 mln zł, a dla portfela byłego Euro Banku 603,0 mln zł.

Opracowana przez Bank metodologia liczenia rezerw na ryzyko prawne związane z kredytami indeksowanymi opiera się na następujących głównych parametrach:

- (i) liczbie bieżących spraw (w tym umów w ramach pozwu zbiorowego) i potencjalnych przyszłych spraw sądowych, które pojawiają się w określonym (trzyletnim) horyzoncie czasowym. W zakresie liczby przyszłych spraw sądowych Bank monitoruje zachowanie klientów, śledzi trendy na rynku, komentarze ekspertów, co skutkowało dokonaniem korekty wcześniejszych założeń. W efekcie w metodologii liczenia rezerw na ryzyko prawne w przypadku kredytów aktywnych (kredyty z saldem pozostałym do spłaty na dzień złożenia pozwu) Bank zwiększył szacowany procent klientów objętych metodologią w tej grupie do 83% całkowitej liczby aktualnie aktywnych kredytów w porównaniu do 77% na koniec IIIQ2023 roku. Na podstawie analizy statystycznej, w pełni spłaconym lub przeliczonym na złote kredytem, Bank przypisuje znacznie mniejsze prawdopodobieństwo bycia przedmiotem sprawy sądowej, W szczególności: a) Bank ocenia ryzyko związane z rozliczeniami zawartymi z klientami w przeszłości jako znikome b) z grupy kredytów, które zostały spłacone (w sposób naturalny lub przedterminowy, lub zamienione na kredyt złotowy) i nie były objęte ugodą, Bank zakłada, że około 16% klientów pozwało lub zdecyduje się w przyszłości pozwać Bank;
- (ii) aktualnie oszacowanej kwocie potencjalnej straty Banku w przypadku wydania konkretnego wyroku sądowego;
- (iii) prawdopodobieństwie uzyskania określonego wyroku sądowego obliczanego na podstawie statystyk orzeczeń w sprawach, w których Bank jest stroną oraz uzyskanych opinii prawnych;
- (iv) Bank nie uwzględnia w metodologii naliczania rezerw elementu związanego z potencjalnym roszczeniem o wynagrodzenie dla klienta w związku z dokonywanymi przez niego spłatami;
- (v) szacunkach związanych z polubownymi ugodami z klientami zawieranymi na drodze sądowej lub pozasądowej:
  - a. Bank zakłada 12% prawdopodobieństwo powodzenia zawarcia ugody w ramach negocjacji prowadzonych z klientami w toku postępowania sądowego;
  - b. negocjacje zarówno na drodze sądowej jak i pozasądowej są prowadzone indywidualnie i mogą być w każdej chwili przerwane przez Bank;
  - c. z uwagi na poniesione już w przeszłości duże wysiłki negocjacyjne, maleje prawdopodobieństwo sukcesu w tych negocjacjach w przyszłości a ich koszty mogą wzrosnąć, jednocześnie większość klientów miała już kontakt z Bankiem w sprawie ewentualnego negocjowania konwersji kredytów na złotówki, więc na chwilę obecną Bank przyjmuje konserwatywne podejście przy uwzględnianiu potencjalnego wpływu tego czynnika.

Bank jest otwarty na indywidualne negocjowanie korzystnych warunków przedterminowej spłaty lub przewalutowania kredytów na PLN. W wyniku tych negocjacji liczba aktywnych walutowych kredytów hipotecznych udzielonych przez Bank Millennium zmniejszyła się o 21 428: w 2020 r. o 1 363, w 2021 r. o 8 450, w 2022 r. o 7 943 i w 2023 r. o 3 672. Na koniec 2023 roku Bank posiadał 32 425 aktywnych walutowych kredytów hipotecznych. Koszty poniesione w związku z tymi negocjacjami wyniosły 1 340,1 mln zł: 44,5 mln zł w 2020 r., 364,6 mln zł w 2021 r., 515,2 mln zł w 2022 r. oraz 415,8 mln zł w 2023 r. i są prezentowane głównie w pozycji „Wynik z pozycji wymiany” oraz „Wynik z tytułu modyfikacji” w Rachunku zysków i strat (wartości kosztów obciążających poszczególne pozycje Rachunku zysków i strat z tytułu zawieranych uгод zaprezentowano w **nocie (14) w Rozdziale 13. Noty do Sprawozdania Finansowego.**

Ryzyko prawne portfela byłego Euro Banku jest w pełni pokryte Umową w przedmiocie Zwolnienia z Odpowiedzialności i Gwarancji Dotyczącą Portfela CHF, zawartą z Société Générale S.A.

Bank przeanalizował wrażliwość metodologii obliczania rezerw, w przypadku której zmiana parametrów wpłynęłaby na wartość szacowanej straty związanej z ryzykiem prawnym sporu:

Parametr	Scenariusz	Wpływ na stratę
Zmiana w liczbie przyjmowanych w założeniach spraw sądowych	Dodatkowo do przyjętych w powyższych założeniach liczbach, 1 000 nowych klientów składa pozew sądowy przeciwko Bankowi	167 mln zł
Zmiana prawdopodobieństwa wygrania sprawy	Zmiana prawdopodobieństwa wygrania sprawy przez Bank o 1 p.p.	75 mln zł
Zmiana prawdopodobieństwa sukcesu negocjacyjnego z klientem będącym w sporze sądowym	Zmiana prawdopodobieństwa o 1 p.p.	18 mln zł

W dniu 8 grudnia 2020 roku p. Jacek Jastrzębski, przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego (KNF), zaproponował wprowadzenie rozwiązania „sektorowego” w kwestii ryzyka związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi dla całego sektora. Rozwiązanie polegałoby na oferowaniu przez banki swoim klientom możliwości dobrowolnego przystępowania do porozumień, na podstawie których klient zawierałby z bankiem ugodę, tak jakby jego kredyt od samego początku był kredytem złotowym oprocentowanym za pomocą odpowiedniej stopy WIBOR powiększonej o marżę historycznie stosowaną do takiego kredytu. Decyzja o powszechnym wdrożeniu tego rozwiązania mogłaby wiązać się z koniecznością utworzenia z góry rezerw na straty wynikające z przewalutowania kredytów hipotecznych w CHF. Bank w praktyce wykorzystuje elementy propozycji powyższego rozwiązania systemowego przy wielu indywidualnych negocjacjach z kredytobiorcami walutowych kredytów hipotecznych, w tym również w toku postępowań sądowych.

Ze względu na orzecznictwo TSUE, które wyklucza dochodzenie przez banki roszczeń wykraczających poza zwrot udostępnionego kapitału, możliwość wdrożenia rozwiązania KNF jest niska.

Należy również nadmienić, że na 31.12.2023 Bank musiał utrzymywać dodatkowe fundusze własne na pokrycie dodatkowych wymogów kapitałowych w związku z ryzykiem portfela walutowych kredytów hipotecznych (bufor walutowy Filaru II) w wysokości 1,47 p.p. (1,46 p.p. na poziomie Grupy), z których część została alokowana na ryzyko operacyjne/prawne.

Biorąc pod uwagę ostatnią niekorzystną ewolucję w orzecznictwie w zakresie walutowych kredytów hipotecznych, Bank będzie musiał regularnie dokonywać oceny i być może konieczne będzie dalsze zwiększanie salda rezerw dedykowanych na spory sądowe, w przypadku kontynuacji tego trendu. Można racjonalnie założyć, że kwestie prawne odnoszące się do walutowych kredytów hipotecznych będą dalej badane przez sądy krajowe w ramach rozpatrywanych sporów, co mogłoby doprowadzić do pojawienia się dalszych interpretacji, które byłyby istotne dla oceny ryzyka związanych z przedmiotowymi postępowaniami. Okoliczność ta wskazuje na potrzebę stałej analizy tych spraw.

Istotne dla oceny ryzyka rozstrzygnięcia TSUE i Sądu Najwyższego

Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

3 października 2019 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ('TSUE') wydał wyrok w sprawie C-260/18 w związku z pytaniami prejudycjalnymi złożonymi przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie przeciwko Raiffeisen Bank International AG. Wyrok TSUE w zakresie dokonanej w nim interpretacji prawa Unii Europejskiej jest wiążący dla sądów krajowych. Orzeczenie to interpretowało art. 6 dyrektywy 93/13. W świetle przedmiotowego orzeczenia wspomniany przepis musi być interpretowany w taki sposób, że (i) sąd krajowy może unieważnić umowę kredytową, jeśli usunięcie nieuczciwych warunków wykrytych w tej umowie zmieniałoby charakter głównego przedmiotu umowy; (ii) skutki dla sytuacji klienta wynikające z unieważnienia umowy należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub dających się przewidzieć w czasie, kiedy powstał spór, a co do tego, czy konsument chce utrzymać umowę, decyduje jego wola; (iii) artykuł 6 dyrektywy wyklucza wypełnianie luk w umowie spowodowanych usunięciem nieuczciwych warunków umowy wyłącznie na podstawie krajowego ustawodawstwa o charakterze ogólnym lub przyjętych zwyczajów; (iv) artykuł 6 dyrektywy wyklucza utrzymanie nieuczciwych warunków umowy, jeśli konsument nie zgodził się na utrzymanie takich warunków. Można zauważyć, że TSUE poddał w wątpliwość możliwość dalszej realizacji umowy kredytowej w PLN przy utrzymaniu obliczania odsetek zgodnie z LIBOR.

Wyrok TSUE dotyczy jedynie sytuacji, w której sąd krajowy uznał wcześniej, że warunek umowny ma charakter abuzywny. Wyłączną prerogatywą sądów krajowych jest ocena, w trakcie postępowania sądowego, czy dany warunek umowny może być uważany za abuzywny w danych okolicznościach sprawy.

29 kwietnia 2021 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ('TSUE') wydał wyrok w sprawie C-19/20 w związku z pytaniami prejudycjalnymi złożonymi przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie przeciwko ex- BPH S.A. TSUE stwierdził że:

- (i) sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez te strony w drodze umowy. Takie stwierdzenie pociąga za sobą przywrócenie sytuacji, w jakiej znajdowałby się konsument w braku warunku, którego nieuczciwy charakter zostałby stwierdzony, chyba że konsument poprzez zmianę nieuczciwego warunku zrezygnował z takiego przywrócenia w drodze wolnej i świadomej zgody. Jednakże z dyrektywy Rady 93/13 nie wynika, że stwierdzenie nieuczciwego charakteru pierwotnego warunku umownego miałoby co do zasady skutek w postaci unieważnienia umowy, jeśli zmiana tego warunku pozwala na przywrócenie równowagi między obowiązkami i prawami tych stron wynikającymi z umowy i na usunięcie wady obciążającej ten warunek;
- (ii) sąd krajowy może usunąć jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy zniechęcający cel dyrektywy Rady 93/13 jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Jednocześnie, przepisy dyrektywy stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty;
- (iii) skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymywania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów;
- (iv) sąd krajowy, który stwierdza nieuczciwy charakter warunku umowy zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem, obowiązany jest poinformować konsumenta, w ramach krajowych norm proceduralnych i w następstwie kontradyktoryjnej debaty, o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągnąć za sobą stwierdzenie nieważności takiej umowy, niezależnie od tego, czy konsument jest reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika.

W dniu 18 listopada 2021 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) wydał wyrok w sprawie C-212/20 w związku pytaniami złożonymi przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Woli w Warszawie w sprawie przeciwko Raiffeisen Bank International AG. TSUE stwierdził, że:

- (i) treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę;
- (ii) sąd krajowy, który stwierdził nieuczciwy charakter warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nie może dokonać wykładni tego warunku w celu złagodzenia jego nieuczciwego charakteru, nawet jeśli taka wykładnia odpowiadałaby wspólnej woli stron.

W dniu 10 czerwca 2021 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) wydał postanowienie w sprawie C-198/20 w związku pytaniami złożonymi przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Woli w Warszawie w sprawie przeciwko Santander Bank Polska SA. TSUE stwierdził, że ochrona przewidziana w dyrektywie Rady 93/13/EWG przysługuje każdemu konsumentowi, a nie tylko temu, którego można uznać za „właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta”.

W dniu 8 września 2022 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) wydał wyrok w sprawach połączonych C-80/21, C-81/21, C-82/21 w związku pytaniami złożonymi przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie w sprawach przeciwko Deutsche Bank SA oraz mBank SA. TSUE stwierdził, że:

- (i) sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter części warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, które nadają mu nieuczciwy charakter, jeżeli takie usunięcie nie spowodowałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego;
- (ii) sąd krajowy nie może, po stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku znajdującego się w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, która to nieważność nie pociąga za sobą nieważności tej umowy w całości, zastąpić ten warunek przepisem dyspozytywnym prawa krajowego;
- (iii) sąd krajowy nie może, po stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku znajdującego się w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, który pociąga za sobą nieważność tej umowy w całości, zastąpić warunek umowny, którego nieważność została stwierdzona, albo wykładnią oświadczenia woli stron w celu uniknięcia unieważnienia tej umowy, albo przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, nawet jeśli konsument został poinformowany o skutkach nieważności tejże umowy i zaakceptował je;
- (iv) dziesięcioletni termin przedawnienia roszczenia konsumenta, mającego na celu uzyskanie zwrotu kwot nienależnie wypłaconych przedsiębiorcy w wykonaniu nieuczciwego warunku umowy kredytu, nie rozpoczyna biegu w dniu każdego świadczenia wykonanego przez konsumenta, jeśli konsument nie był w stanie w tym dniu samodzielnie dokonać oceny nieuczciwego charakteru warunku umownego lub nie powziął wiedzy o nieuczciwym charakterze tego warunku i bez uwzględnienia okoliczności, że umowa przewidywała okres spłaty - w niniejszym przypadku trzydziestoletni - znacznie przekraczający dziesięcioletni ustawowy termin przedawnienia.

W dniu 16 marca 2023 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w sprawie zarejestrowanej pod sygnaturą C-6/22 na skutek pytań prejudycjalnych skierowanych przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Woli w sprawie przeciwko byłemu Getin Noble Bankowi S.A. W wyroku TSUE orzekł, że:

- (i) w wypadku unieważnienia umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą ze względu na nieuczciwy charakter jednego z jej warunków do państw członkowskich należy uregulowanie, w drodze ich prawa krajowego, skutków tego unieważnienia, z poszanowaniem ochrony przyznanej konsumentowi przez Dyrektywę, w szczególności poprzez zagwarantowanie przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej, w jakiej konsument ten znajdowałby się w braku takiego nieuczciwego warunku;
- (ii) sąd krajowy nie może:
  - a. badać z urzędu, z pominięciem zakresu uprawnień przyznanych mu w tym względzie przez prawo krajowe, sytuację majątkową konsumenta, który zażądał unieważnienia umowy wiążącej go z przedsiębiorcą ze względu na istnienie nieuczciwego warunku, bez którego umowa nie może nadal być prawnie wiążąca, nawet jeśli owo unieważnienie może narazić konsumenta na szczególnie szkodliwe konsekwencje;
  - b. odmówić stwierdzenia unieważnienia umowy, w sytuacji gdy konsument wyraźnie o to się zwrócił i został poinformowany w sposób obiektywny i wyczerpujący o konsekwencjach prawnych i szczególnie szkodliwych dla niego skutkach gospodarczych;
- (iii) sąd krajowy nie może po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem zarządzić lukom wynikającym z usunięcia nieuczciwego warunku zawartego w tej umowie poprzez zastosowanie przepisu prawa krajowego niemającego charakteru przepisu dyspozytywnego. Jednakże do sądu krajowego należy podjęcie, przy uwzględnieniu całości prawa krajowego, wszelkich środków niezbędnych dla ochrony konsumenta przed szczególnie szkodliwymi konsekwencjami, jakie mogłoby dla niego mieć unieważnienie umowy.

W dniu 8 czerwca 2023 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w sprawie zarejestrowanej pod sygnaturą C-570/21 na skutek pytań prejudycjalnych skierowanych przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Woli w sprawie przeciwko byłemu Getin Noble Bankowi S.A. W wyroku TSUE orzekł, że:

- (i) w pojęciu „konsumenta” w rozumieniu Dyrektywy 93/13 mieści się osoba, która zawarła umowę kredytu do użytku częściowo związanego z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, a w części niezwiązanego z tą działalnością, wspólnie z innym kredytobiorcą, który nie działał w ramach swojej działalności gospodarczej lub zawodowej, jeżeli cel działalności gospodarczej lub zawodowej jest tak ograniczony, że nie jest on dominujący w ogólnym kontekście tej umowy;
- (ii) w celu ustalenia, czy dana osoba jest objęta zakresem pojęcia „konsumenta” w rozumieniu Dyrektywy 93/13, a w szczególności, czy gospodarczy cel umowy kredytu zawartej przez tę osobę jest tak ograniczony, że nie jest on dominujący w ogólnym kontekście tej umowy, sąd odsyłający jest zobowiązany uwzględnić wszystkie istotne okoliczności towarzyszące tej umowie, zarówno ilościowe, jak i jakościowe, takie jak w szczególności podział wykorzystania pożyczonego kapitału na działalność zawodową i pozazawodową, a w przypadku większej liczby kredytobiorców okoliczność, że tylko jeden z nich realizuje cel gospodarczy lub że kredytodawca uzależnił udzielenie kredytu przeznaczonego na cele konsumenckie od częściowego przeznaczenia pożyczonej kwoty na spłatę długów związanych z działalnością gospodarczą lub zawodową.

Dnia 15 czerwca 2023 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w sprawie C-287/22 na skutek pytania prejudycjalnego skierowanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie przeciwko bytemu Getin Noble Bankowi S.A. W wyroku TSUE orzekł, że przepisy Dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może oddalić złożonego przez konsumenta wniosku o zastosowanie środków tymczasowych mających na celu zawieszenie, w oczekiwaniu na ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie unieważnienia zawartej przez tego konsumenta umowy kredytu ze względu na to, że owa umowa kredytu zawiera nieuczciwe warunki, spłaty rat miesięcznych należnych na podstawie wspomnianej umowy kredytu, w sytuacji gdy zastosowanie takich środków tymczasowych jest konieczne dla zapewnienia pełnej skuteczności tego orzeczenia.

W dniu 15 czerwca 2023 r. TSUE wydał wyrok w sprawie zarejestrowanej pod sygn. C-520/21, w następstwie pytań prejudycjalnych zadanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie przeciwko Bankowi Millennium, w którym wskazał, że Dyrektywa 93/13 nie reguluje wyraźnie skutków nieważności umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem po usunięciu zawartych w niej nieuczciwych warunków. Jednocześnie stwierdził, że:

- (i) przepisy Dyrektywy 93/13 nie stoją na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą konsument ma prawo żądać od instytucji kredytowej rekompensaty wykraczającej poza zwrot miesięcznych rat i kosztów zapłaconych z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty, pod warunkiem poszanowania celów dyrektywy 93/13 i zasady proporcjonalności;
- (ii) przepisy Dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

W dniu 21 września 2023 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w sprawie zarejestrowanej pod sygnaturą C-139/22 zadanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie przeciwko mBankowi. Trybunał orzekł, że:

- (i) przepisy Dyrektywy Rady 93/13 nie stoją na przeszkodzie temu, by warunek umowny, który nie był indywidualnie negocjowany, został uznany przez właściwe organy krajowe za nieuczciwy z tego tylko powodu, że jego treść jest równoznaczna z treścią postanowienia wzorca umowy wpisanego do krajowego rejestru klauzul niedozwolonych;
- (ii) przepisy Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że postanowienie umowy, które ze względu na warunki wykonania niektórych przewidzianych w nim zobowiązań danego konsumenta należy uznać za nieuczciwe, nie może utracić takiego charakteru z powodu innego postanowienia tej umowy, które przewiduje możliwość wykonania przez tego konsumenta tych zobowiązań na innych warunkach;
- (iii) przepisy Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że przedsiębiorca ma obowiązek poinformowania zainteresowanego konsumenta o istotnych cechach zawartej z nim umowy oraz o ryzyku związanym z tą umową, i to nawet wówczas, gdy ów konsument jest jego pracownikiem i posiada odpowiednią wiedzę w dziedzinie wspomnianej umowy.

W dniu 7 grudnia 2023 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w sprawie zarejestrowanej pod sygn. akt C-140/22 zadanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie przeciwko mBankowi. Trybunał orzekł, że przepisy Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w kontekście uznania nieważności w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową ze względu na to, iż umowa ta zawiera nieuczciwy warunek, bez którego nie może ona dalej obowiązywać:

- (i) stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw, które konsument wywodzi z tej dyrektywy, jest uzależnione od złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy z jednej strony faktu, że nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, a z drugiej - konsekwencji tego uznania nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną;
- (ii) stoją na przeszkodzie temu, aby rekompensata żądana przez danego konsumenta z tytułu zwrotu kwot, które zapłacił on w wykonaniu rozpatrywanej umowy, została pomniejszona o równowartość odsetek, które ta instytucja bankowa otrzymałaby, gdyby umowa ta pozostała w mocy.

Postanowieniem z dnia 11 grudnia 2023 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej zakończył sprawę zarejestrowaną pod sygnaturą C-756/22 zainicjowaną przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie z powództwa Banku Millennium i orzekł, że przepisy Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w kontekście uznania umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową za nieważną w całości ze względu na to, że umowa ta zawiera nieuczciwe warunki, bez których nie może ona dalej obowiązywać, stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa państwa członkowskiego, zgodnie z którą instytucja ta ma prawo żądać od tego konsumenta zwrotu kwot innych niż kapitał wpłacony na poczet wykonania tej umowy oraz ustawowe odsetki za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty.

W dniu 14 grudnia 2023 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w sprawie zarejestrowanej pod sygnaturą C-28/22 skierowaną przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie przeciwko bytemu Getin Noble Bankowi. Trybunał orzekł, że:

- (i) przepisy Dyrektywy Rady 93/13 w związku z zasadą skuteczności należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą w następstwie uznania za nieważną umowy kredytu hipotecznego zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem z uwagi na zawarte w tej umowie nieuczciwe warunki termin przedawnienia roszczeń tego przedsiębiorcy wynikających z nieważności rzeczonyj umowy rozpoczyna bieg dopiero od dnia, w którym staje się ona trwale bezskuteczna, podczas gdy termin przedawnienia roszczeń tego konsumenta wynikających z nieważności tej umowy rozpoczyna bieg w chwili, w której dowiedział się on lub powinien dowiedzieć się o nieuczciwym charakterze warunku powodującego tę nieważność;
- (ii) przepisy Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą na przedsiębiorcy, który zawarł umowę kredytu hipotecznego z konsumentem, nie spoczywa obowiązek sprawdzenia, czy konsument ten ma wiedzę o skutkach usunięcia nieuczciwych warunków zawartych w tej umowie lub o niemożności zachowania mocy wiążącej owej umowy w przypadku usunięcia tych warunków;
- (iii) przepisy Dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą, w sytuacji gdy umowa kredytu hipotecznego zawarta przez przedsiębiorcę z konsumentem nie może już pozostać wiążąca po usunięciu nieuczciwych warunków zawartych w tej umowie, przedsiębiorca ten może powołać się na prawo zatrzymania umożliwiające mu uzależnienie zwrotu świadczeń otrzymanych od tego konsumenta od przedstawienia przez niego oferty zwrotu świadczeń, które sam otrzymał od tego przedsiębiorcy, lub gwarancji zwrotu tych ostatnich świadczeń, jeżeli wykonanie przez tego samego przedsiębiorcę tego prawa zatrzymania powoduje utratę przez rzeczony konsumenta prawa do uzyskania odsetek za opóźnienie od momentu upływu terminu nałożonego na danego przedsiębiorcę do wykonania zobowiązania umownego po tym, jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu świadczeń zapłaconych jemu w wykonaniu tej umowy.

Postanowieniem z 15 stycznia 2024 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej zakończył sprawę zarejestrowaną pod sygn. akt C-488/23 na skutek pytania Sądu Okręgowego w Warszawie, wskazując, że prawo instytucji finansowej do żądania waloryzacji udostępnionego kapitału po stwierdzeniu nieważności umowy kredytu zostało wykluczone w wyroku z 15 czerwca 2023 r. wydanym w sprawie C-520/21.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej 18 stycznia 2024 r. wydał wyrok w sprawie C-531/22 na skutek pytań prejudycjalnych zadanych przez Sąd Rejonowy Warszawa-Śródmieście w sprawie byłego Getin Noble Banku. Trybunał stwierdził, że:

- (i) przepisy Dyrektywy Rady 93/13 stoją na przeszkodzie przepisom krajowym przewidującym, iż sąd krajowy nie może zbadać z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków zawartych w umowie i wyciągnąć z tego konsekwencji, w sytuacji gdy sprawuje on nadzór nad postępowaniem egzekucyjnym prowadzonym na podstawie prawomocnego orzeczenia w sprawie wydania nakazu zapłaty, któremu przysługuje powaga rzeczy osądzonej:
  - a. jeśli przepisy te nie przewidują takiego badania na etapie wydawania nakazu zapłaty, lub
  - b. jeśli takie badanie jest przewidziane wyłącznie na etapie sprzeciwu od danego nakazu zapłaty, o ile istnieje znaczne ryzyko, że dany konsument nie wniesie wymaganego sprzeciwu albo ze względu na to, że określony w tym celu termin jest bardzo krótki, albo z uwagi na koszty postępowania przed sądem w stosunku do kwoty kwestionowanego długu, albo też ze względu na to, że przepisy krajowe nie przewidują obowiązku dostarczenia temu konsumentowi wszelkich informacji niezbędnych do ustalenia przez niego zakresu swoich praw;
- (ii) przepisy Dyrektywy 93/13 nie stoją na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym wpis warunku umowy do krajowego rejestru klauzul niedozwolonych powoduje uznanie tego warunku za nieuczciwy w każdym postępowaniu z udziałem konsumenta, w tym także wobec przedsiębiorcy innego niż ten, przeciwko któremu toczyło się postępowanie o wpis rzeczonych warunków do tego rejestru krajowego, i gdy ów warunek nie ma takiego samego brzmienia jak warunek wpisany do wspomnianego rejestru, ale posiada taki sam sens i wywołuje jednakowe skutki wobec danego konsumenta.

Orzecznictwo Polskiego Sądu Najwyższego

7 maja 2021 Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów Sądu Najwyższego wydał uchwałę której nadał moc zasady prawnej zgodnie z którą:

- (i) niedozwolone postanowienie umowne (art. 385(1) § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną;
- (ii) jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.

W dniu 28 kwietnia 2022 r. Sąd Najwyższy wydał uchwałę (III CZP 40/22), w której wskazał, że w sporach z konsumentem przepis art. 358(1) k.c. stanowi przepis szczególny wobec art. 353(1) k.c., co oznacza, że w przypadku, gdy zachodzą przesłanki zastosowania obu przepisów, sąd powinien zastosować przepis szczególny i orzec trwałą bezskuteczność postanowienia umownego, a nie jego nieważność. Przedmiotowe orzeczenie Sądu Najwyższego należy postrzegać jako istotnie ograniczające ryzyko przedawnienia roszczeń banku o zwrot kapitału.

Skutkiem uchwały SN z 7 maja 2021 r. jest stwierdzenie, że bankowi przysługuje zwrot świadczenia pieniężnego spełnionego przez bank w wykonaniu trwale bezskutecznej umowy. Biorąc pod uwagę niepewność co do momentu rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia roszczeń banku, Bank w celu ochrony swoich interesów kieruje przeciwko kredytobiorcom pozostającym w sporze sądowym z bankiem pozwy o zapłatę. Żądanie pozwu obejmuje roszczenie o zwrot kapitału udostępnionego kredytobiorcy na podstawie umowy. Do dnia 31 grudnia 2023 r. Bank skierował przeciwko kredytobiorcom około 8,1 tysięcy pozwów.

Ze względu na orzecznictwo TSUE, które dokonało interpretacji przyczyn i skutków nieważności umów hipotecznych kredytów walutowych obszar wykładni przepisów przez sądy polskie w tym zakresie wydaje się być ograniczony. Dalsza praktyka orzecznicza sądów polskich odgrywać będzie jednak istotną rolę w wypełnieniu treścią wskazań Trybunału a ponadto praktyka ta będzie miała istotne znaczenie co do zagadnień, które zważywszy na zakres kompetencji TSUE podlegają orzecznictwu krajowemu.

12.2. ZDARZENIA, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPLYW NA RYZYKO PRAWNE Z TYTUŁU WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH I ZWIĄZANE Z NIM REZERWY

Obszarem, który może podlegać dalszej analizie w orzecznictwie sądów polskich pozostają zagadnienia związane z okresem przedawnienia roszczeń restytucyjnych Banku oraz klienta będących następstwem upadku umowy kredytowej. Interpretacje prawne w tych sprawach mogą mieć szczególnie doniosłe znaczenie dla roszczeń banku co do początku biegu terminu przedawnienia jego roszczeń eliminując lub potwierdzając ryzyko uznania jego roszczeń za przedawnione w danej sprawie.

Dodatkowo istotnym zagadnieniem prawnym może być zakres uprawnień konsumenta oraz Banku w zakresie praw do odsetek ustawowych za opóźnienie od roszczeń restytucyjnych.

Obszarem dotychczas nierozstrzygniętym w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego jest również kwestia dopuszczalności roszczeń kredytobiorców w przypadku nieważności umowy kredytu o zapłatę kwot wykraczających poza zwrot miesięcznych rat i kosztów zapłaconych z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty, która w świetle wyroku TSUE z 15 czerwca 2023 r. w sprawie C-520/21 pozostaje niewykluczona. Ze względu na niepewność co do kierunku orzecznictwa w tym zakresie, na dzień publikacji raportu trudno jest wiarygodnie ocenić skutki potencjalnych rozstrzygnięć.

13. Noty do Sprawozdania Finansowego

Wartości prezentowane w notach do sprawozdania finansowego wyrażone są w tysiącach zł.

1. PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK I PRZYCHODY O PODOBNYM CHARAKTERZE

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Przychody odsetkowe od Aktywów wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 806 350	1 232 768
Instrumenty dłużne	871 288	464 049
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	935 062	768 719
Przychody odsetkowe od Aktywów wycenianych według amortyzowanego kosztu	6 385 562	3 696 751
Środki w Banku Centralnym	222 277	166 369
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	5 508 395	3 302 440
- wpływ korekty wartości bilansowej brutto kredytów z tytułu wakacji kredytowych	(11 404)	(1 291 600)
Instrumenty dłużne	552 276	85 566
Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym	34 786	26 151
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	67 828	26 095
Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń	0	90 130
Wynik o charakterze podobnym do odsetkowego z tytułu:	108 471	(28 797)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	9 995	28 604
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - Instrumenty pochodne	93 610	(61 492)
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - Instrumenty dłużne	4 866	4 091
Razem	8 300 383	4 900 722

Przychody odsetkowe za 2023 r. zawierają odsetki naliczone od kredytów z rozpoznaną utratą wartości w kwocie 214 843 tys. zł (odpowiednio dla danych porównawczych za rok 2022 kwota tych odsetek wynosiła 163 046 tys. zł).

Przychody odsetkowe od instrumentów wycenianych według amortyzowanego kosztu za rok 2023 zawierają korektę z tytułu wakacji kredytowych (pomniejszająca przychody) w kwocie 11,4 mln zł (odpowiednio dla danych porównawczych za rok 2022 kwota tej korekty wynosiła 1 291,6 mln zł), więcej informacji na ten temat przedstawiono w Rozdziale 7.3 Przyjęte zasady rachunkowości.

2. KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK I PODOBNE KOSZTY

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Koszty odsetkowe od Zobowiązań finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu:	(3 165 879)	(1 662 941)
Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych	(12 602)	(26 945)
Zobowiązania wobec klientów	(2 834 187)	(1 464 489)
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	(35 178)	(52 871)
Wyemitowane dłużne papiery wartościowe	(115 891)	(1 253)
Zobowiązania podporządkowane	(141 686)	(110 181)
Zobowiązania z tytułu leasingu	(9 325)	(7 202)
Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń	(17 010)	0
Inne	0	0
Razem	(3 165 879)	(1 662 941)

W linii „Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń” Bank prezentuje wynik odsetkowy z tytułu pochodnych instrumentów wyznaczonych i będących efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi w zakresie zabezpieczenia przepływów pieniężnych oraz wartości godziwej. Szczegółowy opis stosowanych przez Bank relacji zabezpieczających został zamieszczony w notcie (24).

3. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU OPŁAT I PROWIZJI

3a. Przychody z tytułu prowizji

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Prowizje za prowadzenie rachunków	117 576	138 040
Prowizje za realizację przelewów, wpłat i wypłat gotówkowych oraz inne transakcje płatnicze	94 976	91 496
Prowizje z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	169 111	166 554
Prowizje z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń	14 924	16 609
Prowizje za obsługę kart płatniczych i kredytowych	293 979	268 501
Prowizje z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych	117 975	127 141
Prowizje z tytułu dystrybucji jednostek uczestnictwa i innych produktów oszczędnościowych	46 094	52 525
Prowizje z tytułu działalności maklerskiej i powierniczej	12 215	10 374
Pozostałe prowizje	45 507	35 468
Razem	912 357	906 708

3b. Koszty z tytułu prowizji

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Prowizje za prowadzenie rachunków	(44 320)	(22 858)
Prowizje za realizację przelewów, wpłat i wypłat gotówkowych oraz inne transakcje płatnicze	(4 930)	(5 480)
Prowizje z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	(9 466)	(10 898)
Prowizje za obsługę kart płatniczych i kredytowych	(111 309)	(105 252)
Prowizje z tytułu działalności maklerskiej i powierniczej	(2 233)	(1 383)
Prowizje z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych	(9 518)	(11 546)
Pozostałe prowizje	(46 855)	(34 334)
Razem	(228 631)	(191 751)

4. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	17
Aktywa finansowe nie przeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	630	1 322
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	2 801	2 457
Inwestycje w jednostkach zależnych	28 706	41 796
Razem	32 137	45 592

5. WYNIK Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Wynik na transakcji bancassurance	553 912	0
Operacje instrumentami dłużnymi	(12 353)	(166)
Sprzedaż portfela wycenianego według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	2 441	515
Koszty operacji finansowych	(2 575)	(2 726)
Razem	541 425	(2 377)

Transakcja bancassurance

W dniu 13 lutego Zarząd Banku poinformował, że po uzyskaniu niezbędnych zgód korporacyjnych, w dniu 13 lutego 2023 r., Bank zawarł umowę ("Umowa") sprzedaży 80% udziałów w spółce Millennium Financial Services sp. z o.o. ("Spółka") na rzecz Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Europa S.A., które nabywa 72% udziałów Spółki oraz Towarzystwa Ubezpieczeń Europa S.A., które nabywa 8% udziałów Spółki (łącznie "Kupujący").

Bank zawarł również z Kupującymi oraz Spółką umowy dotyczące wyłącznego modelu dystrybucji ubezpieczeń, w tym umowę o współpracy, umowy dystrybucyjne oraz umowy agencyjne. Strategiczna współpraca ubezpieczeniowa przewiduje długoterminową (10 lat) współpracę w zakresie bancassurance w odniesieniu do określonych ubezpieczeń powiązanych z produktami kredytowymi oferowanymi przez Bank.

Istotą transakcji przewidzianej w Umowie było bezpośrednie nabycie Udziałów przez Kupujących od Banku za zdefiniowaną cenę początkową, która może podlegać mechanizmowi korekty ceny po zamknięciu Transakcji.

W dniu 29 marca 2023 roku nastąpiło przeniesienie 80% udziałów w spółce na rzecz kupujących a ostateczne rozliczenie transakcji, wraz z korektą ceny, miało miejsce w grudniu 2023 r.

Ponieważ w ramach transakcji oprócz Umowy sprzedaży udziałów Spółki Bank zawarł z Kupującymi i Spółką również inne umowy, Bank dokonał analizy poszczególnych umów i ich skutków ekonomicznych zgodnie z wymogami MSSF 10, MSSF 15 i MSSF 9. W konsekwencji Bank zidentyfikował zobowiązania umowne oraz ocenił przypisanie umownych wynagrodzeń do poszczególnych elementów transakcji ustalając odpowiedni sposób rozpoznawania przychodów z poszczególnych zobowiązań umownych.

W efekcie Bank rozpoznał w roku 2023 w Rachunku Zysków i Strat łączny wynik w kwocie 652,4 milionów złotych (brutto), na który składał się:

- 1) wynik zrealizowany na sprzedaży: zapłata ceny pomniejszona o wartość godziwą udziałów na moment utraty kontroli w kwocie 553,9 miliona złotych (brutto) został ujęty w pozycji „Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy”;
- 2) wpływ w wysokości 46,0 milionów złotych (brutto) jako wycenę instrumentu pochodnego w momencie ostatecznego rozliczenia transakcji w grudniu 2023 r. wynikającego z ustalonych potencjalnych przyszłych wypłat wynagrodzeń, został ujęty jako „Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu”;
- 3) Jednocześnie, w związku z utratą kontroli nad Spółką, Bank dokonał wyceny pozostałego udziału niekontrolującego w Spółce w wartości godziwej wynoszącej 52,5 miliona złotych (brutto), kwota ta została ujęta w „Pozostałych przychodach operacyjnych”.

Począwszy od momentu utraty kontroli inwestycja w Spółkę traktowana jest jako zaangażowanie w podmiot stowarzyszony (Bank posiada 20% udziałów w Spółce) i jest wyceniana na poziomie Grupy metodą praw własności, natomiast w sprawozdaniu finansowym Banku model wyceny to wartość godziwa ze skutkiem wyceny odnoszonym do Rachunku Zysków i strat.

Ocena Banku dokonana była na podstawie MSSF i ich interpretacji obowiązujących na datę niniejszego sprawozdania finansowego.

6. WYNIK Z TYTUŁU AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PRZEZNACZONYCH DO OBROTU

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Wynik na instrumentach dłużnych	6 003	(13 179)
Wynik na instrumentach pochodnych	41 955	12 646
Wynik z pozostałych operacji finansowych	24	5
Razem	47 982	(528)

7. WYNIK Z TYTUŁU AKTYWÓW FINANSOWYCH NIEPRZEZNACZONYCH DO OBROTU WYCENIANYCH OBOWIĄZKOWO WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(958)	12 503
Wynik na instrumentach kapitałowych	4 360	8 339
Wynik na instrumentach dłużnych	8 957	4 854
Razem	12 359	25 696

8. WYNIK Z TYTUŁU RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (w tym zaniechanie)	42 413	5 230
Zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikające z zabezpieczonego ryzyka	(43 499)	(6 119)
Nieefektywność wynikająca z zabezpieczeń przepływów pieniężnych	2 246	(6 241)
Nieefektywność wynikająca z zabezpieczeń inwestycji netto w jednostkach działających za granicą	0	0
Razem	1 160	(7 130)

9. POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Zysk ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych	4 923	1 371
Przychody ze sprzedaży pozostałych usług	10 085	12 167
Przychody związane z działalnością windykacyjną	11 745	4 552
Rozwiązanie rezerw na roszczenia sporne	11 783	8 116
Wycena umowy gwarancji i zabezpieczenia zawartej z Société Générale S.A.	259 921	169 682
Wycena pozostałego udziału niekontrolującego w Europa MFS Sp. z o.o.	52 487	0
Pozostałe	54 403	43 253
Razem	405 347	239 141

10. POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Strata ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych	(1 631)	(2 024)
Odszkodowania, kary i grzywny - zapłacone	(37 134)	(18 454)
Koszty rezerw na roszczenia sporne	(30 208)	(27 325)
Koszty związane ze sprzedażą pozostałych usług	(2 737)	(2 269)
Przekazane darowizny	(1 086)	(1 673)
Koszty związane z windykacją	(144 561)	(98 347)
Koszty zastępstwa procesowego	(26 568)	(10 040)
Pozostałe	(16 339)	(16 845)
Razem	(260 264)	(176 977)

W dniu 11 września 2019 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł w sprawie Lexitor przeciwko SKOK Stefczyka, Santander Consumer Bank i mBank (sprawa C 383/18), w której stwierdził, że konsument ma prawo żądać zmniejszenia całkowitej kwoty kosztów pożyczki na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu.

Biorąc pod uwagę ten wyrok, Bank tworzy rezerwę na potencjalne zwroty, której wartość według stanu na 31.12.2023 wyniosła 76,4 mln złotych.

11. KOSZTY ADMINISTRACYJNE

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Koszty pracownicze	(982 355)	(865 074)
Wynagrodzenia	(805 121)	(710 949)
Narzuty na wynagrodzenia	(138 630)	(120 201)
Świadczenia na rzecz pracowników, w tym:	(38 604)	(33 924)
rezerwy na odprawy emerytalne	(4 600)	(5 609)
rezerwy na niewykorzystane urlopy	(3 227)	(90)
pozostałe	(30 777)	(28 225)
Pozostałe koszty administracyjne	(731 307)	(952 414)
Koszty reklamy, promocji i reprezentacji	(70 864)	(64 201)
Koszty informatyki i łączności	(152 432)	(131 011)
Koszty wynajmu	(59 724)	(46 486)
Koszty utrzymania budynków, wyposażenia, materiałów	(49 115)	(47 224)
Koszty bankomatów i obsługi gotówki	(35 106)	(32 957)
Koszty usług doradczych, audytowych, prawniczych, tłumaczeń	(146 957)	(95 474)
Podatki i opłaty różne	(42 129)	(36 976)
Koszty KIR	(12 855)	(11 305)
Koszty PFRON	(8 071)	(6 098)
Koszty BFG	(60 034)	(121 101)
Koszty Nadzoru Finansowego	(14 178)	(12 648)
Koszty składek na rzecz IPS	0	(276 120)
Pozostałe	(79 842)	(70 813)
Razem	(1 713 662)	(1 817 488)

12. KOSZTY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Z tytułu odpisów dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(219 847)	(305 490)
Utworzenie odpisów dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(1 299 920)	(1 417 533)
Odwrocenie odpisów dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom	962 459	979 345
Kwoty odzyskane z tytułu kredytów uprzednio spisanych w ciężar rezerw	39 689	47 278
Sprzedaż wierzytelności	77 926	85 416
Pozostałe ujęte bezpośrednio w Rachunku Zysków i Strat	(1)	4
Z tytułu odpisów dla papierów wartościowych	1	(5)
Utworzenie odpisów dla papierów wartościowych	(2)	(5)
Odwrocenie odpisów dla papierów wartościowych	3	0
Z tytułu odpisów dla zobowiązań pozabilansowych	(2 420)	4 854
Utworzenie odpisów dla zobowiązań pozabilansowych	(40 336)	(42 130)
Odwrocenie odpisów dla zobowiązań pozabilansowych	37 916	46 984
Razem	(222 266)	(300 641)

13. KOSZTY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Majątku trwałego	0	0
Pozostałe aktywa	(84)	(3 515)
Razem	(84)	(3 515)

14. KOSZTY REZERW NA RYZYKO PRAWNE Z TYTUŁU WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH

01.01.2023 - 31.12.2023	RAZEM	Alokowane na portfel kredytowy	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne
Stan na początek okresu	5 395 344	4 572 901	822 443
Wykorzystanie rezerw w ciągu okresu	(521 769)	(521 769)	0
Koszty rezerw na ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych	3 065 380	0	3 065 380
Alokacja do portfela kredytowego	0	2 532 494	(2 532 494)
Zwiększenie rezerw z tytułu różnic kursowych	(67 166)	(67 166)	0
Stan na koniec okresu	7 871 789	6 516 460	1 355 329

01.01.2022 - 31.12.2022	RAZEM	Alokowane na portfel kredytowy	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne
Stan na początek okresu	3 332 614	2 916 779	415 835
Wykorzystanie rezerw w ciągu okresu	(223 036)	(223 036)	0
Koszty rezerw na ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych	2 017 320	0	2 017 320
Alokacja do portfela kredytowego	0	1 610 712	(1 610 712)
Zwiększenie rezerw z tytułu różnic kursowych	268 445	268 445	0
Stan na koniec okresu	5 395 344	4 572 901	822 443

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Koszty poniesione w związku z negocjacjami rozpoznane w rachunku zysków i strat	(326 018)	(484 392)
- ujęte w pozycji „Wynik z pozycji wymiany”	(273 791)	(382 239)
- ujęte w pozycji „Wynik z tytułu modyfikacji”	(52 227)	(102 153)
Koszty poniesione w związku negocjacjami ujęte w ciężar wcześniej utworzonych rezerw	(90 169)	(30 774)

15. AMORTYZACJA

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Rzeczowych aktywów trwałych	(153 446)	(149 679)
Wartości niematerialnych	(53 743)	(52 733)
Razem	(207 189)	(202 412)

16. PODATEK DOCHODOWY

16a. Podatek dochodowy ujęty w rachunku zysków i strat

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Bieżący podatek	(603 679)	(254 175)
Bieżący rok	(605 053)	(254 175)
Korekta lat ubiegłych	1 374	0
Podatek odroczone:	(110 835)	(11 030)
Powstanie i odwrócenie różnic przejściowych	(110 835)	(11 030)
Razem obciążenie podatkowe w rachunku zysków i strat	(714 514)	(265 205)

16b. Efektywna stawka podatkowa

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Wynik finansowy brutto	1 224 773	(764 694)
Ustawowa stawka podatkowa	19%	19%
Podatek dochodowy wg obowiązującej stawki podatkowej 19%	(232 707)	145 292
Wpływ różnic trwałych na obciążenia podatkowe:	(488 299)	(413 301)
Przychody niepodlegające opodatkowaniu	54 668	41 596
Przychody z tytułu dywidend	5 986	8 411
Rozwiązanie pozostałych rezerw	48 570	32 027
Pozostałe	112	1 158
Koszty niestanowiące kosztów podatkowych	(542 967)	(454 897)
Składka PFRON	(1 533)	(1 158)
Składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	(11 406)	(23 009)
Podatek bankowy	(604)	(32 122)
Wierzytelności spisane w ciężar rezerw	(14 945)	(9 255)
Koszty postępowań sądowych i spraw spornych	(512 055)	(388 265)
Pozostałe	(2 424)	(1 088)
Kwota ujemnych różnic przejściowych, w związku z którymi nie ujęto w bilansie składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	2 116
Odliczenie podatku zapłaconego za granicą	112	234
Inne różnice pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym (w tym ulga B+R)	6 380	454
Razem obciążenie podatkowe w Rachunku zysków i strat	(714 514)	(265 205)
Efektywna stawka podatkowa	58,34%	/-/*

* Za 2022 rok Bank zarejestrował ujemny wynik finansowy brutto a jednocześnie obciążenie podatkowe o charakterze kosztowym, w związku z tym Bank nie dokonał kalkulacji efektywnej stawki podatkowej.

16c. Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitale własnym

	31.12.2023	31.12.2022
Wycena aktywów inwestycyjnych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	41 599	170 072
Wycena portfela kredytów wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	(19 344)	(48 607)
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	10 297	77 151
Zyski /(straty) aktuarialne	133	(1 849)
Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach	32 685	196 767

Zmiany podatku odroczonego ujętego bezpośrednio w kapitale własnym zostały zaprezentowane w **Nocie (39b)**.

Kontrola zryczałtowanego podatku dochodowego od osób prawnych za lata 2015-17

W dniu 12 lutego 2019 r. zostały wszczęte przez Naczelnika Zachodniopomorskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Szczecinie (ZUCS) kontrole celno-skarbowe w zakresie prawidłowości rozliczeń z tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego od osób prawnych za lata 2015 i 2016. W dniu 17 grudnia 2019 r. Bank otrzymał wyniki tych kontroli z dnia 13 grudnia 2019 r., w których zakwestionowano zwolnienie ze zryczałtowanego podatku dochodowego od osób prawnych (WHT) odsetek od obligacji Banku wypłacanych w tych latach do spółki MB Finance AB (MBF) z siedzibą w Szwecji stanowiących zabezpieczenie 10-letnich obligacji podporządkowanych o wartości nominalnej 150 mln EUR wyemitowanych przez ten podmiot w grudniu 2007 r. (umorzonych w grudniu 2017 r.). 11 czerwca 2021 r. Bank otrzymał decyzje ZUCS w ramach II instancji zmniejszające zaległość w WHT za lata 2015-16 z 6,6 do 5,3 mln zł. Kwota ta wraz z odsetkami została zapłacona przez Bank w dniu 18 czerwca 2021 r. Bank wniósł skargi od tych decyzji do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie (WSA). WSA wyrokami z dnia 13 i 27 października 2021 r. uchylił w całości decyzje ZUCS. ZUCS złożył skargi kasacyjne od niekorzystnych dla siebie wyroków do Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA).

13 kwietnia 2021 r. wszczęta została przez Naczelnika ZUCS kontrola w WHT za 2017 r. Zgodnie z przewidywaniami w wyniku kontroli z dnia 29 września 2021 r. ZUCS również zakwestionował zwolnienie z WHT odsetek wypłaconych do MBF w tym roku (kwota spornego WHT wynosi za ten rok ok. 2,2 mln zł). Bank również nie zgadza się z tymi ustaleniami i będzie kontynuował spór z ZUCS. 21 marca 2022 r. Bank otrzymał postanowienie ZUCS o przekształceniu zakończonej kontroli w postępowanie podatkowe. 30 czerwca 2022 r. Bank otrzymał decyzję ZUCS określającą zaległość podatkową w WHT w wysokości 2,2 mln zł. Bank złożył odwołanie od tej decyzji. Postanowieniem z dnia 23 lutego 2023 r. WSA w Szczecinie zawiesił postępowanie sądowo-administracyjne w sprawie WHT za 2017 r. do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia przez NSA sporu dotyczącego WHT za lata 2015-16.

Bank otrzymał ekspertyzę prawną z dnia 29 stycznia 2020 r. profesorów z Katedry Prawa Finansów Publicznych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w świetle której stanowisko ZUCS w toczonym sporze zostało uznane za niezgodne z przepisami prawa podatkowego.

Wyrok Naczelnego Sadu Administracyjnego

Dnia 6 grudnia 2023 r. Naczelny Sąd Administracyjny wydał wyrok w sprawie skargi Banku na interpretację indywidualną Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej w sprawie zasad ujmowania skutków w podatku CIT orzekanych przez sądy powszechne unieważnień kredytów hipotecznych indeksowanych do walut obcych oraz pożyczek walutowych (w szczególności we franku szwajcarskim). Zgodnie z wyrokiem skutki podatkowe Bank powinien ujmować nie poprzez zaliczanie powstałych strat do kosztów uzyskania przychodów tylko poprzez korektę uprzednio opodatkowanych podatkiem CIT przychodów z tytułu wskazanych wyżej kredytów i pożyczek (dodatnich różnic kursowych, odsetek, prowizji i opłat) z uwzględnieniem zasad przedawnienia zobowiązań podatkowych. Do czasu wydania powyższego wyroku Bank ostrożnościowo nie rozpoznawał dla celów podatku CIT i odroczonego strat z tytułu unieważnień i aktualnie jest w trakcie analizy i przygotowywania metodologii oraz procesu zarówno w celu dokonania odpowiednich korekt zobowiązań w podatku CIT z tytułu unieważnień w latach ubiegłych jak również w celu rozpoznania odpowiedniego aktywa w podatku odroczonym odnoszącego się w sposób rzetelny do prawdopodobnych unieważnień ww. kredytów i pożyczek w przyszłości. Istnieją bowiem wątpliwości co do szczegółowych zasad korekty przychodów, które mogą zmienić ostateczne kwoty korekt.

17. ZYSK NA JEDNĄ AKCJĘ

Zgodnie z wymogami MSR 33, Bank wylicza zysk na jedną akcję na podstawie danych skonsolidowanych i prezentuje go odpowiednio w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

18. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

18a. Kasa, środki w Banku Centralnym

	31.12.2023	31.12.2022
Gotówka	919 265	935 916
Środki pieniężne na rachunkach w Banku Centralnym	4 175 719	8 600 174
Inne środki pieniężne	0	0
Razem	5 094 984	9 536 090

Bank był zobowiązany do utrzymywania w okresie od 30 listopada 2023 do 1 stycznia 2024 w NBP na rachunku bieżącym Banku średniego salda o wartości 3 517 988 tys. zł (średnia arytmetyczna stanów środków na rachunku bieżącym w NBP ze wszystkich dni okresu rezerwowego).

18b. Kasa, środki w Banku Centralnym - wg struktury walutowej

	31.12.2023	31.12.2022
W walucie polskiej	4 399 501	4 406 496
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	695 483	5 129 594
waluta: USD	69 123	100 673
waluta: EUR	582 187	4 991 057
waluta: CHF	17 089	15 756
waluta: GBP	18 251	17 508
pozostałe waluty	8 833	4 600
Razem	5 094 984	9 536 090

19. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU

19a. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

	31.12.2023	31.12.2022
Dłużne papiery wartościowe	110 554	24 210
Papiery wartościowe Skarbu Państwa	110 554	24 210
a) bony	0	0
b) obligacje	110 554	24 210
Instrumenty kapitałowe	121	113
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	498 577	339 295
Razem	609 252	363 618

Informacja na temat aktywów finansowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań została przedstawiona w Rozdziale 14., punkt 2).

19b. Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu wg wartości bilansowej

	31.12.2023	31.12.2022
o stałej stopie procentowej	48 243	18 353
o zmiennej stopie procentowej	62 311	5 857
Razem	110 554	24 210

19c. Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według terminów zapadalności

	31.12.2023	31.12.2022
do 1 miesiąca	2 790	912
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 657	2 050
powyżej 1 roku do 5 lat	75 307	15 995
powyżej 5 lat	30 800	5 253
Razem	110 554	24 210

19d. Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych i instrumentów kapitałowych przeznaczonych do obrotu

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	24 323	86 438
Zwiększenia (zakup, przejęcie i naliczenie odsetek i dyskonta)	10 685 599	5 891 243
Zmniejszenia (sprzedaż i umorzenie)	(10 599 136)	(5 954 084)
Różnice z wyceny do wartości godziwej	(111)	726
Stan na koniec okresu	110 675	24 323

19e. Aktywa i Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu - Wycena pochodnych instrumentów finansowych i korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej oraz Pozycje krótkie wg stanu na:

31.12.2023	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Wartości godziwe		
	poniżej 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Aktywa	Pasywa
1. Instrumenty pochodne na stopę procentową	2 317 330	2 514 918	7 492 310	383 670	(9 488)	12 060	21 548
Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	0	0	0	0	0	0	0
Swapy na stopę procentową (IRS)	2 197 874	2 255 207	6 836 859	363 000	(9 488)	538	10 026
Pozostałe kontrakty na stopę procentową: opcje	119 456	259 711	655 451	20 670	0	11 522	11 522
2. Walutowe instrumenty pochodne*	7 839 593	3 413 391	122 070	0	(59 958)	69 759	129 717
Kontrakty walutowe	1 526 891	737 568	61 066	0	(28 087)	9 993	38 080
Swapy walutowe	6 312 702	2 675 823	61 004	0	(31 871)	59 766	91 637
Pozostałe kontrakty walutowe (CIRS)	0	0	0	0	0	0	0
Opcje walutowe	0	0	0	0	0	0	0
3. Instrumenty wbudowane	472 247	2 018 329	858 866	0	(414 200)	0	414 200
Opcje wbudowane w depozyty	472 247	2 018 329	858 866	0	(414 200)	0	414 200
Opcje wbudowane w emitowane papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0	0
4. Opcje na indeksy	549 165	2 172 086	875 462	0	405 612	416 758	11 146
Wycena pochodnych instrumentów finansowych, RAZEM	11 178 335	10 118 723	9 348 709	383 670	(78 034)	498 577	576 611
Wycena pozycji zabezpieczanych z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	-	-	-	-	-	0	0
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży dłużnych papierów wartościowych	-	-	-	-	-	-	2 720

* Wartość nominalna dla instrumentów pochodnych dwuwalutowych prezentowana jest w kwocie stanowiącej sumę obydwu stron transakcji wyrażonych w PLN.

31.12.2022	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Wartości godziwe		
	poniżej 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Aktywa	Pasywa
1. Instrumenty pochodne na stopę procentową	1 039 534	1 664 741	9 507 306	257 449	(28 540)	29 235	57 775
Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	0	0	0	0	0	0	0
Swapy na stopę procentową (IRS)	1 039 534	1 526 317	8 751 790	233 297	(29 042)	1 293	30 335
Pozostałe kontrakty na stopę procentową: opcje	0	138 424	755 516	24 152	502	27 942	27 440
2. Walutowe instrumenty pochodne*	12 135 778	1 648 761	160 657	0	(9 323)	58 624	67 947
Kontrakty walutowe	1 995 563	1 023 642	85 933	0	(12 358)	11 939	24 297
Swapy walutowe	9 203 270	625 119	74 724	0	1 436	44 663	43 227
Pozostałe kontrakty walutowe (CIRS)	936 945	0	0	0	1 599	2 022	423
Opcje walutowe	0	0	0	0	0	0	0
3. Instrumenty wbudowane	0	257 952	2 439 784	0	(250 400)	0	250 400
Opcje wbudowane w depozyty	0	257 952	2 439 784	0	(250 400)	0	250 400
Opcje wbudowane w emitowane papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0	0
4. Opcje na indeksy	0	301 357	2 551 648	0	247 414	251 436	4 022
Wycena pochodnych instrumentów finansowych, RAZEM	13 175 312	3 872 811	14 659 395	257 449	(40 849)	339 295	380 144
Wycena pozycji zabezpieczanych z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	-	-	-	-	-	0	0
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży dłużnych papierów wartościowych	-	-	-	-	-	-	4 784

* Wartość nominalna dla instrumentów pochodnych dwuwalutowych prezentowana jest w kwocie stanowiącej sumę obydwu stron transakcji wyrażonych w PLN.

20. AKTYWA FINANSOWE NIEPRZEZNACZONE DO OBROTU OBOWIĄZKOWO WYCENIANE WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT, INNE NIŻ KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

	31.12.2023	31.12.2022
Instrumenty kapitałowe	66 609	128 979
Instytucje kredytowe	0	0
Pozostałe podmioty	66 609	128 979
Dłużne papiery wartościowe	81 014	72 057
Instytucje kredytowe	0	0
Pozostałe podmioty	81 014	72 057
Razem	147 623	201 036

21. AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY

21a. Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

	31.12.2023	31.12.2022
Dłużne papiery wartościowe	21 895 863	16 414 065
Papiery wartościowe Skarbu Państwa	11 756 814	13 515 705
a) bony	0	0
b) obligacje	11 756 814	13 515 705
Papiery wartościowe banku centralnego	9 694 142	2 499 532
a) bony	9 694 142	2 499 532
b) obligacje	0	0
Pozostałe papiery wartościowe:	444 907	398 828
a) notowane	444 907	398 828
b) nienotowane	0	0
Udziały i akcje w innych jednostkach	28 789	24 393
Inne instrumenty finansowe	0	0
Razem	21 924 652	16 438 458
W tym:		
Instrumenty notowane na aktywnym rynku	12 201 967	13 914 781
Instrumenty nienotowane na aktywnym rynku	9 722 685	2 523 677

21b. Dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

	31.12.2023	31.12.2022
o stałej stopie procentowej	18 131 748	13 528 878
o zmiennej stopie procentowej	3 764 115	2 885 187
Razem	21 895 863	16 414 065

21c. Dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

	31.12.2023	31.12.2022
do 1 miesiąca	9 977 621	4 405 868
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	22 012	0
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	2 177 193	2 305 894
powyżej 1 roku do 5 lat	9 406 242	9 031 705
powyżej 5 lat	312 795	670 598
Razem	21 895 863	16 414 065

21d. Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	16 438 458	17 952 492
Zwiększenia (zakup i naliczenie odsetek i dyskonta)	469 769 603	152 066 625
Zmniejszenia (sprzedaż i umorzenie)	(464 959 558)	(153 372 234)
Różnice z wyceny do wartości godziwej	676 175	(208 680)
Odpisy z tytułu utraty wartości	0	248
Inne	(26)	7
Stan na koniec okresu	21 924 652	16 438 458

22. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

22a. Kredyty i pożyczki udzielone klientom obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Wartość bilansowa:	31.12.2023	31.12.2022
Obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	19 349	97 982
Kredyty i pożyczki udzielone	10 527	23 708
- klientom indywidualnym	10 527	23 708
Należności z tytułu kart płatniczych	8 822	74 274
- od podmiotów gospodarczych	69	66
- od klientów indywidualnych	8 753	74 208

W momencie wdrożenia MSSF9 Grupa wyodrębniła ekspozycje kredytowe zawierające w definicji oprocentowania dźwignię finansową/mnożnik które ujmuje w niniejszym sprawozdaniu finansowym jako „Aktywa finansowe inne niż przeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - Kredyty i zaliczki. Zapisy MSSF9 wskazują iż cecha mnożnika powoduje modyfikację pieniądza w czasie i konieczność wyceny do wartości godziwej, pomimo iż sens ekonomiczny tych transakcji czyli zarządzanie portfelem nieoparte o wartość godziwą i utrzymywanie portfela w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy jest charakterystyczne dla portfeli wycenianych według zamortyzowanego kosztu. W 2021 r. w wyniku zmiany zapisów umownych (eliminacja cechy mnożnika) część z tych ekspozycji zaczęła być ponownie wyceniana według zamortyzowanego kosztu. Zmiana dotyczyła kredytów w przypadkach których klienci całkowicie spłacili swoje zaangażowanie, od którego odsetki naliczane były w oparciu o starą formułę zawierającą mnożnik. Ekspozycje zaciągnięte po tym czasie na nowych warunkach umownych (bez mnożnika), są wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

22b. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Wartość bilansowa:	31.12.2023	31.12.2022
Wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody *	11 799 748	11 221 252
Przedsiębiorstwa	0	0
Osoby prywatne	11 799 748	11 221 252
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	0	0

Wartość bilansowa wg terminów zapadalności	31.12.2023	31.12.2022
do 1 miesiąca	18 132	14 754
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	33 532	21 983
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	164 838	114 540
powyżej 1 roku do 5 lat	1 143 687	865 280
powyżej 5 lat	10 439 559	10 204 695
Razem	11 799 748	11 221 252

22c. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

31.12.2023	Wartość bilansowa brutto			Skumulowana utrata wartości			Wartość bilansowa netto
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	
Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	55 099 489	4 700 417	3 085 807	(368 582)	(288 019)	(1 642 763)	60 586 349
Przedsiębiorstwa	16 114 126	720 324	423 534	(71 384)	(26 255)	(156 777)	17 003 568
Osoby prywatne	38 933 615	3 980 089	2 662 273	(297 078)	(261 764)	(1 485 986)	43 531 149
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	51 748	4	0	(120)	0	0	51 632

31.12.2022	Wartość bilansowa brutto			Skumulowana utrata wartości			Wartość bilansowa netto
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	
Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	58 305 453	5 404 906	3 068 148	(330 571)	(317 975)	(1 593 590)	64 536 372
Przedsiębiorstwa	17 329 382	877 603	355 548	(86 060)	(31 819)	(169 016)	18 275 637
Osoby prywatne	40 774 383	4 527 301	2 712 600	(244 370)	(286 156)	(1 424 574)	46 059 185
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	201 688	3	0	(141)	0	0	201 550

Bank dokonuje spisania wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych w przypadku gdy nie istnieje uzasadnione prawdopodobieństwo odzyskania w całości (spisanie całkowite) lub części (spisanie częściowe) danego składnika aktywów finansowych. W następstwie dokonania spisań częściowych Bank przeniósł do ewidencji pozabilansowej (pomniejszając wartość bilansową brutto wierzytelności) odsetki karne w wysokości 445 milionów złotych według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r.

22d. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

	31.12.2023	31.12.2022
Kredyty i pożyczki udzielone	60 846 292	58 778 633
- podmiotom gospodarczym	17 052 488	12 224 434
- klientom indywidualnym	43 742 276	46 499 190
- jednostkom budżetowym	51 528	55 009
Należności z tytułu kart płatniczych	1 209 612	1 034 413
- od podmiotów gospodarczych	13 569	13 974
- od klientów indywidualnych	1 196 043	1 020 439
Skupione wierzytelności	143 844	6 416 938
- podmiotów gospodarczych	143 844	6 270 448
- jednostek budżetowych	0	146 490
Zrealizowane gwarancje i poręczenia	560	7 203
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskonta w Banku Centralnym	0	76
Inne	104 560	30 276
Odsetki	580 845	510 968
Razem	62 885 713	66 778 507
Odpisy aktualizujące wartość należności	(2 299 364)	(2 242 135)
Razem wartość bilansowa	60 586 349	64 536 372

22e. Jakość portfela kredytów i pożyczek wycenianych wg zamortyzowanego kosztu

	31.12.2023	31.12.2022
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (brutto)	62 885 713	66 778 507
z rozpoznaną utratą wartości	3 085 807	3 068 148
bez rozpoznaney utraty wartości	59 799 906	63 710 359
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(2 299 364)	(2 242 135)
na ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	(1 642 763)	(1 593 590)
na ekspozycje bez rozpoznaney utraty wartości	(656 601)	(648 545)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto):	60 586 349	64 536 372

22f. Podział kredytów i pożyczek wycenianych wg zamortyzowanego kosztu ze względu na metodę szacunku utraty wartości

	31.12.2023	31.12.2022
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (brutto)	62 885 713	66 778 507
wyceniane indywidualnie	381 751	411 999
wyceniane portfelowo	62 503 962	66 366 508
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(2 299 364)	(2 242 135)
utworzony na bazie analizy indywidualnej	(134 507)	(150 983)
utworzony na bazie analizy kolektywnej	(2 164 857)	(2 091 152)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto):	60 586 349	64 536 372

22g. Podział kredytów i pożyczek wycenianych wg zamortyzowanego kosztu ze względu na rodzaj klientów

	31.12.2023	31.12.2022
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (brutto)	62 885 713	66 778 507
korporacyjnym	17 309 736	18 764 223
indywidualnym	45 575 977	48 014 284
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(2 299 364)	(2 242 135)
utworzony na należności od klientów korporacyjnych	(254 536)	(287 036)
utworzony na należności od klientów indywidualnych	(2 044 828)	(1 955 099)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto):	60 586 349	64 536 372

22h. Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek wycenianych wg zamortyzowanego kosztu

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	2 242 135	2 210 000
Zmiana w wartości rezerw:	57 229	32 135
Odpisy dokonane w okresie	1 214 029	1 343 349
Wartości spisane w ciężar odpisów	(165 261)	(226 188)
Odwrocenie odpisów w okresie	(885 407)	(933 664)
Sprzedaż wierzytelności	(173 110)	(241 148)
Utworzenie KOIM*	71 261	71 224
Wyłączenie bilansu otwarcia do portfela FVTOCI	0	0
Zmiana z tytułu różnic kursowych	(8 016)	19 286
Inne	3 733	(724)
Stan na koniec okresu	2 299 364	2 242 135

* Zgodnie z MSSF9 Bank nalicza odsetki od portfela kredytowego z rozpoznaną utratą wartości od wartości ekspozycji netto. W tym celu naliczana jest i ujmowana jako pomniejszenie przychodów odsetkowych tak zwana korekta odsetek impairmentowych („KOIM”). Przedmiotowa korekta w bilansie prezentowana jest jako odpis z tytułu utraty wartości, w konsekwencji uzgodnienie zmiany stanu odpisów z tytułu utraty wartości wymaga uwzględnienia korekty KOIM ujmowanej w przychodach odsetkowych.

Bank posiada w bilansie aktywa POCI głównie w efekcie rozpoznania kredytów z rozpoznaną utratą wartości po połączeniu z Euro Bank S.A. i przejęciu SKOK Piast. W momencie połączenia przedmiotowe aktywa zostały ujęte w księgach Banku według wartości godziwej.

Wartość aktywów POCI przedstawia się następująco:

	Wartość bilansowa brutto	Skumulowana utrata wartości	Wartość bilansowa netto
31.12.2023			
- Przedsiębiorstwa	23 106	1 200	24 306
- Osoby prywatne	93 690	(25 136)	68 554
- Sektor instytucji rządowych i samorządowych	0	0	0
31.12.2022			
- Przedsiębiorstwa	15 216	(26)	15 190
- Osoby prywatne	137 235	(13 150)	124 085
- Sektor instytucji rządowych i samorządowych	0	0	0

22i. Zmiana odpisów z tytułu utraty wartości i wartości bilansowej brutto Kredytów i pożyczek wycenianych wg zamortyzowanego kosztu w podziale na koszyki i klasy

Przedsiębiorstwa: odpisy z tytułu utraty wartości	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	86 060	31 819	168 990	26	286 895
Transfery między koszykami	5 748	(31 259)	25 511	0	0
Wzrost w wyniku udzielenia lub nabycia	41 306	0	0	0	41 306
Zmiany z tytułu ryzyka kredytowego	(51 642)	29 083	17 787	170	(4 602)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania (za wyjątkiem sprzedaży i spisań)	(11 286)	(2 989)	(37 460)	0	(51 734)
Sprzedaż kredytów i pożyczek	0	0	(18 448)	0	(18 448)
Spisanie w ciężar odpisów	0	0	(2 794)	0	(2 794)
KOIM	0	0	7 822	25	7 847
Inne (w tym różnice kursowe)	1 198	(123)	(3 709)	(1 420)	(4 055)
Razem	71 384	26 531	157 700	(1 199)	254 416

Przedsiębiorstwa: kredyty i pożyczki wartość bilansowa brutto	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	17 329 382	877 603	340 331	15 216	18 562 532
Transfery między koszykami	(426 587)	209 847	216 740	0	0
Udzielone lub zakupione kredyty i pożyczki	10 909 052	0	0	0	10 909 052
Spłacone kredyty i pożyczki	(11 410 308)	(353 947)	(118 943)	(2 291)	(11 885 488)
Sprzedaż	0	0	(27 120)	0	(27 120)
Spisanie w ciężar odpisów	0	0	(4 243)	0	(4 243)
Inne (w tym różnice kursowe)	(287 413)	(13 208)	(6 308)	10 180	(296 749)
Razem	16 114 126	720 295	400 457	23 106	17 257 984

Osoby prywatne: odpisy z tytułu utraty wartości	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	244 370	337 581	1 359 999	13 150	1 955 100
Transfery między koszykami	276 396	(452 320)	175 924	0	0
Wzrost w wyniku udzielenia lub nabycia	181 421	0	0	0	181 421
Zmiany z tytułu ryzyka kredytowego	(357 854)	450 310	216 304	43 311	352 071
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania (za wyjątkiem sprzedaży i spisań)	(47 088)	(30 052)	(106 397)	(6 289)	(189 826)
Sprzedaż kredytów i pożyczek	0	0	(140 294)	(14 368)	(154 662)
Spisanie w ciężar odpisów	0	0	(150 680)	(11 787)	(162 467)
KOIM	0	0	62 356	1 058	63 414
Inne (w tym różnice kursowe)	(168)	(2 583)	2 466	61	(223)
Razem	297 078	302 936	1 419 678	25 136	2 044 828

Osoby prywatne: kredyty i pożyczki wartość bilansowa brutto	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	40 774 383	4 510 649	2 592 018	137 235	48 014 284
Transfery między koszykami	(734 560)	151 736	582 824	0	0
Udzielone lub zakupione kredyty i pożyczki	9 025 966	0	0	0	9 025 966
Splacone kredyty i pożyczki	(8 028 068)	(643 216)	(208 749)	(13 771)	(8 893 804)
Odwrocenie korekty z tytułu wakacji kredytowych	487 239	39 361	4 874	0	531 474
Alokacja rezerw na ryzyko prawne do portfela kredytowego	(2 402 463)	(81 448)	(48 583)	0	(2 532 494)
Sprzedaż	0	0	(187 711)	(14 887)	(202 599)
Spisanie w ciężar odpisów	0	0	(149 430)	(11 588)	(161 018)
Inne (w tym różnice kursowe)	(188 881)	(8 197)	(5 456)	(3 298)	(205 832)
Razem	38 933 616	3 968 886	2 579 786	93 690	45 575 978

Sektor publiczny: odpisy z tytułu utraty wartości	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	141	0	0	0	141
Transfery między koszykami	0	0	0	0	0
Wzrost w wyniku udzielenia lub nabycia	24	0	0	0	24
Zmiany z tytułu ryzyka kredytowego	7	0	0	0	7
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania (za wyjątkiem sprzedaży i spisań)	(46)	0	0	0	(46)
Inne (w tym różnice kursowe)	(6)	0	0	0	(6)
Razem	120	0	0	0	120

Sektor publiczny: kredyty i pożyczki wartość bilansowa brutto	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	201 688	3	0	0	201 691
Transfery między koszykami	(0)	0	0	0	0
Udzielone lub zakupione kredyty i pożyczki	12 319	1	0	0	12 320
Splacone kredyty i pożyczki	(162 259)	0	0	0	(162 259)
Sprzedaż	0	0	0	0	0
Spisanie w ciężar odpisów	0	0	0	0	0
Inne (w tym różnice kursowe)	0	0	0	0	(0)
Razem	51 748	4	0	0	51 752

22j. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu wg terminów zapadalności

	31.12.2023	31.12.2022
rachunki bieżące	3 549 230	3 874 004
do 1 miesiąca	7 635 654	1 828 952
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	2 248 593	1 891 670
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	5 794 013	6 959 469
powyżej 1 roku do 5 lat	19 245 201	24 194 396
powyżej 5 lat	21 891 719	25 462 674
dla których termin zapadalności upłynął	1 940 458	2 056 374
Odsetki	580 845	510 968
Razem brutto	62 885 713	66 778 507

22k. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wycenianych wg zamortyzowanego kosztu wg struktury walutowej

	31.12.2023			31.12.2022		
	Wartość bilansowa brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość bilansowa	Wartość bilansowa brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość bilansowa
W walucie polskiej	55 846 851	(2 106 279)	53 740 572	55 601 404	(1 996 926)	53 604 478
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	7 038 862	(193 085)	6 845 777	11 177 103	(245 209)	10 931 894
waluta: USD	55 055	(1 333)	53 722	67 654	(1 560)	66 094
waluta: EUR	3 840 747	(50 470)	3 790 277	4 078 658	(43 556)	4 035 102
waluta: CHF*	3 121 973	(141 009)	2 980 964	7 027 391	(200 072)	6 827 319
pozostałe waluty	21 087	(273)	20 814	3 400	(21)	3 379
Razem	62 885 713	(2 299 364)	60 586 349	66 778 507	(2 242 135)	64 536 372

* wartość bilansowa brutto kredytów hipotecznych po pomniejszeniu o zmianę oczekiwanych przepływów pieniężnych wynikającą z kwestii ryzyka prawnego kredytów hipotecznych CHF która to korekta jest przedstawiona w notcie (14).

23. AKTYWA WYCENIANE WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU INNE NIŻ KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

23a. Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu inne niż Kredyty i pożyczki udzielone klientom

31.12.2023	Wartość bilansowa brutto			Skumulowana utrata wartości			Wartość bilansowa netto
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	
Instrumenty dłużne	18 439 786	0	0	(6)	0	0	18 439 780
Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym	1 866 848	0	0	(160)	0	0	1 866 688
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 163 242	0	0	0	0	0	1 163 242

31.12.2022	Wartość bilansowa brutto			Skumulowana utrata wartości			Wartość bilansowa netto
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	
Instrumenty dłużne	3 893 218	0	0	(6)	0	0	3 893 212
Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym	1 410 526	0	0	(281)	0	0	1 410 245
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	4 863	0	0	0	0	0	4 863

23b. Instrumenty dłużne

	31.12.2023	31.12.2022
banki i inne instytucje finansowe	1 716 205	458 624
pozostałe przedsiębiorstwa	0	0
sektor budżetowy	16 723 575	3 434 588
Razem	18 439 780	3 893 212

23c. Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym

	31.12.2023	31.12.2022
Rachunki bieżące	571 479	181 896
Lokaty	219 804	548 647
Kredyty i pożyczki udzielone	1 073 069	677 001
Odsetki	2 496	2 982
Razem należności brutto	1 866 848	1 410 526
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(160)	(281)
Razem należności netto	1 866 688	1 410 245

23d. Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym wg terminów zapadalności

	31.12.2023	31.12.2022
rachunki bieżące	571 479	181 896
do 1 miesiąca	265 873	498 648
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	10 000
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	20 000	40 000
powyżej 1 roku do 5 lat	1 007 000	677 000
powyżej 5 lat	0	0
dla których termin zapadalności upłynął	0	0
Odsetki	2 496	2 982
Razem brutto	1 866 848	1 410 526

23e. Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym wg struktury walutowej

	31.12.2023	31.12.2022
W walucie polskiej	1 177 932	1 086 166
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	688 916	324 360
waluta: USD	426 214	33 063
waluta: EUR	127 401	151 707
waluta: CNY	22 741	35 119
waluta: CHF	18 203	8 709
waluta: GBP	17 951	25 328
waluta: JPY	2 792	4 428
pozostałe waluty	73 614	66 006
Razem brutto	1 866 848	1 410 526

23f. Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości dla Lokat oraz kredytów i pożyczek udzielonych bankom i innym instytucjom monetarnym

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	281	239
Odpisy dokonane w okresie	160	603
Odwrócenie odpisów w okresie	(281)	(561)
Stan na koniec okresu	160	281

23g. Transakcje z przyrzeczeniem odkupu

	31.12.2023	31.12.2022
banki i inne instytucje monetarne	1 146 305	0
pozostałe przedsiębiorstwa	11 553	4 854
odsetki	5 384	9
Razem	1 163 242	4 863

24. INSTRUMENTY POCHODNE - RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ

Począwszy od 1 stycznia 2006 Bank ustanowił pierwsze formalne powiązanie zabezpieczające przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych.

Zatwierdzona w Banku Strategia Ryzyka określa ogólne zasady zabezpieczenia ryzyka rynkowego generowanego przez działalność komercyjną. Transakcje zewnętrzne kwalifikujące się do rachunkowości zabezpieczeń są wskazane w Strategii tuż po naturalnym zabezpieczeniu ekonomicznym. Bank zastosował (wg stanu na 31.12.2023 r.) rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych w celu wyeliminowania zmienności przepływów pieniężnych:

- od kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych oraz finansujących je depozytów w PLN,
  - od aktywów finansowych denominowanych w PLN,
  - z tytułu przyszłych przychodów i kosztów odsetkowych denominowanych w walutach obcych,
- które można przypisać do ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego w horyzoncie czasowym ograniczonym do terminu zapadalności instrumentów zabezpieczających, zaprezentowanych w **nocie (24b)**.

Ponadto Bank nadal stosował zabezpieczenie wartości godziwej instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej, a w trakcie roku 2023 ustanowiono nową relację zabezpieczającą wartość godziwą przepływów z wyemitowanych zobowiązań o stałej stopie procentowej denominowanych w walutach obcych.

Pozycje zabezpieczane i zabezpieczające są ekonomicznie powiązane w taki sposób, że reagują one w sposób podobny na zabezpieczane ryzyko, ich wycena zostanie skompensowana w odpowiedzi na zmiany stóp rynkowych i kursu walutowego. Bank przeprowadza comiesięczne testy efektywności, oblicza i porównuje zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanych i zabezpieczających. Efektywność zabezpieczenia jest mierzona metodą derywatu hipotetycznego, która zakłada prezentację pozycji zabezpieczanej jako hipotetyczny derywat, dla którego zmiany wartości godziwej są porównywane ze zmianami wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego.

Nieefektywność zabezpieczenia może wynikać z różnic w terminach przeszacowania pozycji zabezpieczanych i zabezpieczających lub z wyznaczenia jako pozycji zabezpieczającej istniejącego instrument pochodnego. Bank desygnuje instrumenty zabezpieczające w dacie zawarcia transakcji i w ten sposób eliminuje to źródło nieefektywności. Raportowana przez Bank nieefektywność zabezpieczenia obejmuje również amortyzację skumulowanych do daty likwidacji zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych zaklasyfikowanych w dniu ich likwidacji jako zabezpieczające.

Poniżej zaprezentowano szczegółowe informacje na temat stosowanych przez Bank relacji zabezpieczających, pozycji wyznaczonych jako zabezpieczane i zabezpieczające oraz prezentacji wyniku (wg stanu na 31.12.2023 r.):

	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel złotowych aktywów finansowych	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel walutowych kredytów hipotecznych oraz finansujących je zobowiązań złotych
Opis relacji zabezpieczającej	Bank zabezpiecza ryzyko zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez złotowe aktywa finansowe. Zmienność przepływów pieniężnych wynika z ryzyka stopy procentowej.	Bank zabezpiecza ryzyko zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez walutowe kredyty hipoteczne oraz przez zobowiązania złotowe stanowiące bazę finansową dla tych kredytów. Zmienność przepływów pieniężnych wynika z ryzyka walutowego oraz ryzyka stopy procentowej.
Pozycje zabezpieczane	Przepływy pieniężne wynikające z portfela złotych aktywów finansowych	Przepływy pieniężne wynikające z portfela walutowych kredytów hipotecznych oraz finansujących je depozytów złotych i wyemitowanych złotych dłużnych papierów wartościowych.
Instrumenty zabezpieczające	Transakcje IRS	Transakcje CIRS
Prezentacja wyniku na transakcjach zabezpieczanych i zabezpieczających	Efektywna część wyceny instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny; odsetki zarówno od instrumentów zabezpieczających jak i od instrumentów zabezpieczanych ujmowane są w wyniku odsetkowym. Nieefektywna część wyceny instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w rachunku zysków i strat jako wynik na instrumentach wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.	Efektywna część wyceny instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny. Nieefektywna część wyceny instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w rachunku zysków i strat jako wynik na instrumentach wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

	Zabezpieczenie wartości godziwej instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych z tytułu przyszłych przychodów i kosztów odsetkowych denominowanych w walutach obcych	Zabezpieczenie wartości godziwej przepływów z wyemitowanych zobowiązań o stałej stopie procentowej denominowanych w walutach obcych
Opis relacji zabezpieczającej	Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej, związanego ze zmianą wartości godziwej dłużnego instrumentu o stałej stopie procentowej wycenianego przez inne całkowite dochody, wynikającej ze zmienności rynkowych stóp procentowych.	Bank zabezpiecza ryzyko zmienności przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu walutowych przychodów i kosztów odsetkowych. Zmienność przepływów pieniężnych wynika z ryzyka walutowego.	Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej, związanego ze zmianą wartości godziwej przepływów z wyemitowanych zobowiązań o stałej stopie procentowej denominowanych w walutach obcych, wynikającej ze zmienności rynkowych stóp procentowych.
Pozycje zabezpieczane	Portfel stałokuponowych dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowane do kategorii aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody denominowane w PLN.	Przepływy pieniężne z tytułu przyszłych przychodów i kosztów odsetkowych denominowanych w walutach obcych.	Przepływy pieniężne z wyemitowanych zobowiązań o stałej stopie procentowej denominowanych w walutach obcych.
Instrumenty zabezpieczające	Transakcje IRS	Pozycja walutowa wynikająca z rozpoznanych przyszłych zobowiązań leasingowych.	Transakcje IRS
Prezentacja wyniku na transakcjach zabezpieczanych i zabezpieczających	Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnoszony jest do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń. Pozostała część zmiany wyceny do wartości godziwej ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach. Odsetki od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym. Zmiana wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie jest prezentowana w wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń, a odsetki od tych instrumentów ujmowane są w wyniku odsetkowym.	Efektywna część rewaluacji spot instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny. Nieefektywną część wyceny pozycji zabezpieczających ujmowana jest w rachunku zysków i strat jako wynik na instrumentach wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.	Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej przepływów z pozycji zabezpieczanych w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnoszony jest do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń. Odsetki od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym. Zmiana wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie jest prezentowana w wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń, a odsetki od tych instrumentów ujmowane są w wyniku odsetkowym.

24a. Rachunkowość zabezpieczeń

31.12.2023	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Wartości godziwe		
	poniżej 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Aktywa	Pasywa
1. Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie przepływów pieniężnych związane ze stopą procentową i/lub kursem walutowym *							
Kontrakty CIRS	3 083 034	203 445	817 400	0	(150 631)	15 069	165 700
Kontrakty IRS	2 170 000	0	475 000	0	(27 964)	0	27 964
Kontrakty FXS	0	0	0	0	0	0	0
2. Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie wartości godziwej związane ze stopą procentową							
Kontrakty IRS	0	0	2 264 000	0	59 144	59 144	0
3. Razem instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie							
	5 253 034	203 445	3 556 400	0	(119 451)	74 213	193 664

* Wartość nominalna dla instrumentów pochodnych dwuwalutowych prezentowana jest w kwocie stanowiącej sumę obydwu stron transakcji wyrażonych w PLN.

31.12.2022	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Wartości godziwe		
	poniżej 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Aktywa	Pasywa
1. Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie przepływów pieniężnych związane ze stopą procentową i/lub kursem walutowym *							
Kontrakty CIRS	1 434 840	6 331 579	4 203 916	0	(60 707)	135 804	196 511
Kontrakty IRS	1 125 500	1 305 000	2 645 000	0	(358 033)	0	358 033
Kontrakty FXS	0	0	0	0	0	0	0
2. Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie wartości godziwej związane ze stopą procentową							
Kontrakty IRS	0	0	90 000	0	0	0	0
3. Razem instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie							
	2 560 340	7 636 579	6 938 916	0	(418 740)	135 804	554 544

* Wartość nominalna dla instrumentów pochodnych dwuwalutowych prezentowana jest w kwocie stanowiącej sumę obydwu stron transakcji wyrażonych w PLN.

24b. Rachunkowość zabezpieczeń z tytułu zabezpieczenia przepływów środków pieniężnych

Relacja zabezpieczająca	Maksymalny termin wystąpienia przepływów pieniężnych, których wartość jest zabezpieczana
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel złotych aktywów finansowych	2025-11-05
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel walutowych kredytów hipotecznych oraz finansujących je zobowiązań złotych	2025-01-07
Zabezpieczenie wartości godziwej instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej	2026-08-25
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych z tytułu przyszłych przychodów i kosztów odsetkowych denominowanych w walutach obcych	2030-04-01
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych z tytułu przyszłych przychodów i kosztów odsetkowych denominowanych w walutach obcych	2026-09-18
Nieefektywna część zmian wyceny instrumentów zabezpieczających ujęta w Rachunku zysków i strat w 2023 roku wyniosła 1 160 tys. zł. (w 2022 roku było to odpowiednio -7 130 tys. zł).	

Nieefektywna część zmian wyceny instrumentów zabezpieczających ujęta w Rachunku zysków i strat została zaprezentowana w **nocie (8)**.

24c. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych - Instrumenty zabezpieczane

Transakcje	Pozycja w bilansie	Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego przyjęte do wyznaczenia kwoty nieefektywnej w okresie	Wartość kapitałów z tytułu czynnych relacji zabezpieczających	Wartość kapitałów do rozliczenia z tytułu zakończonych relacji zabezpieczających
▪ CIRS	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(69 617)	(4 308)	(221)
▪ IRS	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(125 750)	(8 282)	0
▪ FX spot	Przyszłe przychody i koszty odsetkowe	(16 393)	(4 979)	0
▪ IRS	Wyemitowane dłużne papiery wartościowe	0	0	0
▪ IRS	Instrumenty dłużne	(140 107)	(36 404)	0
Razem		(351 867)	(53 973)	(221)

24d. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych - Instrumenty zabezpieczające

Transakcje	Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego przyjęte do wyznaczenia kwoty nieefektywnej w okresie	Nieefektywność rozpoznana w Rachunku zysków i strat	Reklasyfikacja z kapitału do Rachunku zysków i Strat
- CIRS	71 863	2 246	0
- IRS	125 750	0	0
- FX spot	16 393	0	0
- IRS	0	0	0
- IRS	140 107	0	0
Razem	354 113	2 246	0

24e. Zabezpieczenie wartości godziwej - Instrumenty zabezpieczane

Transakcje	Pozycja w bilansie	Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego przyjęte do wyznaczenia kwoty nieefektywnej w okresie
IRS	Instrumenty dłużne wyceniane przez inne całkowite dochody	5 806
IRS	Wyemitowane zobowiązania	(49 305)
Razem		(43 499)

24f. Zabezpieczenie wartości godziwej - Instrumenty zabezpieczające

Transakcje	Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego przyjęte do wyznaczenia kwoty nieefektywnej w okresie	Nieefektywność rozpoznana w Rachunku zysków i strat
IRS	(6 151)	(346)
IRS	48 564	(740)
Razem	42 413	(1 086)

25. INWESTYCJE W JEDNOSTKACH ZALEŻNYCH, WE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH

25a. Inwestycje w jednostkach powiązanych

	31.12.2023	31.12.2022
Inwestycje w jednostkach zależnych	399 223	247 823

25b. Inwestycje w jednostkach powiązanych

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	247 823	208 889
Sprzedaż 80% udziału w Millennium Financial Services Sp. z o.o.	(88)	0
Wycena początkowa 20% udziału w Europa Millennium Financial Services Sp. z o.o.	52 487	0
Zwiększenie udziału w Millennium Financial Services Sp. z o.o.	0	95
Zwiększenie udziału w Millennium Bank Hipoteczny S.A.	99 000	51 000
Przejęcie działalności maklerskiej d. Millennium Dom Maklerski S.A.	0	(12 161)
Stan na koniec okresu	399 223	247 823

25c. Jednostki podporządkowane wg stanu na 31.12.2023

Nazwa	Rodzaj działalności	Siedziba	% udziału Banku w kapitałach własnych	% udziału Banku w głosach na WZA lub ZW
MILLENNIUM BANK HIPOTECZNY S.A.	czynności banku hipotecznego	Warszawa	100	100
MILLENNIUM LEASING Sp. z o.o.	usługi leasingowe	Warszawa	100	100
MILLENNIUM CONSULTING S.A.*	usługi doradztwa	Warszawa	100	100
MILLENNIUM SERVICE Sp. z o.o.	wynajem i zarządzanie nieruchomościami, działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	Warszawa	100	100
MILLENNIUM GOODIE Sp. z o.o.	działalność portali internetowych	Warszawa	100	100
MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES Sp. z o.o.	operacje finansowe na rynku kapitałowym i usługi doradcze	Warszawa	100	100
EUROPA MILLENNIUM FINANCIAL SERVICES Sp. z o.o.**	działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	Wrocław	20	20
PIAST EXPERT Sp. z o.o. w likwidacji	usługi marketingowe	Warszawa	100	100
LUBUSKIE FABRYKI MEBLI S.A. w likwidacji	wytwarzanie mebli	Świebodzin	50 + 1 akcja	50 +1 akcja

* Millennium Consulting S.A., spółka zależna od Banku jest właścicielem 100% pakietu akcji Millennium TFI S.A.

** W dniu 29 marca 2023 roku nastąpiło przeniesienie 80% udziałów w spółce Millennium Financial Services sp. z o.o. (obecnie Europa Millennium Financial Services) z Banku odpowiednio na rzecz Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Europa S.A., które nabyło 72% udziałów Spółki oraz Towarzystwa Ubezpieczeń Europa S.A., które nabyło 8% udziałów Spółki co zostało szerzej opisane pod notą (5) „Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy”.

25c. Jednostki podporządkowane wg stanu na 31.12.2023 - cd.

Nazwa	Wartość brutto udziałów / akcji	Wartość odpisów aktualizujących	Dopłaty do kapitału	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał zakładowy	Przychody	Zysk / (Strata)	Powiązanie
MILLENNIUM BANK HIPOTECZNY S.A.	270 000	0	0	1 324 111	1 078 847	90 000	26 006	9 523	zależna
MILLENNIUM LEASING Sp. z o.o.	63 942	0	0	7 316 483	7 023 164	48 195	149 695	43 363	zależna
MILLENNIUM CONSULTING S.A.*	4 340	0	0	50 776	108	4 340	3 301	2 886	zależna
MILLENNIUM SERVICE Sp. z o.o.	1 000	0	0	64 741	8 442	1 000	37 520	26 616	zależna
MILLENNIUM GOODIE Sp. z o.o.	597	0	1 000	14 571	11 972	500	5 101	1 082	zależna
MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES Sp. z o.o.	98	0	0	491	22	100	1 468	32	zależna
EUROPA MILLENNIUM FINANCIAL SERVICES Sp. z o.o.	52 509	0	0	54 145	29 557	100	32 271	24 548	stowarzyszona
PIAST EXPERT Sp. z o.o. w likwidacji	5 737	0	0	6 032	105	5 900	121	27	zależna
LUBUSKIE FABRYKI MEBLI S.A. w likwidacji	6 700	(6 700)	0		spółka w likwidacji				zależna
RAZEM	404 923	(6 700)	1 000						

* Millennium Consulting S.A., spółka zależna od Banku jest właścicielem 100% pakietu akcji Millennium TFI S.A.

25d. Jednostki podporządkowane wg stanu na 31.12.2022

Nazwa	Rodzaj działalności	Siedziba	% udziału Banku w kapitałach własnych	% udziału Banku w głosach na WZA lub ZW
MILLENNIUM BANK HIPOTECZNY S.A.	czynności banku hipotecznego	Warszawa	100	100
MILLENNIUM LEASING Sp. z o.o.	usługi leasingowe	Warszawa	100	100
MILLENNIUM CONSULTING S.A.*	usługi doradztwa	Warszawa	100	100
MILLENNIUM SERVICE Sp. z o.o.	wynajem i zarządzanie nieruchomościami, działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	Warszawa	100	100
MILLENNIUM GOODIE Sp. z o.o.	działalność portali internetowych	Warszawa	100	100
MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES Sp. z o.o.	operacje finansowe na rynku kapitałowym i usługi doradcze	Warszawa	98	98
MILLENNIUM FINANCIAL SERVICES Sp. z o.o.	spółka jeszcze nie prowadzi działalności operacyjnej	Warszawa	100	100
PIAST EXPERT Sp. z o.o. w likwidacji	usługi marketingowe	Tychy	100	100
LUBUSKIE FABRYKI MEBLI S.A. w likwidacji	wytwarzanie mebli	Świebodzin	50 + 1 akcja	50 + 1 akcja

* Millennium Consulting S.A., spółka zależna od Banku jest właścicielem 100% pakietu akcji Millennium TFI S.A.

25d. Jednostki podporządkowane wg stanu na 31.12.2022 - cd.

Nazwa	Wartość brutto udziałów / akcji	Wartość odpisów aktualizujących	Dopłaty do kapitału	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał zakładowy	Przychody	Zysk / (Strata)	Powiązanie
MILLENNIUM BANK HIPOTECZNY S.A.	171 000	0	0	817 744	681 959	57 000	(21 872)	(29 749)	zależna
MILLENNIUM LEASING Sp. z o.o.	63 942	0	0	7 513 717	7 263 291	48 195	146 567	42 215	zależna
MILLENNIUM CONSULTING S.A.*	4 340	0	0	48 008	96	4 340	36 863	26 051	zależna
MILLENNIUM SERVICE Sp. z o.o.	1 000	0	0	74 273	15 711	1 000	42 493	28 867	zależna
MILLENNIUM GOODIE Sp. z o.o.	597	0	1 000	14 168	11 770	500	4 017	49	zależna
MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES Sp. z o.o.	98	0	0	457	20	100	1 530	30	zależna
MILLENNIUM FINANCIAL SERVICES Sp. z o.o.	109	0	0	spółka jeszcze nie prowadzi działalności operacyjnej					zależna
PIAST EXPERT Sp. z o.o. w likwidacji	5 737	0	0	6 005	105	5 984	61	(36)	zależna
LUBUSKIE FABRYKI MEBLI S.A. w likwidacji	6 700	(6 700)	0	spółka w likwidacji					zależna
RAZEM	253 523	(6 700)	1 000						

* Millennium Consulting S.A., spółka zależna od Banku jest właścicielem 100% pakietu akcji Millennium TFI S.A.

26. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

26a. Rzeczowe aktywa trwałe

	31.12.2023	31.12.2022
Grunty	2 189	2 219
Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	95 042	71 055
Urządzenia techniczne i maszyny	98 534	104 992
Środki transportu	19 839	14 208
Inne środki trwałe	23 507	24 170
Środki trwałe w budowie	66 226	74 030
Prawa do użytkowania powierzchni biurowej	247 750	266 868
Razem	553 087	557 542

26b. Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) za okres 01.01.2023 - 31.12.2023

	grunty	budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	urządzenia techniczne i maszyny	środki transportu	inne środki trwałe	środki trwałe w budowie i zaliczki	prawa do użytkowania powierzchni biurowej	RAZEM
a) wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	2 219	293 448	264 877	33 824	80 932	74 030	522 938	1 272 268
b) zwiększenia (z tytułu)	0	37 970	27 893	13 951	8 014	68 033	77 283	233 144
zakup	0	0	0	0	0	33 091	0	33 091
przyjęcie ze środków trwałych w budowie	0	37 970	27 893	0	8 014	0	0	73 877
przyjęcie w ramach leasingu finansowego	0	0	0	13 951	0	0	77 283	91 234
inwestycje nieopłacone	0	0	0	0	0	34 942	0	34 942
inne	0	0	0	0	0	0	0	0
c) zmniejszenia (z tytułu)	30	15 938	13 250	9 165	5 934	75 837	57 527	177 681
sprzedaż	30	3 050	93	0	693	0	0	3 866
likwidacja	0	12 888	13 139	0	5 221	0	57 527	88 775
rozliczenie środków trwałych w budowie	0	0	0	0	0	73 909	0	73 909
rozliczenie umów leasingu finansowego	0	0	18	9 165	20	0	0	9 203
inne	0	0	0	0	0	1 928	0	1 928
d) wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	2 189	315 480	279 520	38 610	83 012	66 226	542 694	1 327 731
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0	221 596	159 885	19 616	56 762	0	256 070	713 929
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	0	(1 955)	21 101	(845)	2 743	0	38 874	59 918
odpis bieżący (RZiS)	0	11 888	33 932	7 552	8 201	0	91 873	153 446
zmniejszenia z tytułu sprzedaży	0	(1 702)	(90)	0	(684)	0	0	(2 476)
zmniejszenia z tytułu likwidacji	0	(12 141)	(12 723)	0	(4 754)	0	(52 999)	(82 617)
rozliczenie umów leasingu finansowego	0	0	(18)	(8 397)	(20)	0	0	(8 435)
inne	0	0	0	0	0	0	0	0
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0	219 641	180 986	18 771	59 505	0	294 944	773 847
h) odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	797	0	0	0	0	0	797
zwiększenie	0	0	0	0	0	0	0	0
zmniejszenie	0	0	0	0	0	0	0	0
i) odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	797	0	0	0	0	0	797
j) wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	2 189	95 042	98 534	19 839	23 507	66 226	247 750	553 087
w tym: rzeczowe aktywa trwałe używane na podstawie umów leasingu	0	1 270	9 745	19 839	0	50	247 750	278 654

26c. Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) za okres 01.01.2022 - 31.12.2022

	grunty	budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	urządzenia techniczne i maszyny	środki transportu	inne środki trwałe	środki trwałe w budowie i zaliczki	prawa do użytkowania powierzchni biurowej	RAZEM
a) wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	2 270	303 754	261 834	27 641	91 624	63 187	490 593	1 240 903
b) zwiększenia (z tytułu)	0	8 617	52 336	14 680	9 264	76 964	90 924	252 785
zakup	0	0	789	0	0	49 730	0	50 519
przyjęcie ze środków trwałych w budowie	0	8 617	48 171	0	9 264	0	0	66 052
przyjęcie w ramach leasingu finansowego	0	0	0	14 680	0	0	90 924	105 604
inwestycje nieopłacone	0	0	0	0	0	27 234	0	27 234
inne	0	0	3 376	0	0	0	0	3 376
c) zmniejszenia (z tytułu)	51	18 923	49 293	8 497	19 956	66 121	58 579	221 420
sprzedaż	6	3 480	110	764	616	0	376	5 352
likwidacja	45	12 405	41 373	49	14 720	0	58 203	126 795
rozliczenie środków trwałych w budowie	0	0	0	0	0	66 051	0	66 051
rozliczenie umów leasingu finansowego	0	3 038	7 810	7 684	4 620	0	0	23 152
inne	0	0	0	0	0	70	0	70
d) wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	2 219	293 448	264 877	33 824	80 932	74 030	522 938	1 272 268
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0	227 344	173 288	20 779	68 440	0	213 631	703 482
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	0	(5 748)	(13 403)	(1 163)	(11 678)	0	42 439	10 447
odpis bieżący (RZiS)	0	10 197	32 271	6 518	7 918	0	92 775	149 679
zmniejszenia z tytułu sprzedaży	0	(1 438)	(110)	(691)	(611)	0	(376)	(3 226)
zmniejszenia z tytułu likwidacji	0	(11 742)	(40 902)	(49)	(14 348)	0	(49 960)	(117 001)
rozliczenie umów leasingu finansowego	0	(2 765)	(8 038)	(6 941)	(4 637)	0	0	(22 381)
inne	0	0	3 376	0	0	0	0	3 376
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0	221 596	159 885	19 616	56 762	0	256 070	713 929
h) odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	8 856	0	0	0	0	0	8 856
zwiększenie	0	0	0	0	0	0	0	0
zmniejszenie	0	8 059	0	0	0	0	0	8 059
i) odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	797	0	0	0	0	0	797
j) wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	2 219	71 055	104 992	14 208	24 170	74 030	266 868	557 542
w tym: rzeczowe aktywa trwałe używane na podstawie umów leasingu	0	8 003	13 720	14 208	325	50	266 868	303 174

27. WARTOŚCI NIEMATERIALNE

27a. Wartości niematerialne

	31.12.2023	31.12.2022
Wartość firmy - połączenie z Euro Bank S.A.	192 126	192 126
Pozostałe wartości niematerialne:	289 002	240 694
prawa autorskie, patenty i podobne wartości	24 157	34 759
oprogramowanie komputerowe (licencje)	78 921	89 210
inne	7 296	9 524
zaliczki na wartości niematerialne	178 628	107 201
Razem	481 128	432 820

W wyniku zakupu przez Bank Millennium 99,787% akcji Euro Bank S.A. od SG Financial Services Holdings spółki w 100% zależnej od Société Générale S.A., a następnie połączenia z wymienionym podmiotem w roku 2019, ustalono różnicę wartości godziwej przejętych aktywów i zobowiązań na dzień przejścia do ceny nabycia, i zgodnie z zapisami MSSF 3.32, ujęto jako wartość firmy w wartościach niematerialnych (przypisaną do działalności detalicznej).

W odniesieniu do wartości firmy test na utratę wartości jest przeprowadzany przynajmniej raz w roku bez względu na stwierdzenie jakichkolwiek przesłanek wskazujących na to, że możliwość utraty wartości mogła nastąpić.

Dane wejściowe dla potrzeb testu wartości firmy obejmują wynik z aktywów i pasywów detalicznych zaalokowanych do działalności powiązanej. Do wyznaczenia wysokości kapitału użyto szacunku aktywów ważonych ryzykiem i współczynnika adekwatności kapitałowej spełniającego minima regulacyjne dla prowadzonej działalności. Test jest wykonywany poprzez porównanie wartości bieżącej przepływów pieniężnych generowanych przez wymienione składniki majątku z szacowaną wielkością kapitałów. Prognozy dotyczące przepływów pieniężnych przygotowano w oparciu o założenia kierownictwa odnośnie całokształtu warunków, które wystąpią podczas pozostałego okresu użytkowania aktywów. Są one zgodne z przyjętym w Banku średnioterminowym planem finansowym na lata 2024-2026 oraz Strategią Banku. Dane dotyczące kolejnych lat po 2026 roku są wynikiem ekstrapolacji prognoz, zakładających kontynuację zmian w bilansie i rachunku wyników. Do dyskontowania przepływów użyto wskaźnika kosztu kapitału składającego się z sumy stopy rynkowej oraz premii za ryzyko.

Przeprowadzony na koniec roku 2023 test wykazał nadwyżkę bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne i w związku z tym nie stwierdzono dla tego ośrodka utraty wartości.

27b. Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) za okres 01.01.2023 - 31.12.2023

	prawa autorskie, patenty i podobne wartości	oprogramowanie komputerowe (licencje)	inne wartości niematerialne	zaliczki na wartości niematerialne	RAZEM
a) wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	94 856	301 712	25 021	107 201	528 790
b) zwiększenia (z tytułu)	12 160	18 467	0	102 021	132 648
nakłady na wartości niematerialne	0	0	0	92 067	92 067
inwestycje nieopłacone	0	0	0	9 954	9 954
rozliczenie z zaliczek	12 160	18 467	0	0	30 627
inne	0	0	0	0	0
c) zmniejszenia (z tytułu)	0	144	0	30 594	30 738
likwidacja	0	144	0	0	144
rozliczenie zaliczek na wartości niematerialne	0	0	0	30 594	30 594
inne	0	0	0	0	0
d) wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	107 016	320 035	25 021	178 628	630 700
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	60 097	212 502	15 497	0	288 096
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	22 762	28 612	2 228	0	53 602
odpis bieżący (RZiS)	22 762	28 753	2 228	0	53 743
likwidacja	0	(143)	0	0	(143)
inne	0	0	0	0	0
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	82 859	241 114	17 725	0	341 698
h) odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	0	0	0	0
i) odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	0	0	0	0
j) wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	24 157	78 921	7 296	178 628	289 002

27c. Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) za okres 01.01.2022 - 31.12.2022

	prawa autorskie, patenty i podobne wartości	oprogramowanie komputerowe (licencje)	inne wartości niematerialne	zaliczki na wartości niematerialne	RAZEM
a) wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	82 509	382 427	24 760	53 861	543 557
b) zwiększenia (z tytułu)	17 157	33 880	261	100 317	151 615
nakłady na wartości niematerialne	0	0	0	87 561	87 561
inwestycje nieopłacone	0	0	0	12 756	12 756
rozliczenie z zaliczek	17 157	29 532	261	0	46 950
inne	0	4 348	0	0	4 348
c) zmniejszenia (z tytułu)	4 810	114 595	0	46 977	166 382
likwidacja	4 810	114 116	0	0	118 926
rozliczenie zaliczek na wartości niematerialne	0	0	0	46 950	46 950
inne	0	479	0	27	506
d) wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	94 856	301 712	25 021	107 201	528 790
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	47 039	291 551	11 894	0	350 484
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	13 058	(79 049)	3 603	0	(62 388)
odpis bieżący (RZiS)	17 868	31 262	3 603	0	52 733
likwidacja	(4 810)	(114 116)	0	0	(118 926)
inne	0	3 805	0	0	3 805
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	60 097	212 502	15 497	0	288 096
h) odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	0	0	0	0
i) odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	0	0	0	0
j) wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	34 759	89 210	9 524	107 201	240 694

28. AKTYWA Z TYTUŁU ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO

28a. Aktywa i rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

	31.12.2023			31.12.2022		
	Aktywo z tytułu odroczonego podatku	Rezerwa na odroczonego podatek dochodowy	Aktywo z tytułu odroczonego podatku, netto	Aktywo z tytułu odroczonego podatku	Rezerwa na odroczonego podatek dochodowy	Aktywo z tytułu odroczonego podatku, netto
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	128	(1 498)	(1 370)	128	(2 208)	(2 080)
Wycena bilansowa instrumentów finansowych	1 332	(36 476)	(35 144)	20 322	(47 466)	(27 144)
Niezrealizowane należności/zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych	67 024	(67 597)	(573)	73 405	(59 804)	13 601
Odsetki do zapłacenia/otrzymania od lokat i papierów wartościowych	122 682	(323 515)	(200 833)	72 317	(290 124)	(217 807)
Odsetki i dyskonto od kredytów i wierzytelności	0	(113 015)	(113 015)	0	(108 723)	(108 723)
Przychody i koszty rozliczane wg efektywnej stopy procentowej	60 214	0	60 214	236 022	0	236 022
Rezerwy na kredyty stanowiące różnice przejściowe	494 879	0	494 879	465 901	0	465 901
Świadczenia pracownicze	21 984	0	21 984	19 604	0	19 604
Prawa do użytkowania	4 128	0	4 128	4 719	0	4 719
Rezerwy na koszty	138 929	0	138 929	79 551	0	79 551
Wycena aktywów inwestycyjnych, kredytów, zabezpieczenia przepływów środków pieniężnych oraz zyski/straty aktuarialne odniesione w inne całkowite dochody	57 252	(24 567)	32 685	251 607	(54 839)	196 768
Wycena akcji (udziałów)	1 273	(33 300)	(32 027)	1 273	(19 420)	(18 147)
Pozostałe	144	(1 723)	(1 579)	931	0	931
Aktywo z tytułu odroczonego podatku, netto	969 970	(601 692)	368 279	1 225 780	(582 584)	643 196
w tym długoterminowe aktywo z tytułu odroczonego podatku, netto			22 137			171 658

28b. Zmiany z tytułu różnic przejściowych

	31.12.2022	Korekty za lata ubiegłe	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitały	31.12.2023
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	(2 080)		710		(1 370)
Wycena bilansowa instrumentów finansowych	(27 144)		(8 000)		(35 144)
Niezrealizowane należności/zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych	13 602		(14 174)		(573)
Odsetki do zapłacenia/otrzymania od lokat i papierów wartościowych	(217 807)		16 975		(200 833)
Odsetki i dyskonto od kredytów i wierzytelności	(108 724)		(4 292)		(113 015)
Przychody i koszty rozliczane wg efektywnej stopy proc.	236 022		(175 807)		60 214
Rezerwy na kredyty stanowiące różnice przejściowe	465 900		28 978		494 879
Świadczenia pracownicze	19 604		2 380		21 984
Prawa do użytkowania	4 719		(591)		4 128
Rezerwy na przyszłe koszty	79 551		59 378		138 929
Wycena aktywów inwestycyjnych, kredytów, zabezpieczenia przepływów środków pieniężnych oraz zyski/straty aktuarialne odniesione w inne całkowite dochody	196 768			(164 083)	32 685
Wycena akcji (udziałów)	(18 147)		(13 880)		(32 027)
Pozostałe	931		(2 510)		(1 579)
Razem	643 196	0	(110 835)	(164 083)	368 279

28c. Zmiany z tytułu różnic przejściowych

	31.12.2021	Korekty za lata ubiegłe	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitały	31.12.2022
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	(1 762)		(318)		(2 080)
Wycena bilansowa instrumentów finansowych	(24 043)		(3 101)		(27 144)
Niezrealizowane należności/zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych	(834)		14 435		13 601
Odsetki do zapłacenia/otrzymania od lokat i papierów wartościowych	(66 544)		(151 263)		(217 807)
Odsetki i dyskonto od kredytów i wierzytelności	(75 737)		(32 986)		(108 723)
Przychody i koszty rozliczane wg efektywnej stopy proc.	147 394		88 628		236 022
Rezerwy na kredyty stanowiące różnice przejściowe	398 267		67 634		465 901
Świadczenia pracownicze	18 687		917		19 604
Prawa do użytkowania	6 620		(1 901)		4 719
Rezerwy na przyszłe koszty	88 584		(9 033)		79 551
Wycena aktywów inwestycyjnych, zabezpieczenia przepływów środków pieniężnych oraz zyski/straty aktuarialne odniesione w inne całkowite dochody	151 457	(24)		45 335	196 768
Wycena akcji (udziałów)	(35 167)		17 020		(18 147)
Pozostałe	1 096	897	(1 062)		931
Razem	608 018	873	(11 030)	45 335	643 196

28d. Zmiany podatku odroczonego

	1.01.2023 - 31.12.2023	1.01.2022 - 31.12.2022
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	710	(318)
Wycena bilansowa instrumentów finansowych	(8 000)	(3 101)
Niezrealizowane należności/ zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych	(14 174)	14 435
Odsetki do zapłacenia/otrzymania od lokat i papierów wartościowych	16 975	(151 263)
Odsetki i dyskonto od kredytów i wierzytelności	(4 292)	(32 986)
Przychody i koszty rozliczane wg efektywnej stopy procentowej	(175 807)	88 628
Rezerwy na kredyty stanowiące różnice przejściowe	28 978	67 634
Świadczenia pracownicze	2 380	917
Prawa do użytkowania	(591)	(1 901)
Rezerwy na przyszłe koszty	59 378	(9 033)
Wycena akcji (udziałów)	(13 880)	17 020
Pozostałe	(2 510)	(1 062)
Zmiany z tytułu podatku odroczonego odniesione na wynik	(110 835)	(11 030)
Wycena aktywów inwestycyjnych, kredytów, zabezpieczenia przepływów środków pieniężnych oraz zyski/straty aktuarialne odniesione w inne całkowite dochody	(164 083)	45 335

28e. Kwota ujemnych różnic przejściowych, w związku z którymi nie ujęto w bilansie składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Rok wygaśnięcia różnic przejściowych	31.12.2023	31.12.2022
Bezterminowo	10 009	10 009
Razem	10 009	10 009

Wartość ujemnych różnic przejściowych prezentowana w powyższej tabeli została przeliczona obowiązującą stopą podatkową.

Bazując na zapisach MSR 12 Bank dokonał kompensaty aktywa z tytułu podatku odroczonego z rezerwami z tytułu podatku odroczonego.

	31.12.2023	31.12.2022
Aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	368 279	643 196
Rezerwa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-
Razem	368 279	643 196

29. INNE AKTYWA

	31.12.2023	31.12.2022
Koszty do rozliczenia w czasie	129 508	114 577
Dochody do otrzymania	37 719	34 104
Rozliczenia międzybankowe	4 349	0
Rozliczenia z tytułu transakcji na instrumentach finansowych	44	539
Należności od dłużników różnych, w tym:	1 197 900	785 105
- należności od Société Générale S.A. z tytułu umowy w przedmiocie Zwolnienia z Odpowiedzialności i Gwarancji Dotyczącej Portfela CHF	625 100	411 300
- należności z tytułu unieważnionych sądownie hipotecznych kredytów walutowych	325 700	179 600
Rozrachunki publiczno-prawne	15 186	14 529
Razem pozostałe aktywa, brutto	1 384 706	948 854
Odpisy aktualizujące	(24 546)	(25 845)
Razem pozostałe aktywa, netto	1 360 160	923 009
▪ w tym pozostałe aktywa finansowe *	1 215 466	793 903
▪ w tym pozostałe aktywa długoterminowe	0	587

* w pozostałych aktywach finansowych ujęto całość pozostałych aktywów netto z wyłączeniem Kosztów do rozliczenia w czasie, Rozrachunków publiczno-prawnych oraz pozycji Pozostałe

Umowa z Société Générale S.A. w przedmiocie Zwolnienia z Odpowiedzialności i Gwarancji Dotyczącej Portfela CHF, ma na celu ograniczenie ryzyka związanego z kredytami hipotecznymi byłego Euro Banku.

30. AKTYWA TRWAŁE DO ZBYCIA

Według stanu na dzień 31.12.2023 oraz 31.12.2022 Bank nie klasyfikował żadnych składników majątku do kategorii Aktywa trwałe do zbycia.

31. ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU

	31.12.2023	31.12.2022
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	576 611	380 144
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	0	0
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	2 720	4 784
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat	579 331	384 928

Podział ujemnej wyceny instrumentów pochodnych na poszczególne typy instrumentów został zaprezentowany w **nocie (19)**.

32. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW I INNYCH INSTYTUCJI MONETARNYCH

32a. Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych

	31.12.2023	31.12.2022
W rachunku bieżącym	27 260	26 262
Depozyty terminowe	536 188	589 044
Otrzymane kredyty i pożyczki	0	5 000
Odsetki	1 936	4 838
Razem	565 384	625 144

32b. Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych wg terminów zapadalności

	31.12.2023	31.12.2022
rachunki bieżące	27 260	26 262
do 1 miesiąca	530 573	472 072
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	3 102	69 972
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	2 513	52 000
powyżej 1 roku do 5 lat	0	0
powyżej 5 lat	0	0
Odsetki	1 936	4 838
Razem	565 384	625 144

32c. Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych wg struktury walutowej

	31.12.2023	31.12.2022
W walucie polskiej	261 050	318 111
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	304 334	307 033
waluta: USD	3	10
waluta: EUR	304 331	307 023
waluta: CHF	0	0
pozostałe waluty	0	0
Razem	565 384	625 144

33. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

33a. Zobowiązania wobec klientów wg struktury rodzajowej

	31.12.2023	31.12.2022
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	76 599 831	68 787 007
Rachunki bieżące	50 242 523	49 106 928
Depozyty terminowe	25 771 736	19 247 973
Inne	278 997	248 573
Naliczone odsetki	306 575	183 533
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	26 605 648	23 842 527
Rachunki bieżące	14 803 963	13 379 634
Depozyty terminowe	11 267 674	9 996 536
Inne	488 536	405 854
Naliczone odsetki	45 475	60 503
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	4 300 157	5 635 282
Rachunki bieżące	3 318 534	3 195 080
Depozyty terminowe	974 507	2 418 727
Inne	1 677	8 193
Naliczone odsetki	5 439	13 282
Razem	107 505 636	98 264 816

33b. Zobowiązania wobec klientów wg terminów zapadalności

	31.12.2023	31.12.2022
rachunki bieżące	68 365 020	65 681 642
do 1 miesiąca	13 701 474	12 975 850
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	11 948 566	7 520 540
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	11 330 805	7 574 732
powyżej 1 roku do 5 lat	1 766 561	4 213 399
powyżej 5 lat	35 721	41 336
Odsetki	357 489	257 317
Razem	107 505 636	98 264 816

33c. Zobowiązania wobec klientów wg struktury walutowej

	31.12.2023	31.12.2022
W walucie polskiej	96 237 779	86 587 558
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	11 267 857	11 677 258
waluta: USD	2 550 089	3 015 110
waluta: EUR	8 044 025	7 889 980
waluta: GBP	383 030	441 197
waluta: CHF	242 561	238 002
pozostałe waluty	48 152	92 969
Razem	107 505 636	98 264 816

34. TRANSAKCJE Z PRZYRZECZENIEM ODKUPU

Zobowiązania z tytułu sprzedanych dłużnych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu:

	31.12.2023	31.12.2022
wobec Banku Centralnego	0	0
wobec pozostałych banków	0	0
wobec klientów	0	0
odsetki	0	0
Razem	0	0

35. WYEMITOWANE DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE

35a. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	31.12.2023	31.12.2022
Obligacje	2 903 111	242 500
Wycena obligacji Banku w relacji zabezpieczenia wartości godziwej	49 304	0
Odsetki	75 537	1 253
Razem	3 027 952	243 753

35b. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych, wg terminów wymagalności

	31.12.2023	31.12.2022
do 1 miesiąca	0	0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	0	0
powyżej 1 roku do 5 lat	2 220 915	0
powyżej 5 lat	731 500	242 500
Odsetki	75 537	1 253
Razem	3 027 952	243 753

35c. Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	243 753	0
Zwiększenia, z tytułu:	2 825 806	243 753
emisja obligacji	2 660 611	242 500
wycena obligacji Banku w relacji zabezpieczenia wartości godziwej	49 304	0
naliczenie odsetek	115 891	1 253
Zmniejszenia, z tytułu:	(41 607)	0
wykup obligacji	0	0
wypłata odsetek	(41 607)	0
Stan na koniec okresu	3 027 952	243 753

35d. Dłużne papiery wartościowe wg rodzaju

Wg stanu na 31.12.2023	Wartość bilansowa,	w tym odsetki	Termin wykupu (maksymalny umowny termin wymagalności)	Rynek notowań
Bank Millennium - BMCN_012040	251 341	8 841	2040-01-25	Vienna MTF
Bank Millennium - BMCN_082036	494 106	5 107	2036-08-25	Vienna MTF
Bank Millennium - MILP-2027/09	2 282 505	61 589	2027-09-18	Luxembourg SE
Razem	3 027 952	75 537		

Wg stanu na 31.12.2022	Wartość bilansowa,	w tym odsetki	Termin wykupu (maksymalny umowny termin wymagalności)	Rynek notowań
Bank Millennium - BMCN_012040	243 753	1 253	2040-01-25	Vienna MTF

36. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

36a. Zobowiązania podporządkowane

	31.12.2023	31.12.2022
Wartość obligacji podporządkowanych w PLN - BKMO_071227R	700 000	700 000
Waluta	PLN	PLN
Warunki oprocentowania	8,12%	9,70%
Termin wymagalności	2027-12-07	2027-12-07
Odsetki	3 738	4 465
Wartość obligacji podporządkowanych w PLN - BKMO_300129W	830 000	830 000
Waluta	PLN	PLN
Warunki oprocentowania	8,94%	9,60%
Termin wymagalności	2029-01-30	2029-01-30
Odsetki	31 307	33 618
Stan bilansowy zobowiązań podporządkowanych	1 565 045	1 568 083

36b. Zmiana stanu zobowiązań podporządkowanych

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	1 568 083	1 541 144
Zwiększenia, z tytułu:	141 686	110 181
emisja obligacji podporządkowanych	0	0
naliczenie odsetek	141 686	110 181
Zmniejszenia, z tytułu:	(144 724)	(83 242)
spłata obligacji podporządkowanych	0	0
spłata odsetek	(144 724)	(83 242)
Stan zobowiązań podporządkowanych na koniec okresu	1 565 045	1 568 083

W latach 2023 i 2022 Bank nie odnotował żadnych opóźnień w płatności rat kapitałowych lub odsetkowych, ani nie naruszył żadnych innych postanowień umownych wynikających ze swoich zobowiązań podporządkowanych.

37. REZERWY

37a. Rezerwy

	31.12.2023	31.12.2022
Udzielone zobowiązania i gwarancje	42 375	40 174
Nierozstrzygnięte sprawy sporne	1 401 798	975 092
Razem	1 444 173	1 015 266

37b. Zmiana stanu rezerw na Udzielone zobowiązania i gwarancje

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	40 174	44 955
Utworzenie rezerw	40 336	42 130
Rozwiązanie rezerw	(37 916)	(46 984)
Różnice kursowe	(219)	73
Stan na koniec okresu	42 375	40 174

37c. Zmiana stanu rezerw na Nierozstrzygnięte sprawy sporne

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	975 092	549 450
Utworzenie rezerw	30 208	27 325
Rozwiązanie rezerw	(11 783)	(8 116)
Wykorzystanie rezerw w ciągu okresu	(112 313)	(175)
Utworzenie rezerw na ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych*	3 065 380	2 017 320
Alokacja do portfela kredytowego	(2 544 786)	(1 610 712)
Różnice kursowe	0	0
Stan na koniec okresu	1 401 798	975 092

* Utworzenie rezerw na ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych zostało szerzej opisane w Rozdziale 12. „Ryzyko prawne z tytułu walutowych kredytów hipotecznych”.

38. INNE ZOBOWIĄZANIA

38a. Inne zobowiązania

	31.12.2023	31.12.2022
Krótkoterminowe	2 456 966	2 051 796
Koszty do zapłacenia - premie, wynagrodzenia	49 735	43 689
Koszty do zapłacenia - pozostałe	193 796	163 713
Rezerwa na zwroty na ubezpieczenia	186 661	271 420
Rozliczenia międzybankowe	745 986	814 674
Rezerwa na potencjalne zwroty opłat w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu	76 400	78 923
Rozliczenia z tytułu transakcji na instrumentach finansowych	0	3 338
Wierzyciele różni, w tym:	1 013 454	466 902
- zobowiązania z tytułu unieważnionych sądowo hipotecznych kredytów walutowych	288 253	145 986
- rozliczenia z tytułu transakcji kartowych	192 141	173 824
- rozliczenia z tytułu ubezpieczeń	59 775	34 579
Zobowiązania z tytułu leasingu	93 192	95 759
Zobowiązania wobec budżetu	35 244	42 303
Przychody przyszłych okresów	41 551	53 819
Rezerwy na niewykorzystane urlopy	17 089	13 863
Rezerwy na odprawy emerytalne	3 263	2 832
Pozostałe	595	561
Długoterminowe	474 887	498 838
Rezerwy na odprawy emerytalne	41 964	28 709
Przychody przyszłych okresów	0	0
Zobowiązanie do zapłaty - BFG*	209 209	209 209
Zobowiązania z tytułu leasingu	219 518	256 724
Koszty do zapłacenia	4 196	4 196
Razem	2 931 853	2 550 634
w tym pozostałe zobowiązania finansowe**	2 382 194	1 894 398

* Bank korzysta z możliwości wnoszenia części składek do BFG w formie zobowiązania do zapłaty co polega na rozpoznaniu zobowiązania do zapłaty przy jednoczesnym utrzymywaniu aktywów obciążonych w formie dłużnych papierów wartościowych przechowywanych na odrębnym, utworzonym w tym celu rachunku

** do pozostałych zobowiązań finansowych zalicza się całość Innych zobowiązań z wyłączeniem Przychodów przyszłych okresów, Rezerw na zwroty, Zobowiązań wobec budżetu, Zobowiązań do zapłaty składki dla BFG oraz pozycji Pozostałe

38b. Zobowiązania z tytułu leasingu

	31.12.2023	31.12.2022
Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu	342 039	377 749
Niezrealizowane koszty finansowe	(29 329)	(25 266)
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	312 710	352 483
Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu wg terminów zapadalności		
do 1 roku	105 182	104 883
powyżej 1 roku do 5 lat	207 517	215 916
powyżej 5 lat	29 340	56 950
Razem	342 039	377 749
Zobowiązania (netto) z tytułu leasingu wg terminów zapadalności		
do 1 roku	93 192	95 759
powyżej 1 roku do 5 lat	190 501	200 859
powyżej 5 lat	29 017	55 865
Razem	312 710	352 483

38c. Zmiana stanu rezerw na niewykorzystane urlopy

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	13 862	13 626
Utworzenie/Odwrocenie rezerw	3 227	90
Wykorzystanie rezerw	0	0
Przejęcie działalności maklerskiej d. Millennium Dom Maklerski S.A.	0	146
Stan na koniec okresu	17 089	13 862

38d. Zmiana stanu rezerw na odprawy emerytalne

	01.01.2023 - 31.12.2023	01.01.2022 - 31.12.2022
Stan na początek okresu	31 541	34 709
Utworzenie / Odwrocenie rezerw	4 600	5 609
Wykorzystanie rezerw	(1 348)	(1 477)
(Zyski) / straty aktuarialne	10 434	(8 367)
Przejęcie działalności maklerskiej d. Millennium Dom Maklerski S.A.	0	1 067
Stan na koniec okresu	45 227	31 541

39. KAPITAŁ WŁASNY

39a. Kapitał zakładowy

Kapitał podstawowy Banku Millennium S.A. wynosi 1 213 116 777 zł i dzieli się na 1 213 116 777 akcji o wartości nominalnej 1 zł każda, co prezentuje poniższa tabela.

KAPITAŁ ZAKŁADOWY

Wartość nominalna jednej akcji = 1 zł.

Seria / emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj Uprzywilejo wania	Liczba akcji	Wartość serii / emisji (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy
A	imiennie założycielskie	x2 co do głosu	106 850	106 850	gotówka	30.06.1989	30.06.1989
B1	imiennie zwykłe		150 000	150 000	gotówka	13.06.1990	01.01.1990
B2	imiennie zwykłe		150 000	150 000	gotówka	13.12.1990	01.01.1990
C	na okaziciela zwykłe		4 693 150	4 693 150	gotówka	17.05.1991	01.01.1991
D1	na okaziciela zwykłe		1 700 002	1 700 002	gotówka	31.12.1991	01.01.1992
D2	na okaziciela zwykłe		2 611 366	2 611 366	gotówka	31.01.1992	01.01.1992
D3	na okaziciela zwykłe		1 001 500	1 001 500	gotówka	10.03.1992	01.01.1992
E	na okaziciela zwykłe		6 000 000	6 000 000	gotówka	28.05.1993	01.01.1992
F	na okaziciela zwykłe		9 372 721	9 372 721	gotówka	10.12.1993	01.01.1993
G	na okaziciela zwykłe		8 000 000	8 000 000	gotówka	30.05.1994	01.10.1993
H	na okaziciela zwykłe		7 082 129	7 082 129	gotówka	24.10.1994	01.10.1994
Podwyższenie wart. nominalnej akcji z 1 do 4 PLN				122 603 154	kapitał zapasowy	24.11.1994	
Split akcji w stosunku 1:4			122 603 154			05.12.1994	
I	na okaziciela zwykłe		65 000 000	65 000 000	gotówka	12.08.1997	01.10.1996
J	na okaziciela zwykłe		196 120 000	196 120 000	kapitały Banku Gdańskiego S.A.	12.09.1997	01.10.1996
K	na okaziciela zwykłe		424 590 872	424 590 872	gotówka	31.12.2001	01.01.2001
L	na okaziciela zwykłe		363 935 033	363 935 033	gotówka	26.02.2010	01.01.2009
Liczba akcji razem			1 213 116 777				
Kapitał akcyjny razem				1 213 116 777			

W okresie sprawozdawczym dokonana została konwersja 128 akcji imiennych zwykłych na akcje na okaziciela. W związku z powyższym liczba akcji imiennych wg stanu na dzień 31 grudnia 2023 roku wynosiła 107 480, z czego 61 600 akcji to akcje założycielskie, uprzywilejowane w ten sposób, że jedna akcja daje prawo do dwóch głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Według dostępnych Bankowi informacji, w odniesieniu do akcjonariuszy posiadających ponad 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu, akcjonariuszami Banku są następujące podmioty:

Akcjonariusze według stanu na 31.12.2023	Liczba akcji	% udział w kapitale zakładowym	Liczba akcji	% udział w głosach na WZA
Banco Comercial Portugues S.A.	607 771 505	50,10	607 771 505	50,10
Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny	107 970 039	8,90	107 970 039	8,90
Allianz Polska Otwarty Fundusz Emerytalny	100 990 351	8,32	100 990 351	8,32
Otwarty Fundusz Emerytalny PZU „Złota Jesień”	65 492 207	5,40	65 492 207	5,40

Dane zawarte w tabeli ustalone zostały według zasad opisanych poniżej. W zakresie dotyczącym Banco Comercial Portugues S.A. są to dane zebrane w związku z rejestracją akcjonariuszy uprawnionych do wzięcia udziału w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy zwołanym na dzień 30 marca 2023 r. W zakresie dotyczącym Nationale-Nederlanden Otwartego Funduszu Emerytalnego, Allianz Polska Otwartego Funduszu Emerytalnego oraz Otwartego Funduszu Emerytalnego PZU „Złota Jesień”, liczba akcji i ich udział w kapitale zakładowym Banku zostały obliczone na podstawie rocznej struktury aktywów wyżej wskazanych Funduszy według stanu na dzień 29 grudnia 2023 r. (ogłoszonej na stronach internetowych odpowiednio: www.nn.pl, www.allianz.pl i www.pzu.pl).

W zakresie kalkulacji dokonanych na podstawie rocznych struktur ww. Funduszy, założono średni kurs ważony wolumenem (VWAP) akcji Banku w wysokości 8,3321 zł.

Akcjonariusze według stanu na 31.12.2022	Liczba akcji	% udział w kapitale zakładowym	Liczba akcji	% udział w głosach na WZA
Banco Comercial Portugues S.A.	607 771 505	50,10	607 771 505	50,10
Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny	107 970 039	8,90	107 970 039	8,90
Allianz Polska OFE oraz Drugi Allianz Polska OFE (*)	96 792 815(*)	7,98(*)	96 792 815(*)	7,98(*)
Otwarty Fundusz Emerytalny PZU „Złota Jesień”	67 417 542	5,56	67 417 542	5,56

(*) Dodatkowo PTE Allianz Polska S.A. zarządza funduszem Allianz Polska Dobrowolny Fundusz Emerytalny. Zgodnie z zawiadomieniem PTE Allianz Polska S.A., ogłoszonym przez Bank raportem bieżącym nr 3/2023, Allianz Polska Dobrowolny Fundusz Emerytalny, Allianz Polska OFE i Drugi Allianz Polska OFE na dzień 30.12.2022 r., posiadały wspólnie 96 810 815 akcji Banku (7,98% głosów), w tym Drugi Allianz Polska OFE 80 760 035 akcji Banku (6,66% głosów).

39b. Skumulowane inne całkowite dochody

Skumulowane inne całkowite dochody powstają w rezultacie rozpoznania:

- efektu wyceny aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody w kwocie netto, to jest po uwzględnieniu podatku odroczonego. Wyksięgowanie niniejszych wartości, dla instrumentów dłużnych oraz portfela kredytowego, z kapitału z aktualizacji wyceny następuje w momencie wyłączenia z ksiąg rachunkowych całości lub części wycenianych aktywów lub w momencie rozpoznania utraty wartości (efekt wyceny jest wtedy odnoszony do rachunku zysków i strat). Efekt wyceny instrumentów kapitałowych nie podlega przeksięgowaniu do rachunku zysków i strat.
- efektu wyceny (według wartości godziwej) instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych w kwocie netto, to jest po uwzględnieniu podatku odroczonego. W kapitale z aktualizacji wyceny, ujmowana jest część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne, która stanowi efektywne zabezpieczenie natomiast nieefektywna część zysków lub strat związanych z tym instrumentem zabezpieczającym ujmowana jest w rachunku zysków i strat.
- zysków / strat aktuarialnych w kwocie netto, to jest po uwzględnieniu podatku odroczonego. W kapitale z aktualizacji wyceny, ujmowane są zyski lub straty powstałe z wyceny zobowiązań wynikających z utworzonej rezerwy na odprawy emerytalne. Wycena jest sporządzona przy zastosowaniu metody prognozowanego kosztu jednostkowego, a parametrami, które mają istotny wpływ na wysokość wartości bieżącej tych zobowiązań są: stopa mobilności (rotacja) pracowników, stopa dyskontowa, stopa wzrostu płac. Niniejsze wartości nie podlegają przeksięgowaniu do rachunku zysków i strat.

Kapitał z aktualizacji wyceny

	31.12.2023	31.12.2022
Efekt wyceny (brutto)	(172 027)	(1 035 621)
Podatek odroczony	32 685	196 768
Efekt wyceny netto	(139 342)	(838 853)

Źródła zmian kapitału z aktualizacji wyceny przedstawiają się następująco (dane w tys. zł):

Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody 1.01.2023 - 31.12.2023

	Wartość brutto	Podatek odroczony	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	(895 116)	170 073	(725 043)
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu w efekcie sprzedaży	12 353	(2 347)	10 006
Zmiana w związku z zapadalnością papierów wartościowych	70 973	(13 485)	57 488
Zyski/straty z rewaluacji papierów dłużnych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody odniesione na kapitał własny	588 427	(111 801)	476 626
Zyski/straty z rewaluacji akcji wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody odniesione na kapitał własny	4 422	(840)	3 582
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	(218 941)	41 600	(177 341)

Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody 1.01.2022 - 31.12.2022

	Wartość brutto	Podatek odroczone	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	(686 675)	130 469	(556 206)
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu w efekcie sprzedaży	(166)	32	(134)
Zmiana w związku z zapadalnością papierów wartościowych	41 231	(7 834)	33 397
Zyski/straty z rewaluacji papierów dłużnych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody odniesione na kapitał własny	(245 365)	46 619	(198 746)
Zyski/straty z rewaluacji akcji wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody odniesione na kapitał własny	(4 141)	787	(3 354)
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	(895 116)	170 073	(725 043)

Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne 1.01.2023 - 31.12.2023

	Wartość brutto	Podatek odroczone	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	(406 061)	77 151	(328 910)
Zyski lub straty z tytułu wyceny instrumentów finansowych odnoszone na kapitał własny	354 113	(67 281)	286 832
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu	(2 246)	427	(1 819)
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	(54 194)	10 297	(43 897)

Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne 1.01.2022 - 31.12.2022

	Wartość brutto	Podatek odroczone	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	(378 912)	71 993	(306 919)
Zyski lub straty z tytułu wyceny instrumentów finansowych odnoszone na kapitał własny	(34 502)	6 555	(27 947)
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu	7 353	(1 397)	5 956
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	(406 061)	77 151	(328 910)

Kapitał z aktualizacji wyceny - zyski lub (straty) aktuarialne 1.01.2023 - 31.12.2023

	Wartość brutto	Podatek odroczone	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	9 732	(1 850)	7 882
Zmiana zobowiązań wynikających z rezerwy na odprawy emerytalne	(10 434)	1 982	(8 452)
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	(702)	132	(570)

Kapitał z aktualizacji wyceny - zyski lub (straty) aktuarialne 1.01.2022 - 31.12.2022

	Wartość brutto	Podatek odroczone	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	1 365	(260)	1 105
Zmiana zobowiązań wynikających z rezerwy na odprawy emerytalne	8 367	(1 590)	6 777
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	9 732	(1 850)	7 882

Kapitał z aktualizacji wyceny portfela kredytów wycenianego według wartości godziwej przez inne całkowite dochody 1.01.2023 - 31.12.2023

	Wartość brutto	Podatek odroczony	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	255 824	(48 607)	207 217
Zyski lub straty z tytułu wyceny portfela odnoszone na kapitał własny	(145 054)	27 561	(117 493)
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu w wyniku utraty wartości	(8 960)	1 702	(7 258)
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	101 810	(19 344)	82 466

Kapitał z aktualizacji wyceny portfela kredytów wycenianego według wartości godziwej przez inne całkowite dochody 1.01.2022 - 31.12.2022

	Wartość brutto	Podatek odroczony	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	267 079	(50 745)	216 334
Zyski lub straty z tytułu wyceny portfela odnoszone na kapitał własny	17 208	(3 270)	13 938
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu w wyniku utraty wartości	(28 463)	5 408	(23 055)
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	255 824	(48 607)	207 217

39c. Zyski zatrzymane

	kapitał zapasowy	kapitał rezerwowy	fundusz ogólnego ryzyka bankowego	niepodzielony wynik	RAZEM
Zyski zatrzymane na początek okresu 01.01.2023	374 957	4 309 049	228 902	(1 029 899)	3 883 009
podział zysku, w tym:					
pokrycie straty	0	(1 029 899)	0	1 029 899	0
obciążenie z tytułu wydania akcji własnych pracownikom	0	0	0	0	0
wynik netto bieżącego okresu	0	0	0	510 259	510 259
Zyski zatrzymane na koniec bieżącego okresu 31.12.2023	374 957	3 279 150	228 902	510 259	4 393 268

	kapitał zapasowy	kapitał rezerwowy	fundusz ogólnego ryzyka bankowego	niepodzielony wynik	RAZEM
Zyski zatrzymane na początek okresu 01.01.2022	374 957	5 671 124	228 902	(1 357 452)	4 917 531
podział zysku, w tym:					
pokrycie straty	0	(1 357 452)	0	1 357 452	0
obciążenie z tytułu wydania akcji własnych pracownikom	0	(4 623)	0	0	(4 623)
wynik netto bieżącego okresu	0	0	0	(1 029 899)	(1 029 899)
Zyski zatrzymane na koniec bieżącego okresu 31.12.2022	374 957	4 309 049	228 902	(1 029 899)	3 883 009

40. ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WEDŁUG UMOWNYCH TERMINÓW WYMAGALNOŚCI

31.12.2023	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	RAZEM
Zobowiązania wobec banków	560 856	3 102	2 514	0	0	566 472
Zobowiązania wobec klientów	82 204 097	12 164 714	11 612 194	1 776 691	35 721	107 793 417
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	0	0	0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	8 841	5 106	412 247	3 574 240	1 662 215	5 662 649
Zobowiązania podporządkowane	0	31 307	134 779	1 170 252	830 000	2 166 338
Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu wg wartości nominalnej	2 795 970	2 753 193	5 104 452	4 773 421	173 335	15 600 371
Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających wg wartości nominalnej	1 708 280	1 945 044	117 070	3 117 280	0	6 887 674
Zobowiązania warunkowe udzielone - finansowe	12 550 588	0	0	0	0	12 550 588
Zobowiązania warunkowe udzielone - gwarancyjne	1 713 980	0	0	0	0	1 713 980
RAZEM	101 542 612	16 902 466	17 383 256	14 411 884	2 701 271	152 941 489

31.12.2022	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	RAZEM
Zobowiązania wobec banków	501 555	71 217	54 321	0	0	627 093
Zobowiązania wobec klientów	78 774 884	7 662 298	7 838 875	4 235 695	41 336	98 553 088
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	0	0	0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	52 056	203 215	856 181	1 111 452
Zobowiązania podporządkowane	33 618	0	118 426	590 320	1 646 005	2 388 369
Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu wg wartości nominalnej	4 676 237	1 921 948	1 751 535	5 118 184	2 581 157	16 049 061
Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających wg wartości nominalnej	0	1 840 685	4 427 975	4 814 395	0	11 083 055
Zobowiązania warunkowe udzielone - finansowe	11 610 683	0	0	0	0	11 610 683
Zobowiązania warunkowe udzielone - gwarancyjne	2 419 611	0	0	0	0	2 419 611
RAZEM	98 016 588	11 496 148	14 243 188	14 961 809	5 124 679	143 842 412

14. Informacje Uzupełniające

14.1. DYWIDENDA ZA ROK 2022

Bank Millennium posiada politykę dotyczącą wypłaty dywidendy na poziomie pomiędzy 35% a 50% zysku netto, z uwzględnieniem zaleceń nadzorczych. Bank odnotował stratę netto w 2022 roku, powstała głównie w wyniku rozpoznania wpływu wakacji kredytowych oraz utworzenia rezerw na ryzyko prawne związane z walutowymi kredytami hipotecznymi, dodatkowo Bank kontynuuje realizację Planu Ochrony Kapitału stąd nie było podstaw do wypłaty dywidendy. Zarząd Banku przedstawił propozycję a Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku, które odbyło się w dniu 30 marca 2023, zdecydowało o przeznaczeniu kwoty 1 029 898 772,97 zł z kapitału rezerwowego na pokrycie straty powstałej w roku 2022.

14.2. DANE O AKTYWACH, KTÓRE STANOWIĄ ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ

Na dzień 31.12.2023 r. następujące aktywa Banku stanowiły zabezpieczenie zobowiązań (w tys. PLN):

Lp.	Rodzaj aktywa	Portfel	Zabezpieczane zobowiązanie	Wartość nominalna aktywa	Wartość bilansowa aktywa
1.	Obligacje skarbowe DS0727	utrzymywanie do terminu wymagalności	zabezpieczenie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych w ramach Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	255 000	228 434
2.	Obligacje skarbowe DS0726	utrzymywanie do terminu wymagalności	zabezpieczenie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych w ramach Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	52 000	48 267
3.	Obligacje skarbowe PS0527	utrzymywanie do terminu wymagalności	BFG - fundusz gwarancyjny - zabezpieczenie zobowiązania do zapłaty	142 000	136 644
4.	Obligacje skarbowe DS0726	utrzymywanie do terminu wymagalności	BFG - fundusz przymusowej restrukturyzacji - zabezpieczenie zobowiązania do zapłaty	135 000	125 307
5.	Obligacje skarbowe PS0425	utrzymywanie i sprzedaż	zastaw na rachunku Banku związany z transakcją sekurytyzacji	572 500	544 527
6.	Obligacje skarbowe WZ0525	utrzymywanie i sprzedaż	zastaw na rachunku Banku związany z transakcją sekurytyzacji	220 500	221 887
7.	Obligacje skarbowe WZ0524	utrzymywanie i sprzedaż	zastaw na rachunku Banku związany z transakcją sekurytyzacji	50 000	50 425
8.	Obligacje skarbowe PS0527	utrzymywanie do terminu wymagalności	zastaw finansowy i rejestrowy na rachunku Banku w biurze maklerskim	64 850	62 404
9.	Obligacje skarbowe PS0527	utrzymywanie do terminu wymagalności	zastaw finansowy na rachunku Banku w biurze maklerskim	583 659	561 642
10.	Obligacje skarbowe PS0527	utrzymywanie do terminu wymagalności	zastaw finansowy na rachunku Banku w biurze maklerskim	124 000	119 323
11.	Środki pieniężne	należności	wstępny depozyt rozliczeniowy w KDPW CCP (MAGB)	11 000	11 000
12.	Środki pieniężne	należności	fundusz zabezpieczający ASO (PAGB)	1 927	1 927
13.	Środki pieniężne	należności	rozliczenie z tytułu zawartych transakcji	47 909	47 909
14.	Depozyty złożone	lokaty w bankach	rozliczenie z tytułu zawartych transakcji	159 804	160 135
RAZEM				2 420 149	2 319 831

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. Bank nie posiadał zawartych transakcji sprzedaży skarbowych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Na dzień 31.12.2022 r. następujące aktywa Banku stanowiły zabezpieczenie zobowiązań (w tys. PLN):

Lp.	Rodzaj aktywa	Portfel	Zabezpieczane zobowiązanie	Wartość nominalna aktywa	Wartość bilansowa aktywa
1.	Obligacje skarbowe OK0423	utrzymywanie sprzedaż	zabezpieczenie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych w ramach Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	314 000	308 160
2.	Obligacje skarbowe OK0423	utrzymywanie sprzedaż	BFG - fundusz gwarancyjny - zabezpieczenie zobowiązania do zapłaty	134 100	131 606
3.	Obligacje skarbowe OK0423	utrzymywanie sprzedaż	BFG - fundusz przymusowej restrukturyzacji - zabezpieczenie zobowiązania do zapłaty	124 000	121 694
4.	Środki pieniężne	należności	wstępny depozyt rozliczeniowy w KDPW CCP (MAGB)	5 000	5 000
5.	Środki pieniężne	należności	fundusz zabezpieczający ASO (PAGB)	172	172
6.	Środki pieniężne	należności	wpłata na Fundusz Zabezpieczający OTC - KDPW_CCP	304	304
7.	Środki pieniężne	należności	rozliczenie z tytułu zawartych transakcji	106 797	106 797
8.	Depozyty złożone	lokaty w bankach	rozliczenie z tytułu zawartych transakcji	403 647	403 647
RAZEM				1 088 020	1 077 380

Według stanu na 31 grudnia 2022 r. Bank nie posiadał zawartych transakcji sprzedaży skarbowych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Bank jest również zobowiązany do utrzymywania rezerwy obowiązkowej na rachunku bieżącym w NBP której wysokość jest uzależniona od średniego stanu środków na rachunkach depozytowych klientów i wyznaczanej przez NBP stopy rezerwy. Z punktu widzenia Banku środki utrzymywane w ramach rezerwy obowiązkowej stanowią aktywa o ograniczonej możliwości dysponowania. Wartość rezerwy utrzymywanej na koniec roku finansowego zaprezentowano pod **notą (18)**.

14.3. PAPIERY WARTOŚCIOWE STANOWIĄCE PRZEDMIOT TRANSAKCJI Z PRYZRZECZENIEM ODKUPU

Wg stanu na dzień 31.12.2023 r. oraz 31.12.2022 r. Bank nie posiadał zawartych transakcji z przyrzeczeniem odkupu (SBB), których przedmiot stanowiłyby papiery wartościowe prezentowane w bilansie Banku.

14.4. KOMPENSOWANIE NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZAŃ NA BAZIE UMÓW RAMOWYCH

Większość portfela instrumentów pochodnych Banku powstaje w wyniku zawierania przez Bank umów ramowych ISDA (z ang. International Swaps and Derivatives Agreements; Międzynarodowa umowa w sprawie transakcji swapowych i instrumentów pochodnych). Zapisy tego rodzaju umów określają kompleksowe postępowanie w następstwie wystąpienia przypadku naruszenia (głównie trudności w regulowaniu zobowiązań przez kontrahenta) i umożliwiają ich rozwiązanie oraz rozliczenie się z kontrahentem na bazie skompensowanej kwoty wzajemnych należności i zobowiązań. Do chwili obecnej Bank nie korzystał z takiej możliwości, jednakże w ramach wypełnienia obowiązku informacyjnego wynikającego MSSF 7 w poniższej tabeli zaprezentowano odpowiednio kwoty wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych (zarówno zaklasyfikowanych do portfela przeznaczone do obrotu jak i dedykowanych do rachunkowości zabezpieczeń) oraz zabezpieczeń pieniężnych objętych umowami ramowymi ISDA wraz z maksymalną hipotetyczną kwotą wynikającą z rozliczenia na bazie kompensaty.

w tys. zł	Kwoty do otrzymania	Kwoty do zapłacenia
Wycena instrumentów pochodnych	402 042	226 042
Wartość przyjętych / udzielonych depozytów zabezpieczających	(293 544)	(135 370)
Aktywa i Zobowiązania finansowe objęte porozumieniem ramowym umożliwiającym kompensowanie	108 498	90 672
Maksymalna, hipotetyczna kwota kompensaty	(108 498)	(108 498)
Aktywa i Zobowiązania finansowe objęte porozumieniem ramowym umożliwiającym kompensowanie po uwzględnieniu hipotetycznej kwoty kompensacji	0	(17 826)

14.5. DODATKOWE OBJAŚNIENIA DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

Na potrzeby sprawozdania z przepływów środków pieniężnych jako środki pieniężne i ich ekwiwalenty Bank sklasyfikował następujące aktywa finansowe:

w tys. zł	31.12.2023	31.12.2022
Gotówka w kasie i środki na rachunkach w Banku Centralnym	5 094 984	9 536 090
Należności z tytułu lokat międzybankowych*	612 467	288 219
Dłużne papiery wyemitowane przez Skarb Państwa*	12 688 962	4 406 780
w tym: FVTOCI i HTC	12 686 172	4 405 868
w tym: przeznaczone do obrotu	2 790	912
Razem	18 396 413	14 231 089

* aktywa finansowe z terminem zapadalności poniżej 3 miesięcy

Na potrzeby sprawozdania z przepływów środków pieniężnych przyjęto następującą klasyfikację rodzajów działalności:

1. działalność operacyjna - obejmuje podstawowy zakres działalności związany ze świadczeniem usług przez Bank, obejmujący działania mające na celu wygospodarowanie zysku, a niebędące działalnością inwestycyjną lub finansową,
2. działalność inwestycyjna obejmuje czynności związane z nabywaniem i zbywaniem składników majątku trwałego w szczególności aktywów finansowych niesklasyfikowanych do kategorii przeznaczone do obrotu, akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych oraz rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych,
3. działalność finansowa obejmuje działania związane z pozyskiwaniem środków w formie kapitałów bądź zobowiązań jak również obsługę źródeł finansowania.

14.6. INFORMACJE O PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI POWIERNICZEJ

Na dzień 31.12.2023 r. Departament Powierniczy Banku Millennium S.A. prowadził 13 002 rachunków, na których zdeponowane były aktywa o łącznej wartości 55,35 mld PLN. Przychody netto na działalności powierniczej za rok 2023 wyniosły 4,5 mln PLN (z czego 3,1 mln PLN pochodziło od Spółek Grupy). Ponadto Departament Powierniczy pełnił funkcję Banku Depozytariusza dla 22 funduszy inwestycyjnych z czego 21 z grupy Millennium TFI S.A.

14.7. PŁATNOŚCI NA BAZIE AKCJI

W 2012 roku Bank wdrożył politykę określającą zasady wynagradzania osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku Millennium, z późniejszymi zmianami.

Zgodnie z polityką, pracownicy Banku mający istotny wpływ na profil jego ryzyka otrzymują zmienne wynagrodzenie, którego część wypłacana jest w formie instrumentów finansowych.

Do 2018 roku instrument finansowy miał formę akcji fantomowych. Od roku 2019 Bank, decyzją Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Banku z dnia 27 sierpnia 2019, wprowadził 3-letni program motywacyjny służący wynagradzaniu osób uprawnionych, uprzednio zidentyfikowanych jako mających istotny wpływ na profil ryzyka (ang. Risk Taker). W jego ramach nabyte przez Bank Akcje Własne zostały, zgodnie z obowiązującą polityką wynagrodzeń Risk Takerów, przeznaczone jako instrument finansowy do nieodpłatnego nabycia w odpowiedniej liczbie przez wskazanych Risk Takerów w Okresie Trwania Programu.

W programach premiowych obowiązujących począwszy od 1 stycznia 2020 roku instrumenty finansowe były przyznawane Risk Takers I - Członkom Zarządu Banku Millennium SA.

W 2023 roku Komitet Personalny Rady Nadzorczej podjął decyzję o konwersji akcji własnych przyznanych Członkom Zarządu w programie za rok 2021 w formie akcji własnych na akcje fantomowe. W ramach programu za 2022 jako instrument finansowy przyznano akcje fantomowe.

Zmienne wynagrodzenia w instrumentach finansowym, za rok:	2019	2020	2021	2022
Rodzaj transakcji w świetle MSSF 2	Transakcje płatności w formie akcji własnych			Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych
Data rozpoczęcia okresu oceny	1 stycznia 2019	1 stycznia 2020	1 stycznia 2021	1 stycznia 2022
Data ogłoszenia programu	27 sierpnia 2019			1 stycznia 2022
Data uruchomienia programu zgodnie z definicją MSSF 2	Data Komitetu Personalnego następującego po zakończeniu roku finansowego			
Liczba instrumentów przyznanych	Ustalana w dacie przyznania programu zgodnie z definicją MSSF 2			
Data zapadalności	3 lata od daty przyznania programu			
Data nabycia uprawnień *	31 grudnia 2019	31 grudnia 2020	31 grudnia 2021	31 grudnia 2022
Warunki nabycia uprawnień	Spełnienie warunków dotyczących zatrudnienia w Banku w roku 2019, wyników Banku oraz indywidualnych wyników pracy.	Spełnienie warunków dotyczących zatrudnienia w Banku w roku 2020, wyników Banku oraz indywidualnych wyników pracy.	Spełnienie warunków dotyczących zatrudnienia w Banku w roku 2021, wyników Banku oraz indywidualnych wyników pracy.	Spełnienie warunków dotyczących zatrudnienia w Banku w roku 2022, wyników Banku oraz indywidualnych wyników pracy.
Rozliczenie programu	<p>Program 2022: W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej ceny akcji Banku na GPW na zamknięcie 20 kolejnych sesji poprzedzających dzień rozliczenia. Akcje fantomowe są rozliczane w 5 równych rocznych ratach począwszy od daty Komitetu Personalnego na którym zostały przydzielone.</p> <p>Programy 2019-2021: W dniu rozliczenia programu uczestnikowi zostały przyznane akcje własne; w 2023 roku odroczoną transzę programu</p>			
Wycena programu	Wartość godziwa programu jest wyznaczana na każdą datę bilansową wg zasad przyjętych dla określenia wartości programu w dniu rozliczenia.			

* - Potwierdzona decyzjami Komitetów Personalnych Banku dokonujących oceny pracy uprawnionych pracowników.

Instrumenty finansowe Członków Zarządu Banku Millennium S.A. za rok:	2020	2021	2022
		akcje fantomowe	akcje fantomowe
Data przydzielenia akcji	-	13.04.2022	03.11.2023
Liczba akcji (szt.):	-	255 982	282 053
- przyznana	-	0,00	0,00
- odroczone	-	255 982	282 053
wartość na dzień przydzielenia (PLN):	-	1 680 000	1 968 750
- przyznana	-	0,00	0,00
- odroczone	-	1 680 000	1 968 750
Wartość godziwa na 31.12.2023 (PLN)	-	2 138 730	2 356 553

Według stanu na dzień publikacji Raportu Roczno, Komitet Personalny przy Radzie Nadzorczej nie podjął decyzji o wysokości zmiennego wynagrodzenia dla Członków Zarządu za rok 2023.

14.8. POZOSTAŁE INFORMACJE DODATKOWE I INNE ISTOTNE WYDARZENIA POMIĘDZY DNIEM SPORZĄDZENIA RAPORTU A DATĄ JEGO PUBLIKACJI

REFORMA WSKAŹNIKÓW REFERENCYJNYCH

1. WIBOR

W maju 2022 polski rząd zapowiedział zastąpienie WIBOR-u inną (niższą) stawką od 1 stycznia 2023 roku. W czerwcu 2022 powstała Grupa Robocza, w skład której weszły banki komercyjne, GPW Benchmark (Administrator WIBOR), KNF.

W lipcu 2022 r. w związku z planowaną reformą wskaźników referencyjnych w Polsce, powołana została Narodowa Grupa Robocza ds. reformy stawek referencyjnych (NGR). Celem prac NGR jest m.in. wprowadzenie nowego wskaźnika referencyjnego stóp procentowych i zastąpienie nim obecnie stosowanego wskaźnika WIBOR w sposób bezpieczny i zgodny z BMR, w tym w szczególności zapewniając wiarygodność, przejrzystość i rzetelność opracowania i stosowania nowego wskaźnika referencyjnego.

W skład Narodowej Grupy Roboczej wchodzi przedstawiciele Ministerstwa Finansów, Narodowego Banku Polskiego, Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Polskiego Funduszu Rozwoju, Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych, Banku Gospodarstwa Krajowego, GPW Benchmark, a także przedstawiciele banków, towarzystw funduszy inwestycyjnych, zakładów ubezpieczeń, firm faktoringowych i leasingowych, podmiotów będących emitentami obligacji, w tym korporacyjnych i komunalnych, izb rozliczeniowych.

Prace Narodowej Grupy Roboczej są koordynowane i nadzorowane przez Komitet Sterujący, w skład, którego wchodzi przedstawiciele kluczowych instytucji: Komisji Nadzoru Finansowego, Narodowego Banku Polskiego, Ministerstwa Finansów, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Polskiego Funduszu Rozwoju, a także GPW Benchmark - administratora stóp referencyjnych - oraz Związku Banków Polskich.

Działania NGR prowadzone są w formule projektowej w której wyodrębnione zostały strumienie projektowe i w których pracach aktywnie uczestniczą przedstawiciele Banku Millennium.

Narodowa Grupa Robocza wybrała indeks WIRON jako kluczowy wskaźnik stóp procentowych w ramach BMR do stosowania w umowach finansowych i instrumentach finansowych oraz jako preferowany wskaźnik alternatywny dla WIBOR.

Bank Millennium S.A. powołał uchwałą Zarządu Banku z dnia 24 sierpnia 2022r. projekt wewnętrzny podlegający pod Zarząd (Wiceprezesa Zarządu - CFO oraz Członka Zarządu nadzorującego m.in. obszar produktów detalicznych i korporacyjnych), w celu należytego zarządzania procesem tranzycji wskaźnika WIBOR na WIRON i realizacji prac zgodnie z mapą drogową. W pracach tych uczestniczą przedstawiciele wielu jednostek organizacyjnych Banku w tym w szczególności odpowiedzialni za obszary produktowe oraz kwestie związane z zarządzaniem ryzykiem, w tym w szczególności, ryzykiem stopy procentowej oraz ryzykiem operacyjnym. Struktura projektu uwzględnia podział na strumienie obejmujące produkty i procesy, w których występuje element stosowania wskaźnika referencyjnego WIBOR, zarządzanie projektem przez dedykowanego menadżera projektu oraz cykliczne raportowanie statusów w zakresie poszczególnych strumieni. W obecnej fazie projektu, w Banku trwają prace związane z dostosowaniem infrastruktury technologicznej, jak również obejmujące przygotowanie procesów wewnętrznych oraz dokumentacji.

Bank stosuje wskaźnik referencyjny WIBOR w następujących produktach (w mln PLN):

- kredyty hipoteczne: **25 179,55** kredyty oparte na stawce WIBOR (z wyłączeniem kredytów hipotecznych o wartości **9 962,46** obecnie o okresowo stałym oprocentowaniu, w przypadku których klienci mają możliwość przejścia na zmienną stopę procentową indeksowaną do WIBOR po upływie obowiązywania okresowo stałej stopy procentowej);
- produkty kredytowe i produkty faktoringowe oraz dyskontowe dla przedsiębiorstw: **15 988,55**;

- instrumenty dłużne (6 122,50):
  - Aktywa: 3 861,00
  - Pasywa: 2 261,50
- instrumenty pochodne: 16 394,16

Bank wykorzystuje również instrumenty oparte o wskaźniki referencyjne WIBOR w rachunkowości zabezpieczeń, szczegółowe informacje na temat stosowanych przez Grupę relacji zabezpieczających, pozycji wyznaczonych jako zabezpieczane i zabezpieczające oraz sposobu prezentacji wyniku na tych transakcjach są przedstawione w nocie 24 „Instrumenty pochodne - rachunkowość zabezpieczeń” w Rozdziale 13 „Noty do Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego”.

Bank Millennium S.A. pracuje nad analizą ryzyk i monitoruje je na bieżąco. Ponadto, zgodnie z projektem zmian Mapy Drogowej ogłoszonym przez Komitet Sterujący Narodowej Grupy roboczej w październiku 2023 r., ostateczny moment konwersji miałby nastąpić do końca 2027 r. Aktualnie trwają prace nad aktualizacją Mapy Drogowej będącej odzwierciedleniem postanowień KS NGR w zakresie zmiany harmonogramu wskaźników referencyjnych. W związku z tym zdarzenie regulacyjne zostało odsunięte w czasie i powinno nastąpić w Q3/Q4 2026. Jednakże brak jest aktualnie a) informacji w zakresie potencjalnego zdarzenia regulacyjnego, o którym mowa w art. 23c ust. 1 BMR; b) projektu rozporządzenia Ministra Finansów, o którym mowa w art. 61c ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym dotyczącego zamiennika lub choćby projektu takiego rozporządzenia i tym samym informacji: czy Minister Finansów wyznaczy jeden czy kilka zamienników WIBOR; c) wysokości spreadu korygującego lub sposobie wyliczenia tego spreadu, czy wprowadzone zostaną odpowiednie zmiany dostosowawcze z tym związane (a jeżeli tak, to jakie). Zatem biorąc pod uwagę obecny etap prac Narodowej Grupy Roboczej i planowane odsunięcie maksymalnych terminów realizacji Mapy Drogowej, wskazując finalny moment konwersji na **koniec 2027**, aktualnie nie jest możliwe oszacowanie skutków finansowych reformy wskaźnika WIBOR.

W marcu 2023, Komitet Sterujący Narodowej Grupy Roboczej ds. reformy wskaźników referencyjnych przyjął rekomendacje dotyczące nowych produktów, zarówno bankowych, leasingowych, jak i faktoringowych, a także wcześniej opublikowane dotyczące obligacji i instrumentów pochodnych.

W lipcu 2023, KS NGR przyjął Rekomendację w zakresie zastosowania stawki zastępczej dla wskaźnika referencyjnego WIBOR w instrumentach pochodnych stopy procentowej. Rekomendacja przedstawia zalecaną metodę zastąpienia wskaźnika referencyjnego WIBOR Alternatywnym wskaźnikiem referencyjnym w Instrumentach pochodnych stopy procentowej WIBOR w sytuacji wystąpienia Zdarzenia regulacyjnego o charakterze trwałym.

W sierpniu 2023, KS NGR przyjął Rekomendację w zakresie zasad i sposobów konwersji emisji papierów dłużnych, w których stosowany jest WIBOR. Rekomendacja została przygotowana przy założeniu wystąpienia Zdarzenia regulacyjnego, tj. zdarzenia skutkującego zaprzestaniem opracowywania wskaźnika referencyjnego WIBOR (zgodnie z przyjętą Mapą Drogową gotowość do zaprzestania i publikacji Stawek Referencyjnych WIBID i WIBOR powinna nastąpić w 2025 roku).

2. LIBOR USD

Bank stosuje wskaźnik referencyjny LIBOR USD w następujących produktach (w mln PLN):

- Bankowość detaliczna/portfel kredytów hipotecznych: 2,85;

W dniu 3 kwietnia 2023 r. Brytyjski organ nadzoru, czyli Financial Conduct Authority nadzorujący ICE Benchmark Administration Limited ogłosił decyzję dotyczącą przyszłości LIBOR USD 3M oraz LIBOR USD 6M. Organ wskazał, że LIBOR USD 3M oraz LIBOR USD 6M będą nadal wyznaczane i publikowane po 30 czerwca 2023 r. przy zastosowaniu zmienionej metodologii tzw. „syntetycznej”, najprawdopodobniej do 30 września 2024 r. Biorąc pod uwagę marginalną liczbę takich umów w portfelu Banku, Bank podejmuje starania w celu wdrożenia indywidualnego podejścia do każdej z tych umów.

WAKACJE KREDYTOWE

Bank jest świadomy ryzyk związanych z potencjalnym wydłużeniem tzw. wakacji kredytowych na rok 2024. Stosowny projekt legislacyjny został upubliczniony, lecz do chwili publikacji niniejszego Sprawozdania Finansowego projekt nie został formalnie zatwierdzony przez rząd i przekazany do Sejmu. Zmaterializowanie się takiego ryzyka mogłoby skutkować koniecznością utworzenia z góry rezerw, których koszt obniżyłby wynik odsetkowy netto i wynik netto Banku/Grupy.

Pomiędzy dniem, na który sporządzono raport a datą jego publikacji nie wystąpiły inne istotne zdarzenia mające wpływ na sprawozdanie finansowe i przyszłe wyniki Banku.

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/Funkcja	Podpis
28.02.2024	Joao Bras Jorge	Prezes Zarządu	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
28.02.2024	Fernando Bicho	Wiceprezes Zarządu	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
28.02.2024	Wojciech Haase	Członek Zarządu	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
28.02.2024	Andrzej Gliński	Członek Zarządu	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
28.02.2024	Wojciech Rybak	Członek Zarządu	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
28.02.2024	Antonio Pinto Junior	Członek Zarządu	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
28.02.2024	Jarosław Hermann	Członek Zarządu	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym